

Załącznik do uchwały nr XLII/275/18

RADA GMINY
55-215 DOMANIÓW
województwo śląskie

Rady Gminy Domaniów

Z dnia 30 kwietnia 2018 r.

Strategia Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025

Spis treści:

WPROWADZENIE.....	4
ROZDZIAŁ I. ANALIZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA.....	5
I. Diagnoza podstawowych uwarunkowań rozwojowych.	6
1. Uwarunkowania przestrzenne i środowiskowe.	6
1.1. Lokalizacja.....	6
1.2. Położenie komunikacyjne.....	15
1.3. Walory przyrodnicze.....	18
1.4. Historia i kultura.	30
1.5. Kuchnia lokalna.	40
2. Kapitał ludzki.....	42
2.1. Ludność i przekrój demograficzny.....	42
2.2. Mieszkalnictwo.....	55
2.3. Rynek pracy i struktura zatrudnienia.	58
2.4. Bezrobocie.....	59
3. Gospodarka.....	62
3.1. Rolnictwo.....	62
3.2. Przedsiębiorczość.	64
3.3. Chłonność rynku.	74
3.4. Tereny inwestycyjne.....	77
3.5. Lokalny podatek od nieruchomości.....	82
4. Infrastruktura techniczna.....	86
4.1. Infrastruktura komunikacyjna.	86
4.2. Infrastruktura elektroenergetyczna.	91
4.3. Infrastruktura gazowa.	91
4.4. Infrastruktura telekomunikacyjna.....	91
4.5. Infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna.....	92
4.6. Gospodarka odpadami.	96
5. Infrastruktura społeczna.	98
5.1. Infrastruktura edukacyjna.	98
5.2. Infrastruktura sportowa.	103
5.3. Infrastruktura wypoczynkowa.....	105
5.4. Infrastruktura kultury.....	106
5.5. Ochrona zdrowia.	113

5.6.	Opieka społeczna.....	115
5.7.	Bezpieczeństwo publiczne.....	116
5.8.	Administracja publiczna i inne obiekty użyteczności publicznej.....	117
5.9.	Infrastruktura turystyczna.....	118
6.	Jakość rządzenia.....	120
6.1.	Sprawność inwestycyjna.....	120
6.2.	Polityka przestrzenna gminy.....	141
6.3.	Wizerunek gminy.....	144
6.4.	Aktywizacja mieszkańców.....	146
	Podsumowanie diagnozy.....	148
7.	Analiza SWOT.....	148
7.1.	Metodologia analizy SWOT/TOWS.....	148
7.2.	Analiza SWOT/TOWS gminy Domaniów.....	151
	ROZDZIAŁ II. KIERUNKI ROZWOJU	163
1.	Wizja i misja rozwoju.....	164
2.	Plan operacyjny strategii.....	165
2.1.	Rozwój gospodarczy.....	167
2.2.	Awans cywilizacyjny.....	170
2.3.	Nowoczesne zarządzanie.....	177
	ROZDZIAŁ III. IMPLEMENTACJA STRATEGII.....	181
1.	Kluczowe instytucje i podmioty zaangażowane w proces wdrażania strategii.....	182
2.	Ramy współpracy w zakresie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025...	183
3.	System wdrażania strategii.....	184
4.	Instrumenty wdrażania strategii.....	186
5.	Monitoring i ewaluacja	187

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Domaniów jest dokumentem planistycznym o perspektywie długofalowej, wyznaczającym najważniejsze obszary, cele, kierunki rozwoju i zadania do 2025 roku, a także metody weryfikacji osiąganych rezultatów polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni gminy Domaniów. Strategia ma stanowić narzędzie wspierania pozytywnych zmian społeczno-gospodarczych oraz niwelowania barier rozwojowych na jej obszarze.

Dokument stanowi efekt wielomiesięcznej pracy władz samorządowych Gminy Domaniów, przedstawicieli instytucji publicznych, reprezentantów biznesu, mieszkańców, a także przedstawicieli środowiska pozarządowego i inicjatyw społecznych, którzy zaangażowali się w proces jej tworzenia.

Uwzględniając nowe zasady prowadzenia polityki rozwoju, strategia cechuje się kompleksowością podejścia i wieloaspektowością tematyczną oraz wielopoziomowością zaangażowania wszystkich podmiotów, partycypujących w kreowaniu rozwoju lub będących jego odbiorcami. Dokument zawiera zadania będące w kompetencji samorządu gminnego, ale również innych podmiotów i instytucji uczestniczących w pracach analityczno-diagnostycznych oraz planistyczno-wdrożeniowych, potwierdzając tym samym wolę współpracy na rzecz strategicznego rozwoju Gminy Domaniów. Realizacja wyzwań rozwojowych będzie się wiązać ze współdziałaniem samorządów różnych szczebli, instytucji państwowych oraz partnerów społecznych i prywatnych, w tym również w związku z pozyskiwaniem zewnętrznych środków finansowych. Stąd też, jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed samorządem Gminy Domaniów jest nawiązywanie współpracy z administracją publiczną, jednostkami samorządu terytorialnego różnych szczebli i instytucjami publicznymi, oraz z sektorem gospodarczym, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, mającymi wpływ na realizację celów i kierunków interwencji.

Strategia opisuje najważniejsze wnioski z prac analityczno-diagnostycznych na podstawie których określone zostały cele i działania służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu Gminy Domaniów.

W szczególności strategia:

- diagnozuje obecną pozycję konkurencyjną gminy,
- wskazuje najważniejsze potrzeby i oczekiwania społeczne,
- opisuje mocne i słabe strony gminy, a także szanse i zagrożenia płynące z otoczenia,
- tworzy wizję rozwoju w perspektywie wieloletniej,
- określa spójne cele rozwoju,
- wskazuje kierunki interwencji strategicznej,
- koordynuje różne terytorialne, sektorowe i techniczne plany oraz dokumenty strategiczne,
- koordynuje i skupia pod względem przestrzennym wykorzystanie funduszy,
- określa zasady wdrażania, ze szczególnym uwzględnieniem procesów współpracy międzysektorowej i terytorialnej.

Strategia Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 jest spójna z priorytetami i celami dokumentów szczebla krajowego i regionalnego, w szczególności w szczególności Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz krajowych strategii sektorowych a także Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020.

ROZDZIAŁ I.

ANALIZA

SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

I. Diagnoza podstawowych uwarunkowań rozwojowych.

1. Uwarunkowania przestrzenne i środowiskowe.

1.1. Lokalizacja.

Gmina Domaniów jest gminą wiejską położoną na zachodzie Polski, we wschodniej części województwa dolnośląskiego, na południe od stolicy województwa, którym jest Miasto Wrocław.

Lokalizację gminy Domaniów przedstawiono na poniższej mapie.

Mapa 1. Położenie gminy Domaniów na mapie administracyjnej Polski.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie https://pl.wikipedia.org/wiki/Podzia%C5%82_administracyjny_Polski

Gmina Domaniów oddalona jest od stolicy kraju o około 390 km, od stolicy województwa o około 30 km i od siedziby powiatu oławskiego – miasta Oława o ok. 10 km. Gmina leży zatem w bliskiej strefie oddziaływania społeczno-gospodarczego stolicy województwa. Bliskie położenie względem Miasta Wrocław i jeszcze bliższe od Miasta Oława (stolicy powiatu) wpływa bezpośrednio na sytuację gminy Domaniów w zakresie oferty kulturalnej, rozrywkowej i oświatowej. Z punktu widzenia rynku zbytu Miasto Wrocław i gminy bezpośrednio z nim sąsiadujące stanowią główne miejsce lokalizacji inwestycji. Gminy położone w dalszej odległości od stolicy region, w tym gmina Domaniów, stanowią jednak główną konkurencję, zwłaszcza w zakresie terenów inwestycyjnych.

Gmina Domaniów pod względem wielkości jest najmniejszą gminą powiatu oławskiego – zajmuje około 18% jego obszaru – oraz jedną z 169 gmin województwa dolnośląskiego – stanowiąc 0,5% jego powierzchni.

Mapa 2. Położenie gminy Domaniów na mapie administracyjnej województwa dolnośląskiego.

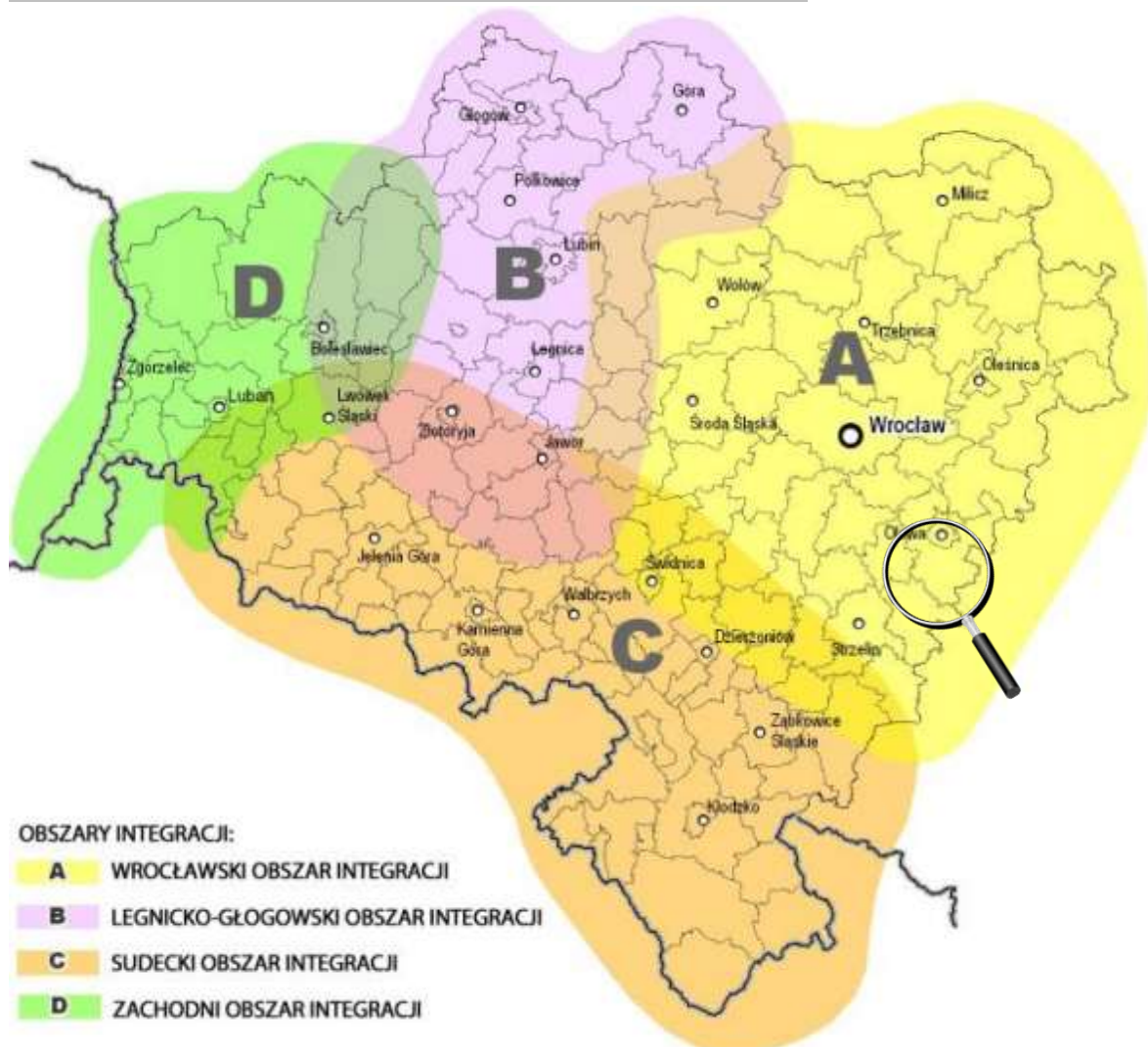
Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://wroclaw.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/roczniki-statystyczne/dane-powiatowe-238/informacje-o-powiatach-324/podzial-administracyjny-województwa-dolnośląskiego-906/>

Gmina Domaniów z uwagi na swoje położenie (blisko Wrocławia) objęta jest Wrocławskim Obszarem Integracji – charakteryzującym się największą gęstością zaludnienia w stosunku do pozostałych obszarów, co przyczynia się do dynamicznego przeobrażania struktury użytkowania gruntów oraz powstawania niekorzystnych zmian w układzie przestrzennym. Zasadniczymi zagrożeniami tego obszaru jest:

- presja inwestycyjna na otwarte tereny – dotychczas niezagospodarowane oraz składające się z gleb dobrych klas i tereny dolin rzecznych objętych ochroną prawną sieci NATURA 2000 – stanowiących istotne korytarze ekologiczne,
- niewystarczająco rozwinięty system komunikacyjno-transportowy, w tym transport zbiorowy i system komunikacji rowerowej.

Główne wyzwania na tych terenach stanowi zintegrowane zarządzanie optymalne wykorzystanie potencjału intelektualnego, gospodarczego, kulturalnego i przyrodniczego.

Mapa 3. Obszary integracji na terenie województwa dolnośląskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_o%C5%82awski

Gmina Domaniów razem z gminą Oława (gmina wiejska), miastem Oława (gmina miejska) oraz gminą Jelcz-Laskowice (gmina miejsko-wiejska) tworzy powiat oławski. Siedziba powiatu znajduje się w mieście Oława.

Gmina położona jest w zachodniej części powiatu i od wschodu graniczy z gminą wiejską Oława (wchodząca w skład powiatu oławskiego). Od południa sąsiaduje z gminą Wiązów (gmina miejsko-wiejska) i gminą Strzelin (gmina miejsko-wiejska), od zachodu z gminą Borów (gmina wiejska) – zlokalizowanymi w powiecie strzelińskim, natomiast od północy z gminami wchodzącymi w skład powiatu wrocławskiego: gminą Żórawiną (gmina wiejska) i gminą Siechnice (gmina miejsko-wiejska).

Mapa 4. Położenie gminy Domaniów w powiecie oławskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_o%C5%82awski

Do 2013 roku Gmina Domaniów należała do Lokalnej Grupy Działania „Starorzecze Odry”, jednakże z uwagi na nieprawidłowości w stowarzyszeniu zostało ono zlikwidowane. Od tej pory gmina nie należała do żadnej lokalnej grupy działania.

W obliczu nowego okresu finansowania PROW 2014-2020 Wójt Gminy Domaniów – Wojciech Głogulski – wystąpił z inicjatywą włączenia do obszaru LGD Lider A4 obszaru gminy Domaniów.

W dniu 9 lipca 2015 roku Walne Zebranie Członków LGD większością głosów przyjęło w poczet członków zwyczajnych Gminę Domaniów.

Tym samym obszar LGD zwiększył się do 5 gmin, którymi są oprócz gminy Domaniów również gminy: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice oraz Żórawina.

Włączenie tej jednostki terytorialnej Wójt Gminy Domaniów uzasadniał wspólnotą celów rozwojowych gmin leżących wzdłuż autostrady A4, tworzących zarazem swoisty pierścień wokół Wrocławia. U podstaw włączenia leżą nie tylko zbieżne cele działalności, ale przede wszystkim spójność przestrzenna, gospodarcza, przyrodnicza, historyczna i kulturowa Gminy Domaniów z obszarem LGD Lider A4. Obszar LGD Lider A4 po włączeniu gminy Domaniów pozostał spójny pod względem przestrzennym, obejmując swoją powierzchnią 638,47 km² w jednym obrysie.

Ponadto wspólne tradycje kulturowe i historyczne, wyjątkowo korzystne położenie geograficzne oraz duże perspektywy rozwoju gospodarczego sprawiły, że istnieje wiele interesujących możliwości wielopłaszczyznowego działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców oraz wykorzystania potencjału obszaru pięciu gmin aglomeracji wrocławskiej.¹

Mapa 5. Obszar LGD „Lider A4”.

Źródło: Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 - 2022.

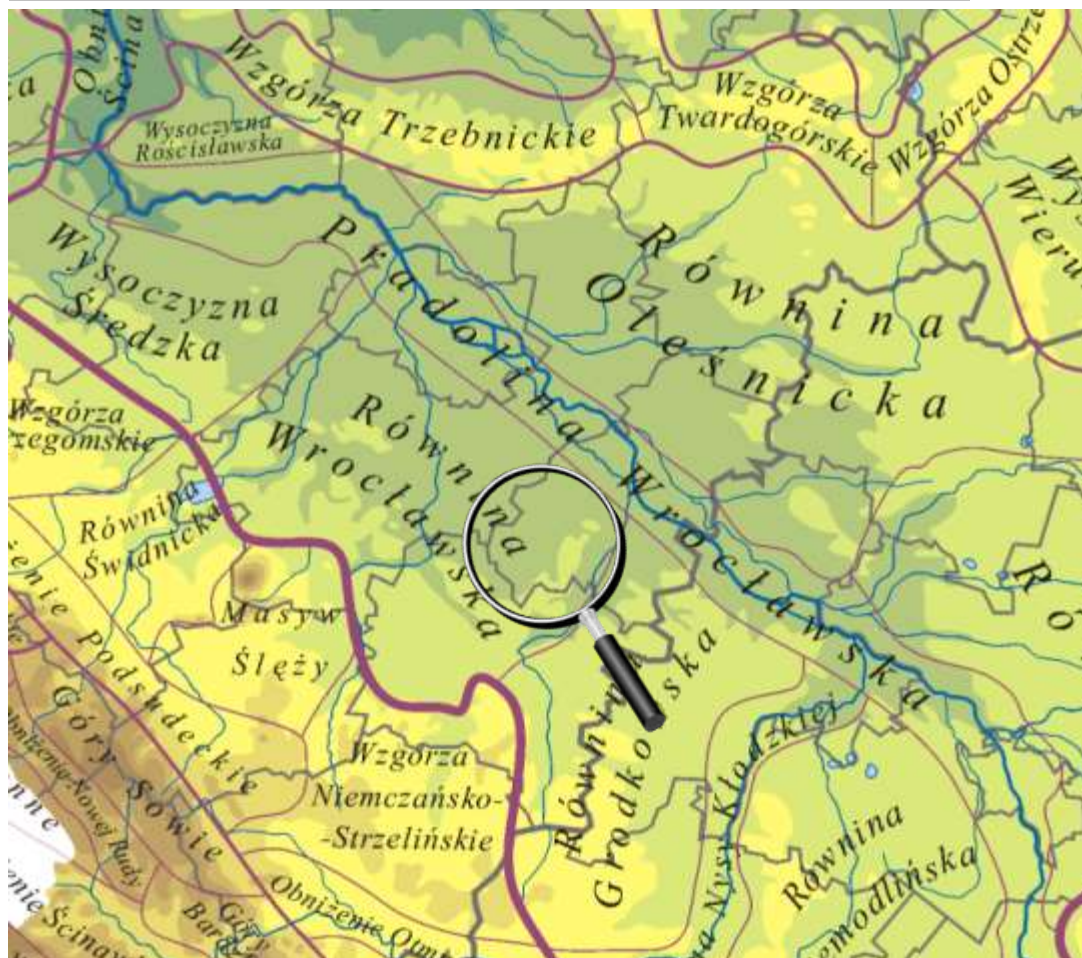
¹ Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022, str. 7.

We wsi Domaniów brak jest jednego głównego placu (ryнку), który pełniłby rolę centro twórcze. Jest to jednak dość powszechne zjawisko w przypadku obszarów wiejskich, ponieważ centralne place (ryńki) występują zazwyczaj na obszarach miejskich.

➤ Strona 11

Pod względem fizyczno-geograficznym gmina położona jest na makroregionie Nizina Śląska w obszarze mezoregionu Równina Wrocławska. Ukształtowanie powierzchni na obszarze gminy jest dość mało zróżnicowane i ogólnie jest to płaska równina. Najniżej położony teren występuje przy północnej granicy gminy (w okolicy miejscowości Teodorów), który ma wysokość 124,7 m n.p.m. Natomiast najwyższym punktem w gminie jest niewielkie wzniesienie w południowej części gminy (na południe od miejscowości Grodziszowice) mierzące 156,7 m n.p.m.

Mapa 7. Położenie gminy Domaniów na mapie podziału fizyczno-geograficznego.

Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Regiony_Kondrackiego-hipsometria.png

Obszar gminy znajduje się w strefie międzyrzecza Ślęzy i Oławy. Przez Gminę Domaniów przepływają cztery rzeki: rzeka Żórawka (stanowiąca dopływ rzeki Ślęzy), rzeka Żalina (będąca prawym dopływem rzeki Żórawka), rzeka Mszana oraz rzeka Miłoszowska Struga – będąca dopływem rzeki Zielona, doprowadzającej wody do rzeki Oławy.

Sieć osadnicza większości wsi na obszarze gminy posiada układ liniowy, są to tzw. ulicówki, czyli zabudowę występującą przy głównych ciągach komunikacyjnych (po obu stronach drogi). Dominującym rodzajem zabudowy jest zabudowa jednorodzinna i zagrodowa w gospodarstwach rolnych.

Osadnictwo na terenie gminy koncentruje głównie wzdłuż głównych dróg, stanowiąc tzw. ulicówki, lokowane w okresie średniowiecza (np. wieś Janków). Część wsi posiada zachowany modelowy układ owalnicowy (Goszczyna, Kończyce, Skrzypnik, Swojków). Wieś Domaniów oraz wieś Wierzbno stanowią natomiast przykłady zabudowy w formie tzw. wielodrożnicy.

Na niektórych obszarach obserwowane jest jednak rozpraszanie się zabudowy, co jest zjawiskiem niekorzystnym z punktu widzenia ładu przestrzennego.

Mapa 8. Układ sieci osadniczej we wsi Kończyce.

Źródło: www.maps.google.com.

Mapa 9. Układ sieci osadniczej we wsi Domaniów.

Źródło: www.maps.google.com.

Mapa 10. Układ sieci osadniczej we wsi Janków.

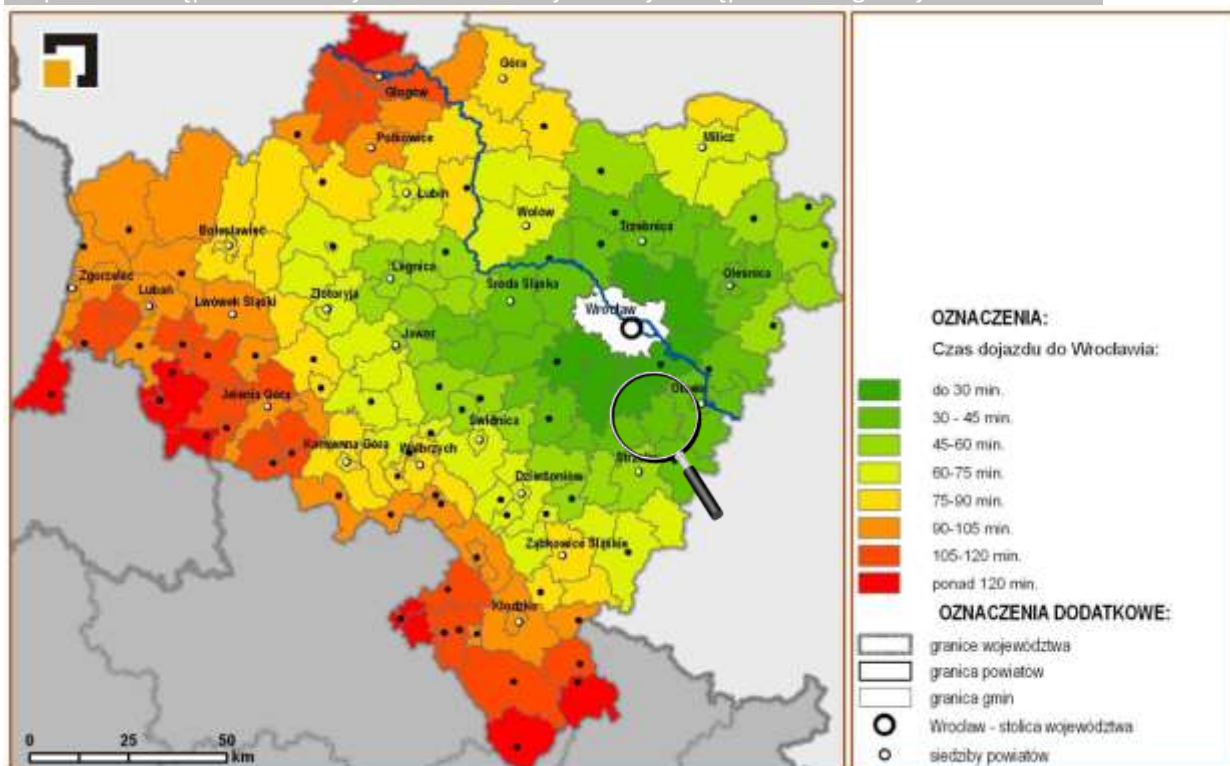

Źródło: www.maps.google.com.

1.2. Położenie komunikacyjne.

Dostęp do głównych szlaków komunikacyjnych był od zawsze jednym z podstawowych uwarunkowań rozwojowych miejscowości. Położenie na trasie szlaków handlowych przyczyniało się do rozkwitu lokalnej społeczności. Obecnie **dostępność komunikacyjna** jest również jednym z istotnych czynników wpływających na rozwój miejscowości, a nawet całych obszarów – w tym gmin. W dzisiejszych czasach prosperity danej gminy uzależnione jest od jej położenia względem głównych ciągów komunikacji drogowej (tj. dróg krajowych i wojewódzkich), kolejowej, rzecznej (tj. portów), powietrznej (tj. lotnisk).

Mapa 11. Wstępna delimitacja obszarów o najsłabszej dostępności drogowej do Wrocławia.

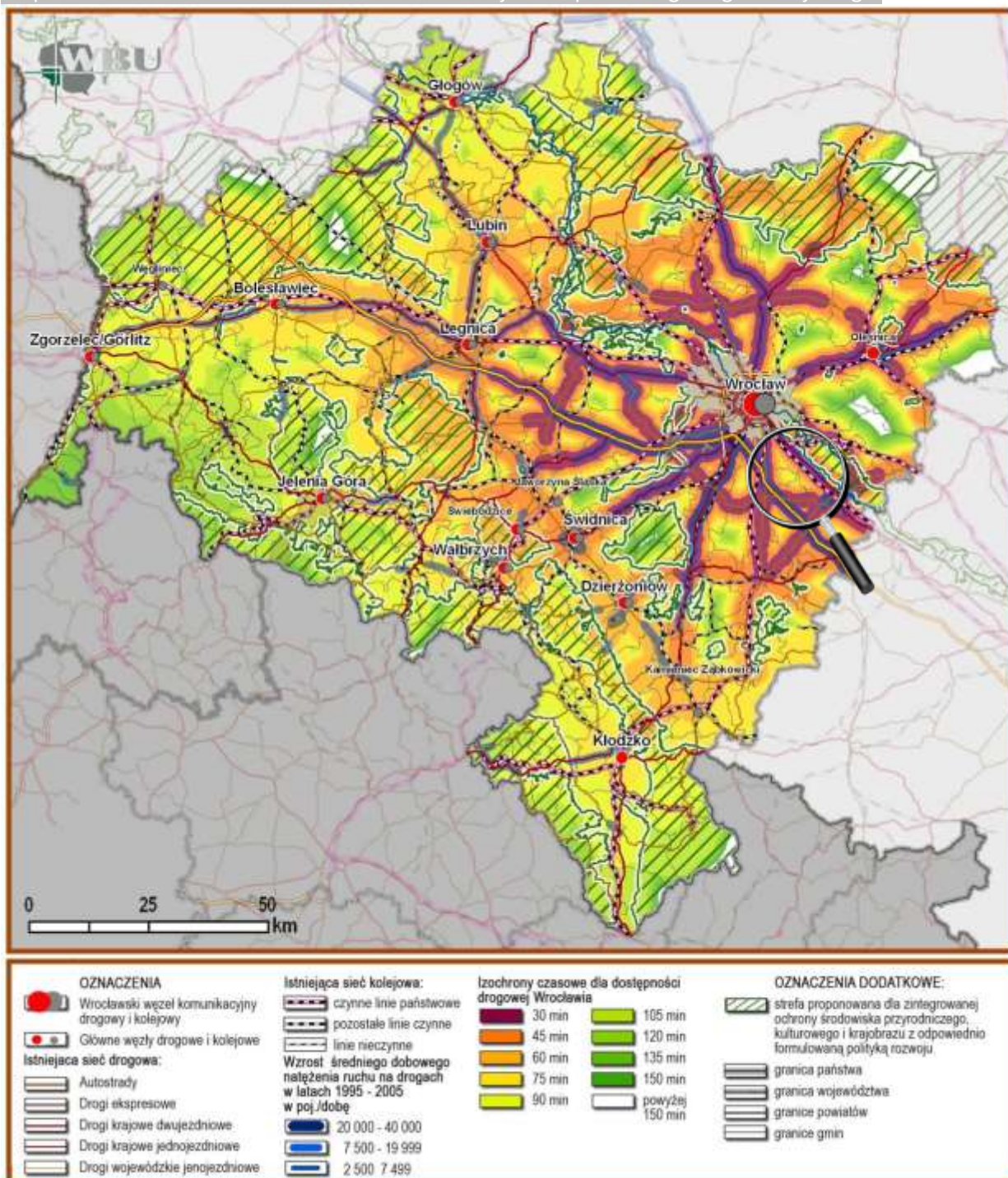
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Aktualnie w Polsce sieć drogową tworzą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Przez gminę Domaniów przebiega jedna z głównych dróg krajowych – autostrada A4 – mająca istotne znaczenie z punktu widzenia komunikacyjnego. Droga ta stanowi ważne tranzytowe powiązanie transportowe oraz komunikacyjne Polski z zachodem Europy. Na terenie gminy zlokalizowany jest również zjazd z autostrady, co stanowi istotny aspekt w kwestii rozwojowej obszarów zlokalizowanych w okolicy autostrady A4. Ta droga krajowa dzieli niejako obszar gminy na dwie części (północną i południową). Przez obszar gminy przebiegają również dwie drogi wojewódzkie (nr 346 i nr 396). Pierwsza z nich stanowi autostradową obwodnicę Wrocławia (AOW), a druga ważne połączenie pomiędzy miastami Środa Śląska i Bierutów.

Pozostałe drogi na terenie gminy to drogi powiatowe – stanowiące połączenia między większymi ośrodkami miejskimi, a przy okazji pomiędzy niektórymi miejscowościami w gminie – oraz drogi gminne – zapewniające głównie komunikację lokalną dla mieszkańców. Część dróg, będąca we władaniu Gminy Domaniów, pozostaje drogami wewnętrznymi.

Mapa 12. Podstawowe uwarunkowania dla rozwoju transportu drogowego i kolejowego.

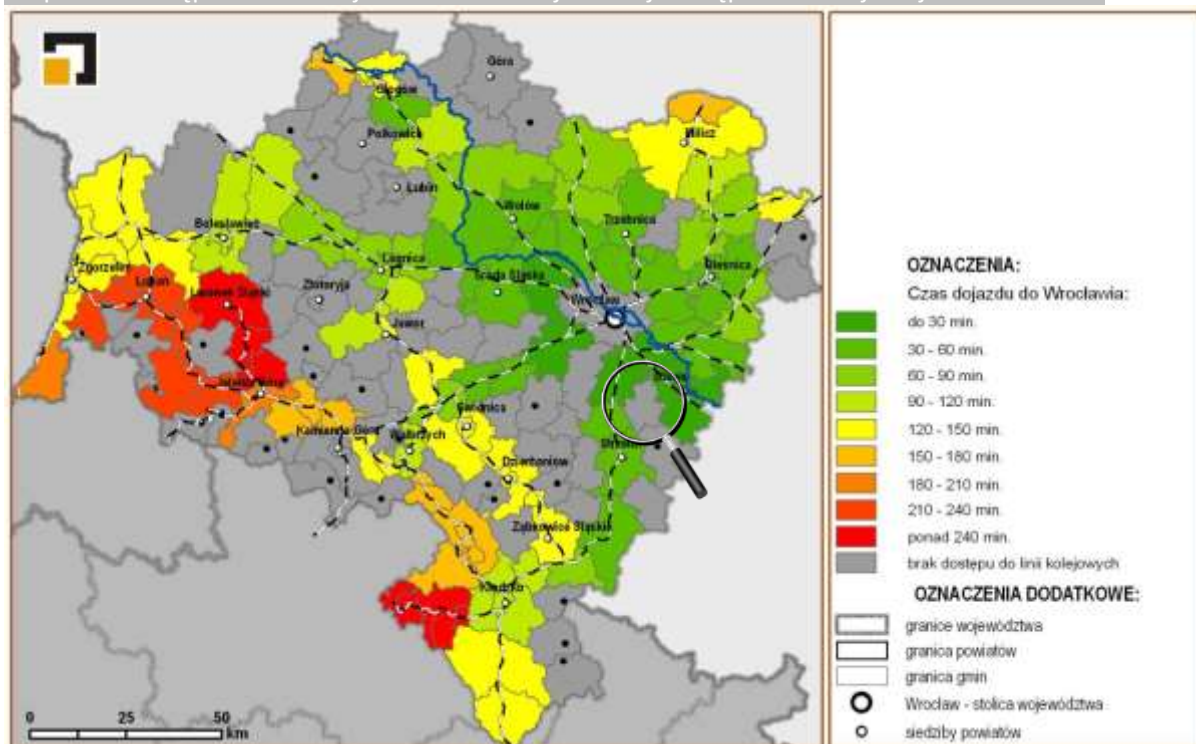

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Według KPZK 2030 dla zapewnienia spójności wewnętrznej kraju duże znaczenie ma zwrócenie szczególnej uwagi polityki przestrzennego zagospodarowania kraju i polityki regionalnej na obszary najbardziej oddalone od głównych ośrodków wzrostu. Obszary takie nie mają możliwości uczestniczenia w procesach rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, oferowania dobrych miejsc pracy, mają charakter depopulacyjny i w dłuższej perspektywie osłabiają spójność wewnętrzną kraju oraz jego poszczególnych regionów.²

² Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Mapa 13. Wstępna delimitacja obszarów o najbliższej dostępności kolejowej do Wrocławia.

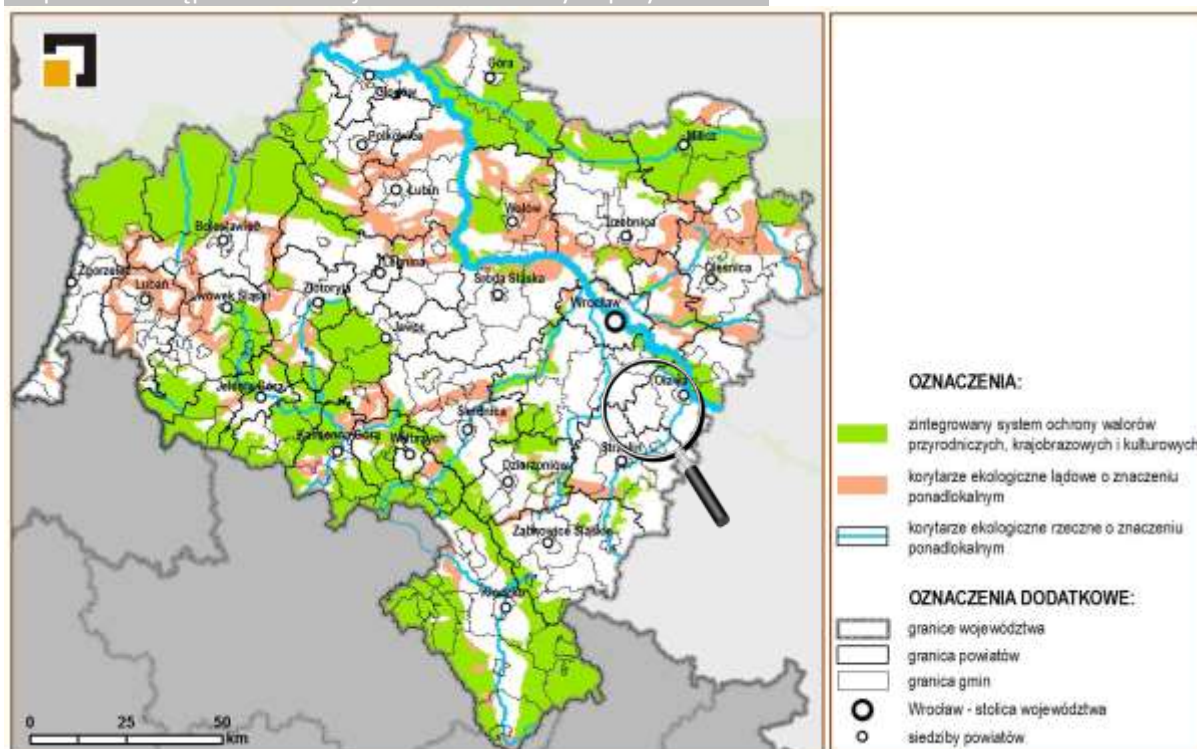
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Na terenie gminy Domaniów brak jest linii kolejowych.

1.3. Walory przyrodnicze.

Gmina, jako obszar typowo rolniczy nie posiada wysokich walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych. Roślinność obszaru gminy jest uboga. Dominują tu zbiorowiska roślinne o charakterze antropogenicznym o niskich walorach przyrodniczych – typowe dla gospodarki rolnej. Występują nieliczne niewielkie tereny leśne oraz zadrzewienia wzdłuż dróg i cieków wodnych. Wzdłuż cieków Mszana, Żurawka, Żalina oraz Miłoszowska Struga występują ekosystemy wodno-łąkowe mające znaczenie przyrodnicze, które jednak nie podlegają ochronie prawnej.

Mapa 14. Wstępna delimitacja obszarów cennych przyrodniczo.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego

Na terenie gminy brak jest korytarzy ekologicznych lądowych o znaczeniu ponadlokalnym oraz korytarzy ekologicznych rzecznych o znaczeniu ponadlokalnym. Obszar gminy Domaniów znajduje się również poza wyznaczoną w Planie Zagospodarowania Województwa Dolnośląskiego strefą zintegrowanej ochrony walorów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, mającą na celu utrzymanie obowiązujących zasad ochrony najcenniejszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym terenów województwa przed ich nadmiernym wykorzystaniem dla celów mieszkaniowych, rekreacyjnych i turystycznych, nieuzasadnioną rozbudową systemów komunikacyjnych i wykorzystywaniem złóż kopalin.

Strefa obejmuje wielkoobszarowe obszary przyrodnicze objęte ochroną prawną na terenie województwa – wraz z otulinami - parki narodowe, obszary NATURA 2000, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz obszary ochrony dziedzictwa kulturowego.³

³ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Na terenie gminy brak jest obszarów i obiektów objętych ochroną prawną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów).

Znajdującymi się najbliżej gminy Domaniów obszarami sieci Natura 2000 są:

- Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk Natura 2000 PLB020002 Grądy Odrzańskie – położony w odległości średnio ok. 5,5 km od obszaru gminy, choć najmniejsza odległość wynosi ok. 2,5 km. Występują na nim co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: dzięcioł zielonosiwy, kania czarna (PCK), muchołówka białoszyla, czapla siwa, a w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: bocian biały, bocian czarny, kania ruda (PCK), trzmielojad, bielik (PCK), sieweczka rzeczna, srokosz i dzięcioł średni.
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 PLH020017 Grądy w Dolinie Odry – zlokalizowany na terenie gminy Siechnice i gminy Oława sąsiadujących z gminą Domaniów. Jego średnia odległość od obszaru gminy wynosi ok. 6 km, jednakże najmniejsza odległość do tego obszaru od granic gminy Domaniów wysuniętych najbardziej na południe wynosi ok. 3 km. Obszar jest istotny dla zachowania leśnych oraz nieleśnych siedlisk przyrodniczych, szczególnie siedlisk o charakterze hydrogenicznym i związanych z nimi cennymi gatunkami zwierząt stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru. Rozciąga się on wzdłuż doliny Odry, obejmując kilka kompleksów leśnych na odcinku między Oławą a Wrocławiem.⁴ Został on wyznaczony m.in. dla ochrony gatunków nietoperzy: mopka, nocka dużego, nocka Bechsteina oraz nocka łydkowłosego.
- Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk Natura 2000 PLH020073 Ludów Śląski – położony w odległości ok. 4,5 km od obszaru gminy, zlokalizowany jest w gminie Borów, w województwie dolnośląskim. Obejmuje on kompleks łąkowy, zlokalizowany na północny-zachód od Ludowa Śląskiego. Znajduje się on na południu mezoregionu Równiny Wrocławskiej, wyniesionej w tej części nieco powyżej 140 m n.p.m., z rocznym opadem atmosferycznym 557 mm. Zasługujące na ochronę łąki zajmują niewielki, lewobrzeżny fragment doliny Małej Ślęzy, w dolnym biegu rzeki. Łąki rozciągają się tu głównie w otoczeniu strumienia i kilku dość silnie zarośniętych rowów, których bieg wyznaczają smugi drzew i zarośli. Postępujące, z upływem dziesięcioleci, osuszanie terenu umożliwiało zmianę sposobu użytkowania i przekształcanie łąk w pola uprawne. Obecnie łąki stanowią enklawę pośród rozległych obszarów upraw rolnych, na które utrzymują się także miejscami, niewielkie skupiska higrofilnej roślinności lasów łęgowych oraz krzewów. Obszar dla ochrony łąk trzęślicowych. W fitocenozach łąk trzęślicowych występują tu m. in. gatunki z Czerwonej listy roślin naczyniowych w Polsce oraz z Czerwonej listy roślin naczyniowych Dolnego Śląska. Należą do nich m.in.: częsty na tym obszarze goździk pyszny *Dianthus superbus*, turzyca *Carex davalliana*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, pełnik europejski *Trollius europaeus*, głowienka wielkokwiatowa *Prunella grandiflora*, komonicznik skrzydlatostrąkowy *Tetragonolobus maritimus*. Bardzo cenne są też siedliska łąk świeżych (6510) z wieloma gatunkami chronionymi w składzie. Ogółem siedliska Natura 2000 zajmują prawie 70% powierzchni obszaru.⁵

⁴ Standardowy Formularz Danych dla obszaru PLH020017 Grądy w Dolinie Odry; <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

⁵ Standardowy Formularz Danych dla obszaru PLH020073 Ludów Śląski; <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Mapa 15. Natura 2000 - Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk i Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk najbliższej gminy Domaniów.

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Struktura i ukształtowanie terenu.

Krajobraz Gminy Domaniów tworzą głównie użytki rolne. W niewielkim stopniu występują łąki, natomiast brak jest większych kompleksów leśnych. Praktycznie jedynym kompleksem leśnym na terenie gminy jest nieduży las w okolicy wsi Polwica. Las ten ma charakter łągu i grądu niskiego. Lasy zajmują 0,4% obszaru gminy Domaniów tj. około 38 ha jej powierzchni, co daje bardzo niski wskaźnik lesistości.

Powierzchnia Gminy Domaniów uboga jest we wzniesienia czy doliny. Ukształtowanie terenu ma głównie równinny charakter. Średnia wysokość n.p.m. oscyluje w granicach 140 m. Najwyższym punktem na terenie gminy jest wzniesienie zlokalizowane w okolicy wsi Grodziszowice (tuż przy południowej granicy gminy), którego wysokość wynosi 156,7 m n.p.m. Najniższym terenem jest obszar usytuowany w północnej części gminy (w okolicy miejscowości Teodorów, tuż przy granicach gminy wysuniętych najdalej na północ), który znajduje się na wysokości około 125 m n.p.m.

Wody powierzchniowe.

Gmina Domaniów zlokalizowana jest w strefie międzyrzecza Ślęzy i Oławy. Większość obszaru gminy Domaniów leży na terenie zlewni rzeki Ślęzy, jest to aż 88% obszaru gminy. W zasięgu zlewni rzeki Oława znajduje się niewielka północno-wschodnia część gminy. Znajdują się tutaj niewielkie ciek, charakterystyczne dla stref międzyrzeczy.

Teren gminy znajduje się na obszarze zlewni Żurawki oraz rzeki Zielonej. Zlewnia rzeki Żurawki obejmuje około 85% powierzchni gminy, natomiast pozostałe 15% powierzchni (zlokalizowana w północnowschodniej części gminy) objęta jest przez zlewnie rzeki Zielona, która nie przepływa bezpośrednio przez obszar gminy. System hydrograficzny gminy Domaniów skupiony jest wokół rzeki Żurawki, której długość na terenie gminy wynosi około 12,3 km (przebiega przez obręby ewidencyjne Wyszkowice, Kurzątkowice, Kończyce, Radoszkowice, Kuchary, Gostkowice), i jej dopływu – rzeki Mszana, mającej długość na terenie gminy około 17 km i przebiegającej przez obręby ewidencyjne Goszczyna, Skrzypnik, Domaniów, Piskorzówek, Piskorzów, Swojków, Gęsice.

Mniejszymi ciekami podstawowymi, stanowiącymi dopływy rzeki Żurawki są rzeka Żalina (długość na terenie gminy: około 1,9 km, przebiega przez obręby ewidencyjne Grodziszowice, Kurzątkowice) i dwa ciek oznaczone jako Ż-F i Ż-G.

Przepływająca w najdalej wysuniętej na północ części gminy Domaniów (obrub ewidencyjny Teodorów) ciek Miłoszowska Struga, którego długość na terenie gminy ma 3,696 km, należy do zlewni rzeki Zielona.

Większość wyżej wymienionych rzek, przepływających przez gminę Domaniów, jest mocno zanieczyszczona – głównie ściekami bytowymi z gospodarstw – i nie odpowiada normom. Jedynie wody rzeki Żalina odpowiadają III klasie czystości.

Sieć hydrograficzną uzupełniają rowy i kanały melioracyjne, oraz nieliczne niewielkie stawy wodne. Z danych zawartych w „Planie urządzeniowo – rolnym gminy Domaniów” wynika, iż około 63 % gruntów znajdujących się na terenie gminy jest zdrenowanych.

Wody powierzchniowe stanowią 0,8% powierzchni całej gminy, zajmując powierzchnie 74,01 ha, w tym:

- wody stojące – 5,51 ha (0,05% obszaru gminy),
- wody płynące – 23,48 ha (0,25 % powierzchni gminy),
- rowy – 45,02 ha – 0,5 % terenu zajmowanego przez gminę Domaniów.

Gleby.

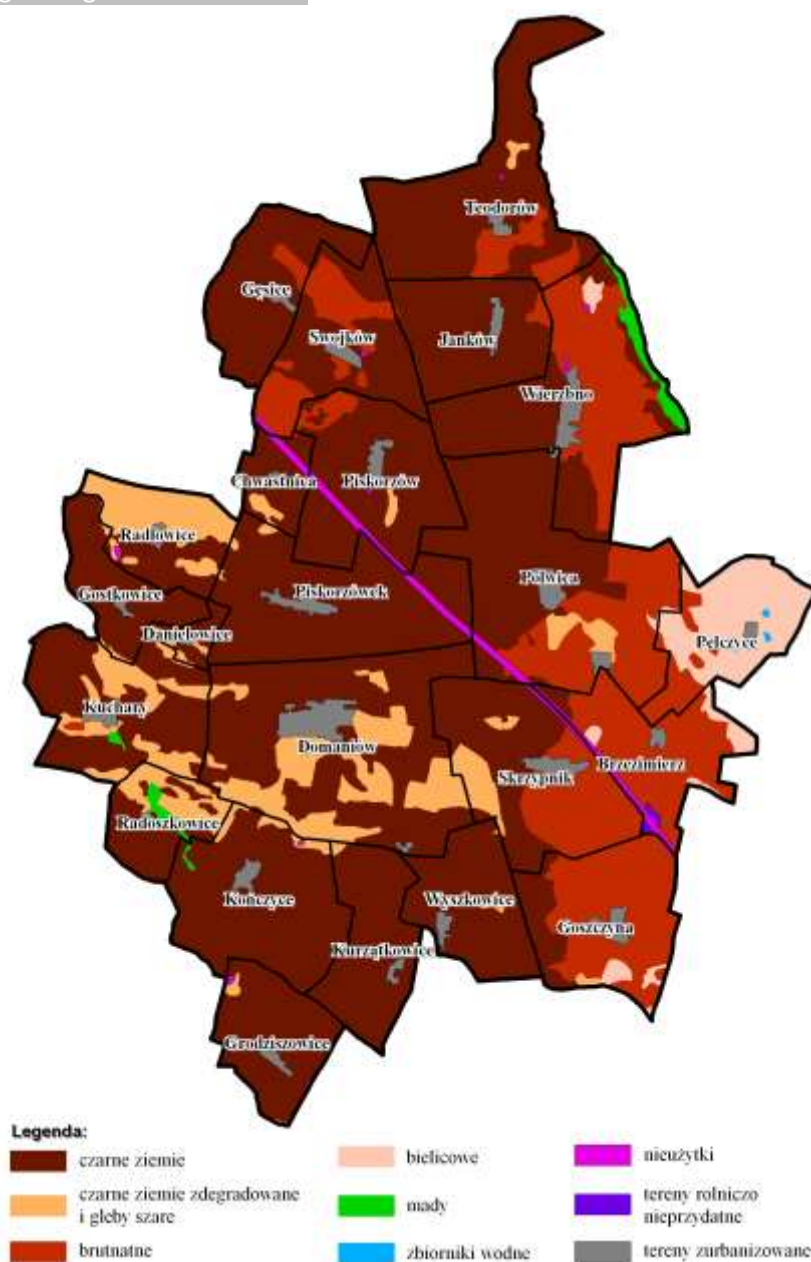
Gleby gminy Domaniów należą do najlepszych w naszym kraju. Dominującym rodzajem gleb są czarne ziemie, które wykształciły się głównie na utworach frakcji pylastej. Drugim typem gleb, występującym w dużym stopniu na tym obszarze, są gleby brunatne.

Dobre uwarunkowania klimatyczno-geologiczne sprawiają, że **gleby** na terenie gminy **charakteryzują się wysoką urodzajnością i dużą pojemnością sorpcyjną.**

Przeważająca część gleb (około 90%) należy z punktu widzenia bonitacyjnego do klas I-III. Są to gleby **bardzo silnie odporne i bardzo odporne na degradację.**

Bardzo dobre gleby sprzyjają uprawie roli i prowadzeniu przetwórstwa rolno – spożywczego.

Mapa 16. Struktura gleb w gminie Domaniów.

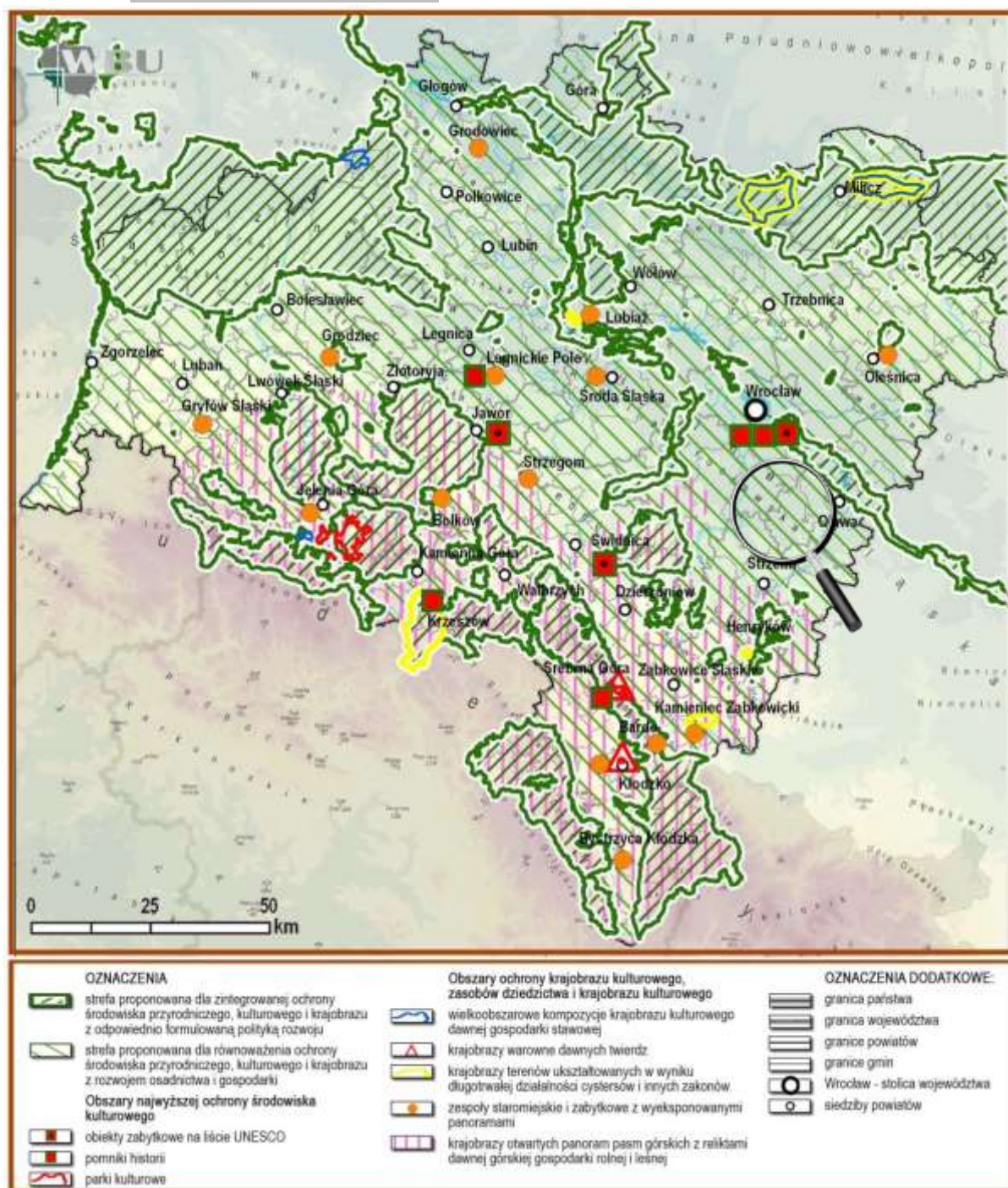

Źródło: Plan urządzeniowo-rolny gminy Domaniów.

Uwarunkowania rozwoju alternatywnych źródeł energii

Walory przyrodnicze, warunki klimatyczne i kształtowanie terenu determinują możliwości wykorzystania niektórych odnawialnych źródeł energii w celu ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko zjawisk związanych z pozyskiwaniem energii. Wykorzystanie rozproszonych instalacji odnawialnych źródeł energii może mieć istotny udział w dziedzinie wykorzystania energii głównie w sferze mieszkalnictwa oraz większych instalacji elektrowni.

Mapa 18. Podstawowe uwarunkowania dla utrzymania i ochrony zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Na terenie Polski występuje niewielkie zróżnicowanie co do średniorocznej ilości godzin usłonecznienia. Wartości usłonecznienia w Polsce wynoszą od 1400 do 1900 h/rok. W gminie **Domaniów wskaźnik ten osiąga środkowe wartości w tym przedziale - ok. 1600-1640 h/rok.**⁶

ROK - YEAR
1971-2000

Usłonecznienie
Sunshine Duration

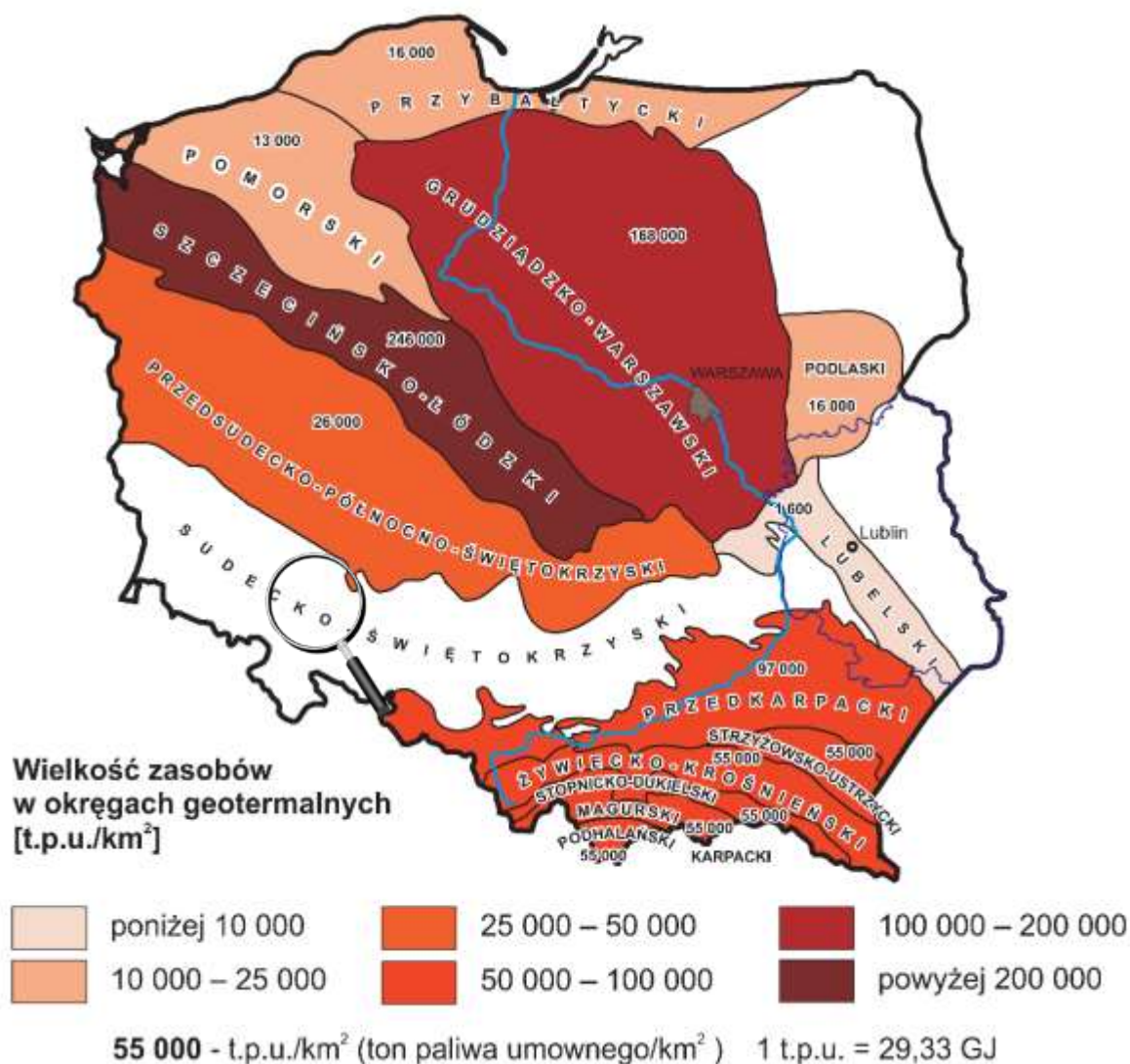
1420 1460 1500 1540 1580 1620 1660 h

Warunki występujące na obszarze gminy Domaniów pozwalają stwierdzić, że korzystne jest lokalizowanie na tym terenie instalacji urządzeń konwertujących energię promieniowania słonecznego na energię elektryczną lub ciepłą.

⁶ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Domaniów na lata 2016 – 2020.

Wśród źródeł energii odnawialnej największy potencjał na obszarze Polski posiada energia geotermalna, gdyż na terenie naszego kraju istnieją bogate zasoby mogące zostać wykorzystane do jej wytworzenia. Potencjał techniczny energii geotermalnej w Polsce został oszacowany na poziomie 1512 PJ/rok, co stanowi około 30% krajowego zapotrzebowania na ciepło. Zasoby geotermalne występują na około 2/3 obszaru naszego kraju.

Mapa 20. Zasoby energii geotermalnej w Polsce.

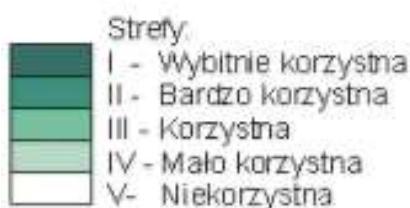
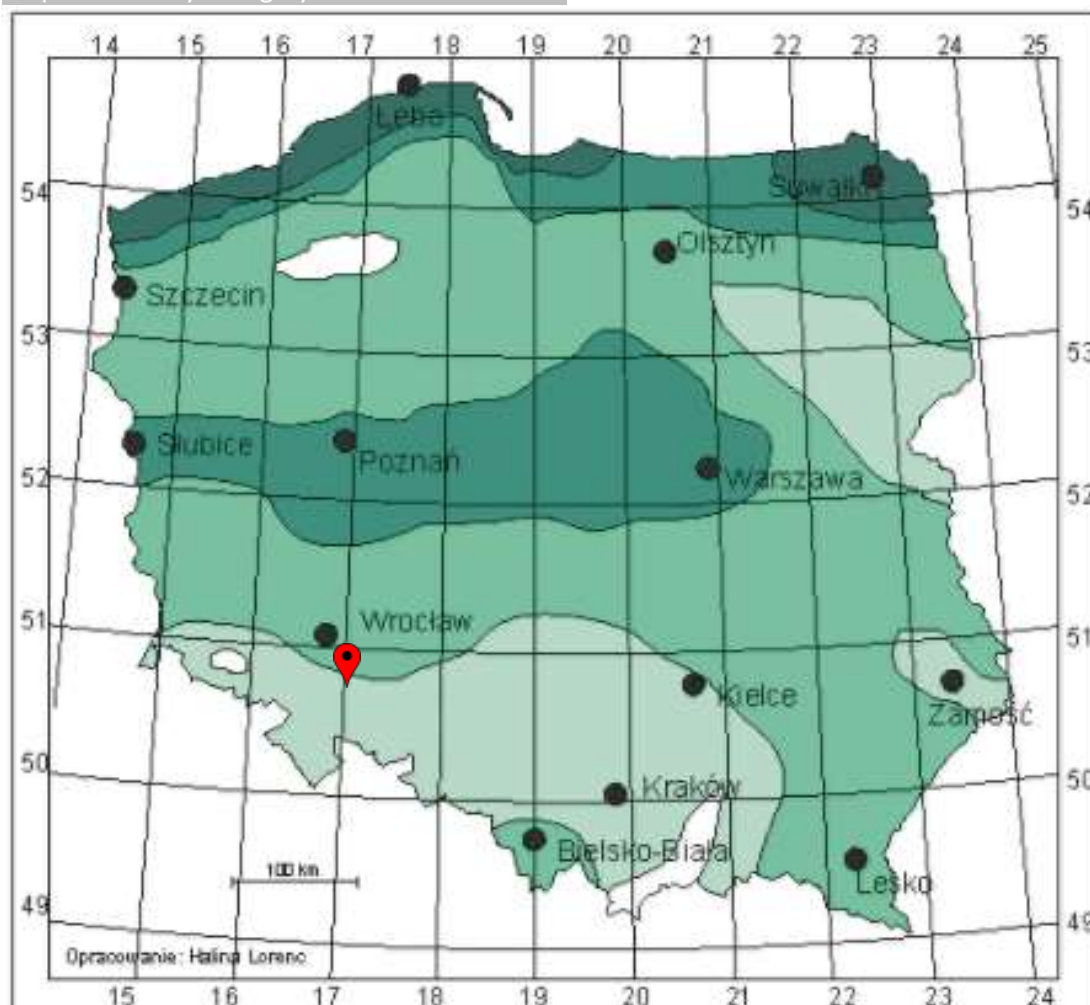
Źródło: R. Ney, J. Sokołowski, Energia geotermalna, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią, PAN Kraków, [w:] Energia odnawialna. Polska. Zasoby i wykorzystanie, Wydawnictwo GEA, Warszawa 2001.

Na terenie Gminy znajdują się pokłady wód geotermalnych (okręg sudecko-świętokrzyski) o temperaturze ok 70-75 C, które mogą stanowić przyszłość ekologicznego ogrzewania.⁷

⁷ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Domaniów na lata 2016 – 2020.

Z punktu widzenia panujących w Polsce warunków wiatrowych gmina Domaniów leży w strefie IV – mało korzystnej. Na wysokości 10 m energia wiatru wynosi od 250 – 500 kWh, natomiast na wysokości 30 m od 500 – 750 kWh.

Mapa 21. Strefy energetyczne wiatru w Polsce.

Ośrodek
Meteorologii

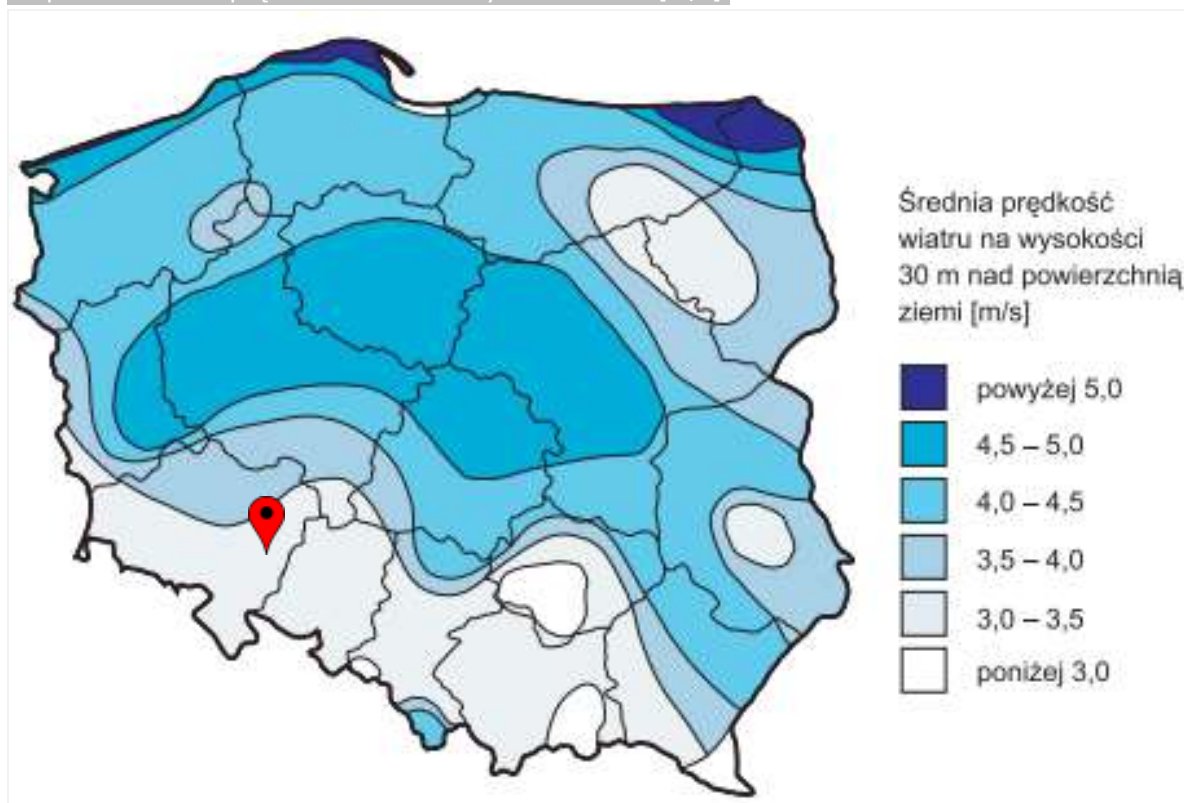

Aktualizacja mapy na podstawie okresu obserwacyjnego 1971-2000

Źródło: Ośrodek meteorologii IMGW.

Wskaźniki średniej prędkości wiatru również wskazują na niski potencjał efektywności inwestycji w elektrownie wiatrowe na terenie. Według danych IMGW gmina Domaniów mieści się w strefie najniższych prędkości wiatru w Polsce, gdyż średnie prędkości wiatru przyjmują na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wartości poniżej 3 m/s.

Mapa 22. Średnia prędkość wiatru na wysokości 30 m [m/s].

Źródło: Ośrodek meteorologii IMGW.

Biorąc pod uwagę walory przyrodnicze, warunki klimatyczne i kształtowanie terenu na obszarze gminy Domaniów najkorzystniejszymi formami pozyskania tzw. „czystej” energii są:

- instalacje fotowoltaiczne do produkcji energii elektrycznej,
- kolektory słoneczne do podgrzewania wody i wspomagania centralnego ogrzewania,
- pomp ciepła do produkcji energii cieplnej,
- rekuperatory do pozyskiwania energii cieplnej (odpadowej) z wentylacji,
- układy hybrydowe, np. ogniwa fotowoltaiczne z pompami ciepła.

Nie należy natomiast brać pod uwagę energetyki wiatrowej, z uwagi na niekorzystne położenie gminy względem warunków wiatrowych na terenie naszego kraju.

Gmina Domaniów posiada znaczący potencjał w zakresie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym zwłaszcza w zakresie fotowoltaiki i geotermii. Rozwój energetyki odnawialnej w tych sferach nie jest ograniczany uwarunkowaniami przyrodniczymi (brak obszarów chronionych).

Z uwagi na rolniczy charakter gminy, należy wziąć również pod uwagę wykorzystanie upraw do produkcji energii. Uprawami możliwymi do wykorzystania w zakresie produkcji energii z biomasy są głównie zboża. Jednym z najlepszych źródeł biopaliw jest uprawa kukurydzy. Innym rodzajem upraw stanowiących dobre biopaliwa jest żyto (w całości z kłosami). Według ekspertów wykorzystanie całych roślin upraw żyta pod kątem energetycznym może przyczynić się do zwiększenia ich opłacalności. Pod kątem przydatności energetycznej istotną rośliną uprawną jest również rzepak.

Jako paliwo energetyczne może być z powodzeniem użyta także słoma. Jej właściwości energetyczne są zbliżone do kaloryczności drewna, a koszt produkcji ciepła znacznie mniejszy niż podczas spalania węgla kamiennego – mimo prawie dwukrotnie niższej kaloryczności słomy. Ponadto podczas spalania słomy wytwarzana jest znacznie mniejsza ilość substancji szkodliwych, aniżeli w przypadku węgla kamiennego i brunatnego.

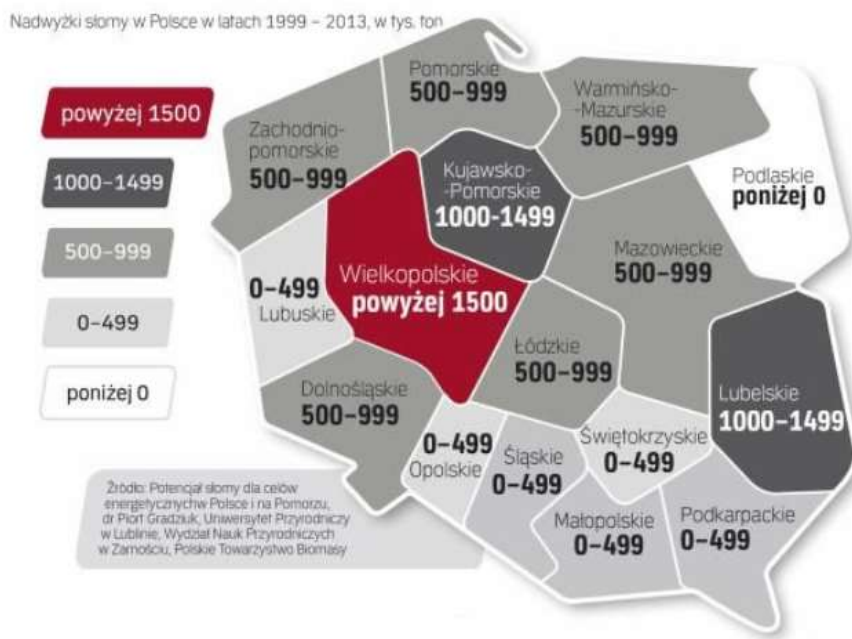
Słoma jako paliwo energetyczne ma różną wartość opałową, która uzależniona jest od jej gatunku, wilgotności oraz sposobu przechowywania. Dla potrzeb energetyki wyróżnia się dwa rodzaje słomy:

- słomę żółta – jest to słoma świeżo ścięta i zebrana, która zawiera wiele metali alkalicznych i związków chloru; ma ona korozyjne działanie na kotły, a ubocznym efektem jej spalania są duże ilości żużla; ponadto jest ona wilgotna – stopień wilgotności wynosi 12-22%;
- słomę szarą – jest to słoma pozostawiona przez pewien czas po ścięciu na działanie warunków atmosferycznych (szczególnie deszczu, który wypłukuje niepożądane składniki), a następnie wysuszonej; charakteryzuje się ona nieco lepszymi właściwościami energetycznymi oraz mniejszą emisją związków siarki i chloru od słomy żółtej.

Na wartość opałową słomy wpływa również jej wilgotność. Wartość opałowa słomy suchej wynosi średnio od 16 do 18 MJ/kg, dla świeżej parametr ten wynosi maksymalnie około 15MJ/kg.

Potencjał energetyczny słomy jest bardzo duży – wynosi prawie 11 PJ rocznie. W gminie Domaniów występuje nadprodukcja słomy, wobec bardzo dużej powierzchni upraw zwłaszcza zbóż

Mapa 23. Nadwyżki słomy w Polsce w latach 1999- 2013 w tys. ton.

Źródło: http://www.rp.pl/Energianews/303269945-Norwegowie-widza-u-nas-inwestycje-za-36-mld-zl.html?template=article_gallery&photo=3

1.4. Historia i kultura.

Rys historyczny

Tereny obecnej gminy Domaniów były zamieszkałe już przez sześcioma tysiącami lat. W Gostkowicach, Grodziszowicach, Piskorzówku i Radłowicach odkryte zostały ślady obecności ludności kultury łużyckiej. **Do VI w. n.e. obszar ten zamieszkiwany był przez Scytów, następnie przez ludność celtycką, a później przez ludność germańską.** W VI wieku ziemiami tymi zawładnęli Słowianie. Zasiadali oni m.in. okolice Wrocławia. Wśród nich wyróżniało się plemię Ślęzan.

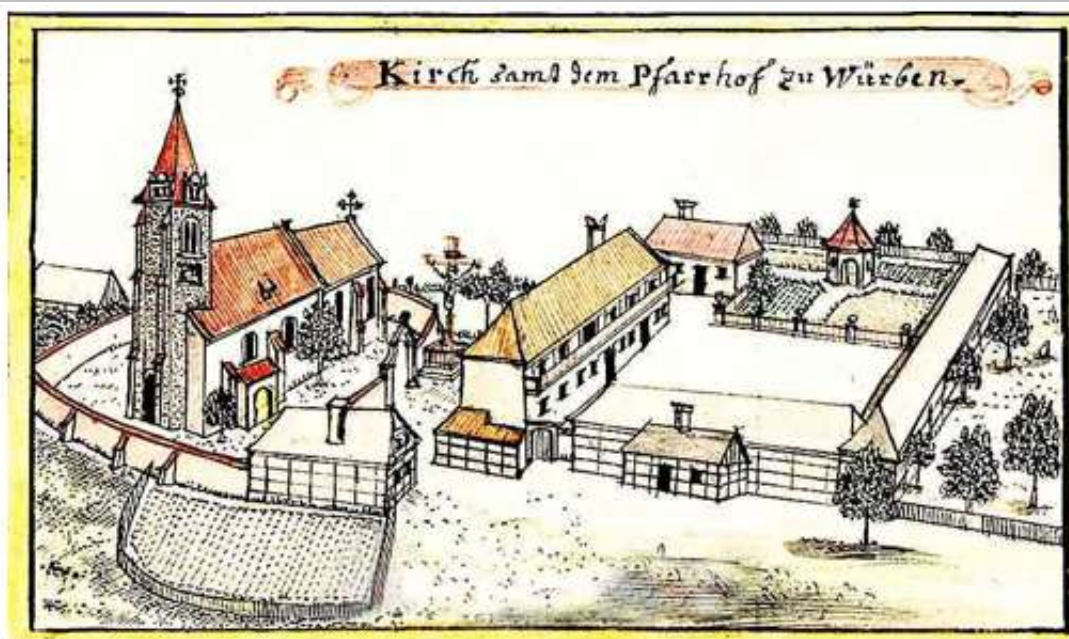
Tereny gminy Domaniów, będące częścią Śląska, należały początkowo do państwa czeskiego. **Okolo 990 r. zostały włączone do wczesnopiastowskiego Państwa Polskiego Mieszka I.** W 1138 r. po „rozbiciu dzielnicowym” ziemie te znalazły się w jednej z dziedzicznych dzielnic senioralnych. W wyniku dalszego podziału ziem śląskich pomiędzy synów Władysława Wygnańca, okolice Domaniowa znalazły się w Księstwie Wrocławskim – części przyznanej Bolesławowi Wysokiemu. Wówczas najprawdopodobniej powstała większość wsi obecnej gminy.

Nazwa wsi Domaniów po raz pierwszy pojawiła się w dokumencie z 1223 r. w formie Domaniowo. W 1234 r. Domaniów uzyskał lokalizację na prawie niemieckim. Wówczas na teren Domaniowa sprowadzeni zostali pierwsi osadnicy z Niemiec. Otrzymali oni specjalne przywileje ekonomiczne oraz własny samorząd. W kolejnych latach lokacje na prawie niemieckim uzyskały: Wierzbo (1235), Janków (1244), Swojków (1292), Radoszkowice (1300), Grodziszowice (1320), Skrzypniki (1223) i Kuchary (1341). Wsią, która od podstaw założona była przez osadników niemieckich były Gostkowice.

Od 1348 r. Domaniów stał się formalną częścią państwa czeskiego. W jego granicach pozostał prawie że do końca XVII w.

Śmierć ostatniego Piasta Śląskiego w 1675 r. spowodowała, że Domaniów znalazł się w granicach monarchii Habsburskiej.

Zdjęcie 1. Rycina kościoła we wsi Wierzbo autorstwa Friedricha Bernharda Wernera (1727-1737 r.)

Źródło: http://gminadomaniow.pl/galeria/zdjecia/14670/_rysunki_friedricha_bernharda_wernera_

W 1741 został włączony do Prus. W ramach państwa niemieckiego Domaniów znajdował się do 1945 r.

Rozwój gospodarczy na przełomie XIX i XX wieku znalazł swoje odbicie także i na ziemi domaniowskiej. Wówczas w całej obecnej gminie wymieniono zabudowę drewnianą na nowoczesne murowane budynki mieszkalne. We wsi Domaniów i Wierzbno powstały szkoły.

Intensywnie rozwijał się ruch spółdzielczy. Duże znaczenie dla rozwoju tego obszaru miało otwarcie połączenia kolejowego z Oławą. **Na terenie miejscowości Domaniów funkcjonowała stacja węzłowa (dla linii Oława Dworzec Mały - Boreczek Dworzec Mały oraz Domaniów - Wyszkowice Jędrzychowice), która została wyłączona z eksploatacji w 1966 roku i całkowicie zlikwidowana w styczniu 1973.**

Zdjęcie 2. Dawna stacja kolejowa Domaniów, otwarta 1 października 1910 roku.

Źródło: <https://dolny-slask.org.pl/831639,foto.html>

Zakończenie II wojny światowej przyniosło kolejne zmiany - Domaniów znalazł się w granicach państwa polskiego. Na teren gminy przybyli wówczas osadnicy przede wszystkim z kresów wschodnich II Rzeczypospolitej, którzy stanowili 85,2% ludności gminy, oraz z centralnych terenów Polski stanowiący 10,06% mieszkańców obszaru. Wśród ogółu mieszkańców gminy w tym czasie, prawie wszyscy stanowili ludność napływową.

Dzisiejszy kształt gminy Domaniów jest efektem administracyjnych reform kraju, jakie były przeprowadzone w 1973 r. i 1999 r.⁸

⁸ www.gminadomaniow.pl

Zabytki na terenie gminy.

Gmina Domaniów bogata jest w obiekty zabytkowe w postaci kościołów, pałaców i zespołów pałacowo-parkowych oraz historycznych układów zabudowy wsi, a także stanowisk archeologicznych mogących skrywać obiekty o dużej wartości historycznej.

Wszystkie wsie na terenie gminy z racji powstania posiadają historyczne układy ruralistyczne, czyli charakterystyczne dla danego okresu w którym powstały układy ulic, układy zabudowy oraz budynki o swoistych cechach.

Na terenie gminy brak jest jednak innych obiektów zabytkowych, np. zamków, które mogłyby stanowić istotną atrakcję turystyczną.

Wartość kulturalną stanowią jednak dość licznie występujące na terenie gminy stanowiska archeologiczne, skrywające historię zamierchłych czasów.

Poniżej krótka charakterystyka poszczególnych obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Kościół filialny pw. św. Krzyża w Brzezimierzu.

Wybudowany w X wieku, przebudowany w XIX wieku – wpisany do Rejestru Zabytków pod numerem 1585 decyzją z dnia 22.03.1966 r.

Zdjęcie 3. Kościół filialny pw. św. Krzyża w Brzezimierzu.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniowie.

Mauzoleum w parku przy pałacowym w Danielowicach.

Obiekt ten stanowił część historycznego zespołu pałacowego. Wpisany został do Rejestru Zabytków decyzją A/3977/1154 z dnia 20.11.1964 r. Obecnie stanowi jedyną pozostałość po wspomnianym zespole pałacowym. Niegdyś istniał tu pałac wzniesiony w XVIII wieku, przebudowany na początku XIX wieku, a w wyniku kolejnych remontów przeprowadzanych od drugiej połowy XX wieku pobawiony cech stylowych.

Zdjęcie 4. Mauzoleum w parku przy pałacowym w Danielowicach.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniewie.

Kościół parafii Nawiedzenia NMP w Domaniewie.

Wzniesiony w stylu gotyckim na początku XIV wieku. Jego fundatorkami były cysterki. Około 1700 roku kościół przebudowano na styl barokowy. Wykonane z drewna polichromowanego, ołtarze - główny i dwa boczne, pochodzą z połowy XVIII wieku. Na pokrytej barokowym hełmem trykondygnacyjnej wieży znajduje się dzwon z 1462 roku.

Wpisany został do Rejestru Zabytków decyzją nr 1589 z dnia 22.03.1966 r.

Zdjęcie 5. Kościół parafii Nawiedzenia NMP w Domaniewie.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniewie.

Pałac w Gostkowicach.

Prawdopodobnie rezydencję wzniosła dopiero rodzina Assig po 1864r., związana przez następne kilkadziesiąt lat z miejscowością. Wcześniej w Gostkowicach wzmiankowano tylko folwark. Jest to budynek murowany z cegły, wzniesiony na rzucie prostokąta, dwukondygnacyjny, nakryty wysokim dachem czterospadowym z wystawkami. Fasada (elewacja południowa) pięcioosiowa, z centralnym głównym wejściem umieszczonym w murowanym parterowym ganku zwieńczonym balkonem. Część środkową budynku akcentuje trzyosiowa wystawka, zamknięta trójkątnym przyczółkiem. Elewacje pozbawione ozdobnych detali za wyjątkiem prostych opasek wokół otworów okiennych.

Od północno-wschodu do pałacu przylega teren parkowy wraz z oczkiem wodnym. Na południe od rezydencji niegdyś istniały zabudowania gospodarcze dawnego folwarku.

Zdjęcie 6. Pałac w Gostkowicach.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniowie.

Kościół filialny pw. św. Michała Archanioła w Jankowie.

Wybudowany w XIV / XV wieku – wpisany do Rejestru Zabytków pod numerem 1156 z dnia 20.11.1964r.).

Zdjęcie 7. Kościół filialny pw. św. Michała Archanioła w Jankowie.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniewie.

Zespół pałacowo – folwarczny w Kucharach.

Pałac w Kucharach był wzmiankowany już w 1819 r., kiedy to majątek w Kucharach należał do rodu von Salisch. Od 1839r. właścicielem dóbr był Otto Walter, wzmiankowany również w 1845 r. W 1853r. posiadłość w Kucharach nabyła rodzina Stein. Obecnie istniejący pałac datuje się na 1907r. Być może neorenesansowy budynek rodzina Stein zbudowała w miejscu starszej siedziby, a może data 1907 oznacza tylko jej przebudowę. Pałac jest murowany z kamienia i cegły, pierwotnie potynkowany, założony na planie czworoboku, o bryle rozczłonkowanej przez ryzality i niewielką wieżę, dwukondygnacyjny, z częściowo użytkowym poddaszem, nakryty wysokimi dachami wielospadowymi. Na zachód od pałacu rozciągają się zabudowania dawnego folwarku wzniesione wokół prostokątnego dziedzińca. Niektóre z nich doprowadzono do kompletnej ruiny.

Pałac wpisany został do Rejestru Zabytków decyzją nr 623/W z dnia 23.05.1989 r., zespół zabudowań folwarcznych – 4 budynki z XIX / XX wieku – decyzją nr 623/W z dnia 23.05.1989 r., natomiast park pałacowy z początku XX wieku – decyzją nr 558/W z dnia 27.12.1984 r.

Zdjęcie 8. Pałac w Kucharach.

Źródło: <https://www.palaceslaska.pl/index.php/indeks-alfabetyczny/k/764-kuchary>

Kościół filialny pw. św. Michała Archanioła w Piskorzowie.

Wybudowany w XV wieku, przebudowany w końcu XVIII w. i na przełomie XIX / XX wieku – wpisany do Rejestru Zabytków pod numerem 419/W z dnia 30.09.1978 r.)

Zdjęcie 9 . Kościół filialny pw. św. Michała Archanioła w Piskorzowie.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniewie.

Kościół par. św. Mikołaja w Wierzbnie.

Wybudowany na początku XIV wieku, przebudowany na przełomie XV / XVI wieku – wpisany do Rejestru Zabytków pod numerem 1161 decyzją z dnia 20.11.1964 r.).

Zdjęcie 10. Kościół par. św. Mikołaja w Wierzbnie.

Źródło: <http://mapio.net/a/90873019/?lang=de>

1.5. Kuchnia lokalna.

Produkty lokalne mają ważny wymiar kulturowy, gdyż mogą stanowić jeden z przejawów tożsamości lokalnej oraz podstawę integracji społeczności na bazie kultywowanych tradycji. Rozwój produktów lokalnych stanowi istotny element oferty danego regionu z marketingowego punktu widzenia. Stanowią one bowiem element komunikacji pomiędzy lokalną społecznością a otoczeniem poprzez określoną propozycję produktów lub usług, nawiązujących do lokalnie występujących zasobów i tradycji.

Gmina Domaniów nie posiada charakterystycznego produktu lokalnego, jednakże prężnie działające, w 9-ciu miejscowościach gminy Domaniów, koła gospodyń wiejskich pieczołowicie kultywują tradycje i obyczaje przodków. Jednym z nich jest kuchnia kresowa.

Kulinarne zwyczaje koła gospodyń wiejskich prezentują na wszelakich lokalnych imprezach (dożynkach, festynach, itp.) oraz cyklicznie organizowanych, przez Centrum Kultury i Czytelnictwa w Domaniowie, imprezach związanych ze świętami w kościele katolickim („Pokaz stołów Wielkanocnych”.

Zdjęcie 11. „Pokaz stołów Wielkanocnych 2017”.

Źródło: Gminne Centrum Kultury i Kultury Fizycznej w Domaniowie.

Koła gospodyń wiejskich z gminy Domaniów uczestniczą również w wydarzeniach organizowanych przez gminę Domaniów wspólnie z innymi gminami należącymi do Lokalnej Grupy Działania „Lider A4” (np. „Festiwal 4 Żywiołów”).

Zdjęcie 12. VII Festiwal 4 Żywiołów (Żórawina, 14.05.2017 r.).

Źródło: http://gminadomaniow.pl/wiadomosci/738/wiadomosc/113325/vii_festiwal_4_zywiolow

Ponadto tradycyjna kuchnia kresowa kultywowana przez Koła gospodyń wiejskich z gminy Domaniów prezentowana jest również na pokazach realizowanych przez województwo dolnośląskie.

Zdjęcie 13. Wojewódzkie prezentacje tradycyjnych stołów wigilijnych Dolny Śląsk 2016.

Źródło: Gminne Centrum Kultury i Kultury Fizycznej w Domaniowie.

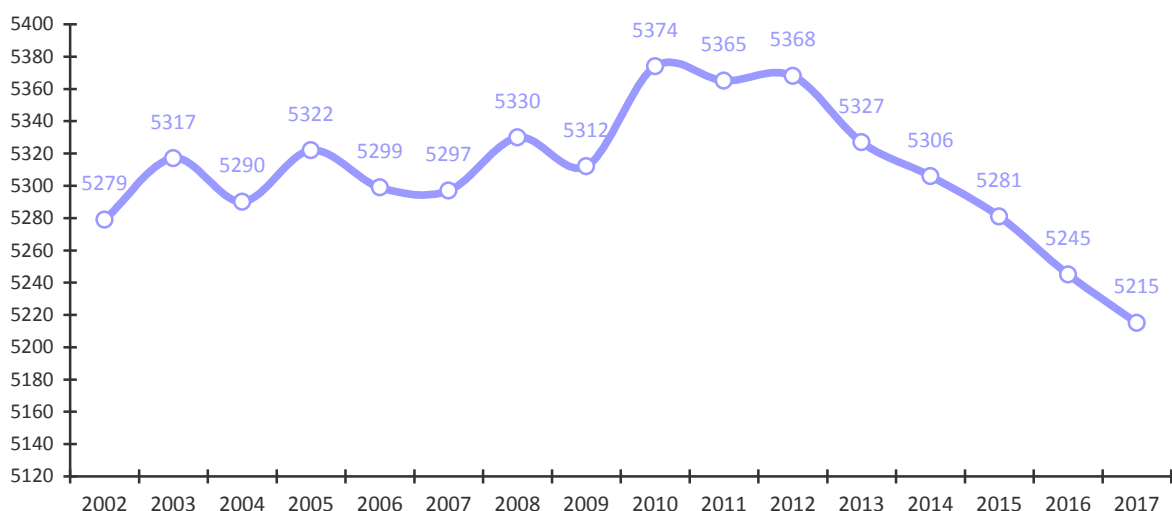
2. Kapitał ludzki.

2.1. Ludność i przekrój demograficzny.

Gminę Domaniów pod koniec 2017 roku zamieszkiwało **5215 osób** (wg. danych z Urzędu Gminy w Domaniowie – stan na 31 grudnia 2016 r.), co stanowi **6,8 % ludności powiatu oławskiego i 0,18% mieszkańców województwa dolnośląskiego**. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 55 osób na km².

Analizując dane dotyczące liczby ludności faktycznie zamieszkałej w gminie Domaniów obserwujemy jej dość duże wahania od 2002 roku aż do 2009 r. Duży wzrost odnotowano na przełomie lat 2009 i 2010 – o 58 osób. W okresie 2010 – 2012 liczba ludności utrzymywała się na niemal niezmiennym poziomie (niewielkie wahania). Począwszy od 2012 roku liczba mieszkańców zaczęła systematycznie spadać. W ogólnym bilansie ilość mieszkańców w gminie Domaniów uległa zmniejszeniu o była zmniejszyla się o 129 osób, czyli około 2,6 %.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Domaniów na przestrzeni lat 2002-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS oraz Urzędu Gminy w Domaniowie.

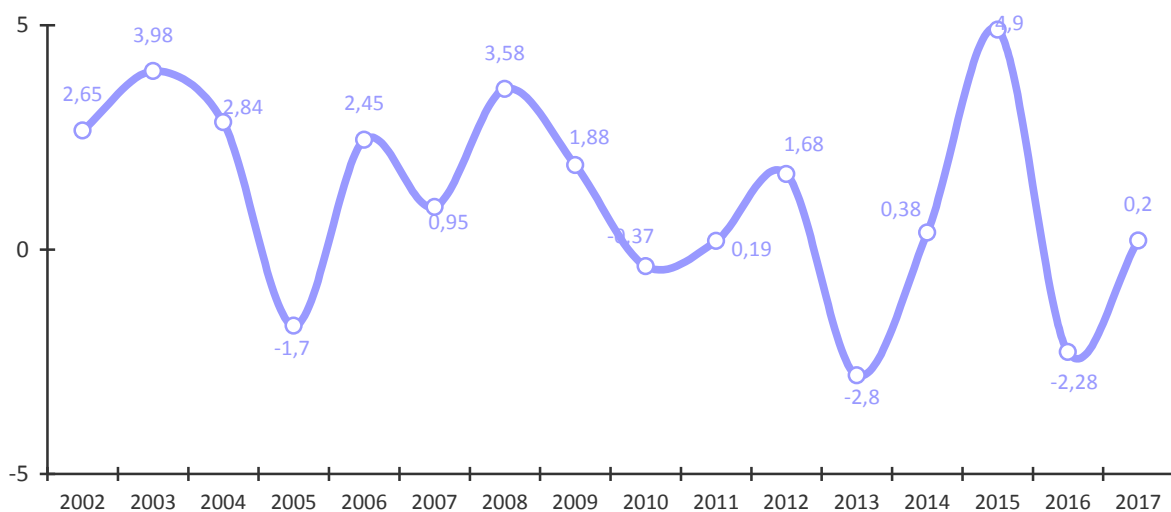
Pomimo wyraźnego spadku od 2012 roku liczby ludności w gminie Domaniów, w okresie tym notowano zarówno dodatni jaki i ujemny przyrost naturalny. W latach 2013 – 2015 przyrost naturalny osiągał dodatnie wskaźniki. Negatywnym zjawiskiem jest wyraźny spadek tego wskaźnika w 2016 roku. W ostatnim badanym roku osiągnął on wartość -2,28, co nie jest wartością najniższą w badanym okresie, jednakże jest on zbliżony do najniższej wartości we wspomnianym okresie tj. z roku 2013. Trendy w ruchu naturalnym, w ujęciu liczbowym na 1000 mieszkańców, przedstawiają dane w poniższej tabeli i wykresie.

Tabela 1. Ruch naturalny w gminie Domaniów w latach 2002-2017 (wskaźniki na 1000 ludności).

Rok	Liczba małżeństw	Urodzenia żywe	Zgony
2002	7,2	10,60	7,95
2003	4,9	13,65	9,67
2004	5,3	12,50	9,66
2005	4,5	10,94	12,63
2006	6,2	11,32	8,87
2007	5,5	10,97	10,03
2008	6,8	12,24	8,66
2009	5,8	12,77	10,89
2010	5,0	11,76	12,13
2011	6,0	11,00	10,81
2012	4,5	10,61	8,94
2013	4,7	8,39	11,18
2014	5,6	8,45	8,08
2015	5,5	12,05	7,16
2016	4,4	7,02	9,30
2017	-	9,4	9,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS oraz Urzędu Gminy w Domaniowie.

Wykres 2. Przyrost naturalny w gminie Domaniów na przestrzeni lat 2002-2017.

Źródło:

Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS oraz Urzędu Gminy w Domaniowie.

Drugim czynnikiem wywołującym istotne zmiany w poziomie zaludnienia, przestrzennym rozmieszczeniu i w różnorodnych strukturach ludności są migracje, czyli różnica między napływem a odpływem mieszkańców w danym roku. Charakterystyczną cechą migracji jest ich bezpośredniość i szybkość oddziaływania na dynamikę przemian liczebnych, gęstości zaludnienia i układy strukturalne ludności na określonym terytorium. Zdarzyć się może, że wpływają one w znacznie silniejszym stopniu na zmianę liczby ludności, niż ruch naturalny. Analiza tego wskaźnika w gminie Domaniów wykazała, że w okresie 2002-2017 w większości lat miał on ujemną postać. Jedynie pięciokrotnie na przestrzeni 16 lat zdołał osiągnąć dodatni wynik. W ostatnim analizowanym roku indeks ten osiągnął wartość -22 osoby, co stanowi niepokojący sygnał z punktu widzenia demograficznego. Dane dotyczące sytuacji demograficznej w gminie wskazują, że jest ona obszarem o stale zmniejszającej się liczbie ludności.

Wykres 3. Saldo migracji w gminie Domaniów w latach 2002-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS oraz Urzędu Gminy w Domaniewie.

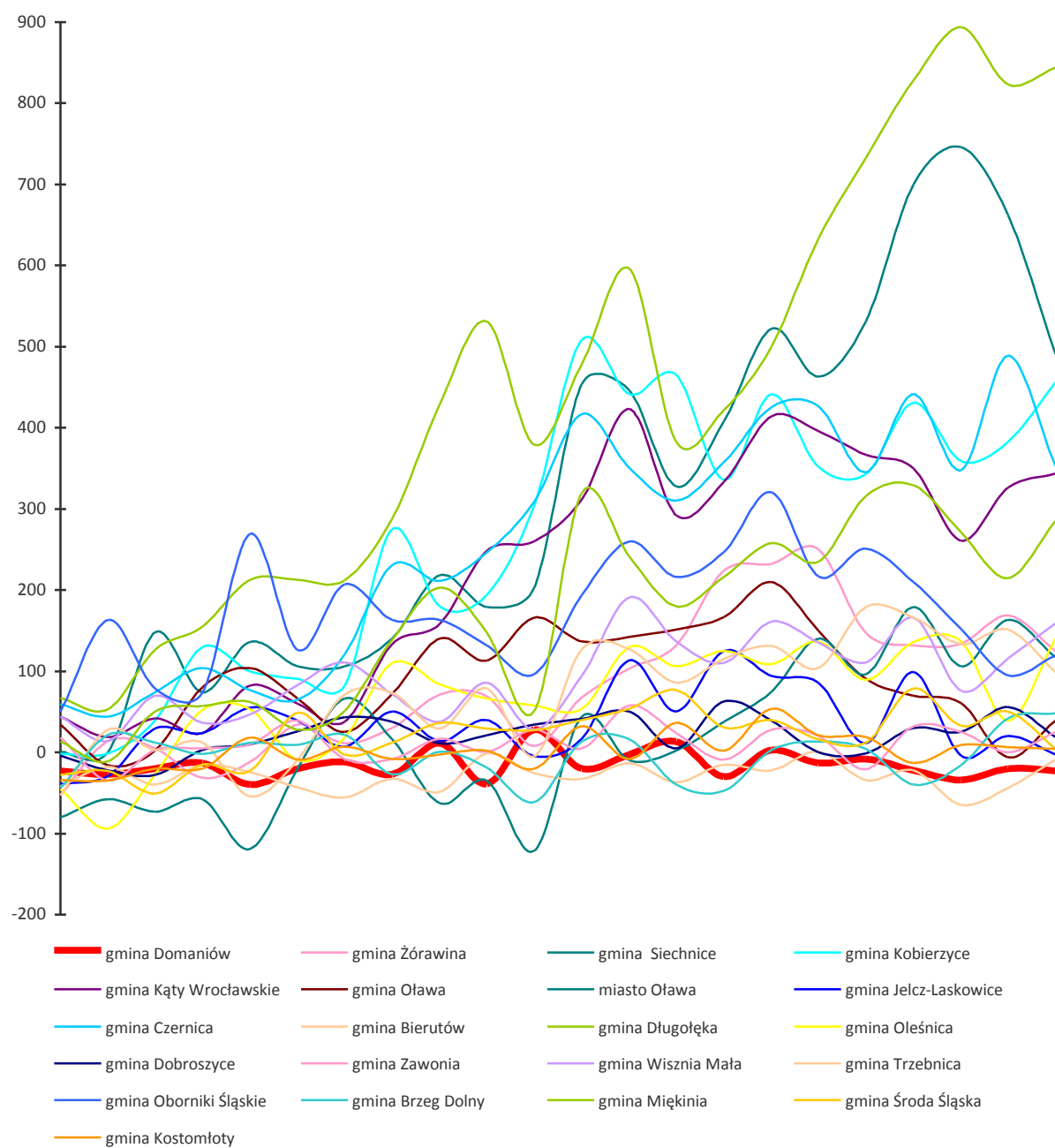
Jedną z przyczyn sytuacji przeważającego trendu ujemnego salda migracji jest bez wątpienia niewielka różnica pomiędzy wskaźnikiem liczby urodzeń żywych a wskaźnikiem liczby zgonów. W badanym okresie przeważnie liczba urodzeń żywych jest nieznacznie większa od liczby zgonów, jednak w roku 2010, 2013 i 2016 wskaźnik liczby zgonów przewyższył wskaźnik liczby urodzeń żywych. Na fakt utrzymującego się ujemnego salda migracji wpływ mają również bliskość Wrocławia.

Mapa 24. Obszar lokalizowany w odległości 30 km od granic administracyjnych Wrocławia.

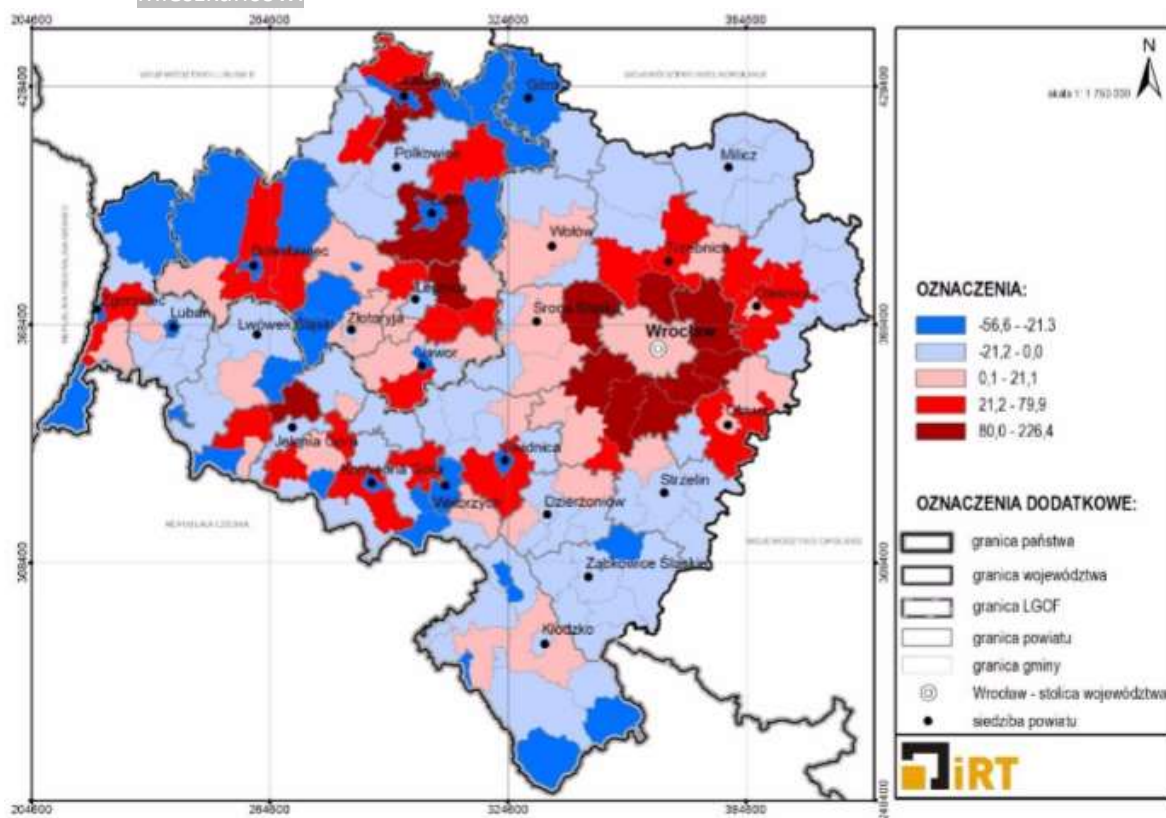
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://wroclaw.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/roczniki-statystyczne/dane-powiatowe-238/informacje-o-powiatach-324/podzial-administracyjny-województwa-dolnoslaskiego-906/>

Wykres 4. Saldo migracji w latach 1995-2016 w gminach znajdujących się w odległości około 30 km od Wrocławia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Mapa 25. Bilans salda migracji w gminach województwa dolnośląskiego w latach 2007-2012 na 1000 mieszkańców.

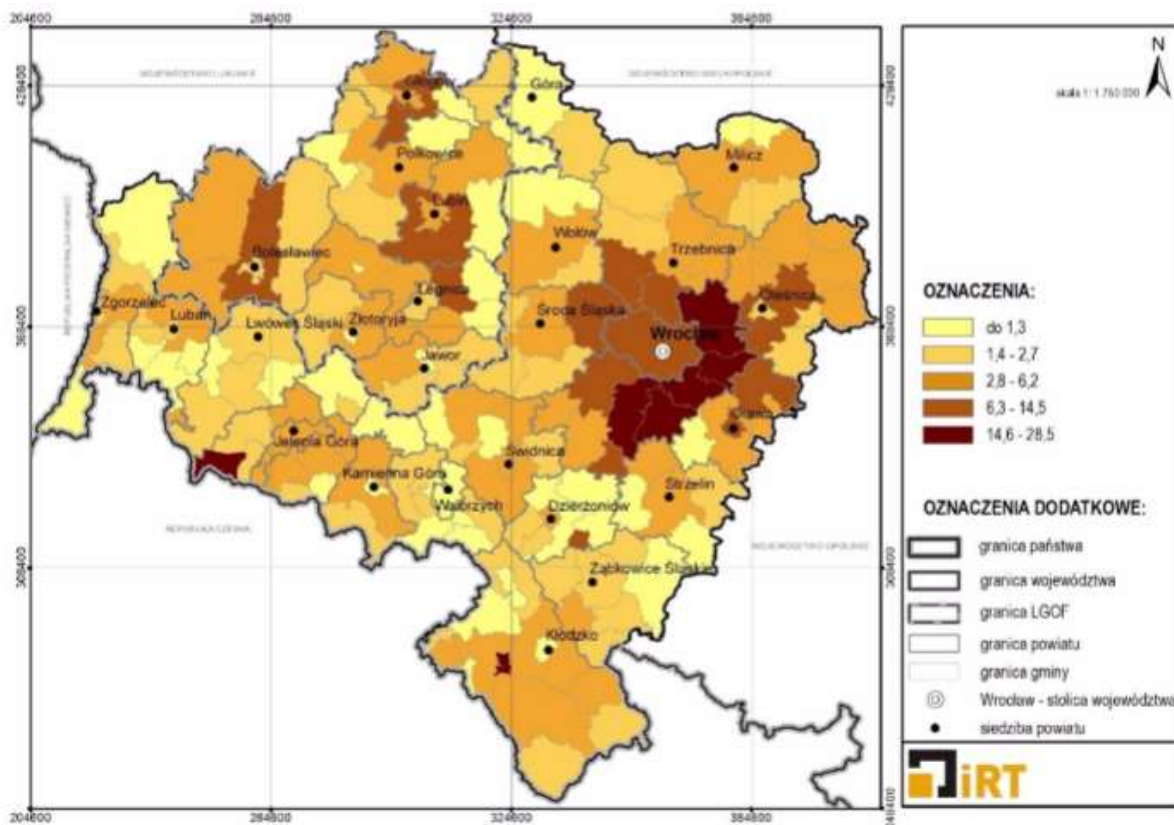

Źródło: Opracowanie pt. „Powiązania funkcjonalno przestrzenne Legnicko-Głogowskiego Obszaru funkcjonalnego” autorstwa Instytutu Rozwoju Terytorialnego, marzec 2015 r.

Synteza salda migracji w gminach sąsiednich wykazuje bardzo silne związki zależne pomiędzy wskaźnikiem migracji a przestrzennymi uwarunkowaniami lokalizacyjnymi danego obszaru. Saldo migracji wewnętrznych w gminach leżących w odległości 30 km od granic miasta Wrocław jest bardzo zróżnicowane.

Gminy położone znacznie bliżej stolicy dolnego śląska mają znacznie lepszy bilans salda migracji aniżeli gminy bardziej oddalone. Związane to jest z faktem lepszej dostępności komunikacyjnej tych obszarów z centrum województwa, co przyczynia się do rozwoju obszarów zabudowanych i tym samym wzrostu liczby ludności na tych terenach.

Mapa 26. Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 osób w 2012 r.

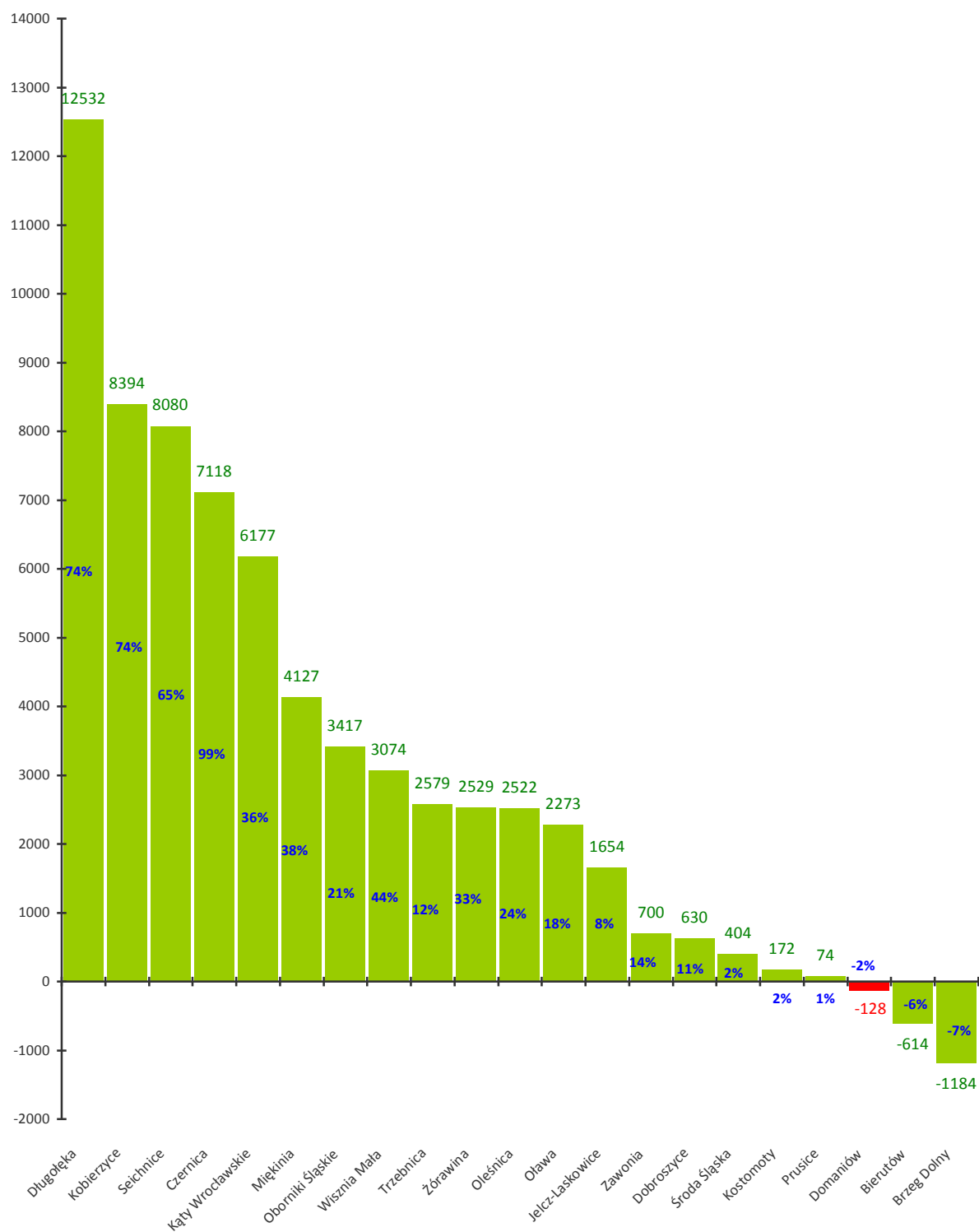

Źródło: Opracowanie pt. „Powiązania funkcjonalno przestrzenne Legnicko-Głogowskiego Obszaru funkcjonalnego” autorstwa Instytutu Rozwoju Terytorialnego, marzec 2015 r.

W porównaniu do roku 1995 jedynie 3 na 22 gminy leżące na analizowanym obszarze zanotowały spadek liczby ludności. Największy wzrost ludności odnotowano w gminach zlokalizowanych bezpośrednio graniczących z Wrocławiem (Długołęka, Kobierzyce, Siechnice, Czernica, Kąty Wrocławskie), które miały również w tym okresie dodatnie saldo migracji, więc wzrost liczby mieszkańców ma również związek z tendencjami demograficznymi. Analizowane jednostki można podzielić gminy na 7 grup:

- grupa I – ogromny przyrost mieszkańców - ponad 60% (Długołęka, Kobierzyce, Siechnice, Czernica)
- grupa II – bardzo duży przyrost (od 35% do 60%): Wisznia Mała, Miękinia, Kąty Wrocławskie,
- grupa III – duży przyrost mieszkańców (od 20% do 35%): Żórawina, Oleśnica, Oborniki Śląskie,
- grupa IV – umiarkowany przyrost liczby mieszkańców (od 5 do 19%): Oława, Zawonia, Trzebnica, Dobroszyce, Jelcz-Laskowice,
- grupa V – niewielki przyrost mieszkańców (do 5%): Środa Śląska, Kostomłoty, Prusice,
- grupa VI – niewielki spadek liczby mieszkańców (do -5%): Domaniów,
- grupa VII – znaczny spadek (od - 5% do -10%): Brzeg Dolny, Bierutów.

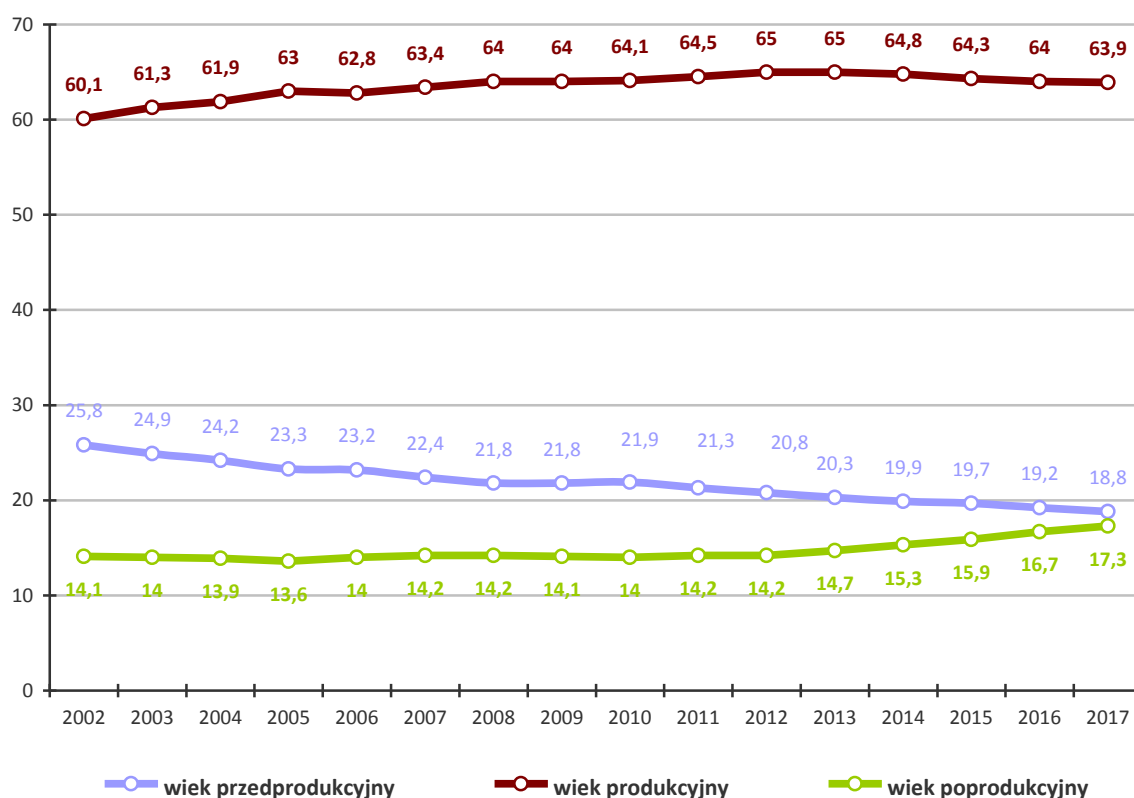
Wykres 5 . Zmiana liczby mieszkańców i % zmiany liczby mieszkańców w latach 1995-2016 w gminach znajdujących się w odległości 30 km od Wrocławia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Kolejnym czynnikiem mającym znacznie dla przyszłej sytuacji demograficznej gminy jest **struktura wiekowa mieszkańców**. Gwarancją rozwoju gminy jest dodatni wskaźnik liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Celem zbadania przedmiotowych czynników analizą objęto okres lat 2002-2016. W badanym okresie zauważalny jest stały **wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym** do 2013 roku, po którym nastąpił nieznaczny spadek tego wskaźnika. Ilość osób w wieku poprodukcyjnym przez większość lat pozostawała na stałym poziomie, wachając się nieznacznie, jednakże od roku 2012 widoczna jest tendencja wzrostu tego wskaźnika. W analizowanych latach procentowy udział osób w wieku przedprodukcyjnym wykazywał głównie spadkową tendencję. **Pozytywnym zjawiskiem jest fakt większego odsetka mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym niż poprodukcyjnym. W 2016 roku różnica między tymi dwoma grupami wyniosła 2,5 punktu procentowego.**

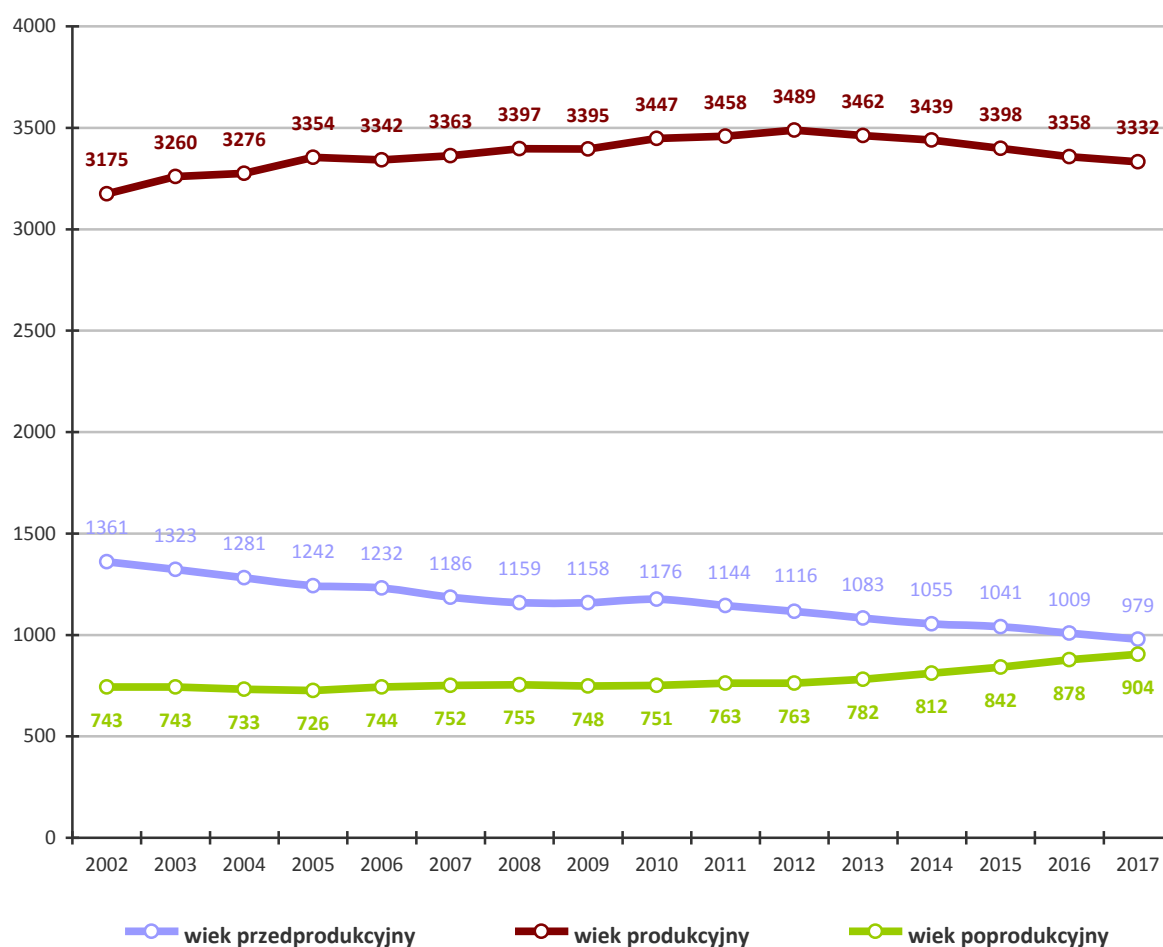
Wykres 6. Struktura wiekowa ludności w gminie Domaniów w latach 2002-2017 w ujęciu procentowym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Potwierdzeniem wskazanych powyżej tendencji jest liczbowy rozkład udziału osób w poszczególnych grupach wiekowych, co przedstawia poniższy wykres. W 2016 roku różnica pomiędzy grupą ludności w wieku przedprodukcyjnym i ludności w wieku poprodukcyjnym wyniosła 131 osób.

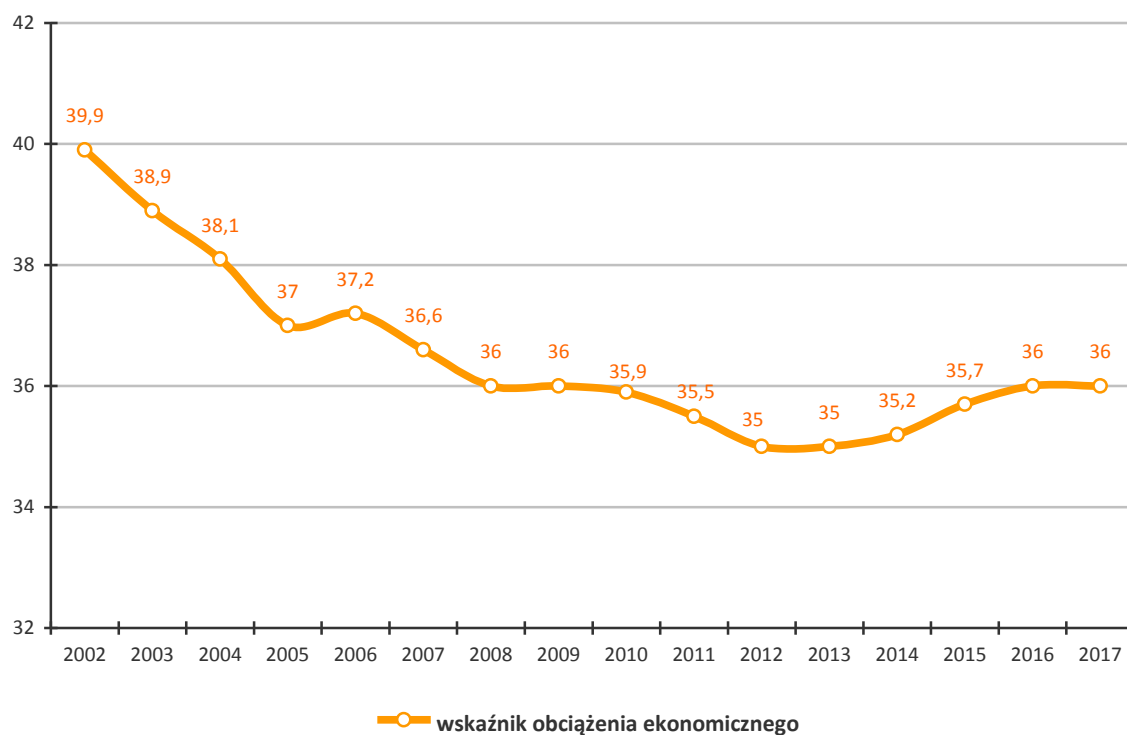
Wykres 7. Struktura wiekowa ludności w gminie Domaniów w latach 2002-2017 w ujęciu liczbowym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

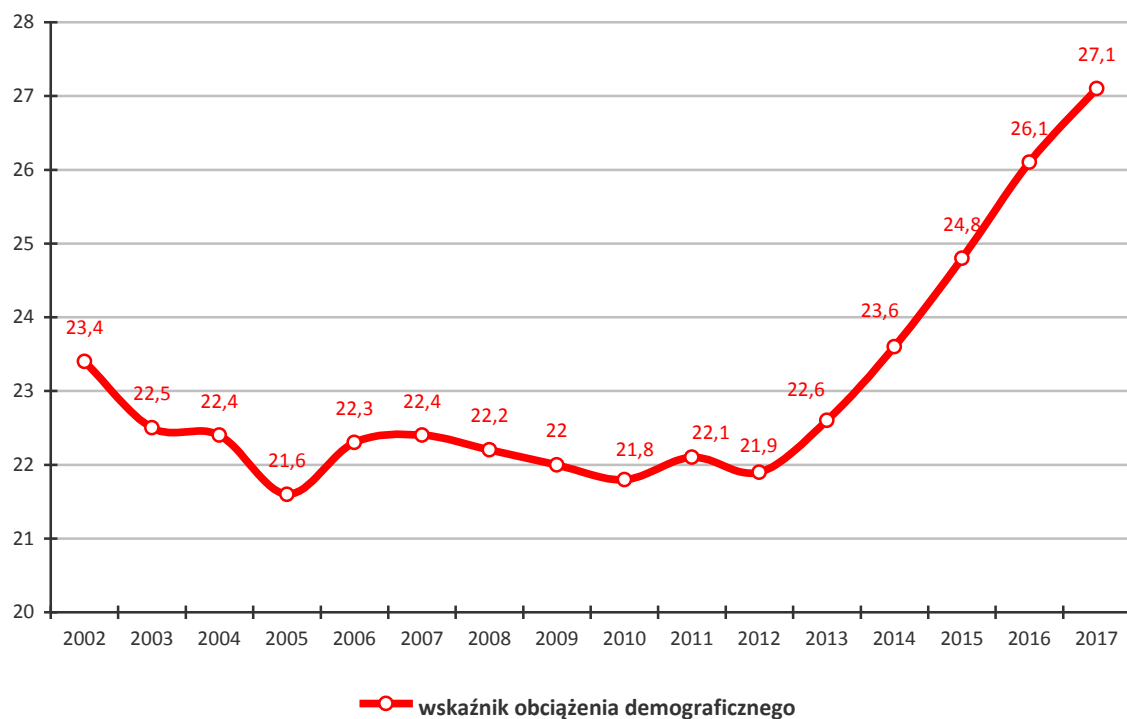
Porównanie liczby osób w wieku nieprodukcyjnym, czyli sumy liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, z liczbą w wieku produkcyjnym daje tzw. **wskaźnik obciążenia ekonomicznego**. Pozwala oszacować liczbę osób znajdujących się „na utrzymaniu” osób aktywnych gospodarczo, czyli w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie wskaźnik ten **przedstawia się dla gminy Domaniów pozytywnie**, ponieważ obserwujemy jego stały spadek, choć w ostatnim okresie widoczny jest jego nieznaczny wzrost. Zauważalny jest natomiast dość znaczny wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego wiekiem poprodukcyjnym w latach 2012-2017. Wskaźnik ten stanowi ilość osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. Jego wzrost oznacza zachodzenie zjawisk niekorzystnych w gminie, polegających na zwiększaniu się liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku ilości osób w wieku produkcyjnym. W 2017 roku utrzymanie się poziomu tego wskaźnika na takiej samej wysokości jak w 2016 roku. Opisane zjawiska prezentują poniższe wykresy.

Wykres 8. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego w gminie Domaniów w latach 2002-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

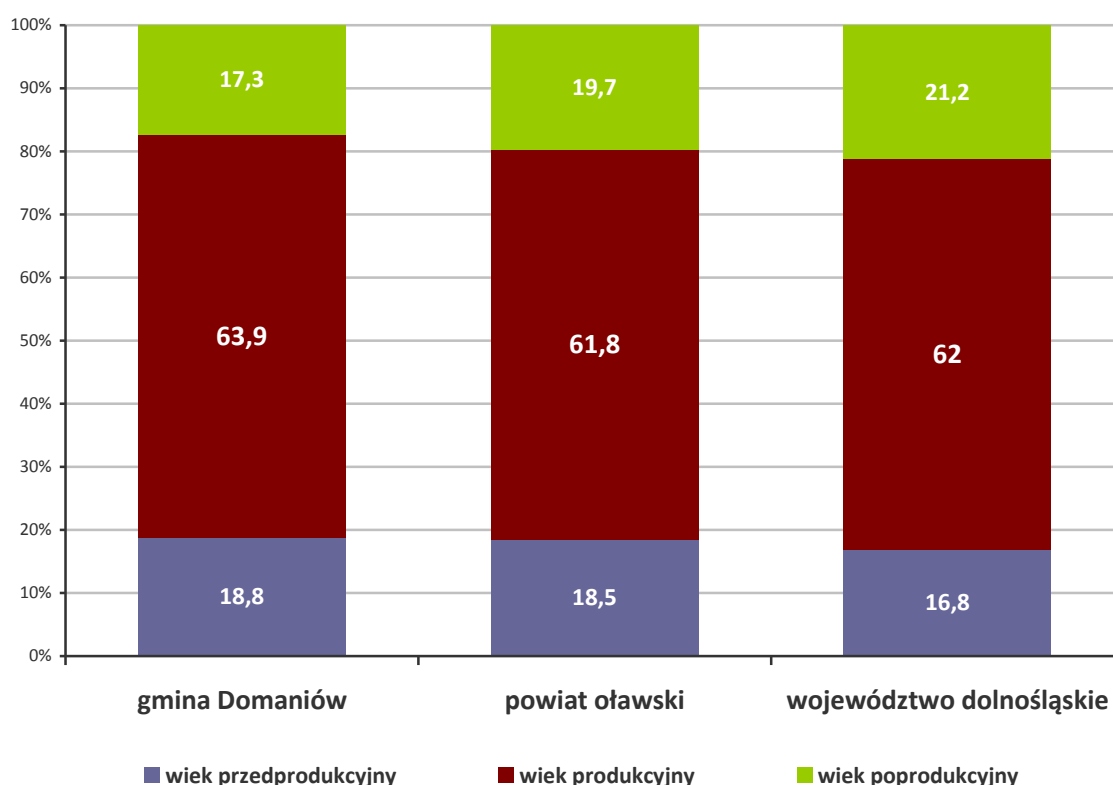
Wykres 9. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Domaniów w latach 2002-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Struktura wiekowa gminy Domaniów jest korzystniejsza niż w powiecie oławskim oraz w województwie dolnośląskim. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie osiągnął lepszy wynik niż w powiecie i województwie. **Gmina posiada również większy odsetek osób w wieku produkcyjnym (63,9%), gdyż w powiecie wynosi on 61,8% a w województwie 62%.** Dużo korzystniej niż w powiecie i województwie przedstawia się także sytuacja ilości ludności w wieku poprodukcyjnym w gminie, której udział w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi 17,3%, natomiast w powiecie oławskim oraz 19,7% a w województwie dolnośląskim 21,2%.

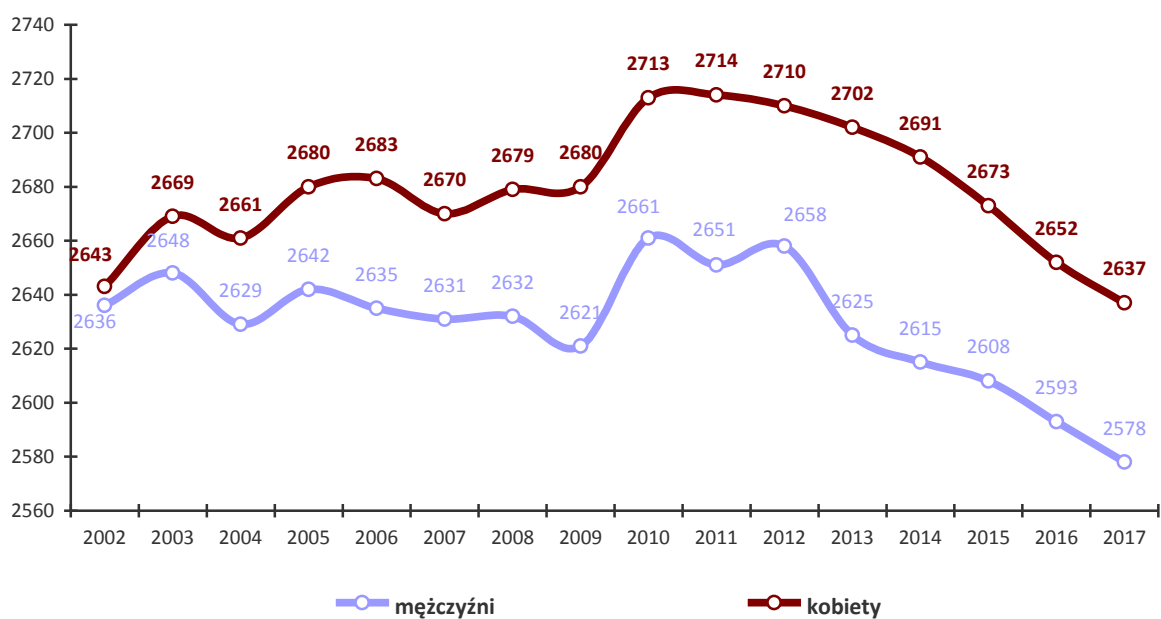
Wykres 10. Porównanie procentowej struktury ludności w podziale na główne grupy wiekowe w 2017 roku w gminie Domaniów, powiecie oławskim i województwie dolnośląskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

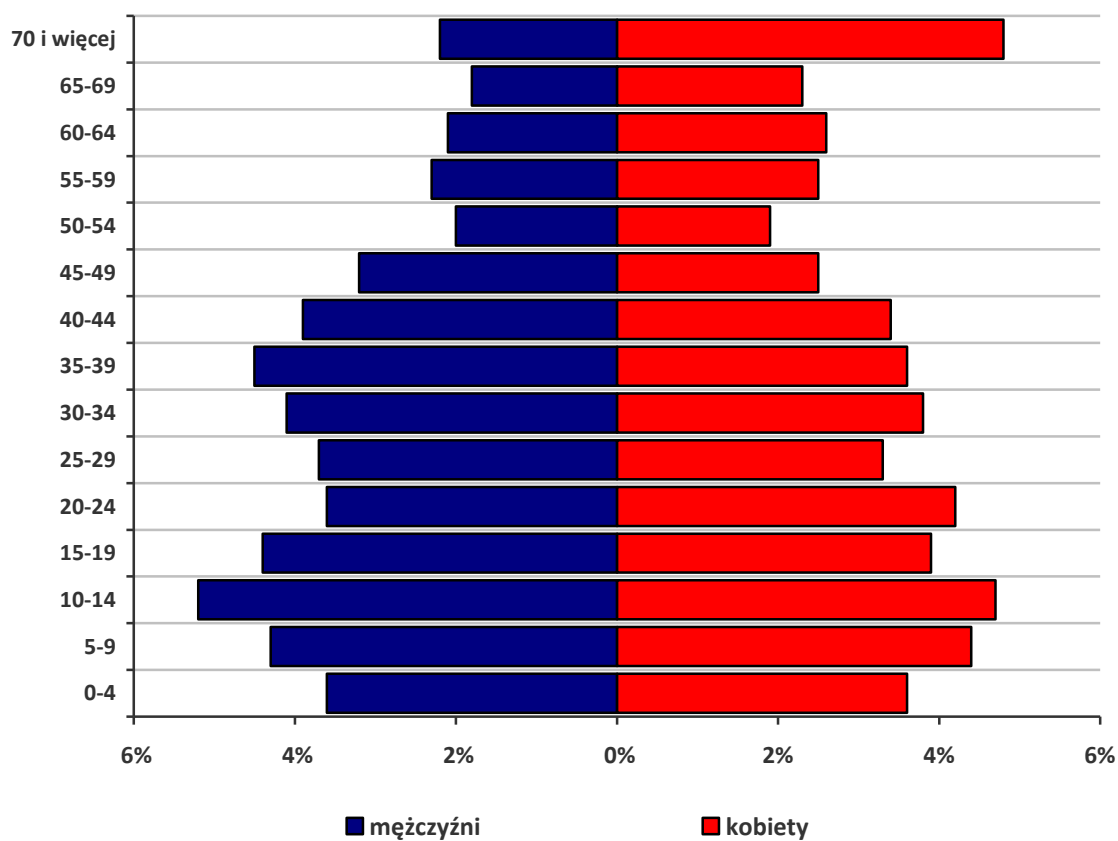
Na dzień 31 grudnia 2017 r. **wśród 5215 mieszkańców gminy Domaniów 2637 osób to kobiety** – ich udział procentowy w ogólnej liczbie ludności gminy stanowił więc **50,6%**. **Współczynnik feminizacji w gminie Domaniów**, czyli ilość kobiet na 100 mężczyzn, **wynosi 102**. Wskaźnik ten jest w gminie Domaniów **niższy niż średnia w powiecie (105) i w województwie (108)**.

Wykres 11. Ludność gminy Domaniów w latach 2002-2017 – według płci.

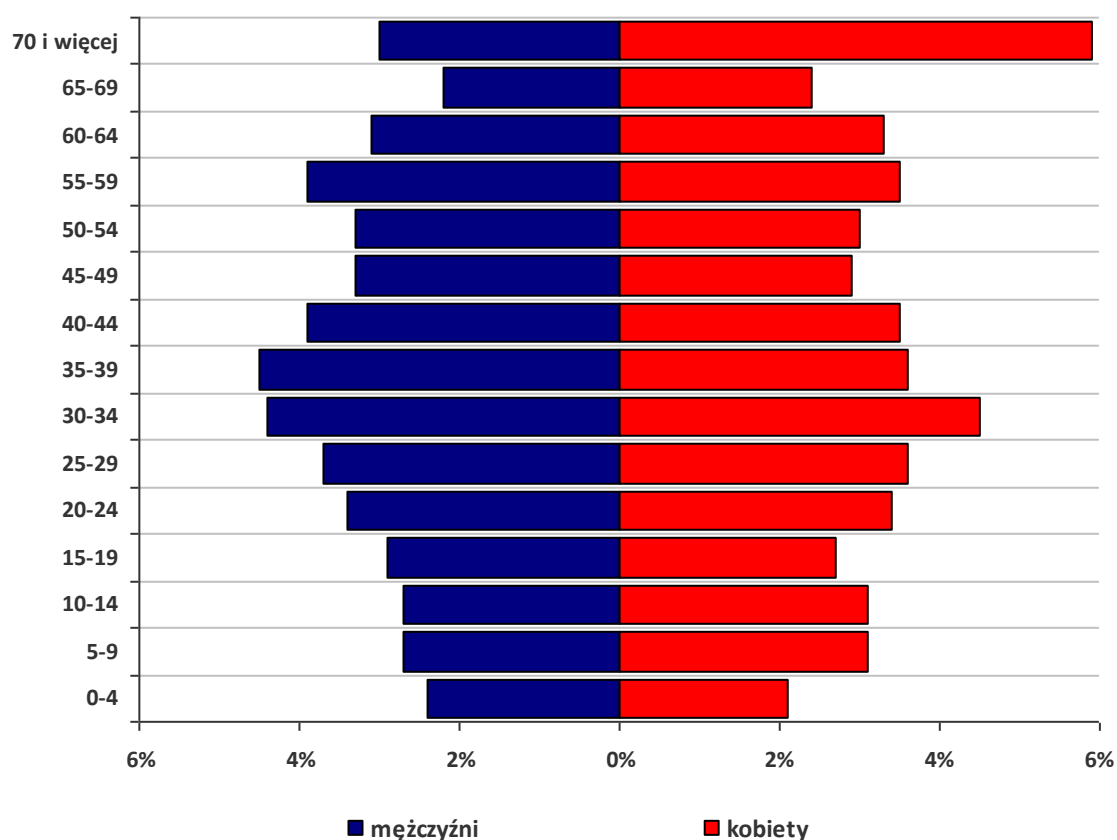
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wykres 12. Struktura ludności wg grup wieku i płci (piramida wieku) w gminie Domaniów w 1995 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wykres 13. Struktura ludności wg grup wieku i płci (piramida wieku) w gminie Domaniów w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Analiza ludności przy zastosowaniu podziału ogółu mieszkańców na grupy wiekowe (przedziały pięcioletnie) wykazuje, że w 1995 roku dominowały grupy osób w wieku przedprodukcyjnym (0-4, 5-9, 10-14 lat) oraz w wieku produkcyjnym (15-19, 20-24, 25-29, 30-34, 35-39, 40-44 lat), z niewielkim wyjątkiem dużego udziału kobiet w wieku 70 i więcej lat. Z kolei w 2016 roku obserwujemy największy udział osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, ze znacznym udziałem ludności w wieku 70 i więcej lat – z przewagą kobiet.

Na przestrzeni lat 1995-2016 znacząco wzrosła liczba mieszkańców mających od 55 do 59 lat, a także zanotowano wzrost w najstarszych grupach wiekowych.

Zmiany te, w połączeniu z ujemnym saldem migracji, pomimo dodatniego wskaźnika przyrostu naturalnego, mogą przyczynić się w przyszłości do wzrostu wydatków na pomoc społeczną (zapewnienie opieki osobom starszym). Mniejsza liczba osób w wieku 0 – 14 lat może wpłynąć na sytuację oświatową, a w przyszłości na podaż pracy.

2.2. Mieszkalnictwo.

Jednym z najistotniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności są warunki mieszkaniowe. Na terenie gminy obserwujemy stały wzrost liczby mieszkań. **W 2016 roku ilość mieszkań osiągnęła wartość 1479**, natomiast od 2002 roku **przyrost liczby mieszkań wyniósł 6%**. Zauważalna jest także stała poprawa przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oraz przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania 1 osobę.

Tabela 2. Sytuacja mieszkaniowa w gminie Domaniów w latach 2002-2016.

Gmina Domaniów	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ogólna liczba mieszkań	1 385	1 390	1 393	1 394	1 395	1 401	1 405	1 410	1 436	1 444	1 448	1 458	1 467	1 476	1 479
Powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	79,6	79,8	79,9	80,0	80,0	80,2	80,3	80,5	85,7	85,9	86,1	86,4	86,7	87,0	87,1
Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	20,9	20,9	21,0	20,9	21,0	21,2	21,2	21,4	22,9	23,1	23,2	23,6	24,0	24,3	24,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Określenie warunków socjalno – bytowych jest możliwe po dokonaniu oceny jakości zasobów mieszkaniowych, czyli stanu wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne. W tym celu należało zbadać stan zaopatrzenia mieszkań w: wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienkę, centralne ogrzewanie i gaz z sieci.

Tabela 3. Wyposażenie mieszkań w gminie Domaniów w instalacje techniczno-sanitarne w latach 2002-2016.

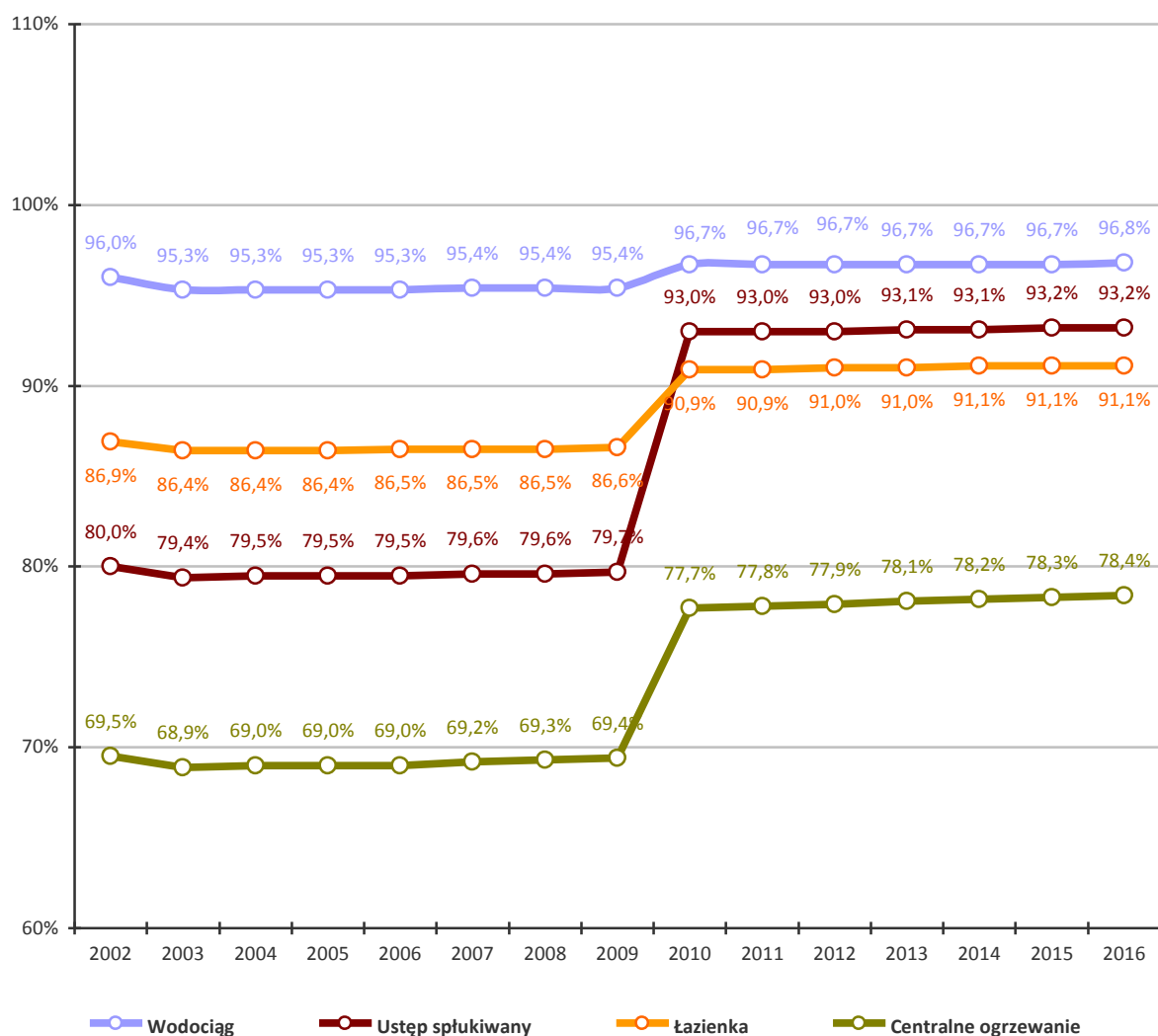
Instalacje techniczno-sanitarne w mieszkaniach	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wodociąg	1330	1325	1328	1329	1330	1336	1340	1345	1388	1396	1400	1410	1419	1428	1431
Ustęp spłukiwany	1108	1104	1107	1108	1109	1115	1119	1124	1335	1343	1347	1357	1366	1375	1378
Łazienka	1203	1201	1204	1205	1206	1212	1216	1221	1305	1313	1317	1327	1336	1345	1348
Centralne ogrzewanie	962	958	961	962	963	969	973	978	1116	1124	1128	1138	1147	1156	1159
Gaz sieciowy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Analizując te dane można stwierdzić, że **prawie wszystkie mieszkania spełniają podstawowe warunki socjalno-bytowe**. Jedynie **niewielki odsetek lokali nie jest wyposażony w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne**.

Zauważalny jest również stały wzrost wyposażenia mieszkań. W 2016 roku 93,1% mieszkań posiadało ustęp spłukiwany, podczas gdy w 2002 roku wskaźnik ten wynosił jedynie 80%. Podobnie przedstawiała się sytuacja w zakresie wyposażenia w łazienkę – wzrost w latach 2002-2016 o 4,3% (z 86,8% w 2002 r. - do 91,1% w 2016 r.). Znacznie zwiększyła się również ilość lokali mieszkalnych wyposażonych w instalacje centralnego ogrzewania (o 9%), które w 2002 r. stanowiły 69,4% wśród ogólnej liczby mieszkań w gminie, podczas gdy w 2016 roku odsetek ten wyniósł 78,4%. Niestety na terenie gminy brak jest sieci gazowej, wobec czego z brak jest mieszkań zaopatrywanych w gaz z tego rodzaju instalacji. Jedynym rozwiązaniem zaopatrzenia w gaz na terenie gminy są obecnie montowane na gruncie zbiorniki gazowe do zasilania instalacji centralnego ogrzewania oraz niewielkie butle gazowe do zasilania kuchenek. Należy stwierdzić, że **jakość zasobów mieszkaniowych na terenie gminy Domaniów jest zadowalająca, a ich standard wciąż ulega poprawie.**

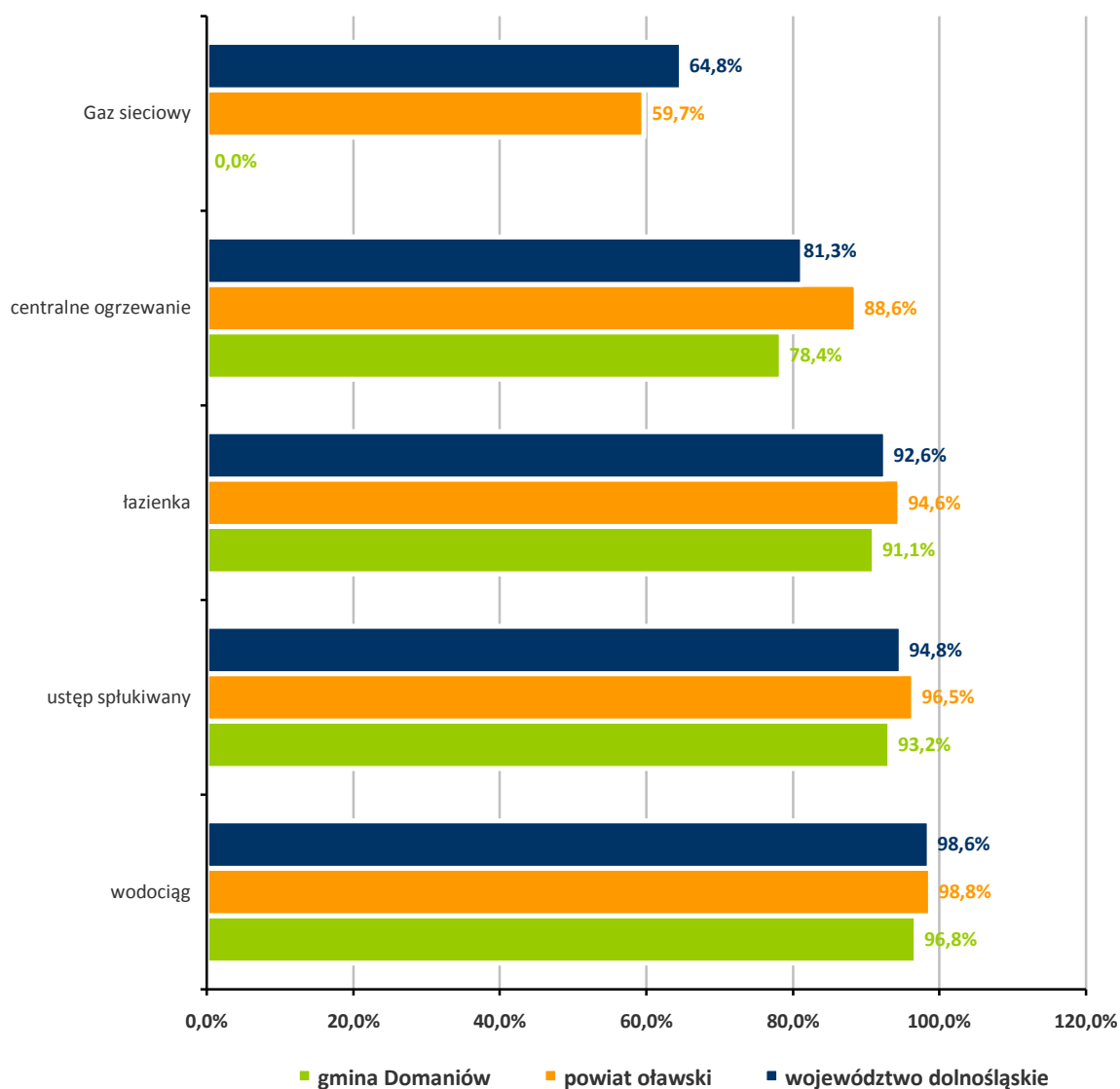
Wykres 14. Dynamika zmiany wyposażenia mieszkań w Gminie Domaniów w instalacje techniczno-sanitarne w latach 2002-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Warunki wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Domaniów tylko nieznacznie odbiegają od wartości wykazanych w powiecie oławskim i województwie dolnośląskim. W większości wskaźników gmina osiąga porównywalne wartości różniące się jedynie kilkoma punktami procentowymi. Jedynym wyjątkiem jest niekorzystny w porównaniu z powiatem odsetek mieszkań wyposażonych w instalację centralnego ogrzewania. Najslabiej gmina Domaniów wypada w zakresie wyposażenia mieszkań w gaz z sieci – z uwagi na brak sieci gazowej na terenie gminy wartość tego wskaźnika równa jest 0. **Warto zauważyć, że wyposażenie mieszkań na terenie gminy Domaniów nie odbiega znacząco od wyposażenia mieszkań w powiecie i regionie dolnośląskim.**

Wykres 15. Porównanie poziomu wyposażenia mieszkań w gminie Domaniów, powiecie oławskim i województwie dolnośląskim w instalacje techniczno-sanitarne – w 2016 roku.

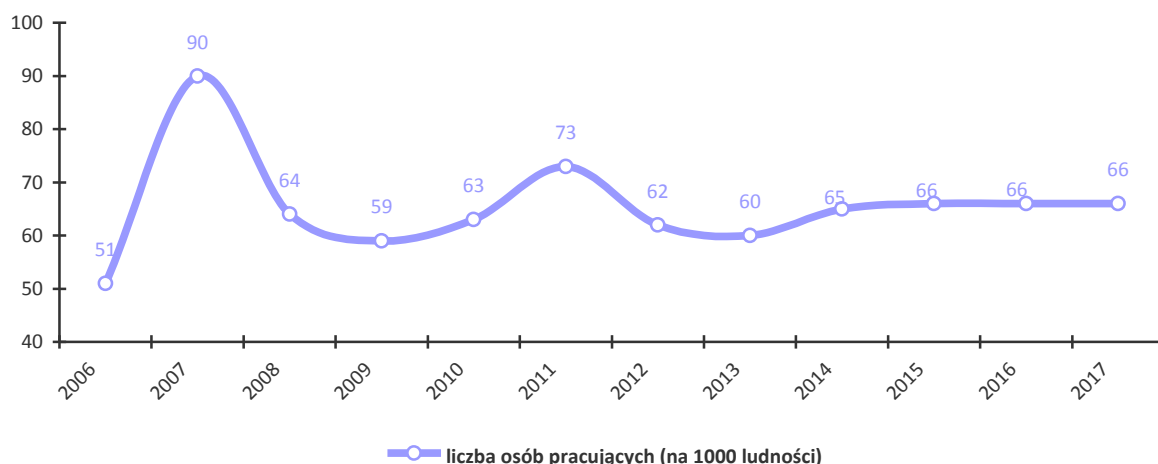

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

2.3. Rynek pracy i struktura zatrudnienia.

Pełna analiza społeczeństwa musi uwzględniać strukturę zatrudnienia w danej gminie. **Liczba osób pracujących (na 1000 ludności) w gminie Domaniów** na przestrzeni lat 2006-2016 podlegała dość dużym wahaniom, jednak **w ostatnich latach (2015-2017) przyjmuje stałą wartość**. Od 2008 roku liczba pracujących znajdowała się praktycznie stałym poziomie, z jednym wyjątkiem w 2011 roku (nieznaczny wzrost). Najwyższą wartość wskaźnik ten osiągnął 10 lat temu – w 2007 r. Od tego czasu liczba osób pracujących w gminie zmniejszyła się o 26,7%.

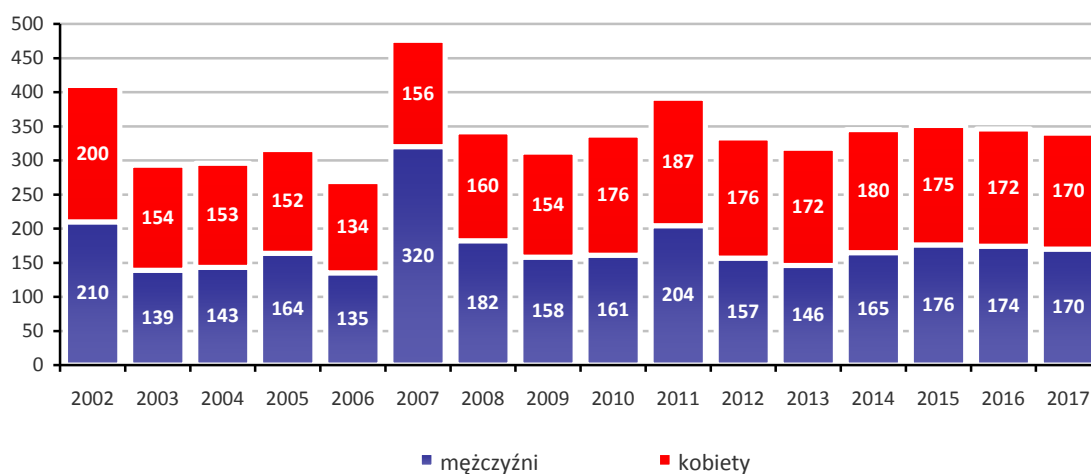
Wykres 16. Liczba osób pracujących w gminie Domaniów w latach 2006-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Na rynku pracy w gminie Domaniów obserwujemy zbliżoną sytuację kobiet i mężczyzn. **Zatrudnienie mężczyzn i kobiet w gminie jest bardzo zbliżone**. W obu grupach zauważalne są nieznaczne wahania w poziomie zatrudnienia. Dość znaczna przewaga zatrudnienia mężczyzn nad zatrudnieniem kobiet zaobserwowana została w 2007 roku. **W ostatnich dwóch latach liczba pracujących kobiet i mężczyzn utrzymała się na bardzo podobnym poziomie**.

Wykres 17. Liczba osób pracujących w gminie Domaniów w latach 2002-2017 w podziale na płeć.

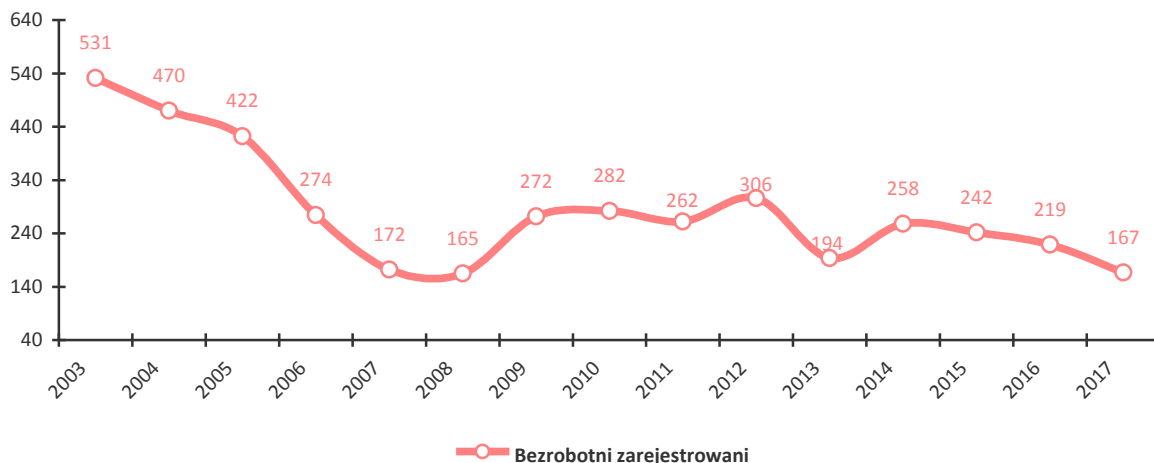

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

2.4. Bezrobocie.

Ogólna kondycja gospodarcza gminy obrazowana jest również przez pryzmat wskaźnika bezrobocia. Brak dochodów przekłada się również na sytuację gospodarczą części ludności. W analizowanym okresie (2002-2017) **widoczna jest tendencja spadku ilości osób bezrobotnych w gminie Domaniów. Wskaźnik ten na przestrzeni 16 lat uległ obniżeniu o 31,4%.**

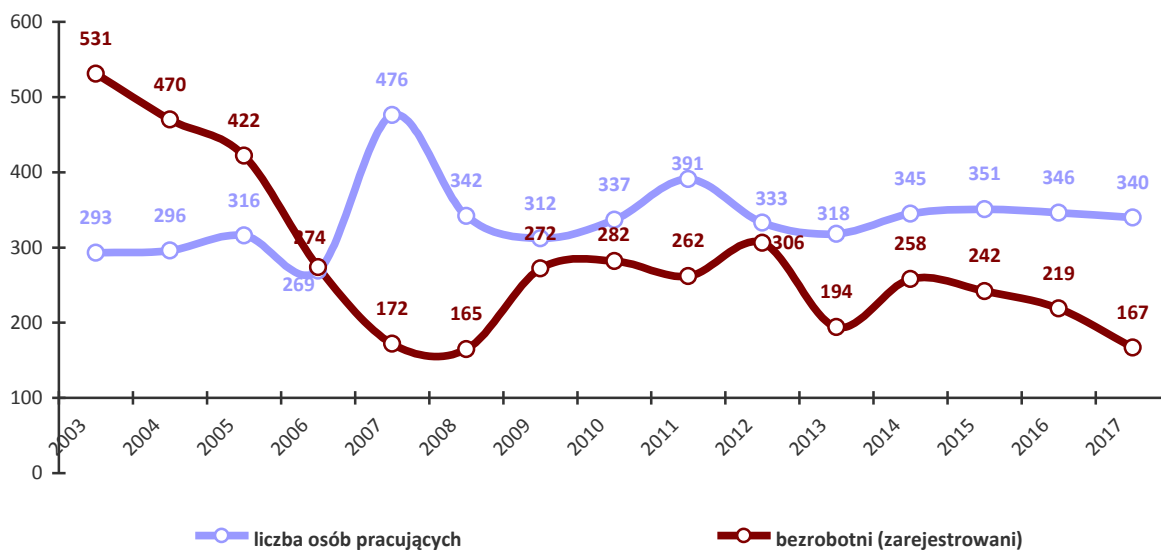
Wykres 18. Liczba osób bezrobotnych (zarejestrowanych) w gminie Domaniów w latach 2003-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Zestawiając wskaźnik **liczby osób pracujących** i wskaźnik **liczby osób bezrobotnych** zarejestrowanych można zauważyć **pozytywne zjawisko przewagi tej pierwszej grupy nad drugą**. Sytuacja taka utrzymuje się od 2007 roku z nieznacznymi wahaniami. Nie ma więc większych powodów do niepokoju, zwłaszcza że **liczba osób bezrobotnych systematycznie maleje**. **Liczba osób pracujących utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie**, chociaż uległa zmniejszaniu w porównaniu do stanu z 2007 roku to **w porównaniu z latami 2002-2006 jest na znacznie wyższym poziomie niż ówczesnie**.

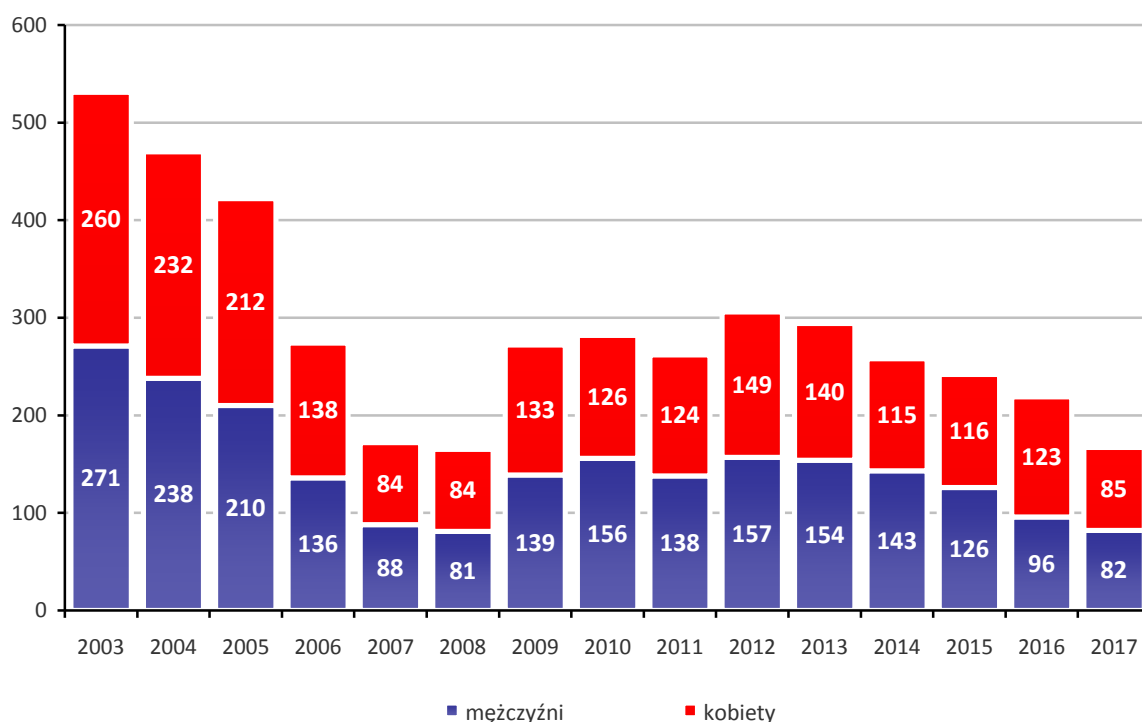
Wykres 19. Porównanie liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych i liczby osób pracujących w gminie Domaniów w latach 2002-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

W analizowanym okresie udział kobiet i mężczyzn w liczbie bezrobotnych był na bardzo zbliżonym poziomie. W latach 2009-2015 wyraźnie widoczna była słabsza pozycja mężczyzn na lokalnym rynku pracy. Związane jest to w głównej mierze ze strukturą wykształcenia (spadek zapotrzebowania na osoby z wykształceniem zawodowym oraz przewagą liczby kobiet z wykształceniem wyższym i średnim). Dane te potwierdzają, że sytuacja kobiet na lokalnym rynku pracy jest lepsza niż sytuacja mężczyzn. Jednak **w 2016 roku** sytuacja uległa zmianie – **wśród zarejestrowanych bezrobotnych większą liczbę stanowiły kobiety aniżeli mężczyźni.**

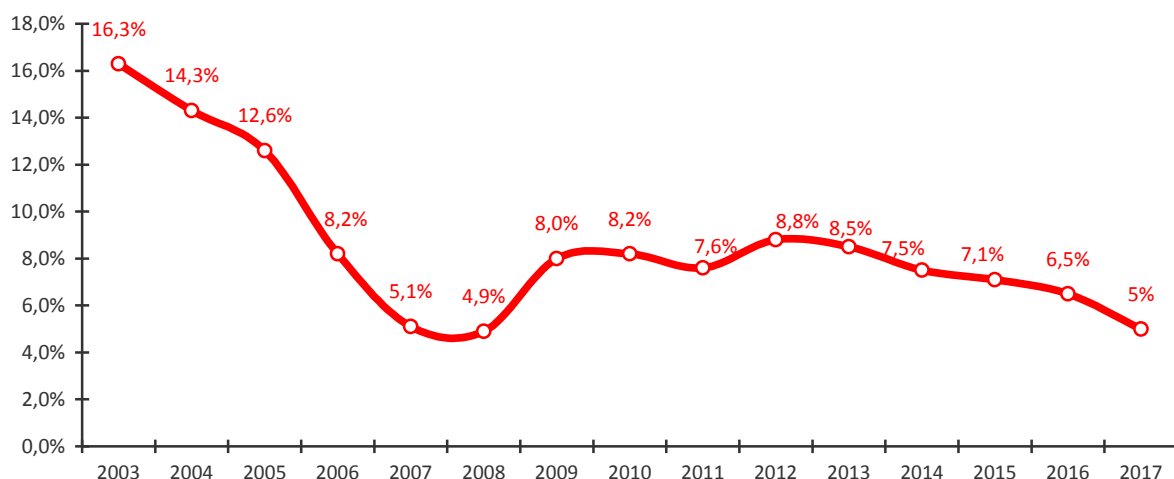
Wykres 20. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Domaniów w latach 2003-2017 w podziale na płeć.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

W latach 2003-2008 udział osób zarejestrowanych jako bezrobotne w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się o nieco ponad 4 punkty procentowe, jednak od roku 2008 nabrał tendencji wzrostowej – do 2013 roku wzrósł do poziomu 9,1%. W stosunku do 2003 roku, w 2013 roku **udział osób zarejestrowanych jako bezrobotne w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się o zaledwie 0,9 punktu procentowego, zaś w latach 2008-2013 wzrósł o nieco ponad 3 punkty procentowe.**

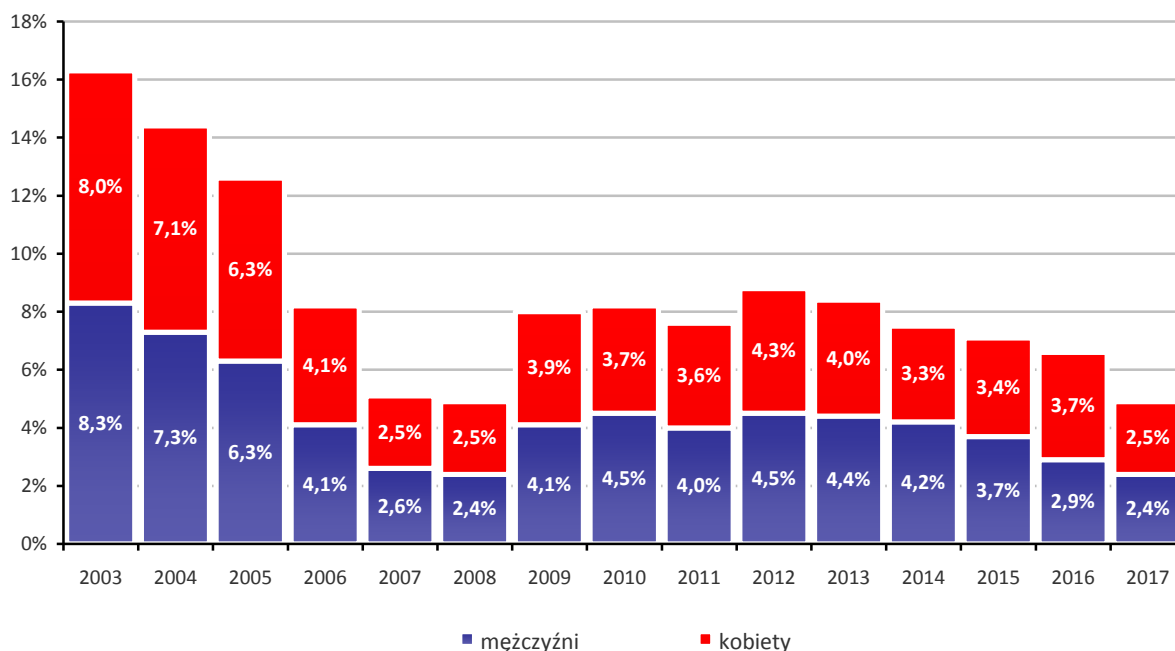
Wykres 21. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Domaniów w latach 2003-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Udział osób zarejestrowanych jako bezrobotne, w podziale na płeć, w liczbie osób w wieku produkcyjnym wskazuje na ich stosunkowo równomierny rozkład. Przez większą część tego okresu nieznacznie większy udział wśród bezrobotnych mieli mężczyźni, tendencja ta odwróciła się dopiero w 2016 roku.

Wykres 22. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w gminie Domaniów w latach 2003-2017 w podziale na płeć.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

3. Gospodarka.

3.1. Rolnictwo.

Najaktualniejszymi danymi dotyczącymi powierzchni użytkowania gruntów są dane Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010. Zgodnie z nimi użytki rolne zajmują większość powierzchni gminy – 94,4% powierzchni ogólnej. Poprzednie dane pochodzą z Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku. Analiza tych danych wykazała, że **w latach 2002-2010 obszar zajmowany przez użytki rolne wzrósł o 10,7%.**

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów w gminie Domaniów w roku 2002 i 2010.

Gmina Domaniów		Powierzchnia (w ha)			Powierzchnia (w %)		
		2002	2010	różnica	2002	2010	różnica
Ogólna powierzchnia		9431	9431	0	100	100	0
Powierzchnia użytków		8060,80	9072,82	1012,02	85,5	96,2	10,7
Użytki rolne	Ogółem	7841,11	8904,65	1063,54	83,1	94,4	11,3
	Grunty orne	7719,17	8794,77	1075,6	81,8	93,3	11,4
	Sady i ogrody przydomowe	26,31	57,04	30,73	0,3	0,6	0,3
	Łąki i pastwiska (trwałe)	95,63	72,12	-23,51	1	0,8	-0,2
Lasy i grunty leśne		6,97	18,21	11,24	0,1	0,3	0,1
Pozostałe grunty		212,72	149,96	-62,76	2,3	1,6	-0,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wśród użytków rolnych większość stanowią **grunty orne – 93,3% powierzchni gminy**. Sady zajmują około 0,6% ogólnej powierzchni obszaru. Tereny użytkowane jako łąki, pastwiska, lasy i grunty leśne pochłaniają w sumie łącznie 1,1% terytorium gminy. Należy zwrócić uwagę na dość znaczny wzrost powierzchni użytków w 2010 roku w stosunku do roku 2002. Obrazuje to znaczny rozwój rolnictwa na tym obszarze i zagospodarowanie rolnicze gruntów dotychczas niewykorzystywanych na te cele.

W gminie Domaniów jeszcze w 2002 r. gospodarstwa rolne charakteryzowały się niekorzystną strukturą agrarną, gdyż wśród nich 52% stanowiły gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 5 ha. Gospodarstw przekraczających powierzchnię 20 ha było w 2002 r. niewiele – tylko 8% ogółu. Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 na przestrzeni kilku lat sytuacja uległa poprawie ponieważ **wzrosła liczba gospodarstw o powierzchniach przekraczających 15 ha** – do 22%. Niewielka zmiana nastąpiła wśród gospodarstw o powierzchni 1-5 ha – zmniejszenie ilości z 26% do 25% – i 5-10 ha, których ilość uległa również nieznacznej redukcji z 25% do 24%. Ilość gospodarstw w gminie w 2010 roku zmniejszyła się aż o 239 – w stosunku do roku 2002.

Powierzchnia zajmowana przez małe gospodarstwa (do 1 ha i 1-5 ha) zmalała o 223 ha w 2010 roku, natomiast gospodarstwa 5-10 ha obejmowały 488 ha mniejszą powierzchnię aniżeli w 2002 roku. Warto odnotowania jest pozytywne zjawisko wzrostu liczby dużych gospodarstw (pow. 15 ha). Niestety brak jest danych dotyczących zmian w powierzchni zajmowanej przez większe gospodarstwa.

Tabela 5. Struktura użytkowania gruntów w gminie Domaniów w roku 2002 i 2010.

Gmina Domaniów	Liczba gospodarstw			Powierzchnia gospodarstw (ha)		
	2002	2010	różnica	2002	2010	różnica
do 1 ha (włącznie)	182	81	-101	87	37	-50
1-5 ha	183	113	-70	521	349	-173
5-10 ha	173	111	-62	1342	854	-488
10-20 ha (2002 r.)/ 10-15 ha (2010 r.)	102	55	-47	-	692	-
powyżej 20 ha (2002 r.)/ 15 ha i więcej (2010 r.)	58	99	41	-	7141	-
Ogółem	698	459	239	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

W strukturze upraw na terenie gminy górują zboża stanowiące – wg. danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku - **68% ogólnej powierzchni zasiewów wynoszącej 8753,79 ha**. Rośliny okopowe zajmują około 9,5% wśród ogółu zasiewów. Duży udział w strukturze zasiewów mają również uprawy przemysłowe zajmujące około 28% areалу siewów.

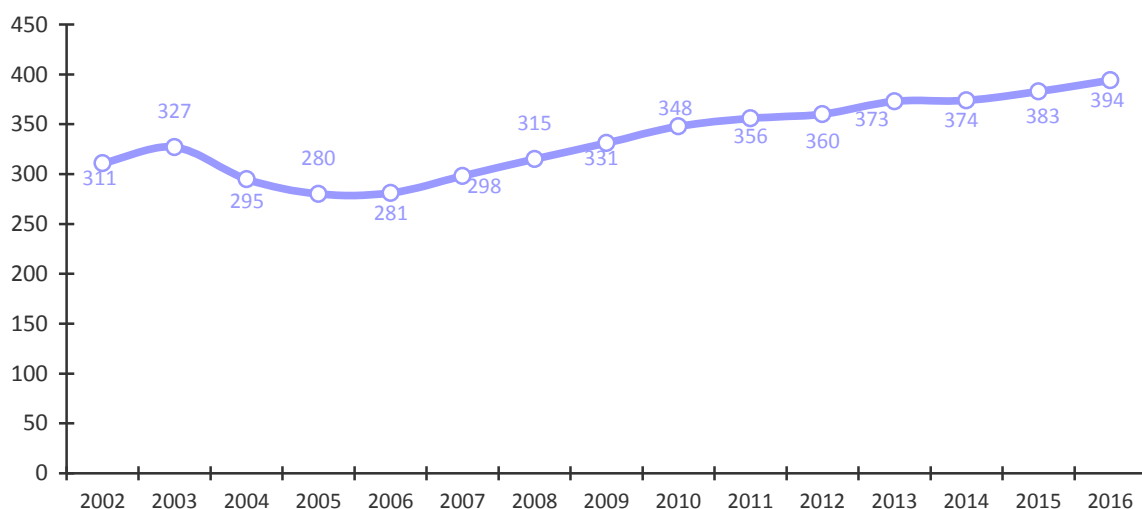
Panujące korzystne warunki przyrodniczo-rolnicze w gminie Domaniów sprawiają, że głównymi uprawami są zboża – głównie pszenica i kukurydza. Wśród powierzchni zasiewów duży udział mają także uprawy przemysłowe.

Korzystne warunki rolnicze wskazują, iż należy dążyć do rozwoju na terenie gminy przetwórstwa rolno-spożywczego oraz zakładów obsługi rolnictwa.

3.2. Przedsiębiorczość.

Z uwagi na rolniczy charakter gminy Domaniów ilość występujących podmiotów gospodarczych jest niższa w porównaniu z gminami miejskimi i miejsko-wiejskimi. **Pozytywnym zjawiskiem jest jednak systematyczny wzrost liczby przedsiębiorstw działających na terenie gminy.** W analizowanym okresie ilość podmiotów gospodarczych wzrosła o około 21%. W 2016 roku wielkość tego wskaźnika wyniosła 394 podmioty. Sytuacja taka dowodzi wzrost przedsiębiorczość wśród mieszkańców gminy Domaniów, a także stabilizację firm lokalnych na rynku tzn. możliwość utrzymania się ich na rynku bez konieczności zamykania działalności gospodarczej.

Wykres 23. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Domaniów w latach 2002-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS oraz Urzędu Gminy w Domaniowie.

Utrzymujący się stały wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminie Domaniów nie przekłada się jednak na poprawę jej pozycji wśród gmin powiatu oławskiego pod względem wysokości wskaźnika przedsiębiorczości - określonego jako liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym. Gmina Domaniów zajmuje pod tym względem od 2004 roku niezmiennie czwartą pozycję w powiecie. Według dostępnych danych w latach 2002-2003 zajmowała w tym zakresie 3 lokatę, wyprzedzając gminę Oława (wiejską).

Wskaźnik ilości przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynoszący w gminie Domaniów 117,3 oraz wskaźnik przedsiębiorczości na poziomie 751 sprawiają, że gmina plasuje się na ostatnim miejscu w rankingu wszystkich gmin powiatu oławskiego. Dla porównania wartość tego wskaźnika w powiecie oławskim wynosi 161,9 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, natomiast wskaźnika przedsiębiorczości to 1001. Znaczne różnice wynikają z ulokowania dużej ilości podmiotów gospodarczych w miastach znajdujących się w granicach powiatu, czyli mieście Oława i mieście Jelcz-Laskowice.

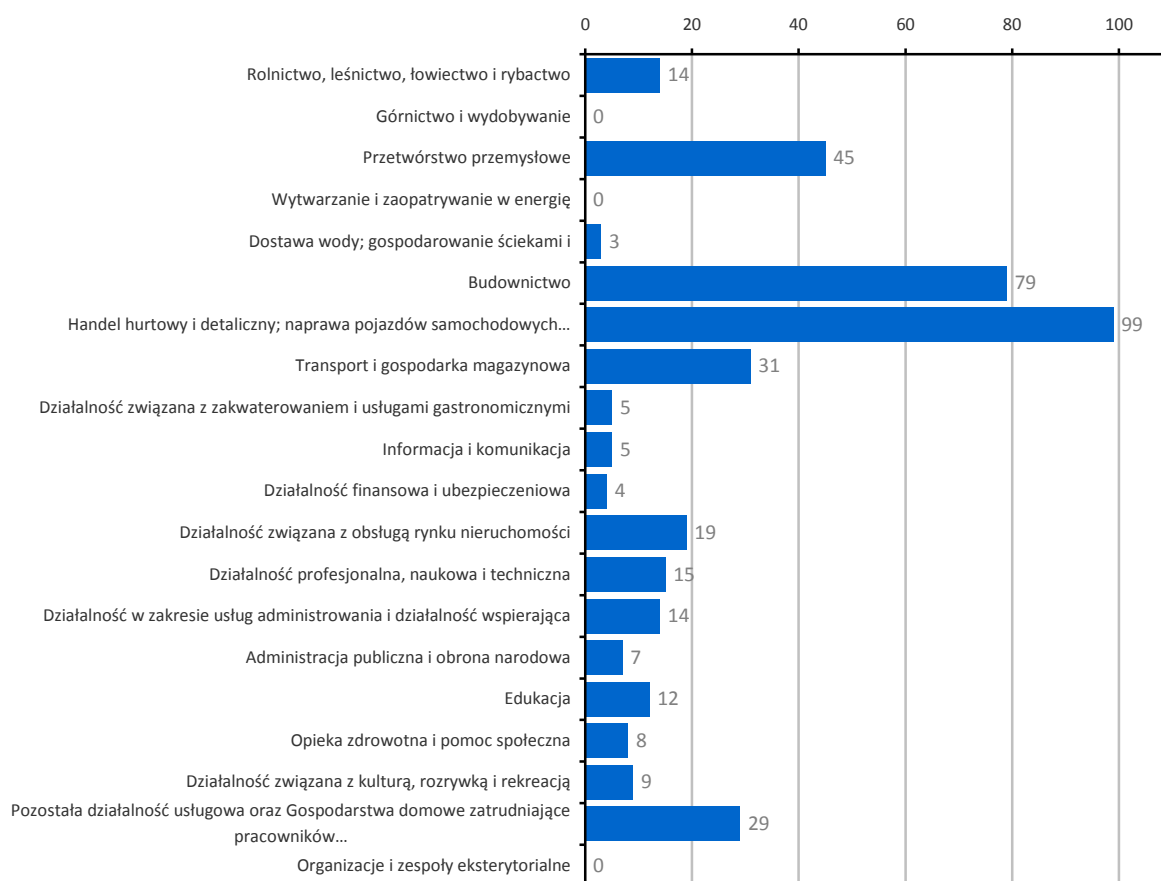
Tabela 6. Wielkość wskaźników dotyczących rozwoju przedsiębiorczości w gminach powiatu oławskiego – wg. danych z 2016 r.

Jednostka	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Gmina Domaniów	751	78	44	75	122	117,3
Gmina Oława	848	80	67	85	125	132,4
Miasto Oława	1144	90	84	114	151	193,3
Gmina Jelcz-Laskowice	955	80	76	96	126	149,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

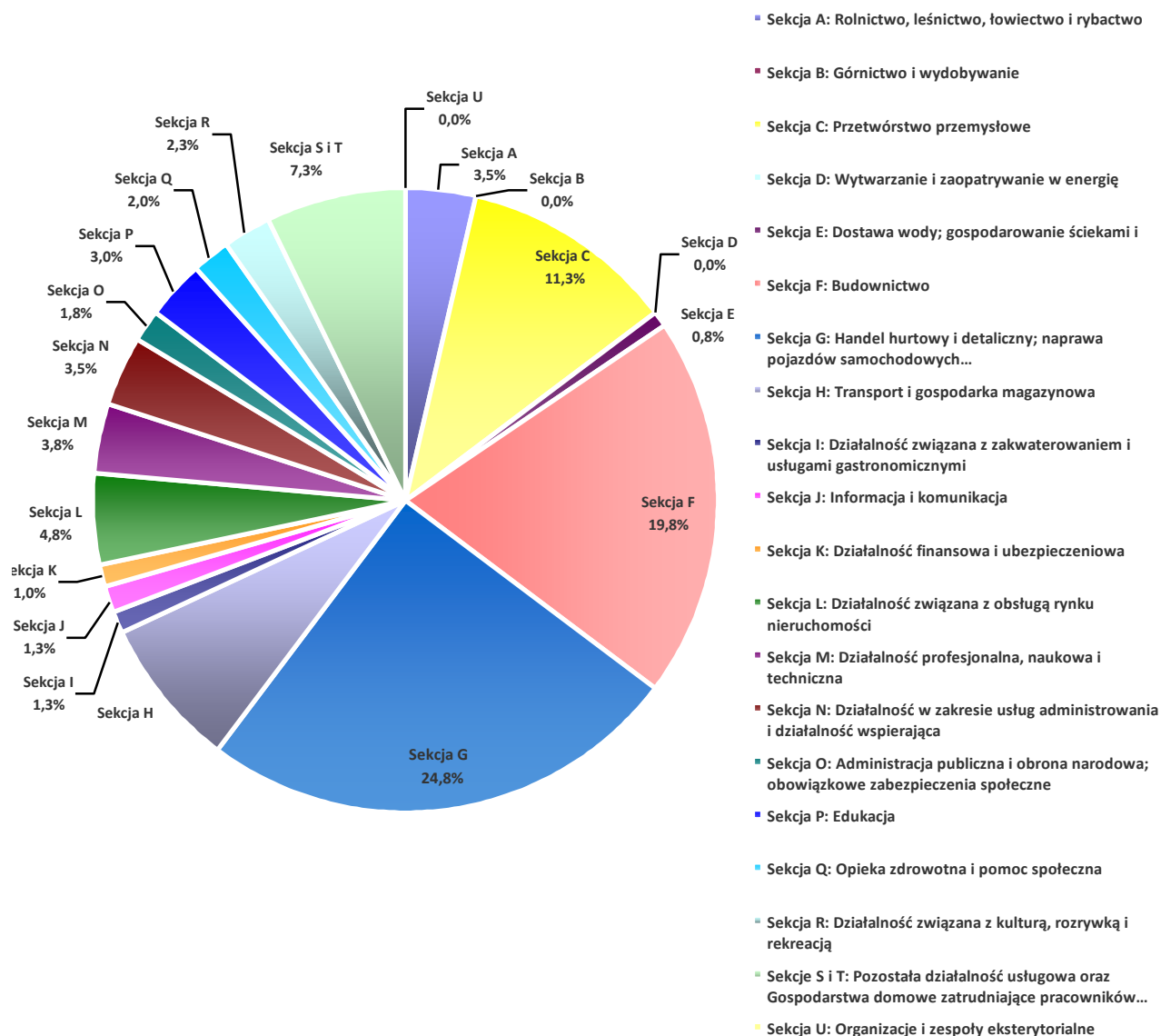
Synteza zestawienia podmiotów gospodarczych w gminie Domaniów według klasyfikacji PKD 2007 wykazuje, że **do głównych branż należą handel (hurtowy i detaliczny) i usługi w zakresie napraw samochodów oraz działalność w zakresie budownictwa**. Spory udział w rynku mają również przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym. **Dość duży odsetek stanowią również podmioty świadczące usługi transportowe i magazynowe**. Firmy prowadzące pozostałą działalnością usługową, w tym gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, także mają dość istotny udział w rynku lokalnym.

Wykres 24. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Domaniów w 2016 roku wg klasyfikacji PKD 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

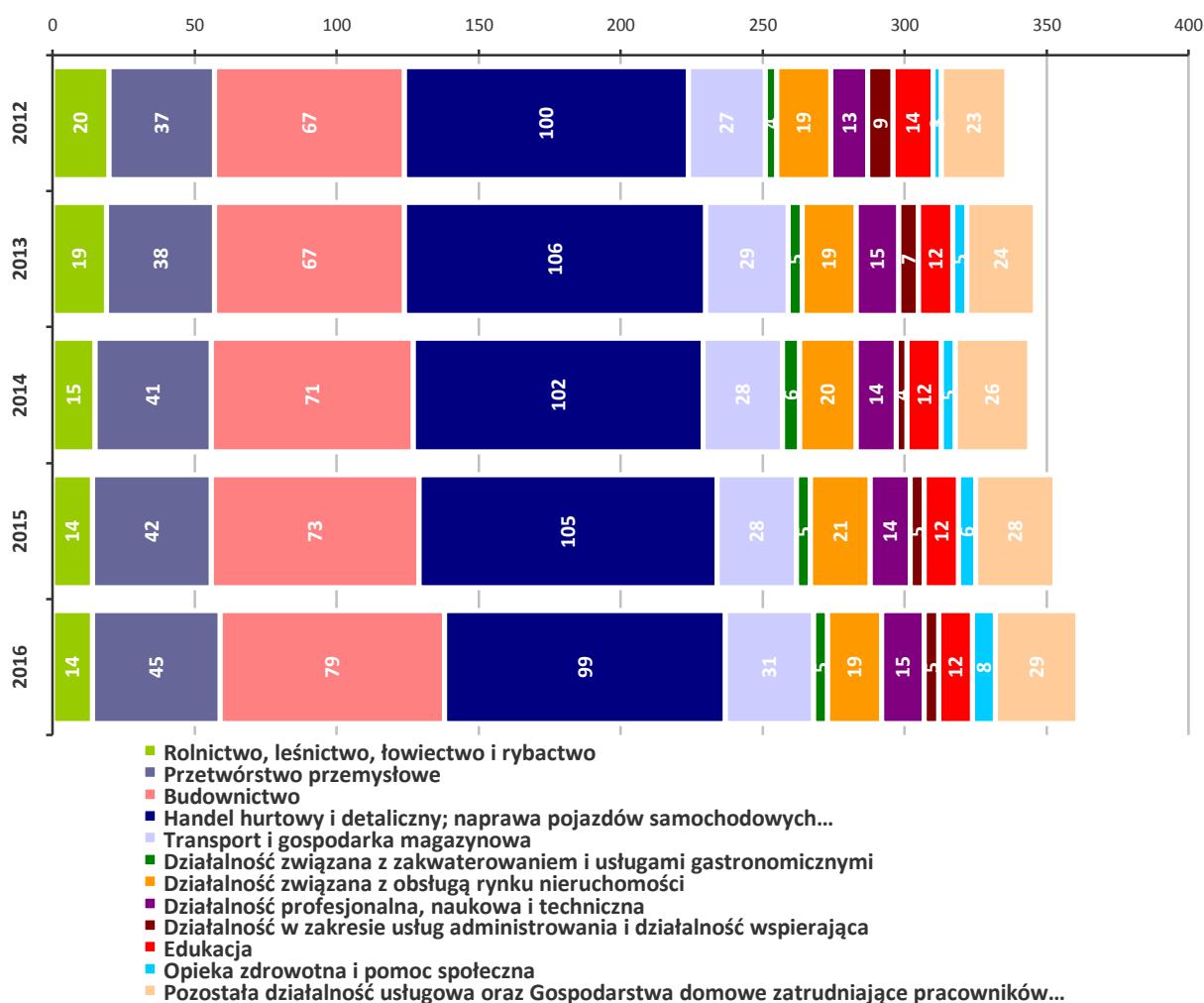
Wykres 25. Procentowy rozkład podmiotów gospodarczych w gminie Domaniów w 2016 roku – według klasyfikacji PKD 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Dostępne dane w zakresie ilości podmiotów gospodarczych wiodących działów w latach 2012-2016 pozwalają stwierdzić, że nie we wszystkich działach zachodzące zmiany były systematyczne. Badany okres ukazuje **wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność w zakresie budownictwa, przetwórstwa przemysłowego, transportu i gospodarki magazynowej oraz pozostałej działalności usługowej, w tym gospodarstw domowych zatrudniających pracowników**. Docelowo spadek odnotowały grupy składające się z podmiotów zajmujących się rolnictwem i leśnictwem (-30%) oraz handlem i naprawą pojazdów samochodowych (-1%), a także edukacją (-24%) i działalnością w zakresie usług administrowania (-45,5%). Na niezmiennym poziomie pozostała ilość podmiotów wykonujących działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości. Wykres 31 przedstawia grupy, w których zachodziły największe zmiany.

Wykres 26. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminie Domaniów w latach 2012-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wśród podmiotów gospodarczych zdecydowaną większość stanowią te z sektora prywatnego aniżeli z publicznego. **Pozytywnym zjawiskiem jest zauważalny wzrost ilości przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich 15 lat.** W sektorze prywatnym liczba podmiotów wzrosła od 2002 roku o ponad 22%, natomiast w ostatnich dwóch latach ich liczba zwiększyła się o 2,8%.

Tabela 7. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Domaniów w latach 2002-2016 według struktury własnościowej.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sektor publiczny	14	16	16	16	16	16	16	16	18	18	18	14	14	14	15
Sektor prywatny	297	311	279	264	265	282	299	315	330	338	342	359	360	367	377
Ogółem	311	327	295	280	281	298	315	331	348	356	360	373	374	383	394

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Największymi (zatrudniającymi najwięcej osób lub/oraz płacącymi najwyższe podatki od nieruchomości) działającymi na terenie gminy Domaniów firmami są:

- „MAKART-BOX” sp. j. – zakład znajdujący się w miejscowości Domaniów, zajmujący się produkcją opakowań klapowych i fasonowych z tektur falistych szarych i białych oraz opakowań z tektur litych, sztancowane, kaszerowane, z nadrukiem fleksograficznym w trzech kolorach, opakowań dla gastronomi z atestem HŻ,
- „AGRARADA” Sp. z o.o. - firma mieszcząca się we wsi Brzezimierz, świadczy usługi w zakresie zaopatrzenia producentów rolnych w nowoczesną technikę rolniczą służącą uprawie, pielęgnacji, transportowi i przechowywaniu ziemniaka, cebuli, marchwi i buraków, oraz serwisu tych urządzeń,
- „PALEF” Sp. z o.o. – przedsiębiorstwo mieszcząca się w miejscowości Goszczyna, wytwarzające elementy z odlewniczych stopów aluminium i cynku znajdujące zastosowanie w motoryzacji, budownictwie, rehabilitacji (sprzęt rehabilitacyjny), a także produkujące systemy ogrodzeniowe,
- „LAB-MAR” – mający siedzibę w Kończycach zakład oferujący usługi w zakresie spawania metodą MIG/MAG, TIG AC/DC oraz spawania gazowego (spawanie detali ze stali nierdzewnej, węglowych i elementów aluminiowych), cięcia CNC i przecinarką plazmową klasy High End, a także wykonywania różnego rodzaju konstrukcji stalowych (podzespoły i ramy nośne Tomaszyn rolniczych, części do pociągów i tramwajów, części do maszyn górniczych, wózki technologiczne, palety przemysłowe, przyrządy specjalistyczne, linie produkcyjne itp.) oraz produkcji kontenerów specjalnego przeznaczenia (kontenery sterownicze dla węzłów betoniarskich, kontenery zaawansowane technologicznie - przepompownie metanu czy obudowy kontenerowe maszyn, kontenery wykonane w całości ze stali nierdzewnej, wyposażone w przepusty dla dławików, kanały wentylacyjne HVAC, pracujące w przemyśle pirotechnicznym w strefie zagrożonej wybuchem, spełniające wymogi podwyższonej szczelności ze względu na konieczność utrzymywania nadciśnienia w ich wnętrzu),
- „DUKE” – firma zlokalizowana w miejscowości Wierzбно specjalizująca się w produkcji i dystrybucji nadzień na bazie maku, przeznaczonych dla przemysłowych zastosowań w piekarnictwie i cukiernictwie,
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Promocyjne Agro-Efekt Sp. z o.o. – mające swój oddział we wsi Swojków, działa kompleksowo w obsłudze rolnictwa poprzez doradztwo, skup płodów rolnych, serwis, sprzedaż środków do produkcji rolnej oraz nowych technologii,
- „Mota-Engil Central Europe S.A. – jedna z największych rodzimych firm budowlanych w Polsce, specjalizująca się głównie w budownictwie drogowo-mostowym, a także w budownictwie kubaturowym, kolejowym, elektroenergetycznym oraz real estate; spółka nie ma siedziby na terenie gminy Domaniów, prowadzi tu oddział – wytwórnię mas bitumicznych we wsi Brzezimierz – i na tej podstawie płaci podatki od nieruchomości,
- Spec-Bud s.c. - sprzedaż hurtowa materiałów budowlanych, drewna i wyposażenia sanitarnego,
- „Auto-Port Brzezimierz PHU R.KACZOR J .KACZOR” Sp. J. - Sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw

Zdjęcie 13. Widok terenu firmy AGRARADA w Brzezimierzu.

Źródło: https://www.facebook.com/pg/agarada/photos/?ref=page_internal

Zdjęcie 14. Widok terenu firmy PALEF w Goszczynie.

<https://www.google.pl/maps>

Źródło:

Ponadto na terenie gminy Domaniów działalność prowadzą mniejsze firmy, takie jak na przykład:

- „DOMA-WIERT” – firma oferująca usługi w zakresie geotechniki, hydrogeologii, ochrony środowiska i geologii inżynierskiej,
- „MEBLO-DREW” – zakład usług stolarskich, wykonujący schody różnego typu, drzwi, meble kuchenne, meble do sypialni, salonu, garderoby, zabudowy wnęk i łózka itp.,
- RHEINGAU AGRO Sp. z o.o. – posiadająca oddział w miejscowości Gęsice, zajmująca się przycinką gałęzi, wycinką drzew oraz karczowaniem m.in. na terenach, na których znajdują się linie energetyczne, nitki gazowe czy rury wodociągowe, jednak podstawową gałęzią działalności firmy jest pozyskiwanie biomasy.
- oraz wiele innych, których nie sposób wymienić w tym dokumencie.

Środki pozyskane z Unii Europejskiej przez przedsiębiorców z gminy Domaniów.

Podmioty gospodarcze z terenu gminy Domaniów mają bardzo niską efektywność pozyskiwania środków pochodzących z Unii Europejskiej. Według informacji udostępnianych na stronie „Mapa dotacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego” w latach 2007-2013 dofinansowanie uzyskała jedynie jedna firma nieposiadająca siedziby na terenie gminy Domaniów, a jedynie swój oddział, jednakże kwota dofinansowania wyniosła 2 784 574,50 zł.

Tabela 8. Wykaz środków z Unii Europejskiej pozyskanych przez firmy z gminy Domaniów w latach 2007 – 2013.

Nazwa projektu	Beneficjent	Wartość projektu	Wartość dofinansowania
Projekt RHEINGAU dotyczący wdrożenia innowacyjnej technologii produkcji paliwa z biomasy	RHEINGAU AGRO Sp. z o.o.	6 715 738,50 zł	2 784 574,50 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <http://www.mapa.rpo.dolnyslask.pl/>

Posiadana wiedza w zakresie pozyskania środków unijnych przez przedsiębiorców z gminy Domaniów w obecnej perspektywie finansowej 2014-2020 wskazuje, że w dalszym ciągu firmy lokalne nie wykorzystują dostępnego potencjału finansowego umożliwiającego rozwój. Spośród wszystkich firm działających na terenie gminy do tej pory jedynie jedna skorzystała ze środków Unii Europejskiej przyznawanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 – było to dofinansowanie na działania w zakresie Osi Priorytetowej I: Przedsiębiorstwa i innowacje, Działanie 1.4 Internacjonalizacja przedsiębiorstwa, Poddziałanie 1.4.1 Internacjonalizacja przedsiębiorstw – konkurs horyzontalny, Schemat 1.4.A Tworzenie nowych modeli biznesowych MŚP.

Tabela 9. Wykaz środków z Unii Europejskiej pozyskanych, w ramach perspektywy 2014-2020, przez firmy z gminy Domaniów – wg. stanu na 30.09.2017 r.

Nazwa projektu	Beneficjent	Data rozpoczęcia operacji	Data zakończenia operacji	Wartość projektu	Wartość dofinansowania
Przygotowanie firmy DUKE Marzenna Bernakiewicz do rozwoju działalności eksportowej poprzez stworzenie długookresowej, dedykowanej Strategii Rozwoju na rynkach międzynarodowych	DUKE Marzenna Bernakiewicz	01.06.2016	17.10.2016	49 925,70 zł	34 501,50 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <http://rpo.dolnyslask.pl/o-projekcie/poznaj-projekty/lista-beneficjentow/>

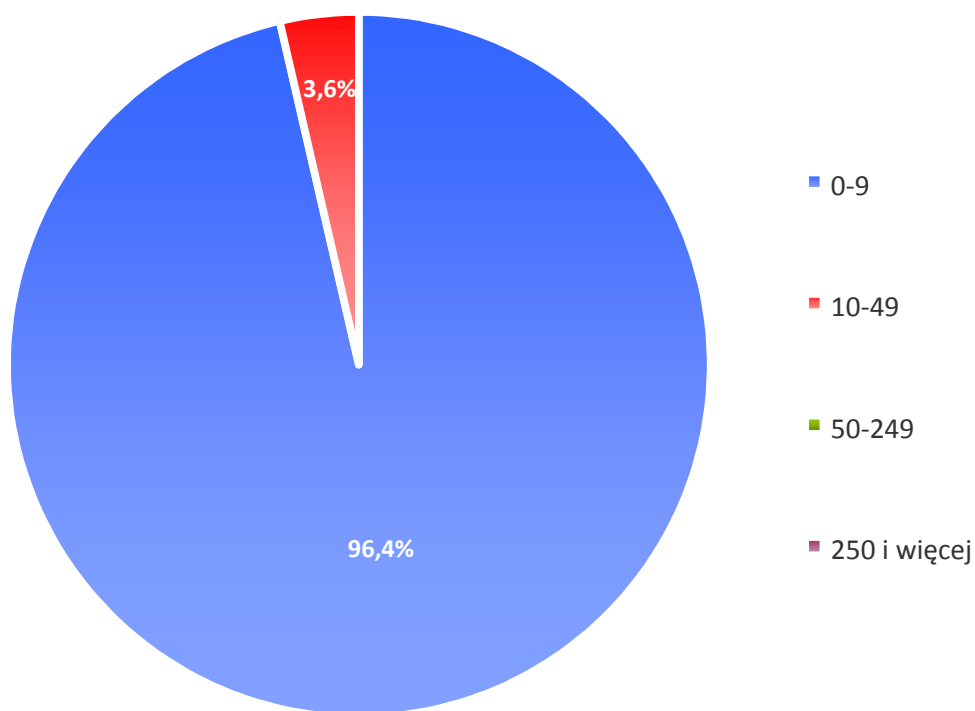

Należy podjąć działania mające na celu udzielenie wsparcia lokalnym przedsiębiorcom w zakresie pozyskiwania środków unijnych, poprzez odpowiednie przekazywanie informacji o aktualnych naborach wniosków o dofinansowanie i w miarę możliwości pomocy w przygotowywaniu tych wniosków.

Struktura przedsiębiorców w gminie Domaniów.

Podmioty gospodarcze działające na terenie gminy Domaniów to głównie mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób – ich udział w ogólnej liczbie wszystkich firm wyniósł 96,4% w 2016 roku. W gminie brak jest zakładu zatrudniającego więcej niż 50 pracowników.

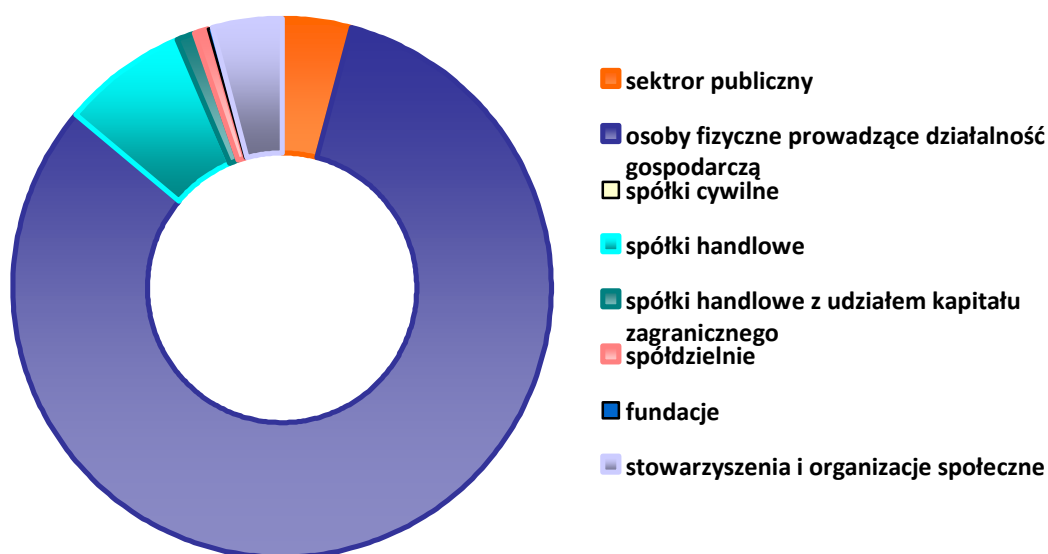
Wykres 27. Podmioty gospodarcze w gminie Domaniów w 2016 roku – według klas wielkości (tj. liczby pracujących).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Dominującą formą prawną wśród przedsiębiorstw jest jednoosobowa działalność gospodarcza (280) – stanowiąca 73,6% ogółu wszystkich podmiotów w gminie. Udział spółek handlowych wynosi 7,6% (funkcjonuje 30 spółek handlowych, w tym 4 z udziałem kapitału zagranicznego). Brak jest spółek cywilnych. Wśród podmiotów jest 1 fundacja, 3 spółdzielnie i 15 stowarzyszeń i organizacji społecznych, które łącznie stanowią około 4,8% ogółu podmiotów w gminie.

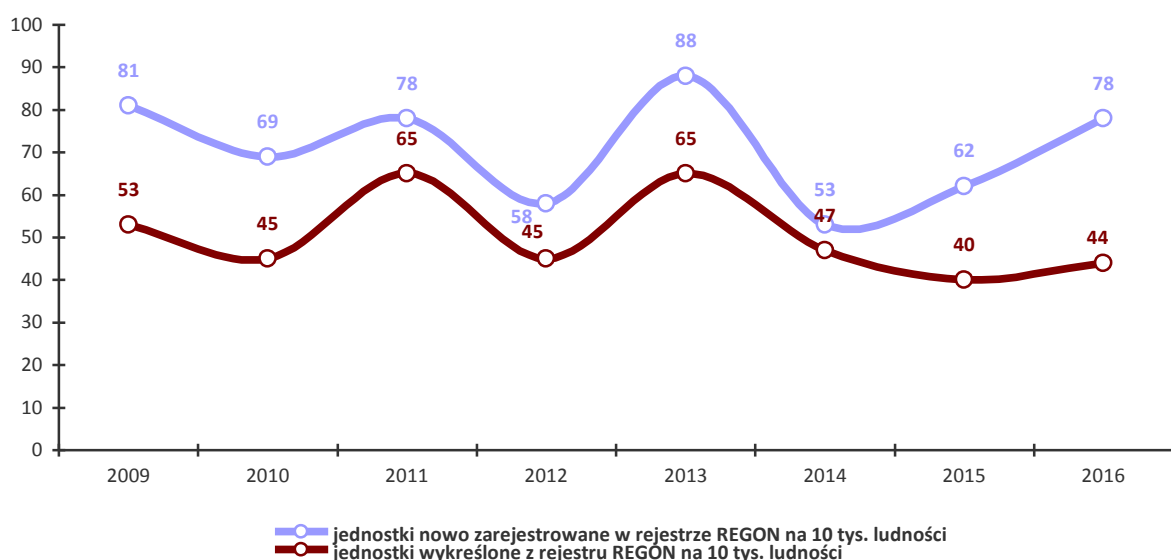
Wykres 28. Podmioty gospodarcze w gminie Domaniów w 2016 roku – sektorów własnościowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Dostępne dane w zakresie podmiotów nowo zarejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Domaniów wykazują na przestrzeni ostatnich 8 lat pozytywne zjawisko przewagi ilości podmiotów nowopowstających nad likwidowanymi. W 2016 roku różnica jest dość znacząca – powstało prawie dwa razy więcej podmiotów niż upadło. Utrzymująca się dodatnia wartość w zakresie tych wskaźników wskazuje na fakt stabilności firm z gminy Domaniów na rynku lokalnym.

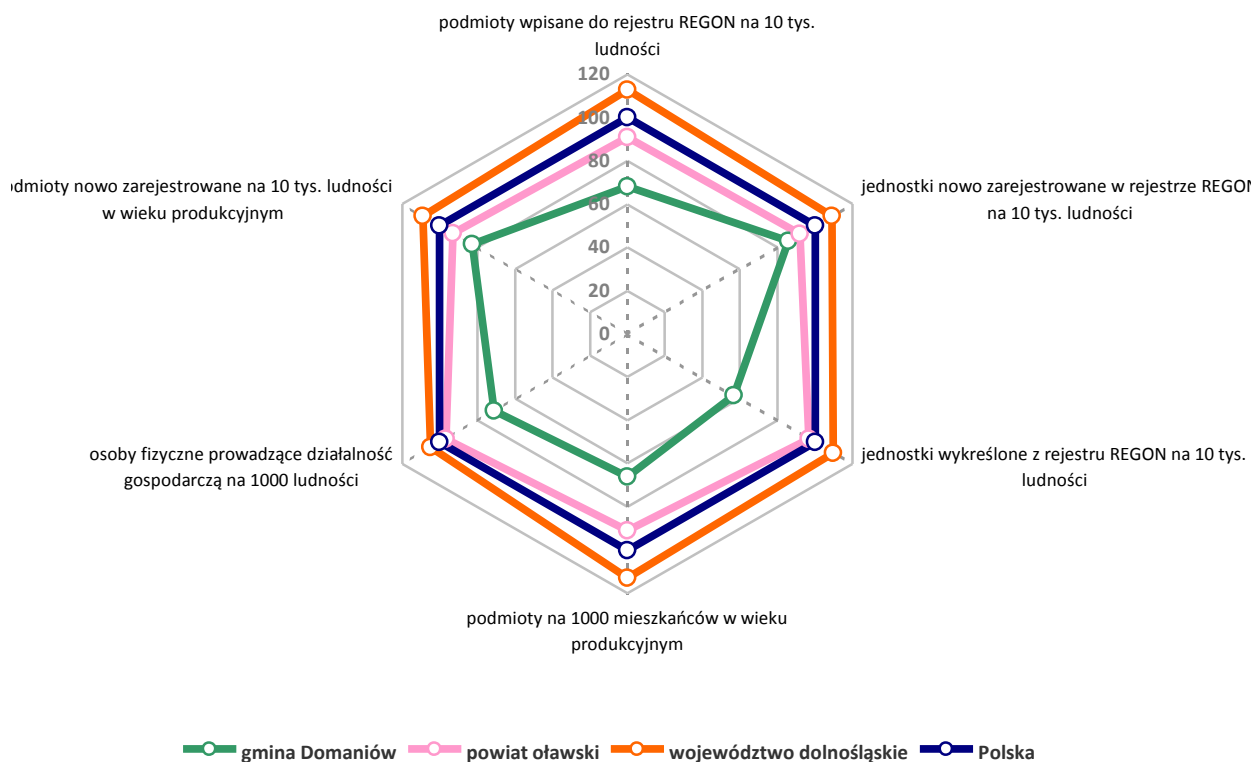
Wykres 29. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Domaniów w latach 2009-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Pomimo tego ilość nowych podmiotów nie jest zbyt duża, a w porównaniu do wskaźników w tym zakresie w powiecie oławskim i województwie dolnośląskim oraz całym kraju obserwujemy słaby rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Domaniów.

Wykres 30. Porównanie stopnia odchylenia podstawowych wskaźników obrazujących liczbę podmiotów gospodarczych w gminie Domaniów, powiecie oławskim i województwie dolnośląskim ze średnią dla Polski w 2016 roku (wskaźniki dla Polski są równe 100).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Badania wykazują, że wyzwaniem dla władz gminy Domaniów jest podjęcie działań uświadamiających mieszkańcom możliwości i zalety prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w celu pobudzenia przedsiębiorczości na terenie gminy.

3.3. Chłonność rynku.

Zdolność absorpcji oferowanych, przez podmioty gospodarcze, usług i produktów – w przypadku gminy, która jest najmniejszą jednostką podziału terytorialnego – należy oceniać biorąc pod uwagę większy obszar np. powiat lub sąsiednie gminy.

Z uwagi na położenie gminy Domaniów, badanie chłonności rynku powinno uwzględniać również gminy sąsiednie znajdujące się w innych powiatach aniżeli powiat oławski. Należy zatem wziąć pod uwagę gminę Żórawinę (powiat wrocławski), gminę Borów i gminę Wiązów oraz gminę Strzelin (powiat strzeliński). Dobre połączenia komunikacyjne z tymi gminami sprawiają, że mieszkańcy tych terenów są w stanie dotrzeć na obszar gminy Domaniów i do oferowanych przez tutejsze przedsiębiorstwa dóbr specjalistycznych. Przebiegająca przez gminę autostrada A4 i drogi wojewódzkie sprawiają, że oferta podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy Domaniów jest w stanie dotrzeć do szerszej grupy klientów.

Liczba osób mogąca kupić dany produkt lub usługę jest niezwykle istotna z punktu widzenia potencjalnych inwestorów, a zwłaszcza tych oferujących dobra masowe.

Mając na uwadze powyższe zauważyć należy, iż zarówno powiat oławski (ponad 76064 tys. mieszkańców) jak i powiat strzeliński (ponad 44165 tys. mieszkańców) stanowią potencjalnie duży i atrakcyjny rynek zbytu towarów i usług. Analizując możliwości rynku, trzeba również wziąć pod uwagę uwarunkowania rynku pracy na danym obszarze, a więc również potencjał siły roboczej (tj. możliwość zatrudnienia). Jednym głównych wskaźników potencjału w tym zakresie jest średnie wynagrodzenie pracowników. Tu również, mając na względzie lokalizację gminy Domaniów, należy brać pod uwagę uwarunkowania gmin sąsiednich. Średnie wynagrodzenie na obszarze powiatu oławskiego w 2016 roku wynosiło 3 881,26 zł, a tym samym spowodowało uplasowanie się powiatu na 8 miejscu w województwie dolnośląskim – z punktu widzenia średniej wysokości wynagrodzeń, natomiast w relacji do średniej krajowej średnie wynagrodzenie w skali powiatu stanowiło 90,5% średniego wynagrodzenia w kraju.

Tabela 10. Ranking powiatów województwa dolnośląskiego z punktu widzenia liczby mieszkańców w 2016 r.

Miejsce	Powiat	Liczba mieszkańców
1.	Wrocław	635759
2.	kłodzki	162365
3.	świdnicki	159633
4.	wrocławski	134145
5.	Wałbrzych	115453
6.	Legnica	110886
7.	oleśnicki	106486
8.	lubiński	106319
9.	dzierżoniowski	103349
10.	zgorzelecki	91815
11.	głogowski	90205

12.	bolesławiecki	90199
13.	trzebnicki	83699
14.	Jelenia Góra	81010
15.	oławski	76064
16.	ząbkowicki	66971
17.	jeleniogórski	64599
18.	polkowicki	63057
19.	wałbrzyski	57023
20.	lubański	55533
21.	legnicki	55051
22.	średzki	52837
23.	jaworski	51451
24.	wołowski	47194
25.	lwówecki	46677
26.	złotoryjski	44598
27.	kamiennogórski	44402
28.	strzeliński	44165
29.	milicki	37213
30.	górowski	35940

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 11. Ranking powiatów województwa dolnośląskiego z punktu widzenia przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2016 r.

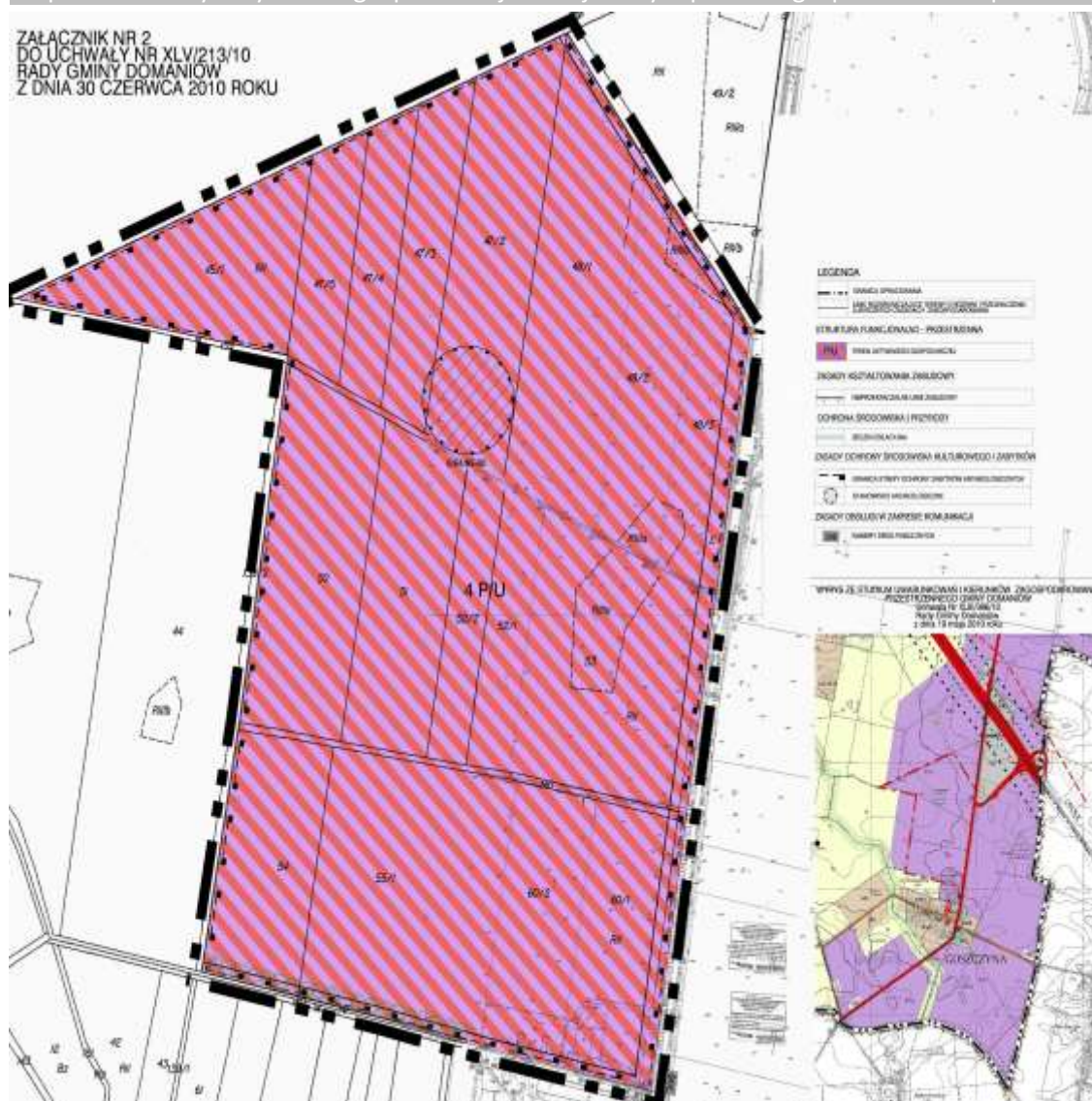
Miejsce	Powiat	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)
1.	bolesławiecki	3 666,19	85,4
2.	lubiński	7 170,21	167,1
3.	polkowicki	4 478,18	104,4
4.	wołowski	4 202,10	97,9
5.	średzki	4 029,00	93,9
6.	wrocławski	3 964,54	92,4

7.	świdnicki	3 887,57	90,6
8.	oławski	3 881,26	90,5
9.	głogowski	3 723,59	86,8
10.	strzeliński	3 725,39	86,8
11.	oleśnicki	3 631,94	84,7
12.	legnicki	3 579,41	83,4
13.	dzierżoniowski	3 562,63	83
14.	jaworski	3 546,24	82,7
15.	jeleniogórski	3 548,55	82,7
16.	kłodzki	3 526,67	82,2
17.	wałbrzyski	3 528,00	82,2
18.	kamienogórski	3 460,07	80,6
19.	trzebnicki	3 437,11	80,1
20.	lubański	3 431,31	80
21.	ząbkowicki	3 434,23	80
22.	lwówecki	3 420,20	79,7
23.	górowski	3 386,93	78,9
24.	milicki	3 349,75	78,1
25.	świdnicki	3 887,57	90,6
26.	oławski	3 881,26	90,5
27.	głogowski	3 723,59	86,8
28.	strzeliński	3 725,39	86,8
29.	oleśnicki	3 631,94	84,7
30.	legnicki	3 579,41	83,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

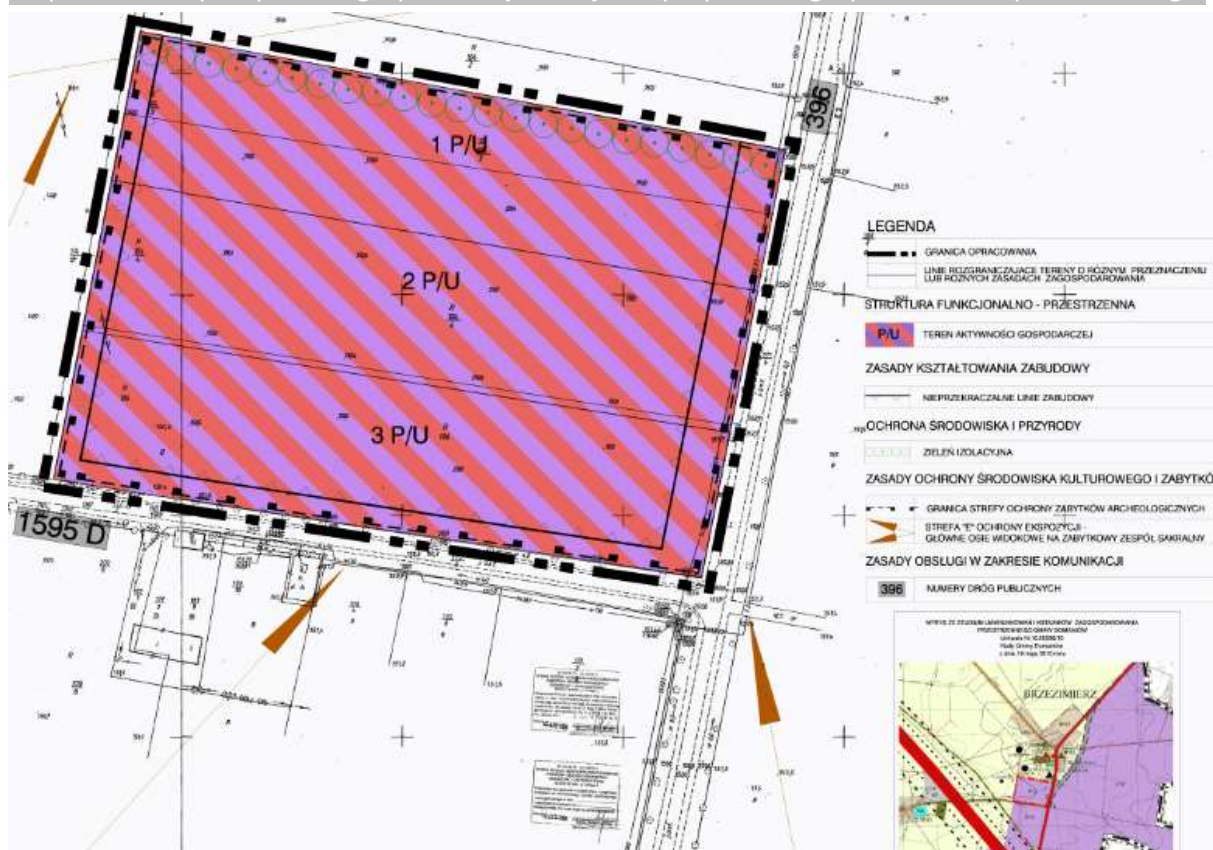
Część obszaru wyznaczonego w studium pod tereny aktywności gospodarczej objęta jest ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których ich przeznaczenie to **tereny obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i zabudowy usługowej** (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w obrębach wsi Brzezimierz i Goszczyna – z 2007 r.) oraz **teren aktywności gospodarczej – zabudowa służąca prowadzeniu działalności gospodarczej wraz z towarzyszącymi obiektami usługowymi, administracyjnymi, biurowymi i socjalnymi z zakresu: produkcji, przetwórstwa lub montażu, magazynowania i składowania, w tym bazy, place składowe, hurtownie, produkcji rolnej i obsługi rolnictwa, logistyki, rzemiosła produkcyjnego i usługowego, handlu hurtowego lub detalicznego, w tym sprzedaży paliw** (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w obrębach wsi Brzezimierz i Goszczyna – z 2010 r.).

Mapa 28. Tereny aktywności gospodarczej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Źródło: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w obrębach wsi Brzezimierz i Goszczyna - uchwalony w 2010 r.

Mapa 29. Tereny aktywności gospodarczej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Źródło: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w obrębach wsi Brzezimierz i Goszczyna - uchwalony w 2010 r.

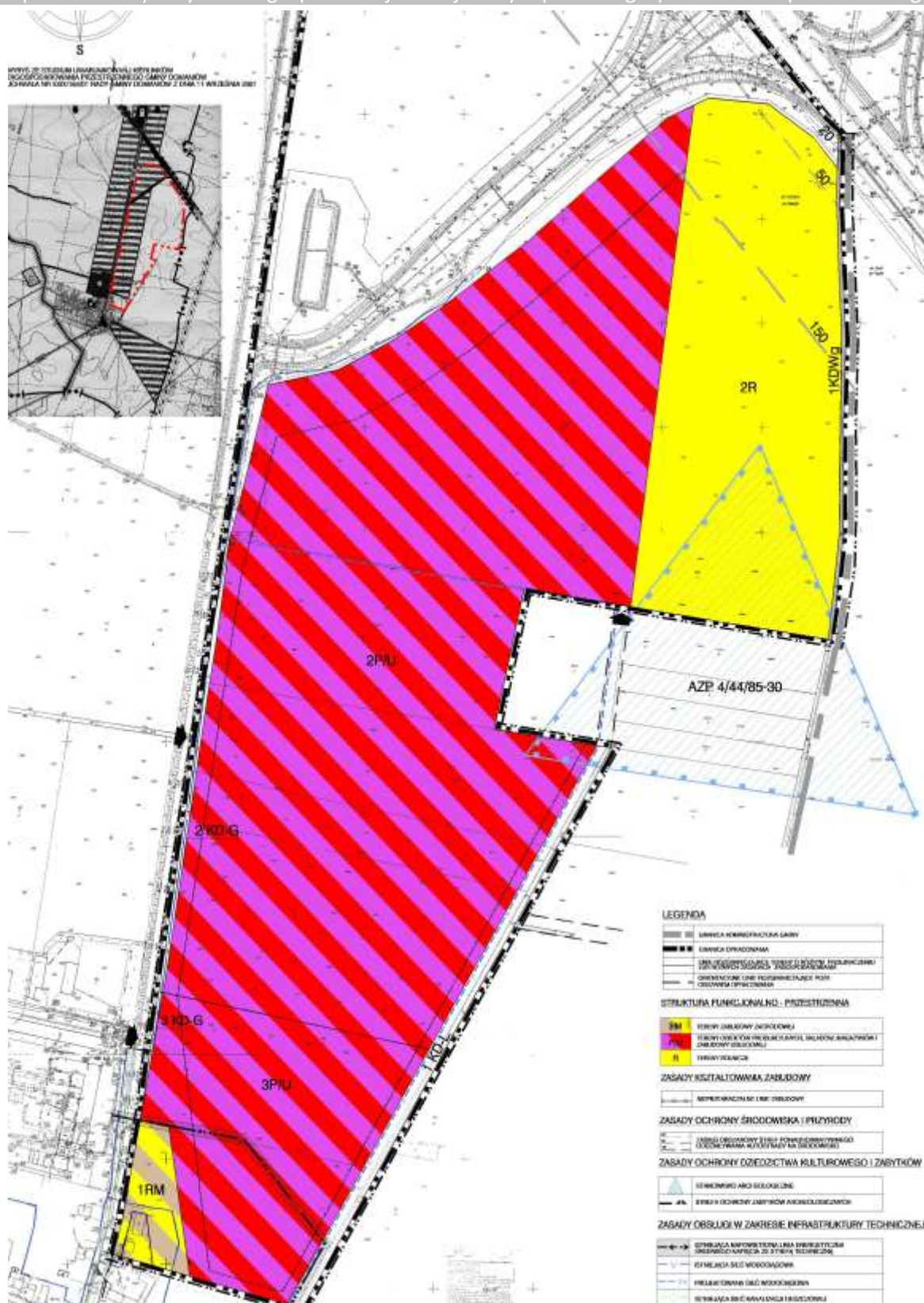
Gmina Domaniów nie posiada gruntów w granicach obszarów wskazanych pod tereny aktywności gospodarczej. Wśród tych terenów znajdują się w większości grunty prywatne, gdyż tylko jedna nieruchomość stanowi własność Skarbu Państwa. Problematiczną kwestią jest również dość duże rozdrobnienie własnościowe terenów przemysłowych.

W gminie Domaniów brak jest terenów włączonych do specjalnych stref ekonomicznych. Nie opracowano również systemu zachęt dla potencjalnych inwestorów w postaci zwolnień podatkowych.

Dobłą praktyką byłoby stworzenie mechanizmów pozwalających na pokazanie potencjalnym inwestorom przychylności władz dla nowych inwestycji na terenie gminy, w tym zwłaszcza generujących nowe miejsca pracy dla lokalnej społeczności.

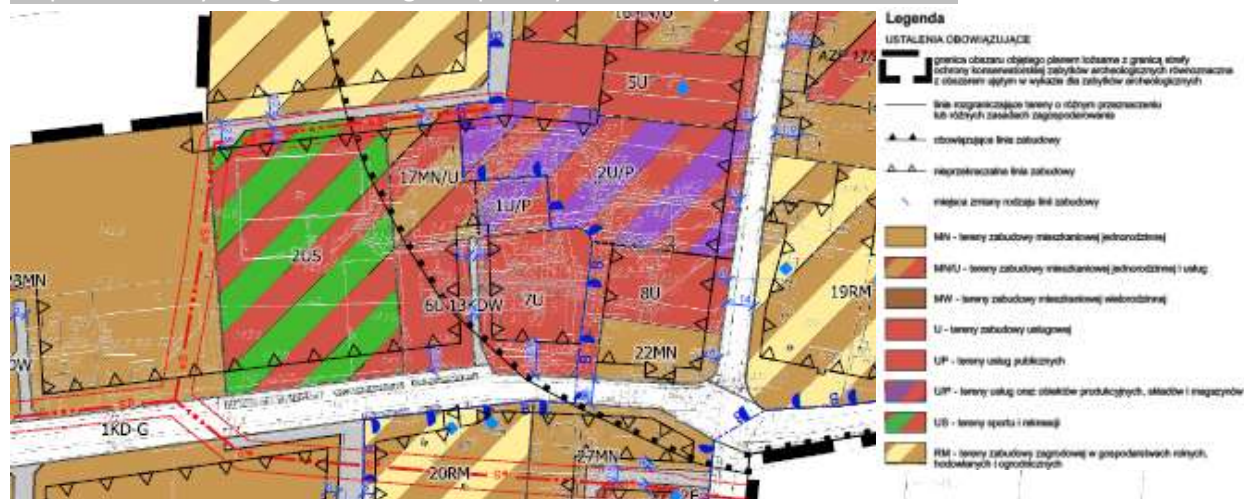
Mapa 30. Tereny aktywności gospodarczej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Źródło: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w obrębach wsi Brzezimierz i Goszczyna - uchwalony w 2007 r.

Ponadto tereny inwestycyjne znajdują się również w poszczególnych miejscowościach objętych **ustaleniami obowiązujących miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego**. W tych miejscowościach przewidywana jest zabudowa usługowa, w tym lokale handlowe, gastronomiczne, zakłady rzemieślnicze, oraz zabudowa przemysłowa (głównie nieuciążliwa).

Mapa 31. Tereny usługowe i usługowo-przemysłowe w miejscowości Wierzbo.

Źródło: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Wierzbo w gminie Domaniów - uchwalony w 2015 r. (zmieniony w 2016 r.)

Mapa 32. Tereny usługowo-przemysłowe w miejscowości Domaniów.

Źródło: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Domaniów w gminie Domaniów - uchwalony w 2015 r. (zmieniony w 2016 r.)

3.5. Lokalny podatek od nieruchomości.

Wysokość podatków od nieruchomości stanowi ważny czynnik lokalizacyjny zarówno dla osób fizycznych jak i podmiotów gospodarczych. Opłaty lokalne są bowiem nierozzerwalnie związane z inwestowaniem na danym terenie, zwłaszcza mając na uwadze inwestycje związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Obowiązujące w gminie Domaniów w 2016 roku stawki zostały wyszczególnione w poniższej tabeli.

Tabela 12. Wysokość stawek podatków w gminie Domaniów w 2016 r.

Rodzaj podatku	Wysokość podatku w 2016 r.
Podatek od nieruchomości	
Od gruntów związanych z działalnością gospodarczą	0,88 zł/m ²
Od gruntów pod jeziorami, zajętych na zbiorniki wodne retencyjne lub elektrowni wodnych	4,58 zł/1 ha
Od pozostałych gruntów, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego	0,33 zł/m ²
Od gruntów niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji, o którym mowa w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777), i położonych na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłącznie te rodzaje zabudowy, jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres 4 lat, a w tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami prawa budowlanego	3,00 zł/m ²
Od budynków mieszkalnych lub ich części	0,67 zł/m ² pow. użytk.
Od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej	22,66 zł/m ² pow. użytk.
Od budynków zajętych na prowadzenie działalności w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym	10,59 zł/m ² pow. użytk.
Od budynków związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, zajętych przez podmioty udzielające tych świadczeń	4,50 zł/m ² pow. użytk.
Od pozostałych budynków, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego	6,60 zł/m ² pow. użytk.
Od budowli	2,0 %
Podatek rolny	
Podatek rolny od 1 ha przeliczeniowego dla gruntów gospodarstw rolnych	
Podatek rolny od 1 ha gruntów dla pozostałych gruntów	

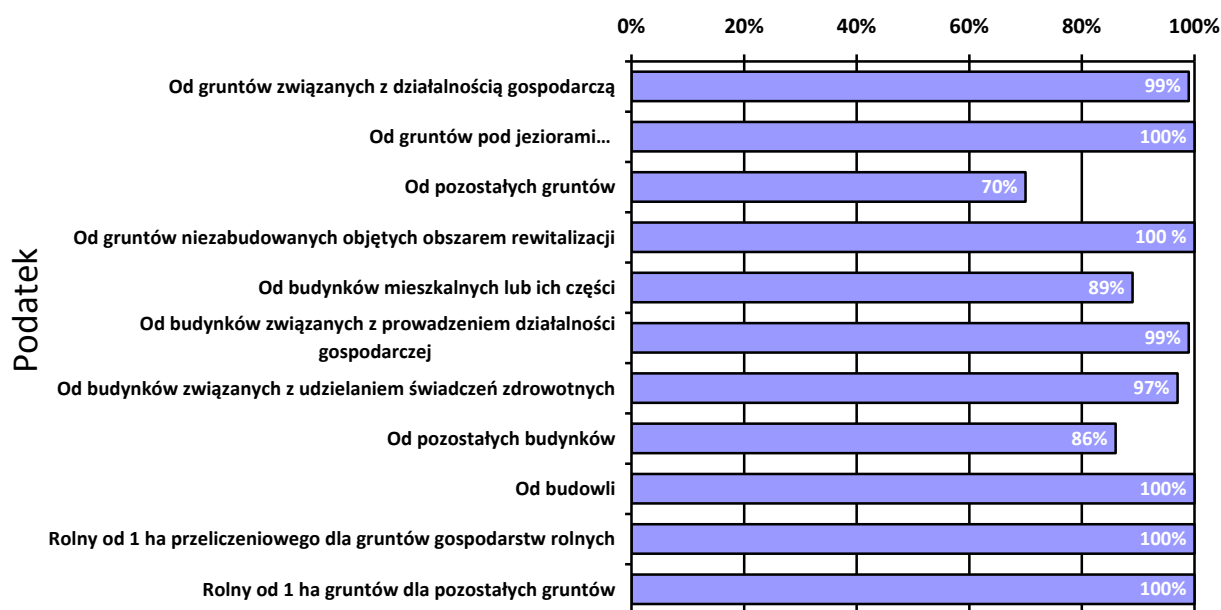
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Domaniowie.

Tabela 13. Zestawienie stawek podatków w gminie Domaniów z maksymalnymi dopuszczalnymi stawkami podatków w Polsce – w 2016 r.

Rodzaj podatku	Wysokość podatku w 2016 r.	
	Gmina Domaniów	Polska
Podatek od nieruchomości		
Od gruntów związanych z działalnością gospodarczą	0,88 zł/m ²	0,89 zł/m ²
Od gruntów pod jeziorami, zajętych na zbiorniki wodne retencyjne lub elektrowni wodnych	4,58 zł/1 ha	4,58 zł/1 ha
Od pozostałych gruntów	0,33 zł/m ²	0,47 zł/m ²
Od gruntów niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji	3,00 zł/m ²	3,00 zł/m ²
Od budynków mieszkalnych lub ich części	0,67 zł/m ² pow. użytk.	0,75 zł/m ² pow. użytk.
Od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej	22,66 zł/m ² pow. użytk.	22,86 zł/m ² pow. użytk.
Od budynków zajętych na prowadzenie działalności w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym	10,59 zł/m ² pow. użytk.	10,68 zł/m ² pow. użytk.
Od budynków związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, zajętych przez podmioty udzielające tych świadczeń	4,50 zł/m ² pow. użytk.	4,65 zł/m ² pow. użytk.
Od pozostałych budynków	6,60 zł/m ² pow. użytk.	7,68 zł/m ² pow. użytk.
Od budowli	2,0 %	2,0 %
Podatek rolny		
Podatek rolny od 1 ha przeliczeniowego dla gruntów gospodarstw rolnych	134,38 zł	134,38 zł
Podatek rolny od 1 ha gruntów dla pozostałych gruntów	268,75 zł	268,75 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Domaniowie.

Wykres 31. Stawki podatków w gminie Domaniów w stosunku do maksymalnych dopuszczalnych stawek podatków w Polsce w 2016 r. w ujęciu procentowym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Domaniowie.

Tabela 14. Zestawienie stawek podatków lokalnych w gminie Domaniów na tle gmin sąsiednich – w 2016 r.

Rodzaj podatku	Wysokość podatku w 2016 r.					
	Gmina Domaniów	Gmina Oława	Gmina Wiązów	Gmina Strzelin	Gmina Borów	Gmina Żórawina
Podatek od nieruchomości						
Od gruntów związanych z działalnością gospodarczą (w zł/m ²)	0,88	0,80	0,87	0,85	0,85	0,85
Od gruntów pod jeziorami, zajętych na zbiorniki wodne retencyjne lub elektrowni wodnych (za 1 ha)	4,58	4,58	4,58	4,58	4,58	4,54
Od pozostałych gruntów (w zł/m ²)	0,33	0,36	0,43	0,45	0,41	0,38
Od gruntów niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji (w zł/m ²)	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Od budynków mieszkalnych lub ich części (w zł/m ² pow. użytk.)	0,67	0,70	0,69	0,75	0,71	0,70
Od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (w zł/m ² pow. użytk.)	22,66	20,00	20,18	22,50	22,00	22,86
Od budynków zajętych na prowadzenie działalności w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym (w zł/m ² pow. użytk.)	10,59	10,68	10,68	10,68	10,65	10,68
Od budynków związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, zajętych przez podmioty udzielające tych świadczeń (w zł/m ² pow. użytk.)	4,50	4,65	4,65	4,65	4,65	4,65
Od pozostałych budynków (w zł/m ² pow. użytk.)	6,60	5,10	6,48	7,68	7,49	7,54
Od budowli	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Podatek rolny						
Podatek rolny od 1 ha przeliczeniowego dla gruntów gospodarstw rolnych (w zł)	134,38	134,38	134,38	134,38	134,38	134,38
Podatek rolny od 1 ha gruntów dla pozostałych gruntów (w zł)	268,75	268,75	268,75	268,75	268,75	268,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Domaniowie i uchwał rad gmin sąsiednich.

Łącznie stawki podatków od nieruchomości w gminie Domaniów w 2016 roku stanowiły średnio 95% maksymalnych dopuszczalnych stawek podatków w Polsce. Wysokość maksymalnych stawek podatku rolnego w Polsce, które są na niższym poziomie w stosunku do stawek z lat poprzednich, sprawia że żadna z sąsiednich gmin w 2016 roku nie zdecydowała się na obniżenie cen skupu określonych w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Zatem kwoty podatku rolnego stanowią średnio 100% określonych maksymalnych stawek w Polsce.

Analiza danych wykazała, że **gmina Domaniów w większości obszarów podatkowych góruje nad gminami sąsiednimi, czyli obowiązują tu najniższe lokalne podatki w stosunku do kwot obowiązujących na terenach ościennych jednostek terytorialnych.**

Tabela 15. Miejsce zajmowane przez gminę Domaniów i gminy sąsiednie z punktu widzenia wysokości stawek podatków lokalnych – w 2016 r. (1 oznacza najniższą stawkę podatku)

Rodzaj podatku	Wysokość podatku w 2016 r.					
	Gmina Domaniów	Gmina Oława	Gmina Wiązów	Gmina Strzelin	Gmina Borów	Gmina Żórawina
Podatek od nieruchomości						
Od gruntów związanych z działalnością gospodarczą (w zł/m ²)	4	1	3	2	2	2
Od gruntów pod jeziorami, zajętych na zbiorniki wodne retencyjne lub elektrowni wodnych (za 1 ha)	1	1	1	1	1	1
Od pozostałych gruntów (w zł/m ²)	1	2	5	6	4	3
Od gruntów niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji (w zł/m ²)	1	1	1	1	1	1
Od budynków mieszkalnych lub ich części (w zł/m ² pow. użytk.)	1	3	2	5	4	3
Od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (w zł/m ² pow. użytk.)	4	1	2	3	1	5
Od budynków zajętych na prowadzenie działalności w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym (w zł/m ² pow. użytk.)	1	3	3	3	2	3
Od budynków związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, zajętych przez podmioty udzielające tych świadczeń (w zł/m ² pow. użytk.)	1	2	2	2	2	2
Od pozostałych budynków (w zł/m ² pow. użytk.)	3	1	2	6	4	5
Od budowli	1	1	1	1	1	1
Podatek rolny						
Podatek rolny od 1 ha przeliczeniowego dla gruntów gospodarstw rolnych (w zł)	1	1	1	1	1	1
Podatek rolny od 1 ha gruntów dla pozostałych gruntów (w zł)	1	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Domaniowie i uchwał rad gmin sąsiednich.

Gmina Domaniów zajmuje w większości obszarów podatkowych 1 miejsce z punktu widzenia wysokości stawek, w stosunku do wysokości opłat obowiązujących w sąsiednich gminach.

4. Infrastruktura techniczna.

4.1. Infrastruktura komunikacyjna.

Sieć komunikacyjną gminy Domaniów stanowią głównie drogi, wśród których znajdują się droga krajowa, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne. Siatka drogowa w gminie jest dobrze rozwinięta i zapewnia możliwość skomunikowania wszystkich miejscowości w gminie ze sobą oraz z terenami znajdującymi się poza gminą.

Przez teren gminy przebiega autostrada A4 i zlokalizowany jest tu węzeł autostradowy „Brzezimierz” (pomiędzy miejscowościami Brzezimierz i Goszczyna), który umożliwia dostęp do tejże drogi krajowej.

Drogami wojewódzkimi przecinającymi obszar gminy Domaniów są dwie drogi: nr 346 [relacji Środa-Śląska (DK94) – Godzikowice (DK94)] i nr 396 [relacji Bierutów (DW451) – Oława – Strzelin (DW396)], którymi zarządza Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu.

Zasadniczą rolę w obsłudze komunikacyjnej mieszkańców gminy spełniają jednak drogi powiatowe. **Na obszarze gminy znajduje się czternaście dróg powiatowych, o łącznej długości 66,2 km.** Administrowaniem nimi zajmuje się Powiatowy Zarząd Drogowy w Oławie. Stan większości dróg powiatowych na terenie gminy jest zły. Na przestrzeni ostatnich lat nie zostały przeprowadzone żadne modernizacje tych dróg, prowadzone są jedynie bieżące konserwacje i remonty nawierzchni. Duża część tych dróg nie posiada chodników, w tym odcinki przebiegające przez obszary zabudowane, co stanowi duże utrudnienie dla mieszkańców i zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Uzupełnienie układu komunikacyjnego gminy stanowią dwadzieścia dwie drogi gminne, których łączna długość wynosi 39,4 km. Większa część z nich to drogi nieutwardzone (gruntowe) o złym stanie technicznym, stanowiące w zasadzie dojazd do pól uprawnych. Tylko sześć dróg gminnych posiada nawierzchnię asfaltową, z czego stan techniczny dwóch jest dobry, dwóch dostateczny, a pozostałych zły.

Ogólny stan sieci drogowej jest zróżnicowany i wymaga ciągłych remontów. W najlepszym stanie są drogi wojewódzkie. Drogi powiatowe w większości wymagają gruntownej przebudowy (budowy chodników i kanalizacji deszczowej), a część tych dróg wymaga budowy nawierzchni utwardzonej, z uwagi na posiadanie nawierzchni gruntowych. Stan dużej części dróg gminnych również wymaga poprawy (modernizacji oraz przebudowy).

W trosce o mieszkańców i ich bezpieczeństwo Gmina Domaniów systematycznie modernizuje swoje drogi. Zadania zrealizowane są ze środków pochodzących z budżetu gminy Domaniów, przy udziale środków pochodzących z dochodów budżetu województwa dolnośląskiego.

W 2016 r. wykonana została modernizacja drogi dojazdowej do Zespołu Szkół w Domaniowie, polegająca na budowie chodnika dla pieszych w ciągu istniejącego odcinka asfaltowego oraz budowie na odcinku gruntowym nowej nawierzchni asfaltowej wysokiej jakości, z wtopionymi krawężnikami, spełniającymi funkcję zabezpieczenia nowej jezdni. Wartość inwestycji to 180 902, 79 zł, natomiast kwota dofinansowania wyniosła 61 310 zł.

W listopadzie 2017 roku została zrealizowana przebudowa części drogi gminnej nr 111595D od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1590D do końca miejscowości Radoszkowice, na którą pozyskano dofinansowanie w kwocie 327 600 zł. Całkowity koszt wykonania zadania to 691 301,68 zł.

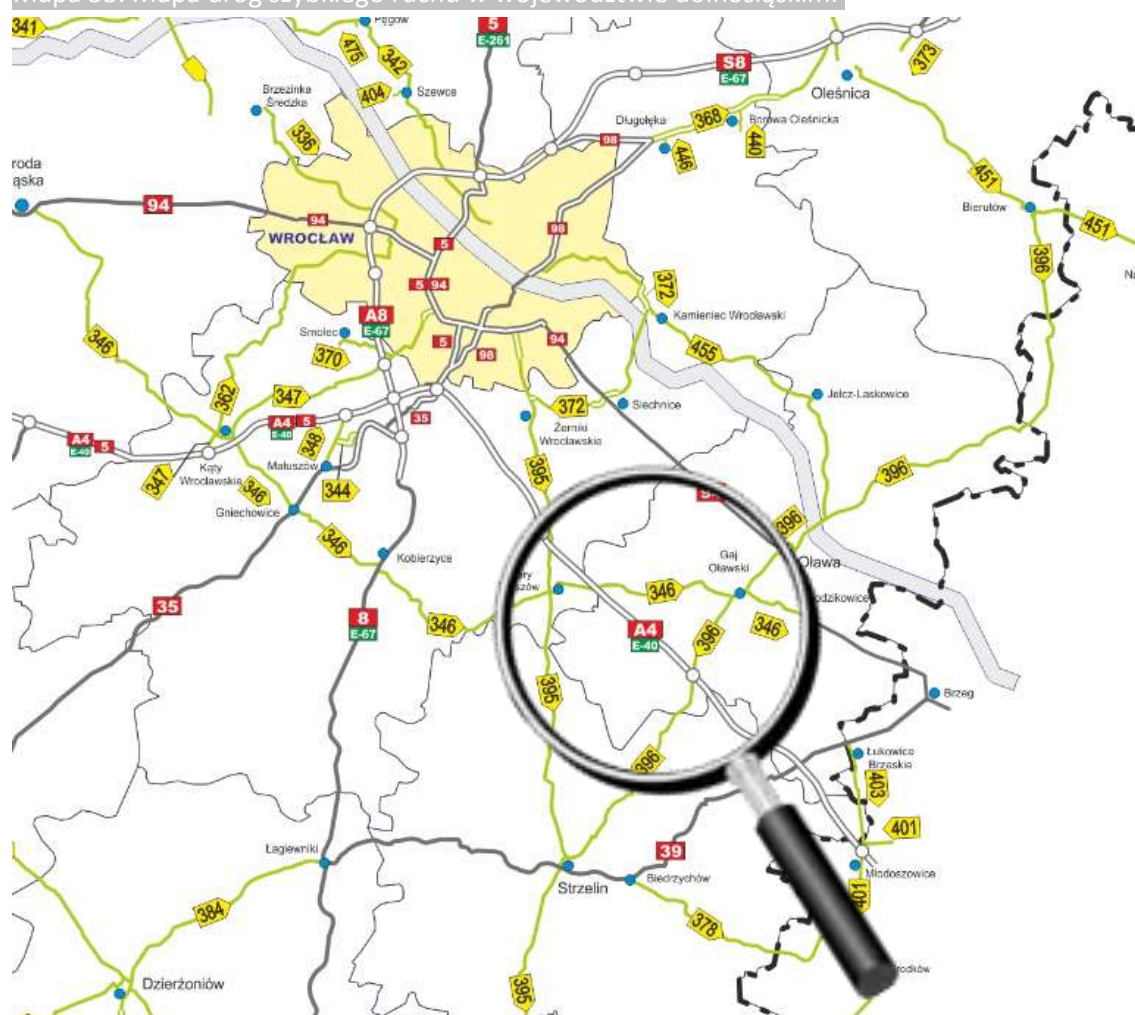
W momencie tworzenia niniejszego dokumentu wykonywane jest zadanie polegające na przebudowie drogi gminnej nr 111593D od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1591D do końca miejscowości Radłowice.

Zakres rzeczowy zadania obejmuje wykonanie poszerzenia jezdni do 5,0 m oraz przebudowę jej konstrukcji do kategorii ruchu KR 3 w celu doprowadzenia drogi do stanu umożliwiającego przenoszenie przez nią obciążeń konstrukcyjnych współczesnego ruchu drogowego.

Roboty budowlane dotyczą w szczególności rozbiórki istniejącej nawierzchni, wzmocnienia podłoża oraz budowy całkowicie nowej konstrukcji jezdni, składającej się z innych warstw, dostosowanej do dużo wyższej kategorii ruchu i uwzględniającej znaczny rozwój technologiczny w budowie i projektowaniu nawierzchni drogowych w Polsce. Istniejąca nawierzchnia drogi została bowiem wykonana na podbudowie z kostki brukowej o zmiennej szerokości 3.9 - 4.3 m i jest niedostosowana do obecnego natężenia ruchu.

Łączny koszt zadania to 933 000 zł, a pozyskana kwota dofinansowania wynosi 3240 200 zł.

Mapa 33. Mapa dróg szybkiego ruchu w województwie dolnośląskim.

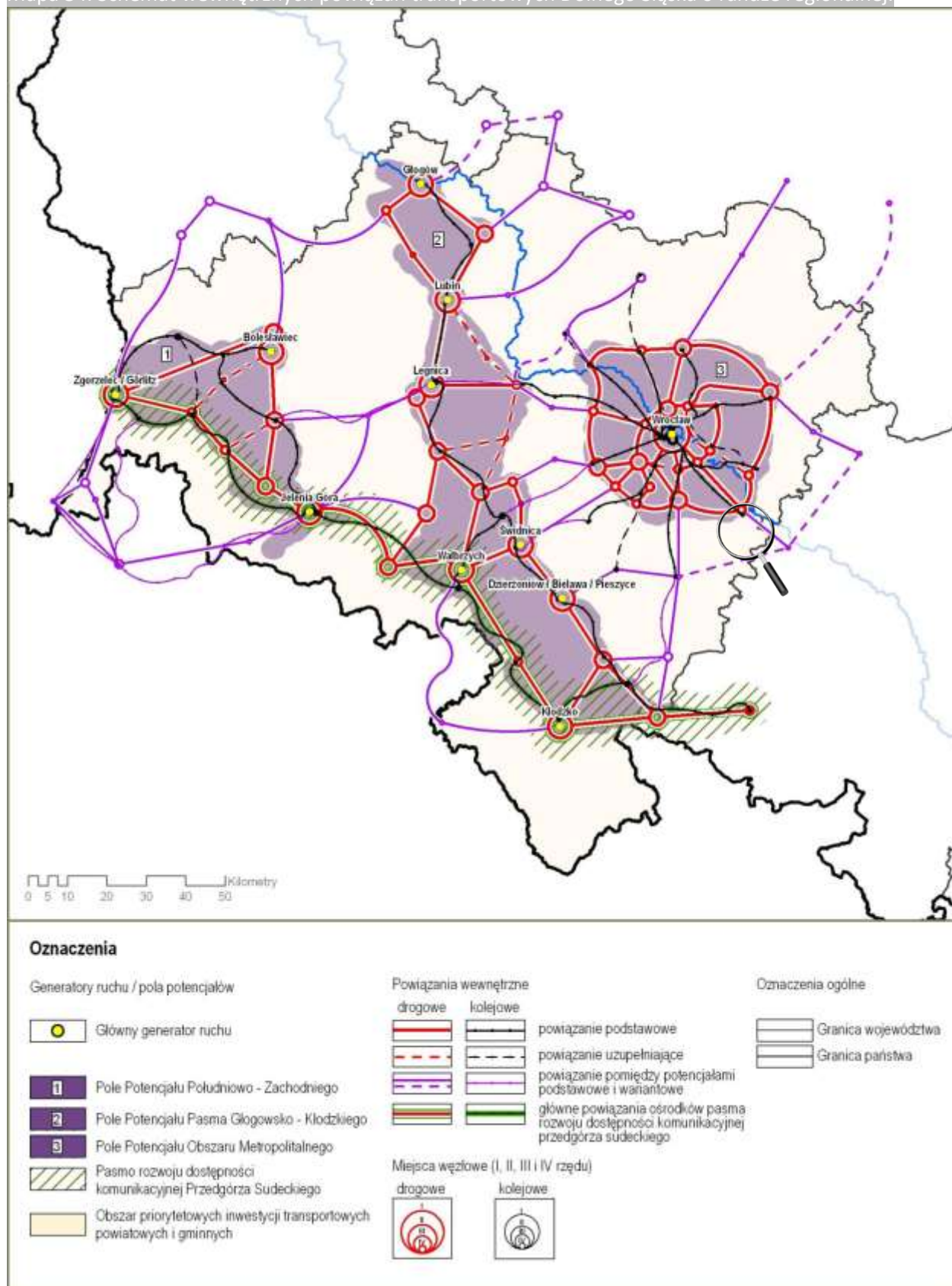

Podstawowy układ drogowy województwa dolnośląskiego - drogi krajowe i drogi wojewódzkie

- drogi krajowe
- drogi wojewódzkie
- autostrady, drogi ekspresowe, węzły, drogi dwujezdniowe
- miejsca przekraczania granicy państwa w ciągu dróg krajowych i wojewódzkich

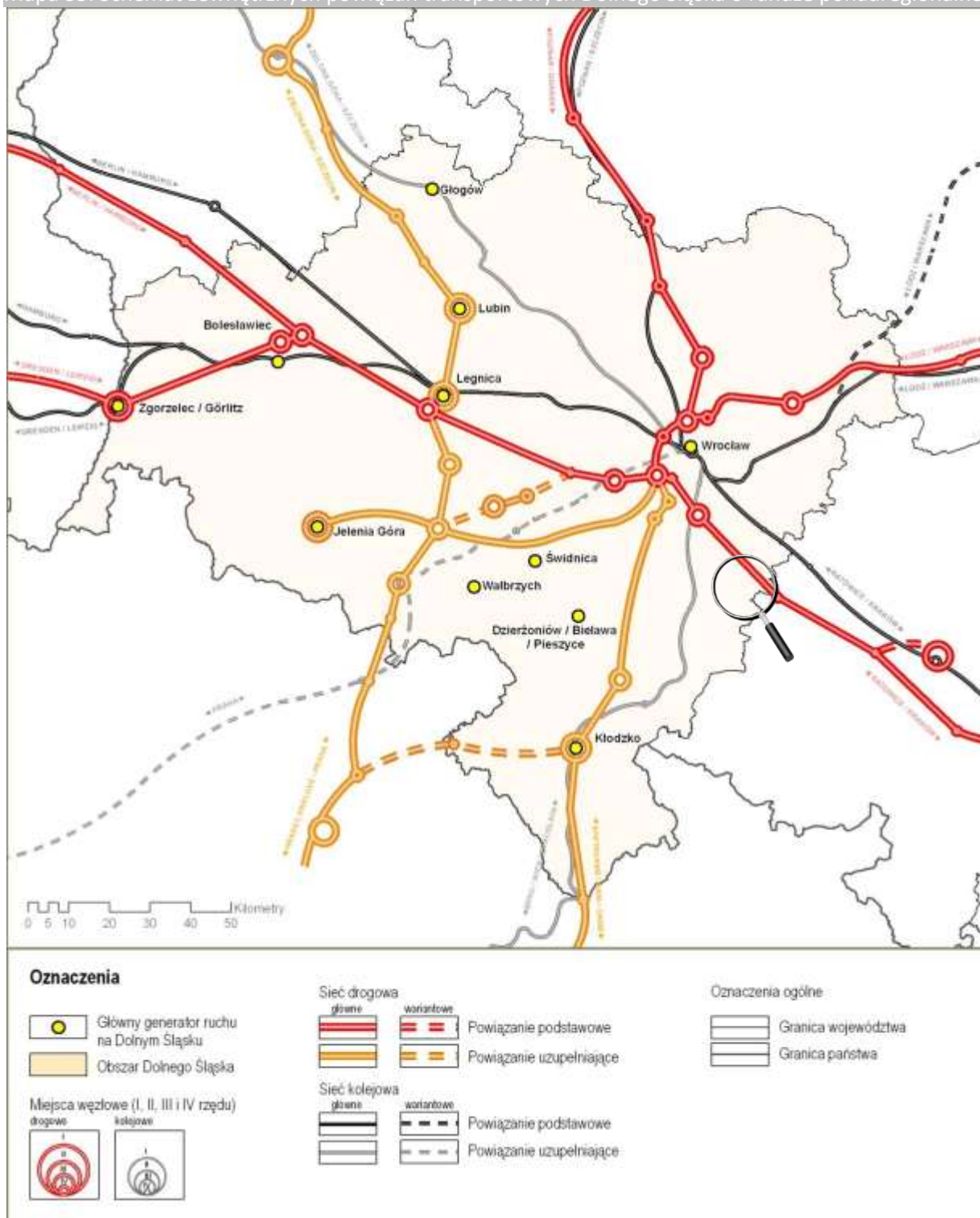
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://dsdik.wroc.pl/infrastruktura/wykaz-drog-wojewodzkich-na-dolnym-slasku>

Mapa 34. Schemat wewnętrznych powiązań transportowych Dolnego Śląska o randze regionalnej.

Źródło: Opracowanie pt. „Wytyczne kierunkowe do kształtowania sieci drogowej i kolejowej w województwie dolnośląskim”, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, 2009 r.

Mapa 35. Schemat zewnętrznych powiązań transportowych Dolnego Śląska o randze ponadregionalnej..

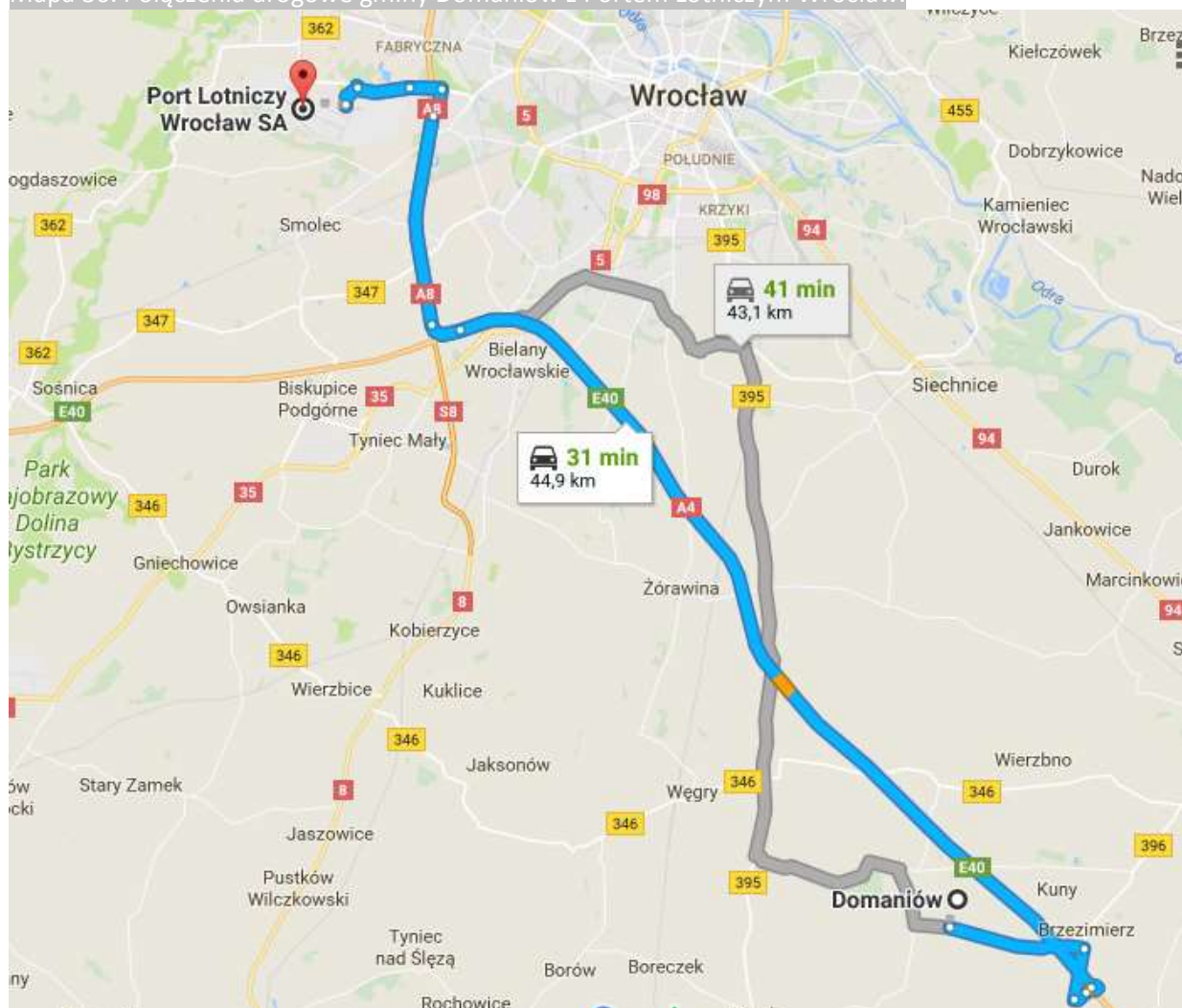
Źródło: opracowanie pt. „Wytyczne kierunkowe do kształtowania sieci drogowej i kolejowej w województwie dolnośląskim”, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, 2009 r.

Analizując infrastrukturę komunikacyjną należy wziąć pod uwagę również transport zbiorowy. **Na terenie gminy transport publiczny zapewniany jest głównie za pośrednictwem sieci drogowej (komunikacja autobusowa),** wobec braku sieci kolejowej na tym obszarze. Usługi transportu zbiorowego w gminie świadczone są przez dwie firmy: „Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Oławie” (PKS Oława) oraz „Firmę przewozowo-usługową LIDER”.

Komunikacja publiczna stanowi istotny problem gminy – pomimo dobrej sieci drogowej i przebiegu dróg wojewódzkich. W związku z rozwojem gospodarczym i bogaceniem się społeczeństwa coraz więcej osób zaczęło korzystać z własnych środków transportu, w wyniku czego znacznie zmniejszyła się liczba ludzi korzystających z transportu zbiorowego. Następstwem takiego stanu rzeczy jest zmniejszenie liczby połączeń na terenie gminy Domaniów przez firmy świadczące usługi przewozu osób, w tym zwłaszcza w miejscowościach położonych poza głównymi trasami komunikacyjnymi. **Główne połączenia komunikacji publicznej umożliwiają dotarcie do Miasta Oława (centrum powiatu),** natomiast bezpośrednie połączenia do Wrocławia odbywają się jedynie z kilku miejscowości w gminie – z Domaniowa, Wierzbna, Piskorzowa.

Przez teren gminy Domaniów nie przebiega niestety żadna linia kolejowa. **Najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w mieście Oława.** Na terenie gminy nie ma również lotniska. Najbliżej zlokalizowanym lotniskiem cywilnym jest **Port Lotniczy Wrocław, do którego dojazd najszybszą trasą z miejscowości Domaniów zajmuje około 30 minut.**

Mapa 36. Połączenia drogowe gminy Domaniów z Portem Lotniczym Wrocław.

Źródło: <https://www.google.pl/maps>

4.2. Infrastruktura elektroenergetyczna.

Gmina Domaniów jest w 100% zelektryfikowana. Zlokalizowane są sieci elektroenergetyczne niskich, średnich i wysokich napięć. Właścicielem dystrybucyjnej oraz przesyłowej sieci elektroenergetycznej niskiego i średniego napięcia zlokalizowanej na terenie gminy Domaniów jest TAURON S.A., natomiast właścicielem sieci elektroenergetycznej wysokiego napięcia są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

Sieć elektroenergetyczna niskiego i średniego napięcia występująca na obszarze gminy jest stale modernizowana i przebudowywana (poprzez wymianę starych słupów na nowe, remont stacji transformatorowych lub budowę nowych stacji, wymianę linii napowietrznych na kablowe). Wpływa to na poprawę sytuacji energetycznej oraz przyczynia się do zmniejszenia ilości awarii sieci.

Przez teren gminy przebiega linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia – 400kV (relacji Dobrzeń – Pasikurówice/Wrocław). Stanowi ona element krajowej sieci przesyłowej i pozwala na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz stanowi zabezpieczenie ciągłości dostawy energii elektrycznej na wypadek awarii innych głównych linii przesyłowych wysokich napięć.

Wszystkie miejscowości w gminie posiadają oświetlenie uliczne, które jednak ze względu na stan techniczny i zastosowane technologie wymaga modernizacji.

4.3. Infrastruktura gazowa.

Na terenie gminy Domaniów nie występuje sieć gazowa. Najbliższy gazociąg niskiego ciśnienia przebiega nieopodal granicy gminy Domaniów i Gminy Oława, a stacja redukcyjna zlokalizowana jest w okolicy miejscowości Kurów w gminie Wiązów.

Obecnie mieszkańcy gminy, z uwagi na brak dostępu do sieci gazowej, mają wyłączną możliwość korzystania z gazu: w celach grzewczych – z indywidualnych systemów gazowych zaopatrywanych w gaz ziemny z butli znajdujących się na posesjach, a w celach gospodarczych (kulinarnych w postaci kuchenek gazowych) – z butli (propan-butan).

Najbliższa stacja redukcyjna niskiego ciśnienia zlokalizowana jest w okolicy miejscowości Kurów na terenie gminy Wiązów, położonej w odległości około 1,2 km od miejscowości Goszczyna na terenie gminy Domaniów.

4.4. Infrastruktura telekomunikacyjna.

Usługi telekomunikacyjne w gminie zapewniane są za pośrednictwem sieci przewodowej i bezprzewodowej.

Sieć przewodowa, której obecnym właścicielem i zarządcą jest firma Orange (niegdyś Telekomunikacja Polska S.A.) należąca do France Télécom, **pokrywa swoim zasięgiem cały teren gminy.**

Stacje przekaznikowe telefonii komórkowej zlokalizowane są w miejscowościach Brzezimierz i Swojków.

Wobec dużej liczby firm świadczących usługi telekomunikacyjne i ciągłe zmiany zachodzące na tym rynku nie sposób wymienić wszystkich operatorów, z usług których mieszkańcy mogą obecnie skorzystać.

Z całą świadomością można stwierdzić, że gmina Domaniów nie jest zmonopolizowana przez tylko jednego dostawcę tego typu usług.

4.5. Infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna.

Sieć wodociągowa.

Wszystkie miejscowości w gminie Domaniów są zwodociągowane. Sieć wodociągowa na terenie gminy Domaniów, której długość na koniec 2016 roku wynosiła 45,4 km, zasilana jest z dwóch Stacji Uzdatniania Wody (SUW), zlokalizowanych w dwóch różnych miejscach. Jedna z nich znajduje się w okolicy miejscowości Domaniów (SUW Domaniów) – w odległości około 1 km na południe od wsi Domaniów, poza terenami zabudowanymi. Druga usytuowana jest we wsi Piskorzów (SUW Piskorzów) – w północnej części tej miejscowości, pomiędzy terenami zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej, przy drodze gminnej nr 111583D.

Ujęcie wód podziemnych SUW Domaniów posiada ustalone zasoby eksploatacyjne w kategorii „B” w ilości: $Q_e = 61,0 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji = 1,0 – 5,0 m, zatwierdzone decyzją nr 71/81 Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Urzędu Województwa Wrocławskiego i Miasta Wrocławia z dnia 21 września 1981 roku oraz decyzją nr 92/95 Wojewody Wrocławskiego z dnia 23 listopada 1995 r.

Pozwolenie wodno-prawne na pobór wody podziemnej z utworów czwartorzędowych (w ilości: $Q_{\text{śrd}} = 425,0 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 575,0 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxh}} = 60,0 \text{ m}^3/\text{h}$) zostało udzielone przez Starostę Oławskiego decyzją nr 256 z dnia 29 grudnia 2015 roku. Jego termin ważności ustalony został do dnia 28 grudnia 2035, czyli na 20 lat, na pobór wód podziemnych oraz do dnia 28 grudnia 2025 roku, na odprowadzanie ścieków do wód (wody popłuczne).

Woda, która pozyskiwana jest z dwóch studni głębinowych jest zanieczyszczona związkami żelaza i magnez, dlatego też przeprowadzany jest proces jej aeracji (tj. napowietrzania), a następnie żelazo i mangan usuwane są w procesie filtracji pośpiesznej na filtrach ciśnieniowych.

Studnia nr 1 posiada głębokość 18,0 m, a jej wydajność eksploatacyjna to $16,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji 1,0 m. Studnia nr 3z o głębokości 23,0 m ma wydajność eksploatacyjną $15,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji 0,6 m.

Średni dobowy pobór wody w tej stacji wynosi 300 m^3 .

SUW Domaniów została uruchomiona w 1989 roku. W 2016 roku została przeprowadzona modernizacja pompowni. W ramach prac wymieniono dwie wyeksploatowane pompy Apollo (prod. NRD) na nowoczesne pompy wirowe oraz zamontowano sterowanie pracy pomp (presostaty precyzyjnie regulujące pracę pomp), a także wymieniono niesprawną zasuwę i zawory zwrotne.

Ilość wody pobranej z ujęcia w roku 2016 wyniosła 110,4 tys. m^3/rok , natomiast w ujęciu dobowym $301,5 \text{ m}^3/\text{d}$.

SUW Piskorzów Obsługuje sieć wodociągową obejmującą wsie Piskorzów, Gęsice, Janków, Kuny, Polwica, Swojków, Wierzbo, Teodorów, Brzezimierz, Pełczyce, oraz wieś Marszowice znajdująca się na terenie gminy Oława. Na terenie stacji zlokalizowane są dwie studnie głębinowe. Pierwsze odwierty wykonano w 1975 r. Ujęcie wód podziemnych SUW Piskorzów posiada ustalone zasoby eksploatacyjne w kategorii „B” w ilości: $57,0 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji S_e 6,0 – 7,05 m, zatwierdzone decyzją nr 82/75 Wojewody Wrocławskiego z dnia 20 maja 1975 roku oraz decyzją nr 55/98 Wojewody Wrocławskiego z dnia 9 czerwca 1998 r. Pierwsza ze studni oznaczona jest numerem Ia i posiada głębokość 40,0 m. Jest to studnia eksploatacyjna. Druga studnia nr Iż ma głębokość 40,0 m i jest studnią zastępczą (awaryjną).

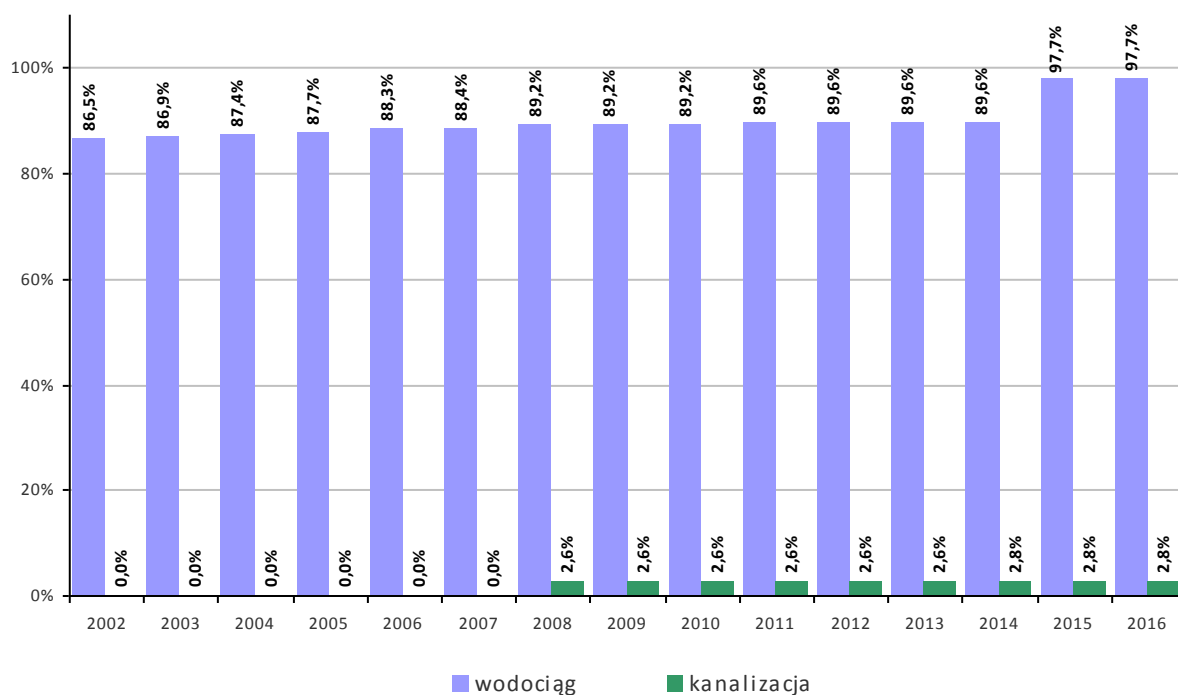
Ilość wody pobranej z tego ujęcia w roku 2016 wyniosła 123,5 tys. m³/rok, natomiast w ujęciu dobowym 337 m³/d.

SUW Piskorzów wyposażona jest w cztery filtry odżelaziające o średnicy zbiornika $\varnothing$ 1500 mm każdy i cztery filtry służące do odmanganiania o średnicy zbiornika] 1500 mm każdy. Woda przed filtracją jest napowietrzana. Znajdują się tu również dwa naziemne zbiorniki wyrównawcze o pojemności 300 m³ każdy oraz sześciokomorowy odстойnik popłuczyn o średnicy wewnętrznej $\varnothing$ 1400 mm, pojemności całkowitej Vc = 20,3m³ i pojemności czynnej 12,5 m³. W 2016 roku przeprowadzono na SUW Piskorzów prace remontowe, w ramach których wykonano remont dachu budynku stacji (nowe pokrycie papą termozgrzewalną), zamontowano nowe rynny i instalację odgromową, a także zainstalowano drugą sprężarkę (awaryjną).

W ciągu ostatnich 15 lat wciąż zwiększała się ilość mieszkańców gminy korzystających z instalacji wodociągowej, a w 2016 roku wskaźnik ten osiągnął wartość 97,7%.

W 2016 roku ilość przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego równała się 1076 szt., a z infrastruktury wodociągowej korzystało 5123 mieszkańców gminy.

Wykres 32. Korzystający z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminie Domaniów w latach 2002-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Jedynie mieszkańcy dwóch miejscowości znajdujących się na terenie gminy Domaniów (tj. wsi Grodziszowice i wsi Goszczyna) zaopatrywani są w wodę przez gminę Wiązów.

Sieć kanalizacyjna.

Ogólna długość sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy Domaniów jest niewielka. Przez lata w tym temacie zrobiono bardzo niewiele, gdyż dotychczas jedynymi podjętymi działaniami była przebudowa i modernizacja jednej spośród dwóch funkcjonujących na terenie gminy oczyszczalni ścieków.

W tym obszarze gmina Domaniów ma wieloletnie opóźnienia i na tle innych gmin wypada niekorzystnie.

Jak już wyżej wspomniano na terenie gminy funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków. Jedna z nich zlokalizowana jest w okolicy wsi Wierzbnio i obsługuje jedynie niewielką sieć kanalizacyjną występującą na osiedlu budynków wielorodzinnych w tej miejscowości, której długość wynosi 2,3 km. Oczyszczalnia ta została przebudowana i zmodernizowana w latach 2011 – 2012 w ramach zadania współfinansowanego ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) – zrealizowanego na podstawie umowy z 2010 roku podpisanej w ramach działania 321 - „podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” .

Na oczyszczalnię doptywa około 40 m³/d ścieków. Ścieki oczyszczane są na oczyszczalni mechaniczno – biologicznej. Reaktor biologiczny funkcjonuje jako dwa niezależne (bliźniacze) ciągi technologiczne. Część biologiczna pracuje w układzie denitryfikacji – nitryfikacji z recyrkulacją osadu nadmiernego i wewnętrzną recyrkulacją mieszaniny ścieków i osadów. Oczyszczalnia wyposażona jest w stację odwadniania i higienizacji osadu. Po modernizacji jej przepustowość wynosi $Q_{d\dot{s}r} = 480 \text{ m}^3/\text{d}$, a zakładana równoważna liczba mieszkańców mogących zostać przez nią obsługowanych wynosi około 4400.

Zdjęcie 15. Oczyszczalnia ścieków w Wierzbnie.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniowie.

Z uwagi na niewielki stopień skanalizowania gminy, udział ścieków dowożonych do oczyszczalni ścieków w Wierzbnie jest większy niż tych dopływających siecią kanalizacyjną, w związku z tym występują problemy w prawidłowym utrzymaniu składu i ilości osadu czynnego. Dodatkowo w okresie zimowym obserwowany jest nadmierny rozwój bakterii sinicowych, powodujących powstawanie piany i kożucha w komorach osadu czynnego. W celu eliminacji problemów wskazana jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, która pozwoli na zwiększenie ilości ścieków dopływających kanalizacją i w konsekwencji zmniejszenie różnic godzinowych pomiędzy odbiorami nieczystości.

Druga oczyszczalnia ścieków usytuowana jest we wsi Domaniów, tuż za szkołą podstawową. Długość sieci kanalizacyjnej przyłączonej do tej oczyszczalni jest nieduża – wynosi około 1,7 km. Obsługuje ona jedynie następujące obiekty: budynki Szkoły Podstawowej w Domaniowie, budynek Ośrodka Zdrowia w Domaniowie oraz budynek, w którym mieści się remiza Ochotniczej Straży Pożarnej i świetlica wiejska w Domaniowie.

Na pozostałym obszarze gminy brak jest sieci kanalizacyjnej.

W całej gminie występuje od lat problem z niewłaściwą gospodarką wodno-ściekową.

Obecnie realizacją zadań własnych Gminy Domaniów z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Domaniowie (utworzony uchwałą nr XVI/100/16 Rady Gminy Domaniów z dnia 29 stycznia 2016 r.).

W ramach działań mających na celu rozbudowę sieci kanalizacyjnej **pozyskano w 2017 r. środki finansowe** z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w kwocie **1 999 459 zł na realizację projektu pt. „Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Wierzbno wraz z budową studni głębinowej na ujęciu wód podziemnych z utworów czwartorzędowych Stacji Uzdatniania Wody w Domaniowie.”**

Z uwagi na stopień rozproszenia zabudowy oraz liczbę mieszkańców dla części miejscowości budowa kanalizacji sanitarnej jest technicznie i ekonomicznie nieuzasadniona, co powoduje brak możliwości pozyskania środków z Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO), czy też Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ) na budowę sieci kanalizacyjnej na niektórych terenach.

Poza działaniami rozbudowy sieci kanalizacyjnej **podjęte zostały działania w mniejszej skali, które w dłuższej perspektywie pozwolą osiągnąć założony cel, czyli uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Domaniów**. Działaniami tymi jest między innymi **przeznaczenie środków finansowych na dotacje celowe na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowo-gospodarcze**.

Pierwsza edycja programu dotyczącego wyżej wspomnianych dofinansowań odbyła się drugiej połowie **2017 roku**. Środki przeznaczone **na ten cel wyniosły 150 000 zł**, a wpłynęło 26 wniosków. Kolejna edycja programu ruszyła w lutym **2018 r.** – na podstawie uchwały nr XXXVIII/258/18 Rady Gminy Domaniów z dnia 17 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania dotacji celowej w 2018 roku na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowo-gospodarcze, w celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Domaniów. Kwota określona **w budżecie na ten cel wynosi 150 000 zł**, jednakże z uwagi na ilość złożonych wniosków o dofinansowanie (wpłynęło 41 wniosków) planowane jest zwiększenie kwoty do 171 000 zł.

4.6. Gospodarka odpadami.

Po nowelizacji przepisów ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminie, które obowiązują od 1 stycznia 2012 roku, obowiązki w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi zostały nałożone na gminy.

Gmina Domaniów, w dniu 26 marca 2012 r. przystąpiła do Celowego Związku Gmin pod nazwą „Związek Międzygminny Ślęza-Oława”, zajmującego się organizacją i nadzorowaniem wywozu odpadów komunalnych z terenu gmin wchodzących w jego skład. Związek, oprócz Gminy Domaniów, tworzą następujące gminy: Gmina Miejska Oława, Gmina Siechnice, Gmina Borów, Gmina Przeworno, Gmina Żórawina, Gmina Ciepłowody, Gmina Czernica.

Podstawowym założeniem funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce jest system rozwiązań regionalnych, w których uwzględnione są wszystkie niezbędne elementy tej gospodarki w danych warunkach lokalnych. Gmina Domaniów wchodzi w skład Wschodniego Regionu Gospodarki Odpadami. Oprócz Gminy Domaniów w Regionie tym znajdują się następujące gminy: Borów, Brzeg, Ciepłowody, Czernica, Jelcz-Laskowice, Lubrza, Oława (gm.), Oława (m.), Przeworno, Siechnice, Skarbimierz, Strzelin, Wiązów, Ziębice, Żórawina.⁹

Mapa 37. Wschodni Region Gospodarki Odpadami.

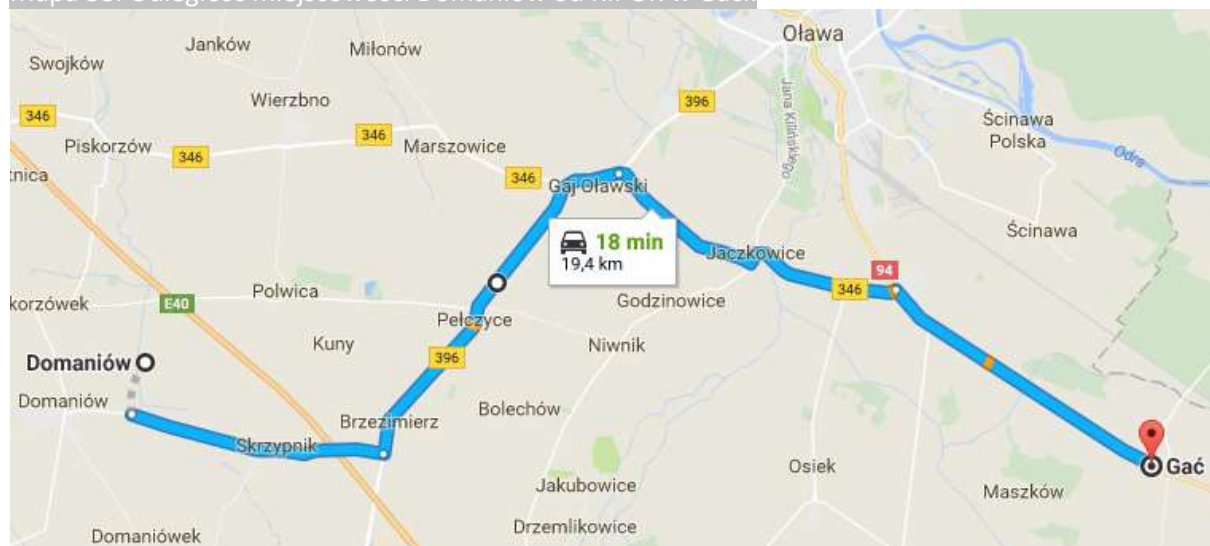

Źródło: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012.

⁹ Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Domaniów na lata 2013–2016z perspektywą na lata 2017-2020

Wszystkie odebrane w granicach gminy Domaniów zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczone do składowania muszą być odpowiednio przetworzone w Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) znajdującej się w tym regionie. Regionalną Instalacją Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) we Wschodnim Regionie jest Zakład Gospodarowania Odpadami w miejscowości Gać w gminie Oława. Zakład ten zapewnia mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych, przetwarzanie odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz posiada składowisko odpadów.¹⁰

Mapa 38. Odległość miejscowości Domaniów od RIPOK w Gaci.

Źródło: <https://www.google.pl/maps>

Odbiór odpadów komunalnych, od właścicieli nieruchomości na danym terenie, przez przedsiębiorcę jest możliwy w przypadku uzyskania wpisu do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych. Od 1 marca 2012 r. rejestr przedsiębiorstw odbierających odpady komunalne z terenu gminy Domaniów prowadzi Związek Międzygminny „Ślęza-Oława”, w związku z przestąpieniem gminy do tegoż związku, natomiast wcześniej obowiązki te wykonywał Wójt Gminy Domaniów – przedsiębiorcy wpisani do tego rejestru są nadal uprawnieni do wykonywania działalności na terenie gminy.

Do rejestru prowadzonego obecnie przez związek wpisanych jest 14 firm zajmujących się odbiorem odpadów komunalnych na terenie gminy Domaniów, natomiast w rejestrze prowadzonym uprzednio przez Wójta Gminy Domaniów pozostaje 11 przedsiębiorstw.

Na terenie Gminy Domaniów brak jest czynnego składowiska odpadów.

Pomimo, iż obecnie odpady odbierane są od wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy, według ustalonego harmonogramu, oraz prowadzona jest bezpłatna zbiórka odpadów wielkogabarytowych i budowlanych, w dalszym ciągu problem stanowią miejsca nielegalnego wysypywania odpadów. Należy więc podejmować działania mające na celu zapobieganie takim procederom poprzez rekultywację tych miejsc.

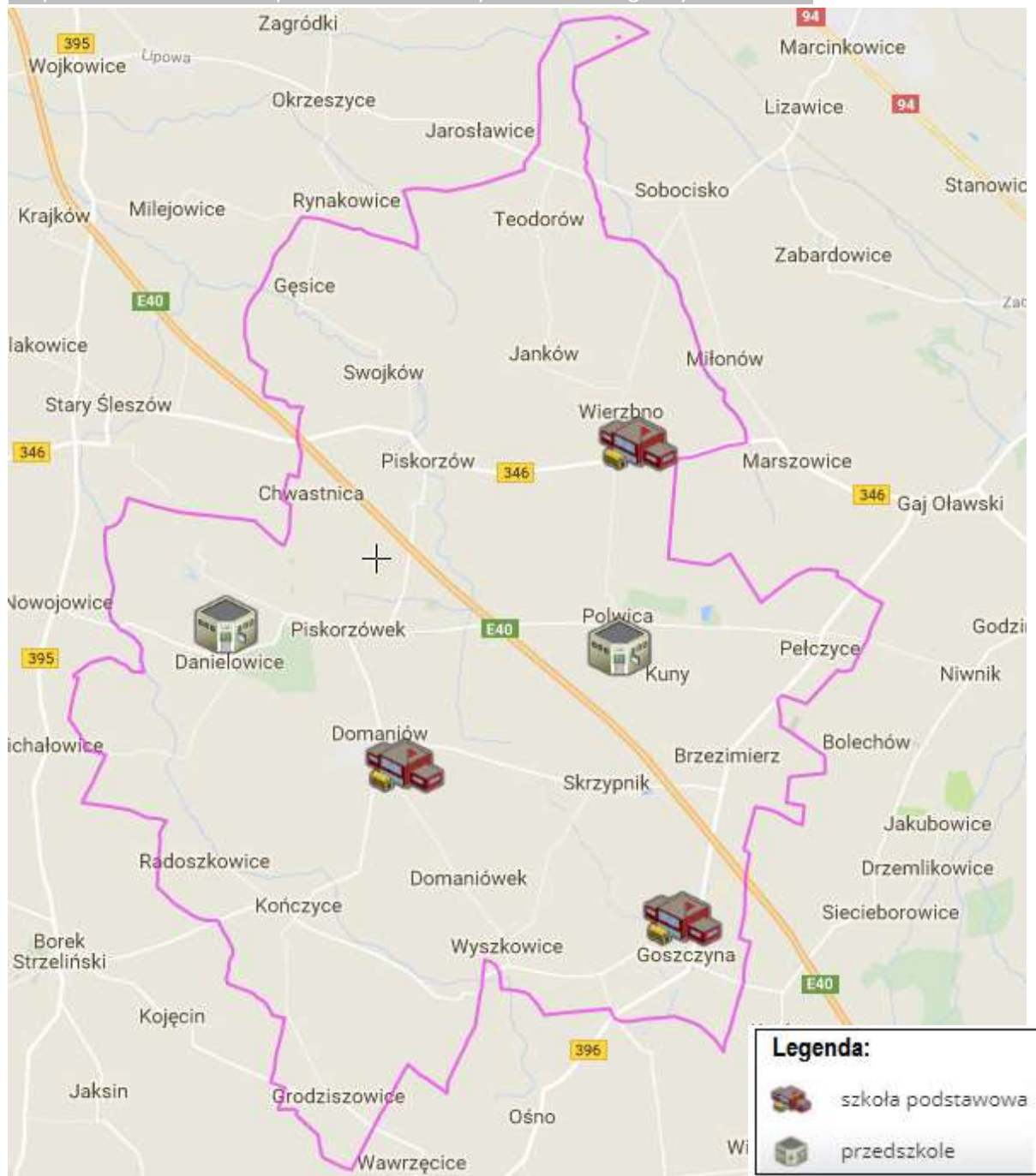
¹⁰ Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Domaniów na lata 2013–2016z perspektywą na lata 2017-2020

5. Infrastruktura społeczna.

5.1. Infrastruktura edukacyjna.

W gminie Domaniów obsługę finansową gminnych placówek oświatowych zapewnia Gminny Zespół Oświaty (GZO). Placówkami tym są: Przedszkole Publiczne w Polwicy, Przedszkole Publiczne w Danielowicach, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Domaniowie oraz Szkoła Podstawowa w Wierzbnie. Na terenie gminy zlokalizowana jest jeszcze Szkoła Podstawowa w Goszczynie prowadzona przez fundację.

Mapa 39. Rozmieszczanie placówek oświatowych na terenie gminy Domaniów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.scribblemaps.com>.

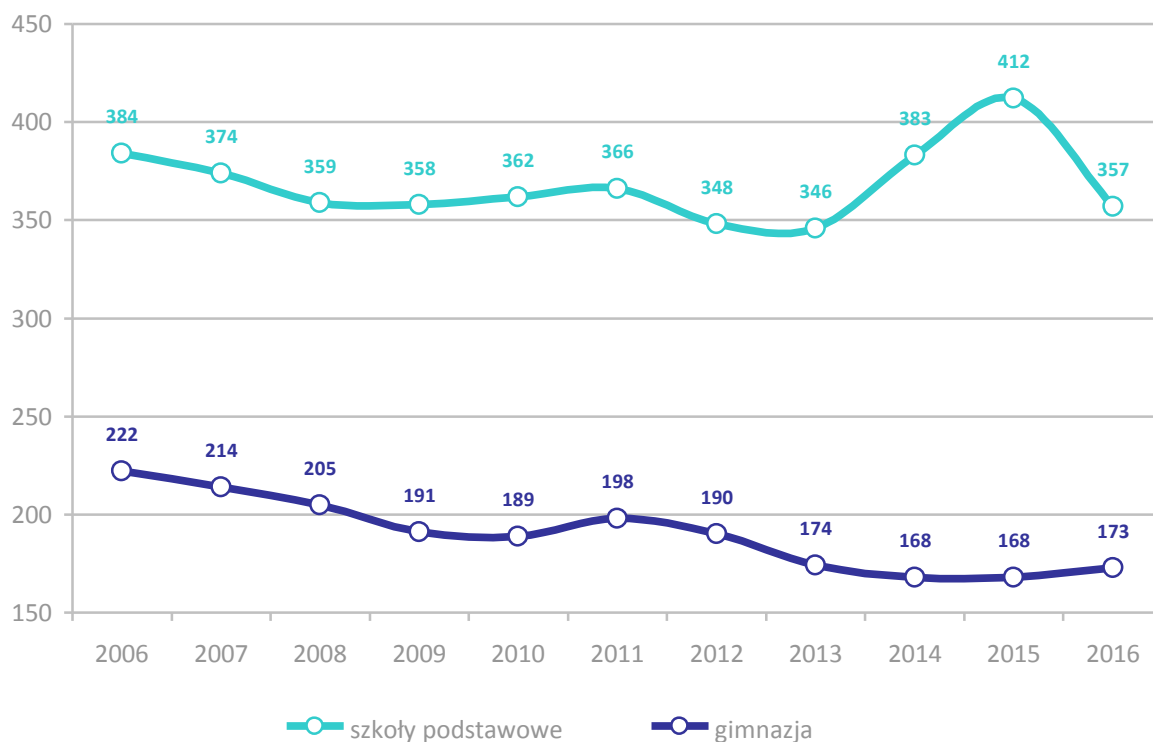
Do 1 września 2017 r. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Domaniowie i Szkoła Podstawowa w Wierzbnie funkcjonowały jako zespoły szkół (obejmujące szkołę podstawową i gimnazjum) jednakże w związku z wprowadzoną reformą oświaty obecnie są to szkoły podstawowe (klasy od 1 do 8) - gimnazja są „wygaszane” (obecnie nie ma klasy 1, jest tylko klasa 2 i 3 – są to ostatnie roczniki tych szkół). Uczniowie tych szkół mogą rozwijać swoje zainteresowania poprzez uczestnictwo w różnych kołach zainteresowań i konkursach raz udział w programach wspierających rozwój dziecka. Szkoły posiadają pracownie komputerowe, biologiczno-chemiczne i nauki języków obcych, które są sukcesywnie wyposażane w sprzęt i pomoce naukowe. Sprzęt w pracowniach komputerowych posiada dostęp do internetu.

Dwie spośród trzech szkół podstawowych w gminie zarządzane są przez samorząd – są to Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Domaniowie i Szkoła Podstawowa w Wierzbnie, natomiast Szkoła Podstawowa w Goszczynie jest prowadzona przez fundację.

Na terenie gminy Domaniów brak jest żłobków, zarówno publicznych jak i prywatnych. Nie ma tutaj także szkół wyższych i średnich. Uczniowie kończący szkoły gimnazjalne muszą kontynuować naukę poza granicami gminy. Najbliższe szkoły średnie zlokalizowane są w Oławie i Strzelinie, a także we Wrocławiu.

Liczba uczniów uczęszczających do szkół (podstawowych i gimnazjalnych) na terenie gminy w roku szkolnym 2015/2016 wynosiła 531, w tym 173 w gimnazjach, a 358 w szkołach podstawowych. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba uczniów zmniejszyła się o 20 osób, w tym o 5 w gimnazjach i 15 w szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2015/2016 do przedszkoli uczęszczało 181 dzieci, w tym do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

Wykres 33. Liczba uczniów w gminnych placówkach szkolnych w latach 2006–2016.

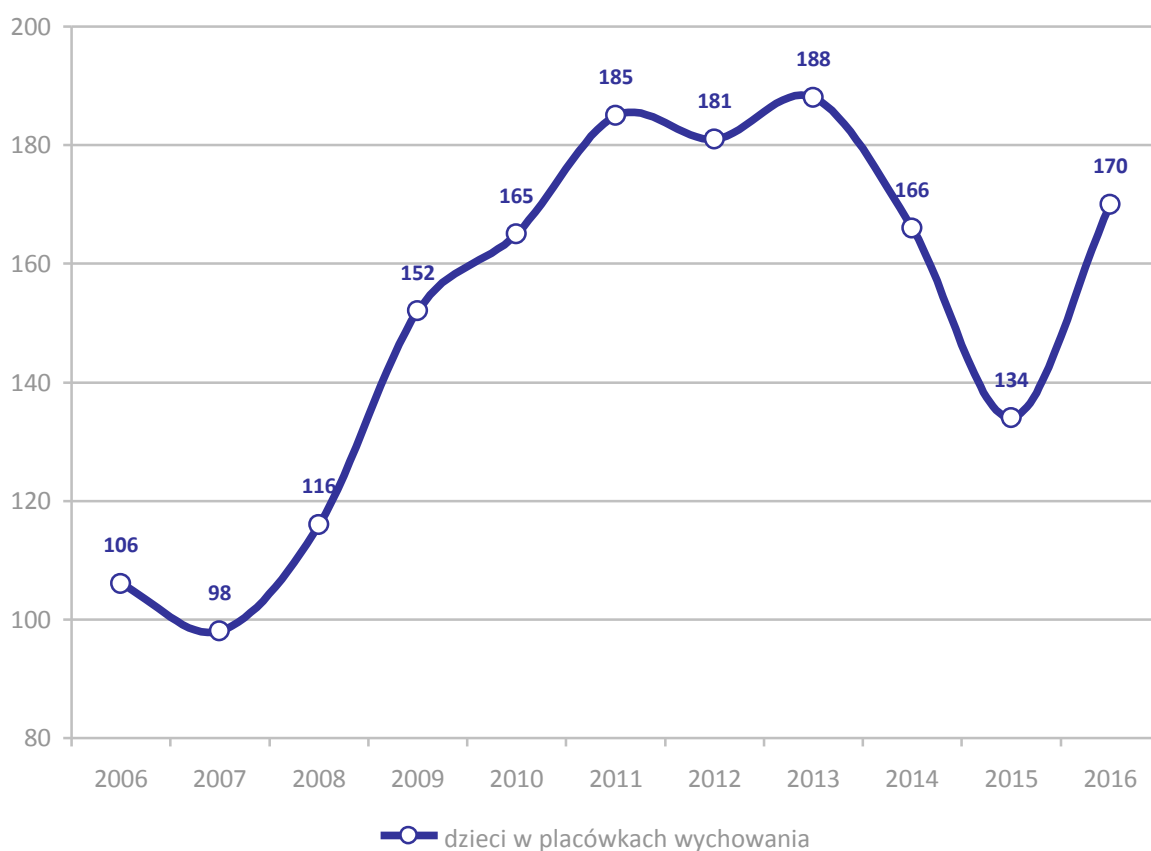

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Zespołu Oświaty w Domaniowie oraz BDL GUS.

W szkołach podstawowych znajdujących się na terenie gminy Domaniów na przestrzeni lat 2006 – 2016 zaobserwować można tendencję spadku liczby uczniów. Zauważalny wzrost nastąpił w latach 2014 i 2015 jedynie w szkołach podstawowych, jednakże już w roku 2016 znowu zaobserwowano zmniejszenie liczby uczniów. Podobnie przedstawia się sytuacja w szkołach gimnazjalnych, w których to liczba uczniów również systematycznie maleje. **Odmienne przedstawia się sytuacja placówek przedszkolnych, w których liczba dzieci podlega okresowym wahaniom. Znaczący wzrost odnotowano w latach 2007-2011, kiedy liczba dzieci w tego typu placówkach wzrosła z 98 do 185.**

Dostępność do edukacji przedszkolnej jest jednym z czynników mogących warunkować rozwój gminy, szczególnie w kontekście przyciągnięcia nowych mieszkańców – młodych małżeństw z małymi dziećmi lub planujących potomstwo.

Wykres 34. Liczba uczniów w gminnych placówkach szkolnych w latach 2006–2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Zespołu Oświaty w Domaniowie oraz BDL GUS.

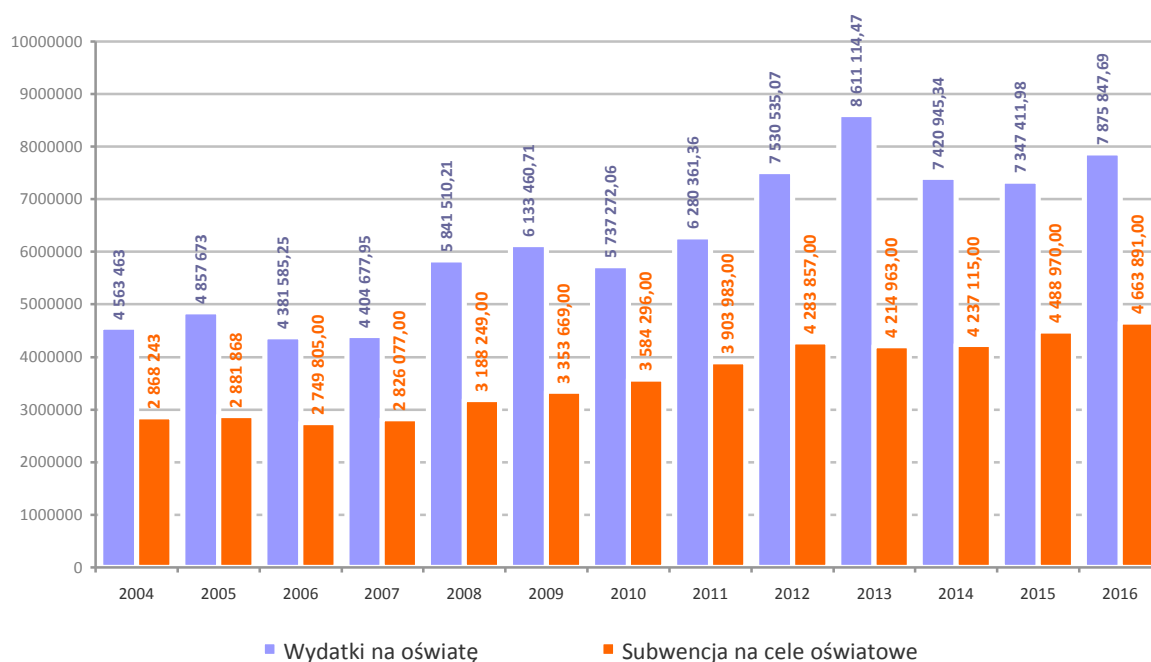
Większość placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy Domaniów posiada dobrze przygotowaną szkolną bazę sportową. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Domaniowie dysponuje boiskiem sportowym z nawierzchnią poliuretanową oraz salą sportową wyposażoną w sprzęt. Szkoła Podstawowa w Wierzbnie ma możliwość korzystania z nowej sali sportowej. Niestety na terenie Szkoły Podstawowej w Wierzbnie brak jest boisk sportowych i placu zabaw. Istnieje jedynie możliwość skorzystania z boisk sportowych należących do Gminy Domaniów, w tym boiska z nawierzchnią poliuretanową zrealizowanego w ramach programu „Orlik” w 2009 roku, oddalonych od placówki o około 500 metrów. Szkoła podstawowa w Goszczynie posiada jedynie boisko do gry w piłkę nożną i piłkę siatkową oraz niewielki plac zabaw.

Zdjęcie 16. Szkoła podstawowa w Domaniowie.

Źródło: <http://gminadomaniow.pl/wiadomosci>

Zmniejszanie się liczby uczniów może stanowić problem dla placówek oświatowych w gminie Domaniów z punktu widzenia kosztów utrzymania, gdyż przekłada się to na wysokość subwencji otrzymywanej z budżetu państwa na utrzymanie szkół. Wówczas niezbędne jest pokrycie różnicy, pomiędzy wysokością otrzymanej subwencji a wydatkami na oświatę i wychowanie, z własnych środków, co może mieć wpływ na rozwój gminy. **Należy zatem podejmować działania mające na celu zwiększenie liczby uczniów, które powinny polegać między innymi na rozszerzeniu oferty oświatowej szkół i podnoszenia standardów placówek oświatowych.**

Wykres 35. Porównanie wysokości subwencji oświatowej i wydatków na oświatę w gminie Domaniów w latach 2002-2016

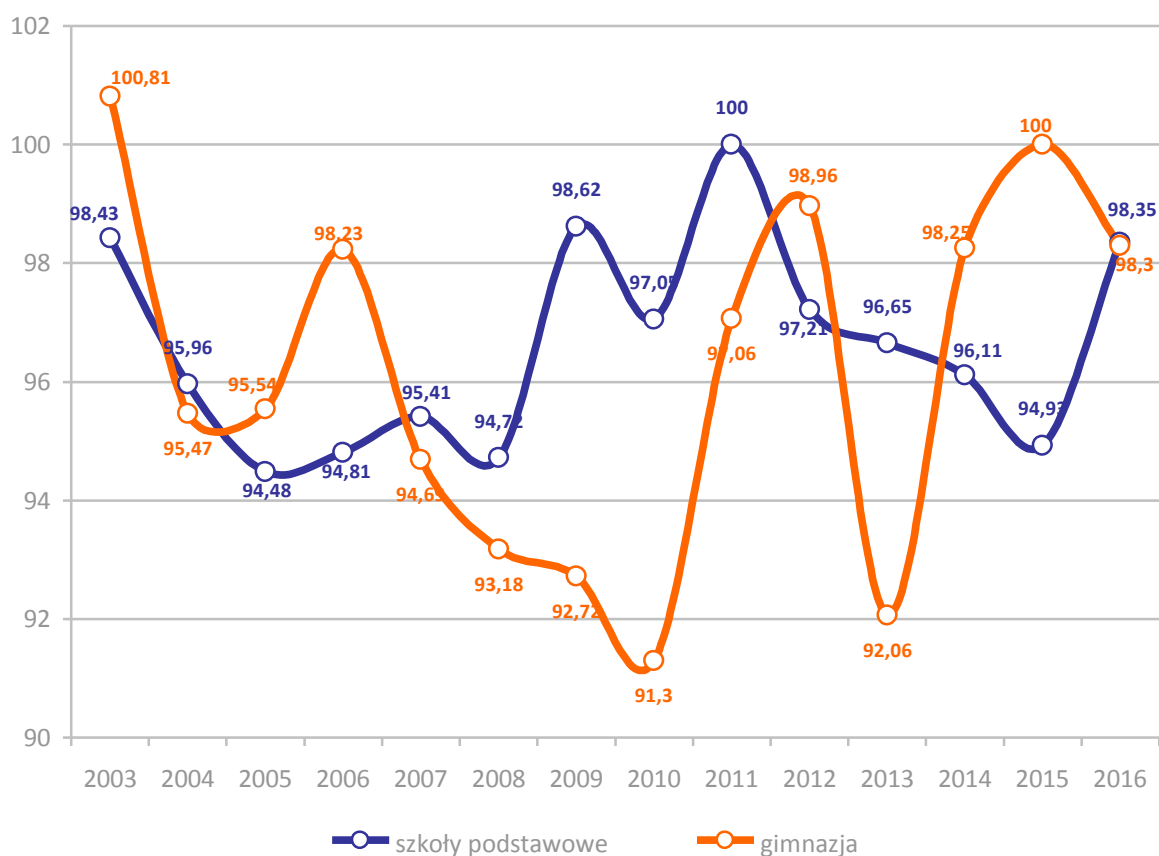

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Na stosunkowo wysokim poziomie utrzymuje się współczynnik skolaryzacji brutto na poziomie edukacji podstawowej. W 2011 roku wskaźnik ten osiągnął wartość równą 100, co oznaczało że wszystkie dzieci z terenu gminy uczęszczały do tutejszych szkół. Na przestrzeni ostatnich 14 lat wskaźnik ten ani razu nie przekroczył 100, czyli do szkół podstawowych na terenie gminy nie uczęszczały dzieci z innych jednostek samorządowych. Podobna sytuacja występuje w przypadku gimnazjum (w 2015 roku osiągnął on wartość 100), z tym że tu raz wskaźnik nieznacznie przekroczył wartość 100 (w 2003 r. wyniósł on 100,81). W większości lat na przestrzeni badanego okresu, zarówno w przypadku szkół podstawowych jak i gimnazjów, zauważalna jest wartość poniżej 100 wskaźnika skolaryzacji co wskazuje, że część dzieci z gminy Domaniów realizuje obowiązek szkolny w placówkach znajdujących się poza gminą.

Dane te obrazowały w latach 2007-2011 gorszą sytuację w przypadku obowiązku szkolnego na poziomie gimnazjalnym. Niską wartość współczynnika można tłumaczyć zapisywaniem uczniów do szkół gimnazjalnych znajdujących się na terenie innych jednostek samorządowych, w pobliżu miejsc pracy rodziców dzieci, przede wszystkim Miasta Oława. Jest to istotne zagrożenie, ponieważ może potencjalnie wpłynąć na osłabienie więzi młodych mieszkańców Gminy Domaniów z lokalną społecznością i powodować w przyszłości migrację poza teren gminy. Jednak w latach 2014-2016 sytuacja uległa znacznej poprawie, gdyż **w 2015 roku współczynnik skolaryzacji brutto na poziomie gimnazjum osiągnął wartość 100**.

Wykres 36. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Domaniów w latach 2003–2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

5.2. Infrastruktura sportowa.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest wiele obiektów umożliwiających uprawianie sportu, jednakże stan większości z nich pozostawia wiele do życzenia.

Jedynymi obiektami zamkniętymi są dwie sale sportowe, znajdujące się w Domaniewie i Wierzbnie – przy szkołach podstawowych.

Zdjęcie 17. Sala sportowa w Domaniewie.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniewie.

Zdjęcie 18. Sala sportowa w Wierzbnie.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniewie.

Tylko w 14 miejscowościach znajdują się boiska trawiaste do gry w piłkę nożną, spośród których jedynie trzy są w stanie zadowalającym i pozwalającym na grę lokalnym drużynom piłkarskim. Większość wspomnianych obiektów wymaga poniesienia sporych nakładów finansowych w celu ich odrestaurowania i przywrócenia im funkcji dla jakiej mają służyć. Pozostałe dziesięć wsi nie posiada na swoim terenie boiska.

Najintensywniej użytkowanym boiskiem trawiastym jest obiekt w Domaniowie. Swoje treningi systematycznie prowadzi tu Klub Sportowy „RAPID”, który obecnie znajduje się w klasie B rozgrywek piłkarskich. Na tym obiekcie rozgrywane są również wszystkie mecze tego klubu, w sytuacji gdy występuje on jako gospodarz spotkania.

Regularnie wykorzystywanymi boiskami są również obiekty w Swojkowie oraz Wierzbnie. Pozostałe boiska sportowe są użytkowane sporadycznie przez mieszkańców wsi, w których się one znajdują, w tym głównie przez młodzież.

Zdjęcie 19. Boisko sportowe we wsi Domaniów.

Źródło: <https://pl-pl.facebook.com/Rapid-Domani%C3%B3w-841163319245861/>

W dwóch miejscowościach znajdują się także boiska z nawierzchnią poliuretanową (przy szkole w Domaniowie i we wsi Wierzbno – „ORLIK”).

We wszystkich miejscowości w gminie funkcjonują **place zabaw dla dzieci**, a dodatkowo we wsi Domaniów i Wierzbno wybudowane zostały w 2017 r. **place zabaw przy szkołach podstawowych**

Na terenie gminy Domaniów funkcjonują kluby sportowe, w tym między innymi wcześniej wymieniony **Klub Sportowy „Rapid” Domaniów** (dziedzina sportu: piłka nożna) oraz **Ludowy Klub Sportowy „Polwica-Wierzbno”** (dziedzina sportu: podnoszenie ciężarów), a także inne których nie sposób wymienić.

Jak uprzednio wspomniano Klub Sportowy „Rapid” Domaniów obecnie znajduje się w klasie B rozgrywek piłkarskich i wciąż odnosi sukcesy. Zarząd klubu i trener dbają o ciągły rozwój drużyny.

Ludowy Klub Sportowy „Polwica-Wierzbno”, którego wychowankiem jest również mistrz olimpijski Szymon Kołecki, posiada wielu utalentowanych zawodników osiągających sukcesy indywidualne i drużynowe. Spośród pięciu członków reprezentacji Polski w tej dziedzinie, aż trzech pochodzi właśnie z LZS „Polica-Wierzbno”.

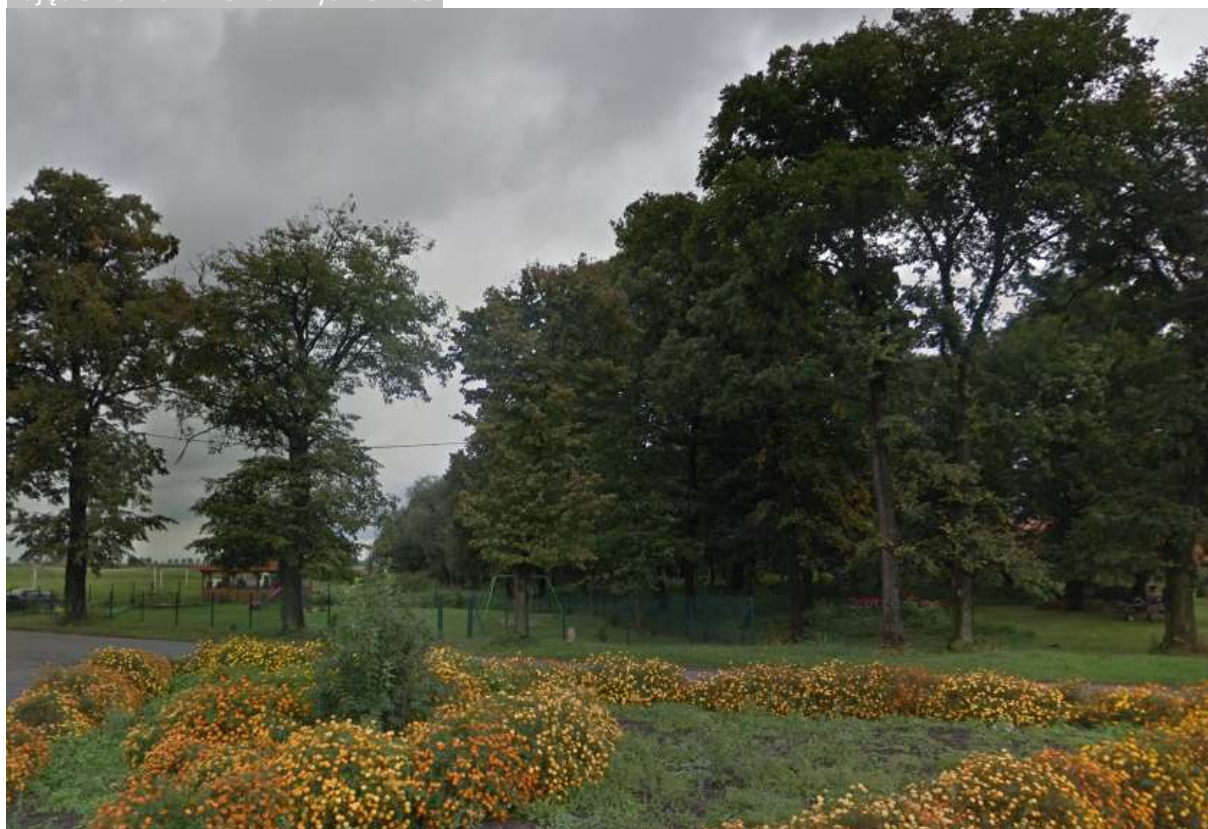
W granicach administracyjnych gminy Domaniów brak jest krytej pływalni. Najbliższe takie obiekty znajdują się w Oławie i Strzelinie.

5.3. Infrastruktura wypoczynkowa.

Miejsca do wypoczynku i rekreacji występują praktycznie w każdej miejscowości w gminie – w postaci placów zabaw dla dzieci, połączonych niejednokrotnie z miejscami do wypoczynku dla osób dorosłych (np. w postaci altan i wiat, w których mogą być organizowane spotkania przy grillu).

W dwóch miejscowościach w gminie Domaniów znajdują się niewielkie **publiczne tereny parkowe**, gdzie mieszkańcy mogą wypoczywać na świeżym powietrzu poprzez spacer. Zlokalizowane są one w miejscowości Wyszkowice i Polwica. Pozostałe parki, w tym historyczne parki przypałacowe, należą obecnie do prywatnych właścicieli.

Zdjęcie 20. Park we wsi Wyszkowice.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniowie.

W gminie brakuje jednak form zorganizowanego aktywnego wypoczynku w postaci **wyznaczonych szlaków pieszych i rowerowych**. Środowiskowe uwarunkowania gminy sprawiają, że brak jest tu miejsc mogących stanowić istotną rolę dla infrastruktury wypoczynkowej. Istotnym faktem jest brak obszarów chronionego krajobrazu oraz innych form ochrony przyrody – np. rezerwatów, a także brak gór i większych wzniesień, które mogłyby zostać wykorzystane do zorganizowania różnego rodzaju form czynnego wypoczynku – takich jak wspinaczka górską, rowerowe trasy zjazdowe, itp.

Ciekawą formą możliwą do wykorzystania podczas tworzenia tras rowerowych mogą być jednak **licznie występujące zabytki archeologiczne**, w tym stanowiska zlokalizowane w okolicach wsi Radłowice – potwierdzające ślady osadnictwa sprzed 3000 lat, stanowiące ewenement na skalę światową.

Na terenie gminy brak jest **kąpieliska**, nad którym mogliby wypoczywać mieszkańcy w upalne letnie dni. Taki odpowiednio zagospodarowany obiekt mogłyby stanowić również istotną atrakcję wypoczynkową dla odwiedzających gminę Domaniów i promować gminę na zewnątrz.

5.4. Infrastruktura kultury.

Działalnością z zakresu kultury w gminie Domaniów do dnia 28 lutego 2018 r. zajmowało się **Gminne Centrum Kultury i Kultury Fizycznej w Domaniowie** (GCKiKF), mieszczące się w Gminnym Ośrodku Kultury w Domaniowie (GOK).

Z dniem 1 marca 2018 r. swoją działalność rozpoczęła nowa gminna jednostka organizacyjna działająca w formie samorządowej instytucji kultury o nazwie Centrum Kultury i Czytelnictwa Gminy Domaniów (CKiC), powstała w wyniku połączenia GCKiKF i Gminnej Biblioteki publicznej w Domaniowie, w związku z uchwałą nr XXXVIII/257/18 Rady Gminy Domaniów z dnia 17 stycznia 2018 r.

Siedziba CKiC mieści się w Gminnym Ośrodku Kultury w Domaniowie pod adresem Domaniów 15.

Do zadań Centrum Kultury i Czytelnictwa Gminy Domaniów należy wykonywanie zadań własnych Gminy w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa oraz uczestniczenie w upowszechnianiu wiedzy i kultury, głównie poprzez zapewnienie mieszkańcom dostępu do materiałów bibliotecznych i informacji oraz organizowanie działalności kulturalnej na terenie Gminy Domaniów.¹¹

Zdjęcie 21. Gminny Ośrodek Kultury w Domaniowie.

Źródło: opracowanie własne.

¹¹ uchwała nr XXXVIII/257/18 Rady Gminy Domaniów z dnia 17 stycznia 2018 r. w sprawie połączenia samorządowych instytucji kultury - Gminnego Centrum Kultury i Kultury Fizycznej w Domaniowie i Gminnej Biblioteki Publicznej w Domaniowie.

CKiC w swojej działalności wykorzystuje wyżej wspomniany budynek GOK, a także gminne budynki użyteczności publicznej znajdujące się w poszczególnych miejscowościach – tzw. „światlice wiejskie”. Na terenie gminy znajduje się 8 „światlic wiejskich” – w miejscowościach: Domaniów, Goszczyna, Grodziszowice, Janków, Kończyce, Piskorzów, Polwica, Skrzypnik i Swojków. W pozostałych miejscowościach brak jest „światlic wiejskich”. **W pozostałych miejscowościach brak jest obiektów, w których możliwe byłoby organizowanie wydarzeń kulturalnych.**

Na uwagę zasługuje również fakt, iż GOK jest budynkiem bardzo starym, który od dłuższego czasu nie przechodził większych remontów. Bardzo duża przeszkodą utrudniającą korzystanie z obiektu przez osoby starsze i uniemożliwiającą uczestnictwo osób niepełnosprawnych w wydarzeniach kulturalnych organizowanych w tym budynku jest fakt zlokalizowania głównej sali na piętrze GOKu, który nie posiada windy. i wymagającym znacznych nakładów finansowych w celu przeprowadzenia remontu. **Stan techniczny światlic wiejskich również nie jest najlepszy. Przeprowadzone w latach 2016-2017 remonty większości tych obiektów sprawiły, że podniesione zostały ich standardy użytkowe.** Jednakże z uwagi na wiek tych budynków wymagają one stałych nakładów finansowych. Światlica w Grodziszowicach jest w bardzo złym stanie technicznym i została wyłączona z użytkowania. Stan tego obiektu sprawia, że nadaje się on wyłącznie do wyburzenia.

Zdjęcie 22. Sala główna „Światlicy Wiejskiej” w Goszczynie.

Źródło: opracowanie własne.

Zdjęcie 23. Sala główna „Świetlicy Wiejskiej” w Kończycach.

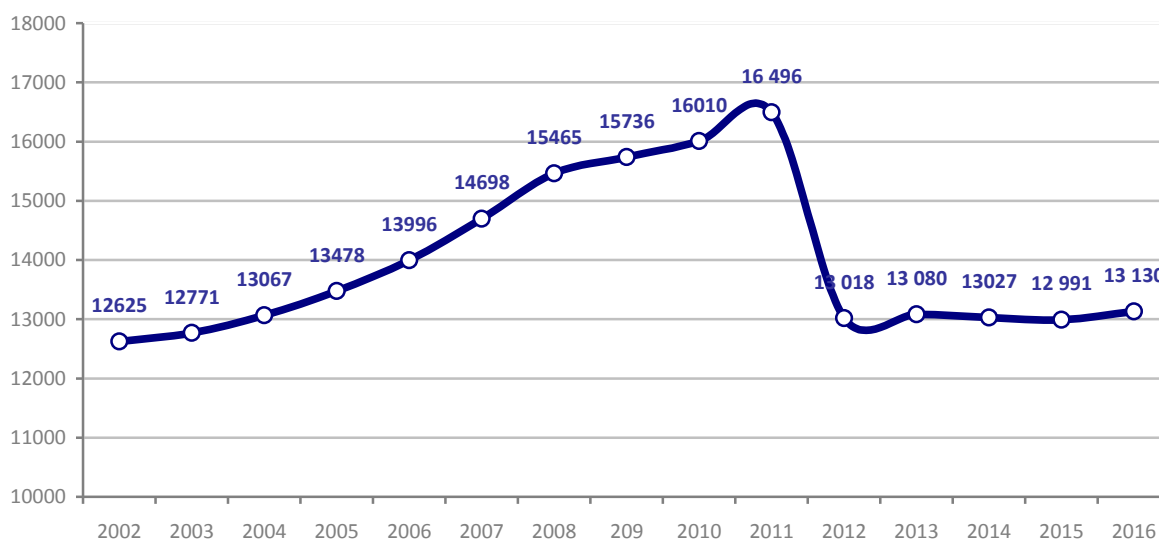
Źródło: <http://gminadomaniow.pl/wiadomosci>

Upowszechnianiem kultury w gminie również do dnia 28 lutego 2018 r. zajmowała się **Gminna Biblioteka Publiczna w Domaniowie (GBP)**, która poprzez swoją działalność zachęcała do zapoznawania się z licznymi dziełami literatury. Siedzibą GBP również był GOK. **Biblioteka prowadziła swoją działalność także poprzez filię w miejscowości Wierzбно.**

GPB swoją działalność zakończyła, w związku z utworzeniem wspomnianego wcześniej Centrum Kultury i Czytelnictwa Gminy Domaniów, które zaczęło funkcjonować w dniu 1 marca 2018 r.

Księgozbiór biblioteki w 2016 roku liczył 13 130 woluminów, z których mogli korzystać czytelnicy. Jest on systematycznie rozszerzany, choć z uwagi na wiek większości książek wielość księgozbioru uległa drastycznemu zmniejszeniu w 2012 roku.

Wykres 37. Księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Domaniowie w latach 2006-2016.

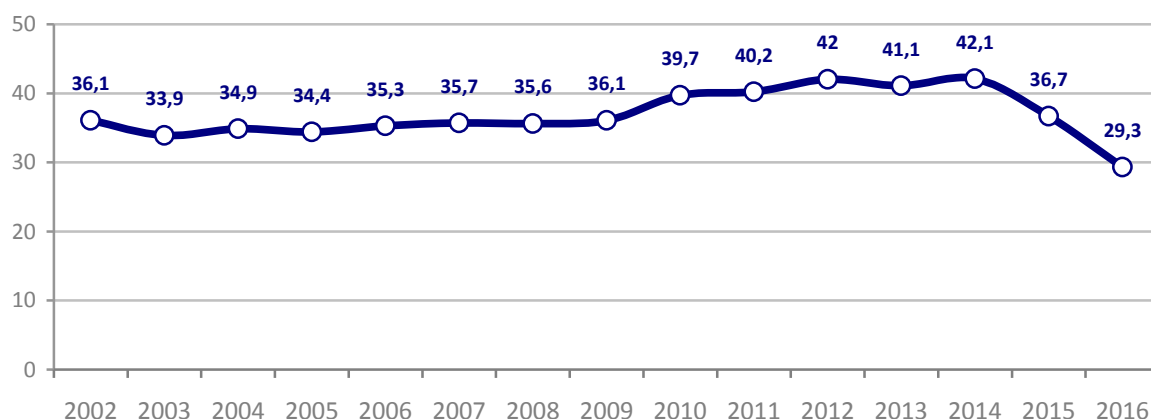
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Biblioteka udostępniała także w czytelni komputery, umożliwiając bezpłatne korzystanie z Internetu. Jednakże czytelnicy mogli korzystać tylko z dwóch komputerów podłączonych do Internetu w Gminnej Bibliotece Publicznej w Domaniowie. Budynek filii biblioteki znajdujący się w Wierzbnie nie był wyposażony w sprzęt komputerowy.

Posiadane dane wykazują **tendencję wzrostową poziomu czytelnictwa w gminie w latach 2002-2015**. W 2015 roku poziom czytelnictwa w gminie Domaniów oscylował w granicach 15,4% ogółu mieszkańców. Duży spadek nastąpił w ostatnim roku badanego okresu.

Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach do 2014 roku wykazywał głównie tendencję wzrostową, jednak w latach 2015-2016 nastąpił spadek wartości tego wskaźnika.

Wykres 38. Poziom czytelnictwa w gminie Domaniów w latach 2010-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Powyższe pozwala snuć wnioski o **konieczności podejmowania działań w kierunku rozwoju działalności biblioteki publicznej i podnoszenia standardów jakości obsługi klienta** w tym zakresie.

Mając to na uwadze gmina podjęła działania, których celem jest wzmocnienie potencjału i roli biblioteki wchodzącej obecnie w skład Centrum Kultury i Czytelnictwa Gminy Domaniów.

W 2017 r. rozpoczęły się prace budowlane przy realizacji nowych obiektów kulturalnych w Domaniowie i Wierzbnie, które staną się atrakcyjnym, wygodnym i wielofunkcyjnym miejscem dla wszystkich, w którym każdy będzie mógł w miłej atmosferze spotkać się ze znajomymi, wziąć udział w dyskusjach, prezentacjach, ciekawych warsztatach i kursach oraz bezpłatnie skorzystać z Internetu. Miejscem, w którym każdy znajdzie coś dla siebie, bez względu na wiek, płeć, zamożność czy wykształcenie.

Nowe budynki powstają w ramach projektu dofinansowanego w kwocie 2 milionów złotych ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz w pozostałej części z budżetu Gminy Domaniów. Projekt stanowi antidotum na gminną próżnię kulturalną i zakłada łączenie funkcji bibliotek z innymi funkcjami związanymi z kulturą w zespole dwóch budynków w największych gminnych miejscowościach, co pozwoli efektywniej użytkować przestrzeń spotkań, pracownie itp. Jego celem jest przekształcenie gminnych obiektów kulturalnych w nowoczesne centra dostępu do wiedzy, kultury oraz ośrodki życia społecznego.

W komfortowych obiektach znajdą się m. in.: wypożyczalnia książek, czytelnie tradycyjne, czytelnie czasopism, sale zabaw dla dzieci ("małpie gaje"), pracownie komputerowe, pracownie do zajęć grupowych i językowych oraz nowoczesne, wielofunkcyjne sale audiowizualne, w których będą mogły się odbywać projekcje filmowe i przedstawienia teatralne.

Obraz 1. Wizualizacja projektu nowego budynku Centrum Kultury i Czytelnictwa w Domaniowie, w którym mieścić się będzie biblioteka publiczna.

Źródło: Centrum Kultury i Czytelnictwa w Domaniowie

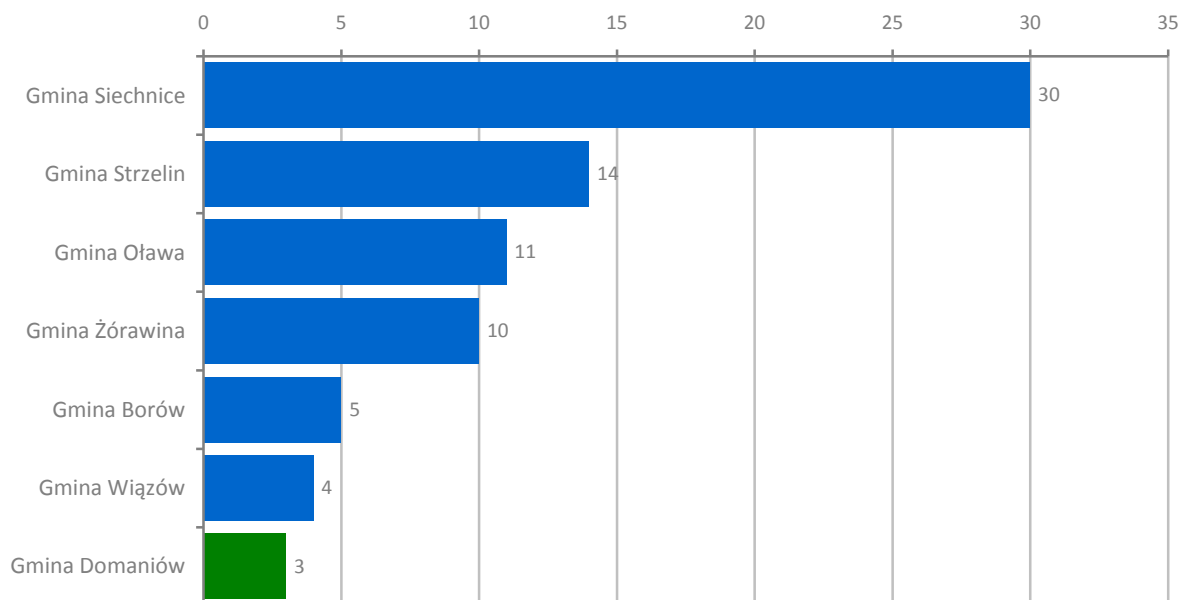
Obraz 2. Wizualizacja projektu nowego budynku Centrum Kultury i Czytelnictwa w Domaniowie, w którym mieścić się będzie filia biblioteki publicznej w Wierzbnie.

Źródło: Centrum Kultury i Czytelnictwa w Domaniowie.

W gminie w 2016 roku funkcjonowały jedynie **3 instytucje prowadzące działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją**, w tym dwie będące gminnymi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi. Pod tym względem gmina znajduje się na ostatnim miejscu w stosunku do gmin sąsiednich. Zdecydowanym liderem klasyfikacji jest Gmina Siechnice – 30 podmiotów.

Wykres 39. Liczba podmiotów zajmujących się działalnością związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją (wg sekcji PDK 2007) w gminie Domaniów i gminach sąsiednich w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wzbogaceniem życia kulturalnego w gminie Domaniów są liczne imprezy cykliczne i wydarzenia okolicznościowe, którymi są między innymi:

1. **Dożynki gminne.**
2. Uroczystości z okazji obchodów świąt państwowych, w tym m.in. rocznicy uchwalenia „Konstytucji 3 Maja”, Narodowego Święta Niepodległości .
3. Imprezy plenerowe z okazji dnia dziecka.
4. **„Ścieżka strachów” w Radłowicach** - impreza organizowana cyklicznie corocznie przez Sołectwo Radłowice, dla najmłodszych z okazji rozpoczęcia wakacji.
5. Wakacyjne warsztaty dla najmłodszych – zajęcia plastyczne, eksperymenty, zabawy ruchowe.
6. Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.
7. Konkursy recytatorskie.
6. Przegląd stołów Gminna Wigilia.
7. Ferie zimowe.
8. Spotkania kolędnicze.

Oprócz powyższych, głównych wydarzeń kulturalnych, w Gminie Domaniów odbywają się liczne imprezy i spotkania organizowane okazjonalnie przez inne jednostki publiczne, w tym szkoły.

Obraz 3. Plakaty informujące o dwóch wydarzeniach kulturalnych w gminie Domaniów w 2017 r.

Źródło: <http://gminadomaniow.pl/wydarzenia>.

Infrastruktura kulturalna i oferta wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie Domaniów jest przeciętna.

Władze gminy powinny podjąć działania zmierzające do poszerzenia oferty kulturalno-rozrywkowej oraz rozszerzenia promocji najważniejszych wydarzeń. Zasadnym wydaje się również modernizacja obiektów infrastruktury kulturalnej.

5.5. Ochrona zdrowia.

Podstawową opiekę zdrowotną, świadczoną w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia, na terenie gminy Domaniów zapewniają trzy funkcjonujące tu Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, zlokalizowane w miejscowościach Domaniów, Goszczyna i Wierzbno.

Tabela 16. Służba zdrowia na terenie gminy Domaniów w 2016 r.

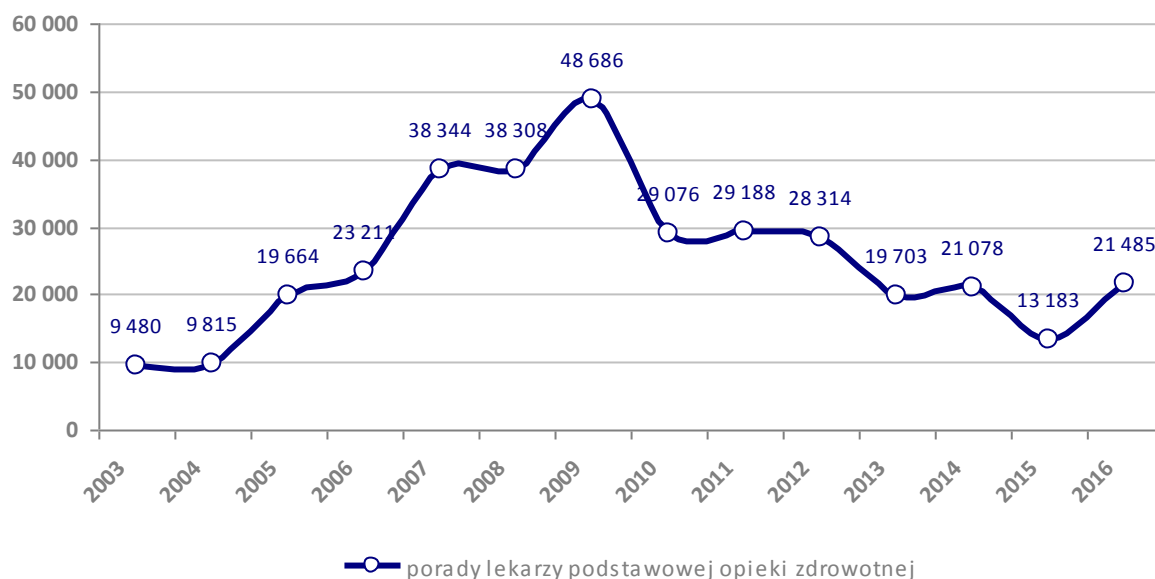
Rodzaj placówki	Lekarz rodzinny	Lekarz stomatolog	Liczba pielęgniarek
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Domaniowie	1	1	2
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wierzbnie	1	1	3
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Goszczynie	1	----	2
Razem	3	2	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Domaniowie.

Wachlarz usług medycznych w wyżej wymienionych ośrodkach zdrowia nie jest szeroki. **Mieszkańcy gminy mają zapewniony dostęp jedynie trzech lekarzy pierwszego kontaktu (lekarzy rodzinnych) oraz do dwóch lekarzy stomatologów.** Specjalistyczną pomoc medyczną mieszkańcy gminy Domaniów mogą uzyskać w szpitalu powiatowym w Oławie oraz szpitalach we Wrocławiu.

Większość mieszkańców korzysta z usług znajdujących się w gminie Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. Zauważalny jest jednak znaczny spadek udzielanych porad lekarskich mieszkańcom, co może dowodzić zmiany dotychczasowej poradni lekarskiej przez część mieszkańców na taką znajdującą się poza granicami gminy Domaniów.

Wykres 40. Liczba udzielonych porad lekarskich w gminie Domaniów w latach 2003-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Przyczyną zmniejszenia zainteresowaniem usługami lokalnych ośrodków zdrowia może być również stan techniczny obiektów, który jest bardzo zły.

Budynki ośrodków zdrowia są stare, a ich stan pozostawia wiele do życzenia. Ośrodek Zdrowia w Domaniowie został częściowo przebudowany, jednak większa jego część wymaga gruntownego remontu. Podobnie sytuacja wygląda w stosunku do Ośrodka Zdrowia w Wierzbnie, który również wymaga bardzo dużych nakładów finansowych w celu dostosowania go do standardów europejskich.

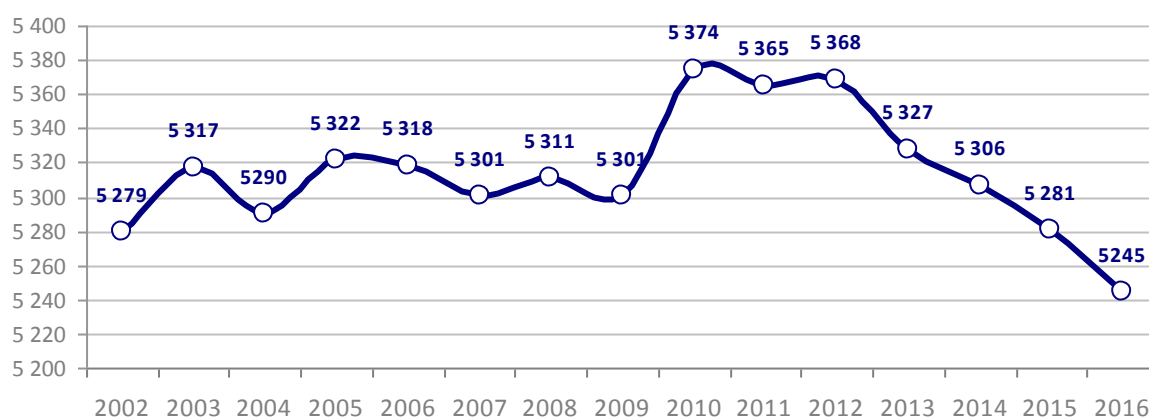
Zdjęcie 24. Ośrodek Zdrowia w Domaniowie.

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie gminy funkcjonuje jedynie jedna apteka – w budynku Ośrodka Zdrowia w Wierzbnie, przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Wierzbnie.

Wykres 41. Liczba ludności przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną w gminie Domaniów w latach 2002-2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

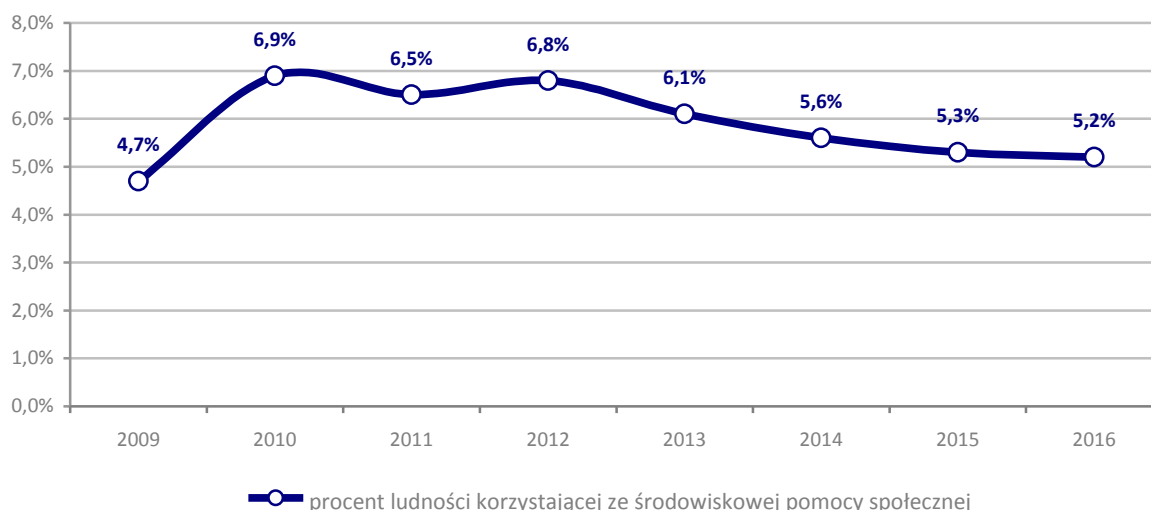
5.6. Opieka społeczna.

Gmina Domaniów realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, wynikające z ustawy o pomocy społecznej, przy pomocy jednostki organizacyjnej o nazwie **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaniowie (GOPS)**. Jednostka ta funkcjonuje od 1 września 1990 r., a jej główne działania to udzielanie pomocy w formie finansowej, rzeczowej, pracy socjalnej i poradnictwa dotyczącego sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych i wychodzenia z kryzysu.

W 2016 roku na **świadczenia z zakresu pomocy społecznej** Gmina Domaniów przeznaczyła kwotę **w wysokości ponad 5,3 mln zł**, co stanowiło **około 28% ogółu wydatków budżetowych**, w tym ponad **4,5 mln zł na świadczenia na rzecz osób fizycznych**.

Pozytywnym zjawiskiem w gminie jest malejący w ostatnich latach wskaźnik odsetka osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w stosunku do ogółu mieszkańców. Zmniejszająca się liczba osób potrzebujących wsparcia oznacza poprawę sytuacji życiowej ogółu społeczeństwa gminy Domaniów.

Wykres 42. Wskaźnik korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Domaniów w latach 2008-2016.

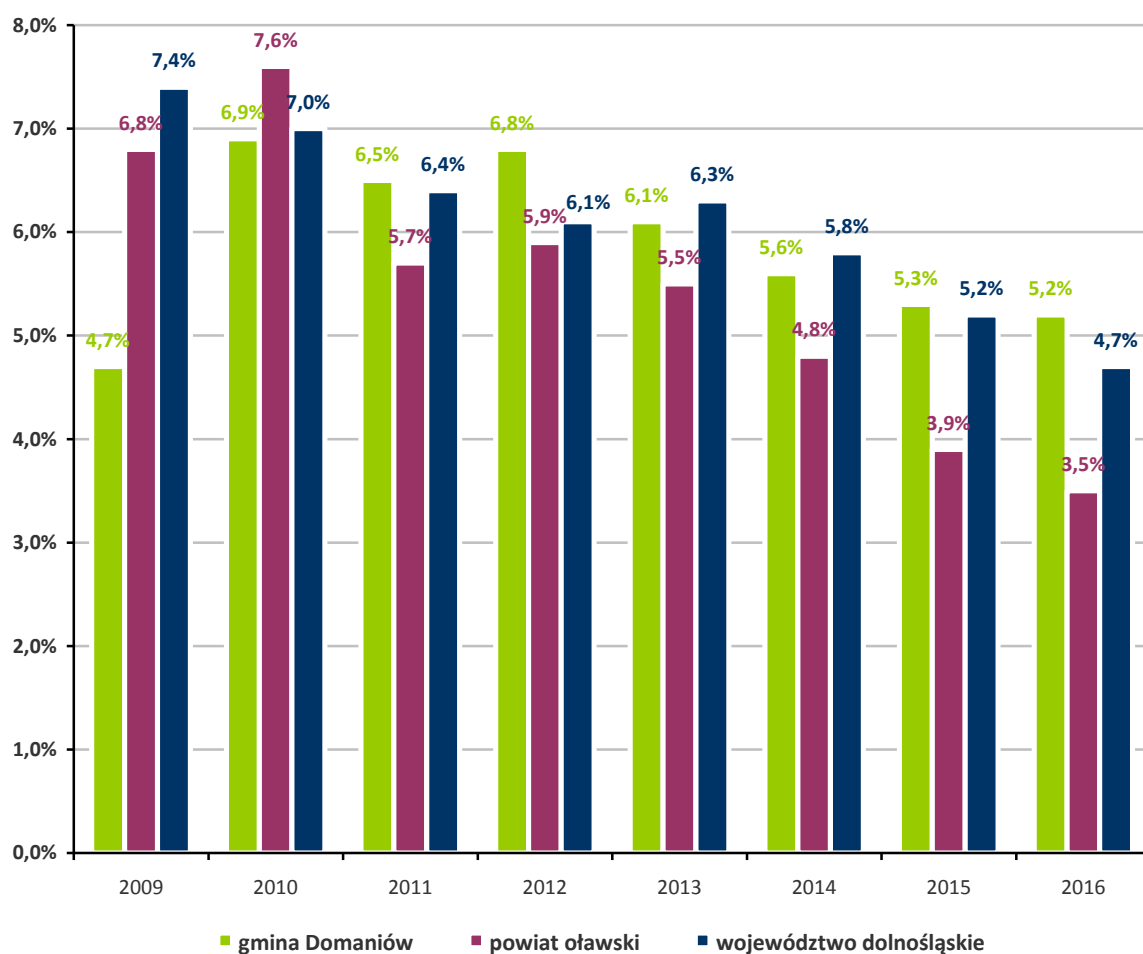

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zestawiając procentowy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców w gminie Domaniów, w powiecie oławskim oraz w województwie dolnośląskim w latach 2009-2016 można zauważyć stosunkowo niekorzystną sytuację gminy zwłaszcza w ostatnich latach badanego okresu. W 2016 roku omawiany wskaźnik był w gminie Domaniów wyższy o 1,7% niż wskaźniki w powiecie i o 0,5 % województwie.

Powodem do zadowolenia może być jednak **pozytywne zjawisko utrzymującego się stałego spadku odsetka osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej** w latach 2010-2016 – z 6,9% do 5,2%.

Wykres 43. Porównanie odsetka osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności gminy Domaniów, powiatu oławskiego i województwa dolnośląskiego – w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

5.7. Bezpieczeństwo publiczne.

Bezpieczeństwo mieszkańców gminy Domaniów zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Oławie. Na terenie gminy obecnie brak jest posterunku policji. Niegdyś obiekt pełniący funkcję komisariatu policji znajdował się w miejscowości Domaniów, niedaleko budynku Urzędu Gminy w Domaniowie.

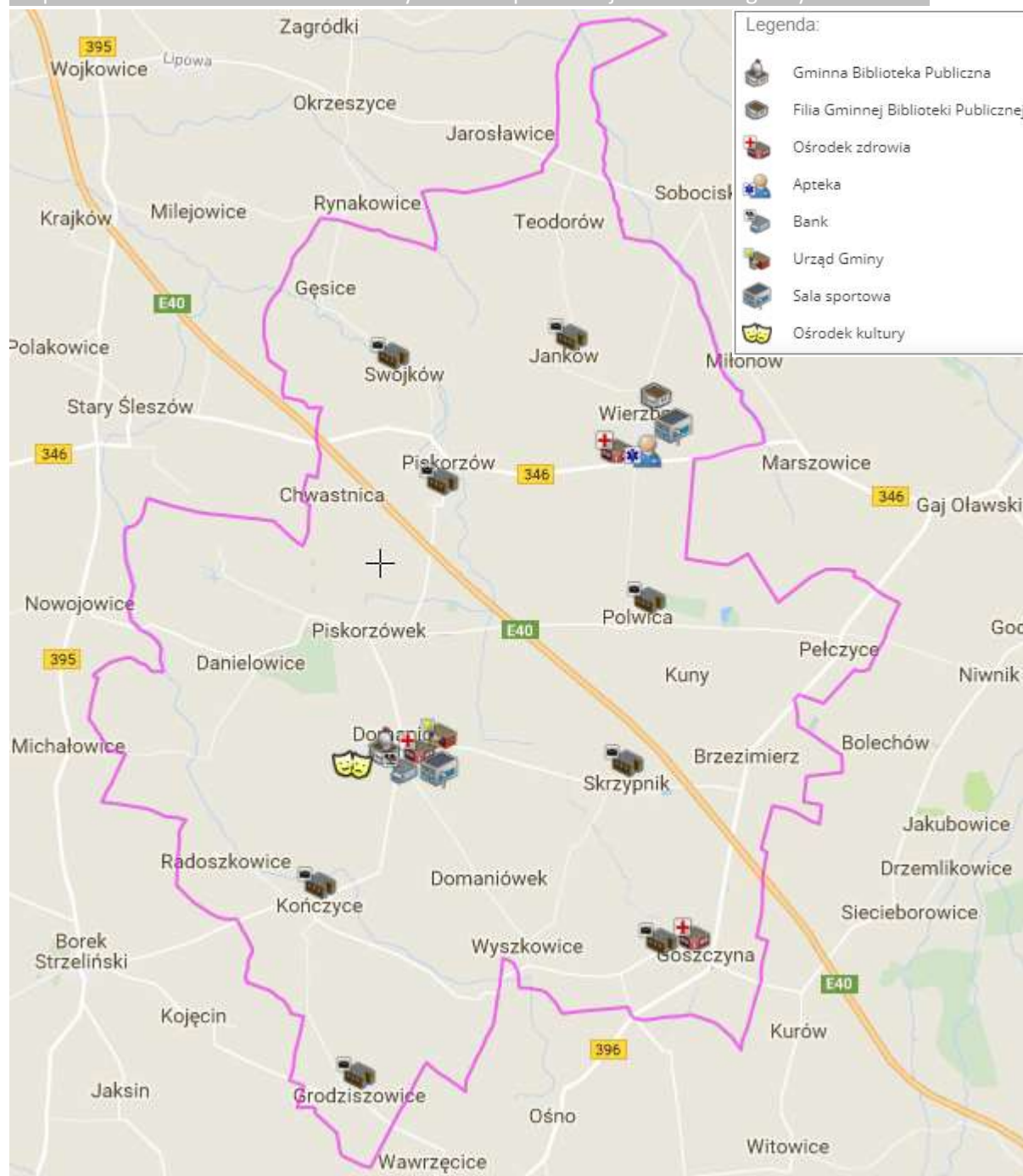
O ochronę przeciwpożarową i ratowniczą dba Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Oławie oraz dwie jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych – OSP Domaniów i OSP Wierzбно.

5.8. Administracja publiczna i inne obiekty użyteczności publicznej.

Obsługę administracyjną mieszkańców gminy Domaniów zapewnia Urząd Gminy w Domaniowie, mieszczący się w zachodniej części miejscowości Domaniów – pod adresem Domaniów 56.

W skład struktury urzędu wchodzi Wójt, Sekretarz, Skarbnik, Referat Spraw Organizacyjnych, Referat Finansów i Budżetu, Referat Inwestycji i Rozwoju, Zespół do spraw obywatelskich – składający się z kierownika Urzędu Stanu Cywilnego i stanowiska do spraw ewidencji ludności i dowodów osobistych, Zespół do spraw bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego.

Mapa 40. Rozmieszczenie obiektów użyteczności publicznej na obszarze gminy Domaniów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.scribblemaps.com.

Analiza rozmieszczenia obiektów o charakterze publicznym w gminie (tj. urzędu gminy, biblioteki i jej filii, ośrodka kultury, ośrodków zdrowia, apteki, banku, świetlic wiejskich i remiz OSP) wykazuje istnienie dwóch ważniejszych ośrodków – Domaniowa i Wierzbna. Wyraźnie widać również, że rozlokowanie obiektów może być uwarunkowane przebiegającą przez gminę autostradą A4 dzielącą niejako ten obszar na dwie części – północną i południową. W północnej części większość usług publicznych skupiona jest w miejscowości Wierzbno, natomiast w części południowej centralnym punktem lokalizacji większości obiektów użyteczności publicznej jest miejscowość Domaniów.

5.9. Infrastruktura turystyczna.

Brak walorów przyrodniczych na obszarze gminy Domaniów powoduje, że nie jest ona atrakcyjna turystycznie z tego punktu widzenia. Występujące tu zabytki, spośród których dostępnymi publicznie są kościoły, nie stanowią atrakcyjnej oferty turystycznej mogącej przyciągnąć wielu zwiedzających. Wszystko to sprawia, że na terenie gminy brak jest podmiotów gospodarczych nastawionych na świadczenie usług agroturystycznych oraz firm oferujących usługi noclegowe i rekreacyjno-turystyczne (turystyki i rekreacji pobytowej). Według danych GUS na koniec 2016 r. w gminie Domaniów nie było ani jednego obiektu oferującego całoroczne zbiorowe zakwaterowanie.

Rozwój turystyki jest praktycznie niemożliwy bez infrastruktury noclegowej, a także bazy gastronomicznej. W gminie ilość podmiotów świadczących usługi gastronomiczne jest niewielka.

Tabela 17. Baza gastronomiczna na terenie gminy Domaniów.

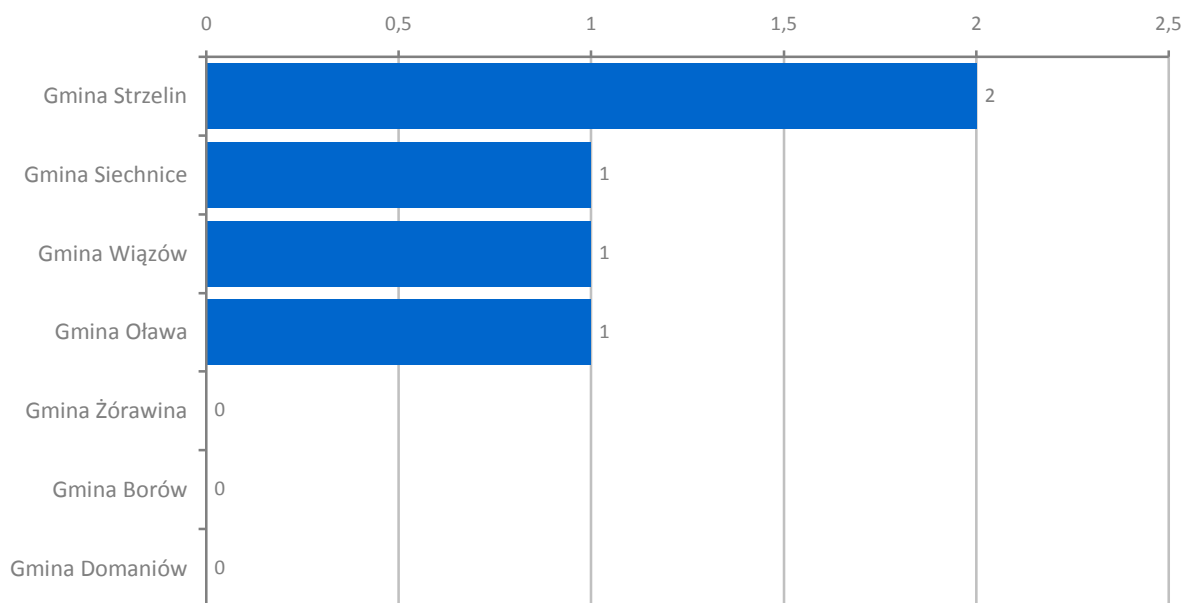
Nazwa lokalu	Położenie	Oferta
Pizzeria „MIKADO”	Gostkowice	Dania kuchni włoskiej (pizza), piwo
„U Sławka”	Domaniów	Alkohole
„Bar u Dziańia”	Wierzbno	Alkohole

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Domaniowie.

Celem zbadania zasadności rozwoju infrastruktury turystycznej na terenie gminy Domaniów przeanalizowano ilość tego typu obiektów w gminach sąsiednich. Wyniki przedstawiają poniższe wykresy.

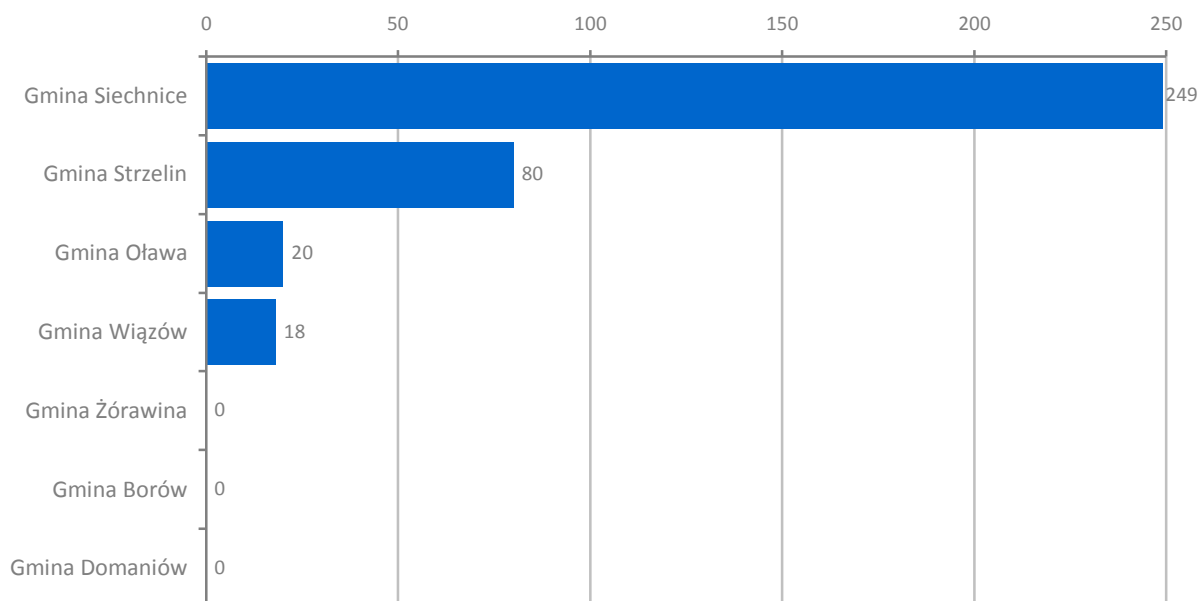
Najwięcej obiektów nastawionych na świadczenie usług turystycznych znajduje się w gminie Strzelin, jednak nie jest to zatrważająco duża ilość – jedynie 2 obiekty. Na terenie gmin sąsiednich – gminie Siechnice, gminie Wiązów i gminie Oławie – znajdują się pojedyncze obiekty tego typu. Na obszarze gminy Domaniów brak jest takich obiektów. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak walorów przyrodniczych obszaru, na którym położone są gminy objęte analizą.

Wykres 49. Liczba całorocznych obiektów turystycznych w gminie Domaniów i gminach sąsiednich w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wykres 50. Liczba miejsc noclegowych w całorocznych obiektach turystycznych w gminie Domaniów i gminach sąsiednich w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

6. Jakość rządzenia.

Obecnie w Polsce większość samorządów boryka się z problemami rozwojowymi, które mogą zostać przewyżnione jedynie w przypadku skutecznego zarządzania gminą. Celem zbadania zdolności i jakości rządzenia w gminie Domaniów poddano analizie kilka decydujących czynników mających wpływ na tę cechę, którymi są: sprawność inwestycyjna, realizowane inwestycje, polityka przestrzenna i strategia wizerunkowa gminy.

6.1. Sprawność inwestycyjna.

Potencjał inwestycyjny gminy uwarunkowany jest wielkością jej dochodów oraz strukturą wydatków ujęta w budżecie danej jednostki. Albowiem właśnie budżet gminy, uchwalany na podstawie ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy o finansach publicznych w postaci uchwały budżetowej, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów. Stanowi on podstawę prowadzenia jawnej i samodzielnej gospodarki finansowej przez gminę.

Głównym czynnikiem wpływającym na możliwości rozwojowe gminy są dochody budżetowe, na które składają się dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa, a także środki pochodzące ze źródeł zagranicznych – m.in. dotacji Unii Europejskiej.

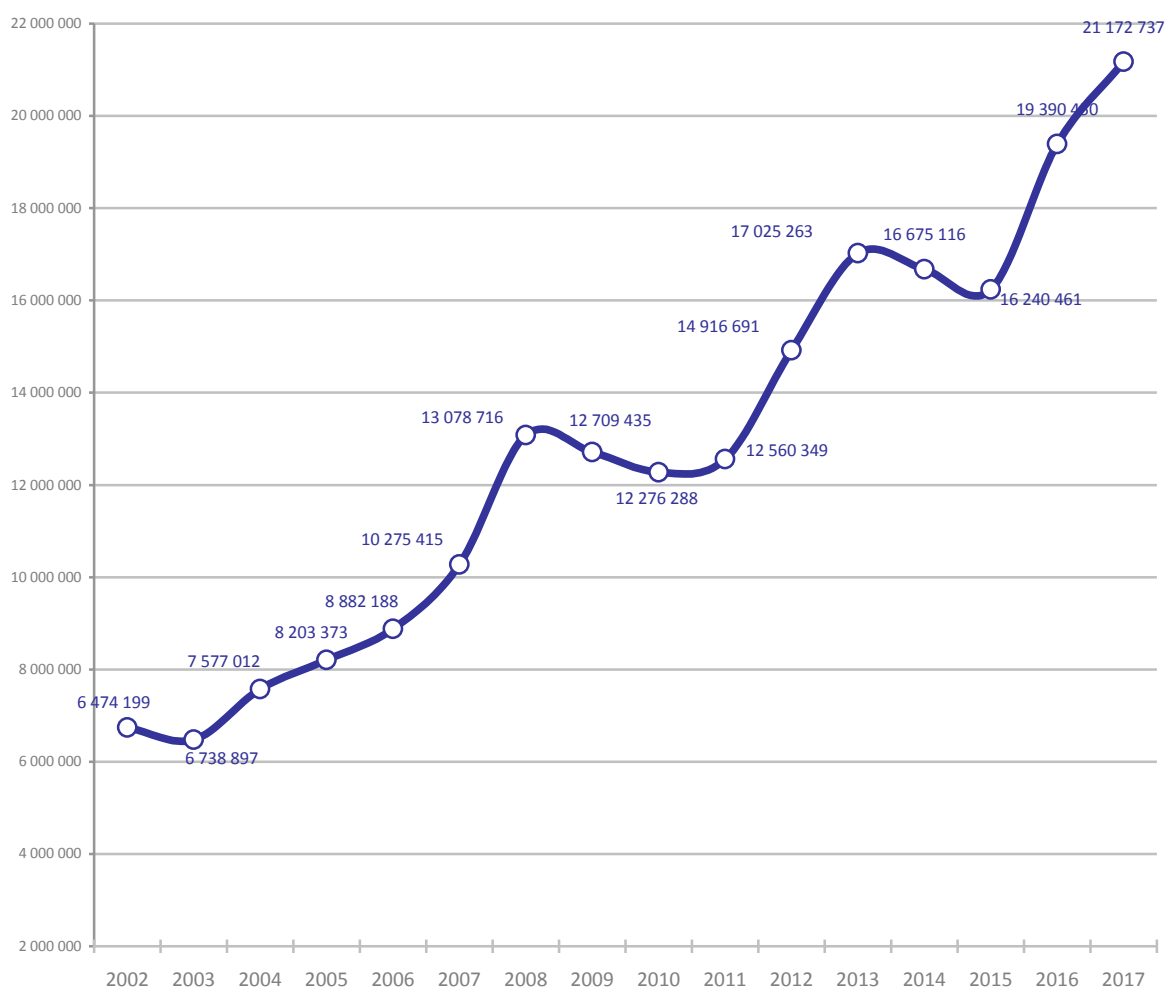
Zasadniczy podział dochodów gminy wprowadza ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, który przedstawia się następująco:

- wpływy ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw podatkowych (np. podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny czy podatek od środków transportu),
- wpływy z opłat (opłata skarbową, opłata targowa, opłata miejscowa, opłata eksploatacyjna),
- udział w wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (zamieszkałych lub posiadających siedzibę na terenie gminy),
- dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe gmin, wpłaty od zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych, odsetki od środków finansowych gminy gromadzonych na rachunkach bankowych, dochody z majątku gminy.

Badając dochody gminy Domaniów zauważyć można wahania tego wskaźnika na przestrzeni ostatnich 15 lat, jednakże ogólnie wykazuje on tendencje wzrostową. **Zauważyć należy że od 2002 roku do 2017 roku dochody gminy wzrosły trzykrotnie. Świadczy to o właściwym zarządzaniu gminą przez kolejne władze obejmujące rządy nad gminą Domaniów.** Nieznaczne spadki wskaźnika dochodów gminy są powodowane różnymi względami, jednak najistotniejszym faktem jest zwiększanie się kwoty budżetu jednostki. Sytuację zmian dochodów gminy Domaniów w latach 2002-2016 obrazuje wykres 51.

Wzrost dochodów jest wynikiem sprawnego zarządzania gminą, a także gospodarczego prosperity całego kraju oraz możliwością finansowania działań ze środków zewnętrznych, w tym dotacji z Unii Europejskiej.

Wykres 44. Dochody gminy Domaniów w latach 2002 – 2017.

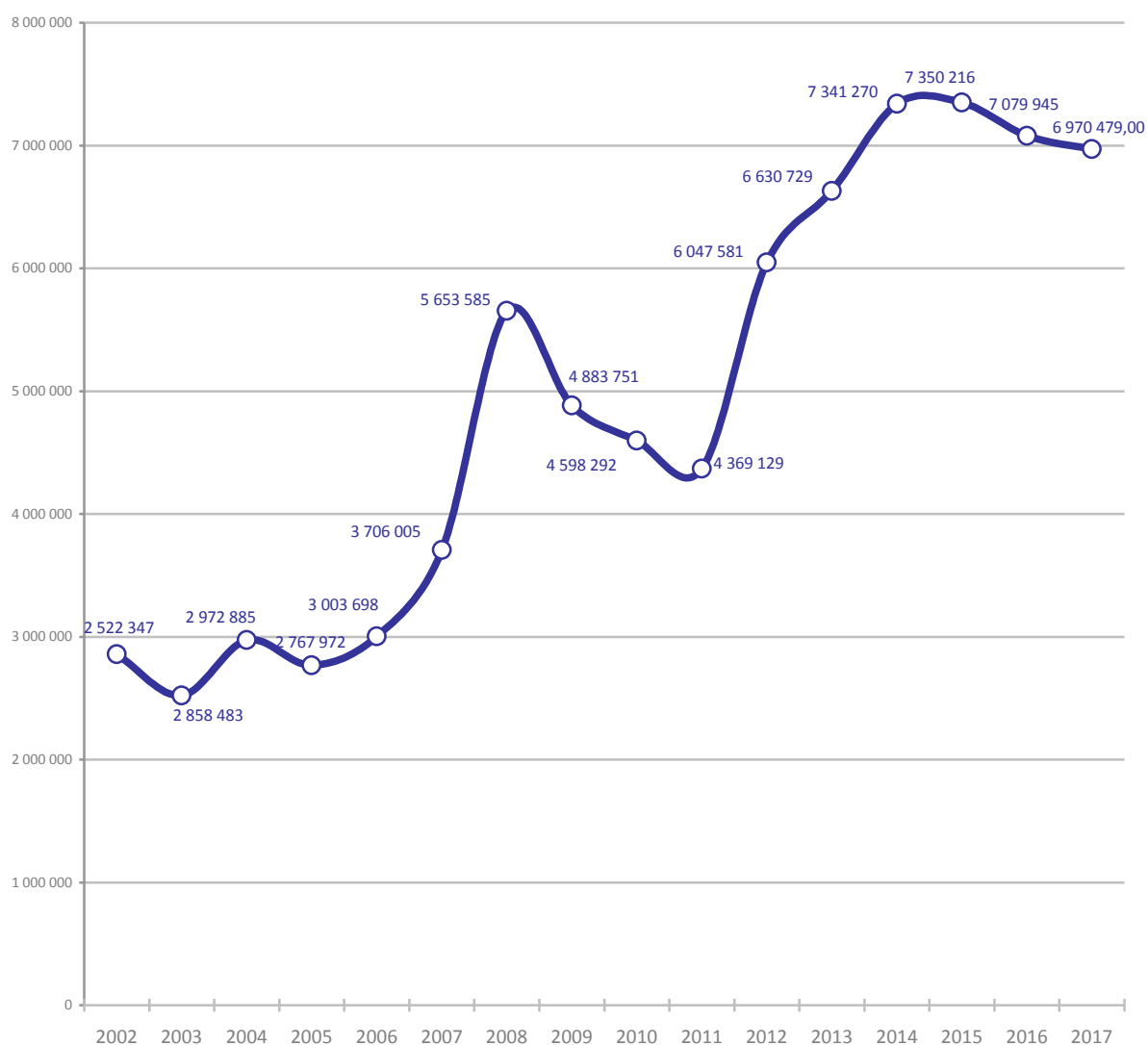

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Istotny wskaźnik obrazujący stopień i perspektywy rozwoju gminy stanowią dochody własne jednostki. Składają się one z podatków lokalnych i opłat, natomiast największy udział stanowi podatek od nieruchomości. Zazwyczaj znaczny dodatni wpływ na poziom tego wskaźnika ma podatek od nieruchomości przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej, zaś mniejszy wpływ mają na niego podatek rolny i leśny.

W latach 2002-2017 wysokość dochodów własnych gminy wahała się, jednak ogólnie w analizowanym okresie nastąpił wzrost tego wskaźnika. Główną przyczyną takiego stanu jest stały wzrost dochodów pochodzących z podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku od nieruchomości. Wysokość dochodów własnych osiągnęła największą wartość w 2017 roku – aż 21 172 736,92 zł. Podobnie jak w wielu gminach tutaj również zauważalny jest negatywny wpływ kryzysu gospodarczego na dochody własne. W latach 2008 – 2011 poziom dochodów własnych gminy Domaniów wykazywał wyraźną tendencję spadkową.

Wykres 45. Dochody własne gminy Domaniów w latach 2002 – 2017.

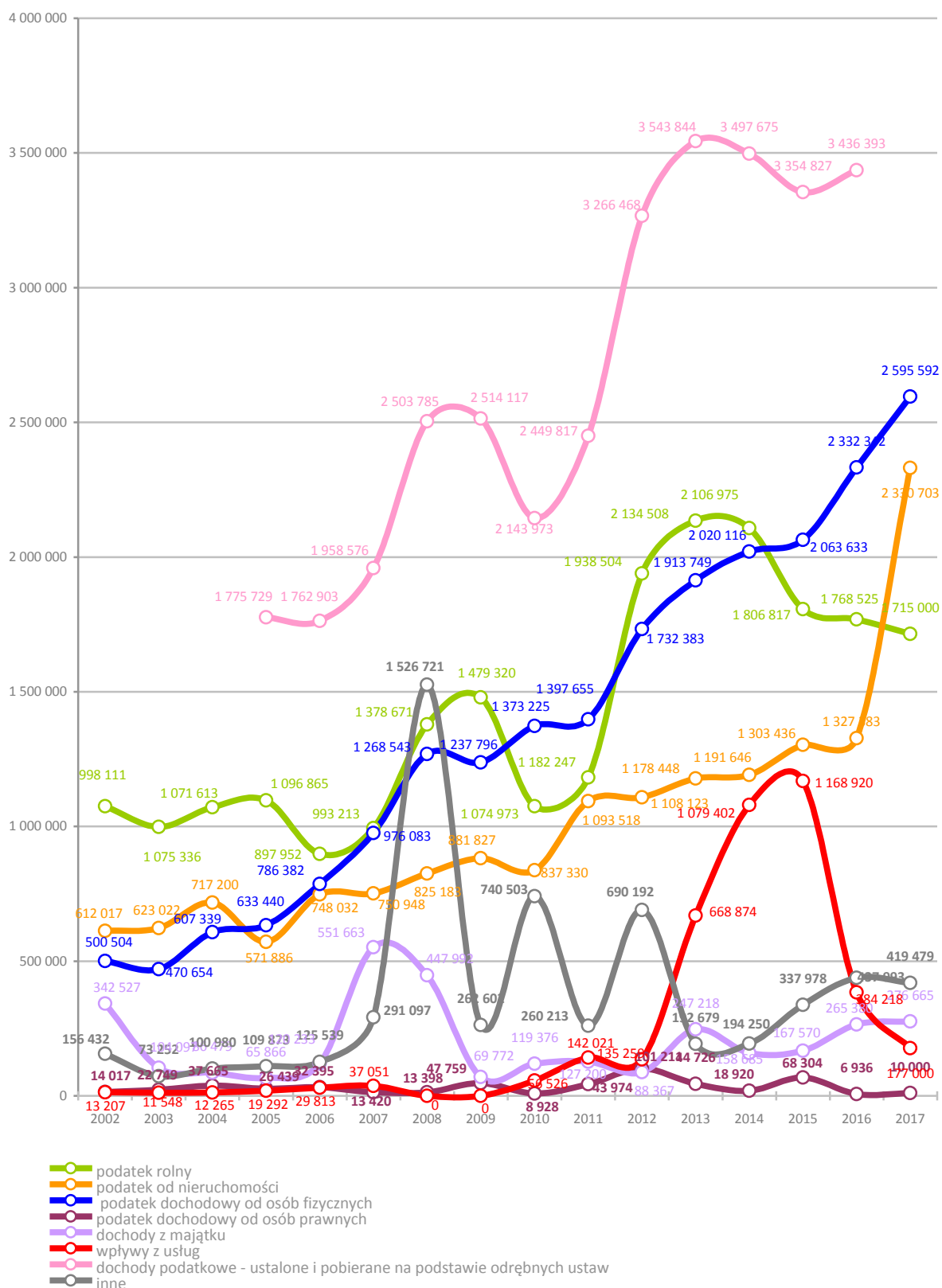
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Struktura dochodów własnych składa się z podatku rolnego, podatku od nieruchomości, kwoty udziału w podatku dochodowego od osób fizycznych, kwoty udziału w podatku dochodowego od osób prawnych, wpływów z usług, dochodów podatkowych ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, a także innych wpływów.

Na wysokość dochodów własnych gminy Domaniów największy wpływ mają dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw. Duże znaczenie stanowi również wysokość kwoty pochodzącej z udziałów w pobieranym podatku od osób fizycznych, a także pobierany podatek od nieruchomości.

Kształtowanie się struktury dochodów własnych w latach 2002 – 2017 przedstawia wykres 53.

Wykres 46. Struktura dochodów własnych gminy Domaniów w latach 2002 – 2017.

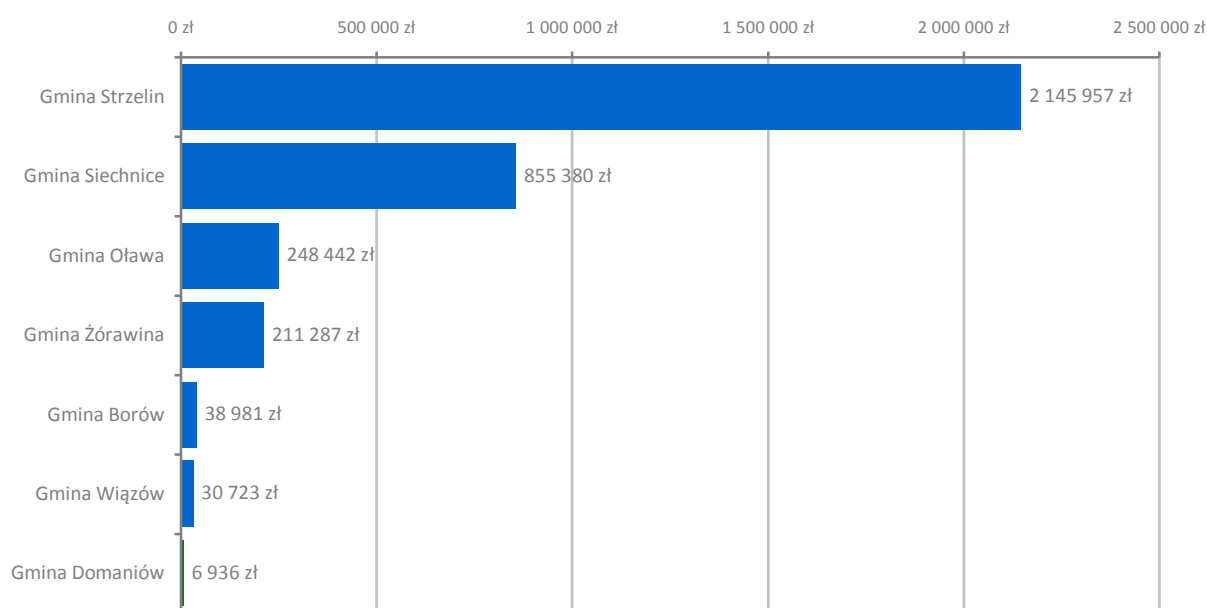

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

W badanym okresie widać stały wzrost wskaźnika dochodów z podatku od osób fizycznych, czyli PIT, oraz z podatku od nieruchomości. Wzrost wpływów z PIT wskazuje na bogacenie się społeczeństwa gminy oraz poprawę kondycji prowadzonych przez mieszkańców działalności gospodarczych wpisanych do bazy Centralnej Ewidencji Informacji o Działalności Gospodarczej. W ostatnich latach na dość wysokim poziomie utrzymują się dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw, które mają znaczny wpływ na poziom dochodów własnych. Wahaniom w latach 2002 – 2016 ulegała wysokość podatku rolnego, który z uwagi na rolniczy charakter gminy Domaniów i dobre klasy gruntów, jest istotną częścią dochodów własnych. Zmienna wartość tego wskaźnika spowodowana była jednak zwolnieniami rolników poszkodowanych w poszczególnych latach w wyniku klęsk nieurodzaju.

Niepokojącym zjawiskiem są niskie wpływy do budżetu pochodzące z udziału w podatku od osób prawnych (CIT), jednakże w strukturze dochodów własnych są one generalnie małe ze względu na niewielki procent trafiający do samorządów z budżetu centralnego (tylko 6,71% podatku płaconego przez podmioty prawne). Problemem pozostaje jednak ogólnie bardzo niska dynamika wzrostu dochodów do budżetu gminy z tego tytułu, co jest spowodowane słabą kondycją finansową tutejszych firm. W 2016 roku gmina Domaniów w porównaniu do gmin sąsiednich miała najmniejszy udział w podatku od osób prawnych.

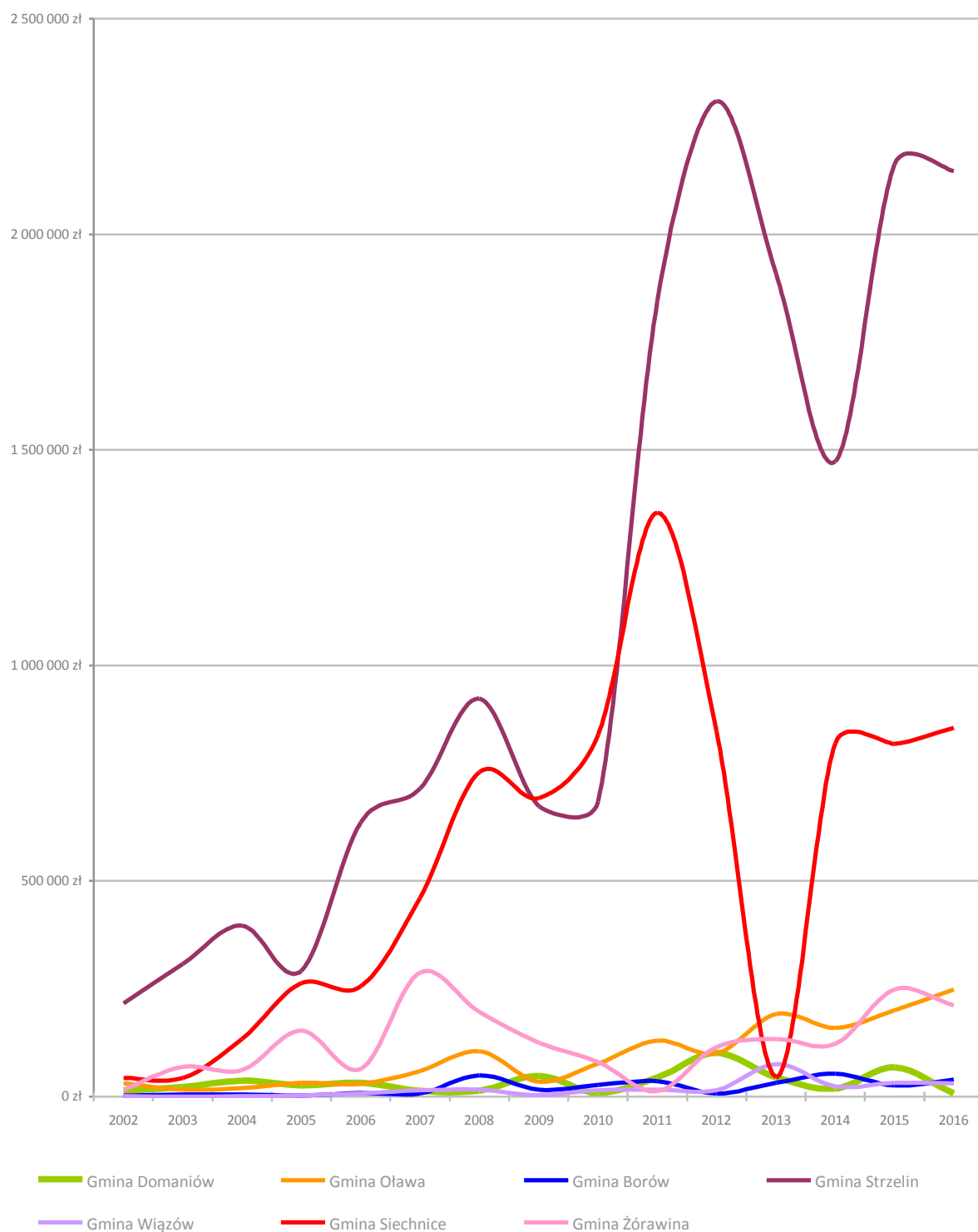
Wykres 47. Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych w gminie Domaniów i gminach sąsiednich w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Dynamika zmian wskaźnika dochodów z CIT w gminie Domaniów oraz w gminach sąsiednich wykazuje zmienne wartości na przestrzeni lat 2002 – 2016. Gminami wiodącymi w tym zakresie są jednak gmina Strzelin i Gmina Siechnice. Porównując te gminy z gminą Domaniów należy jednak mieć na uwadze fakt, iż są to gminy miejsko-wiejskie. Natomiast wśród gmin wiejskich sąsiadujących z gminą Domaniów w ostatnich latach wyższy wskaźnik dochodów z CIT osiągają gmina Żórawina i gmina Oława.

Wykres 48. Dynamika zmian wskaźnika dochodów z CIT w gminie Domaniów oraz w gminach sąsiednich w latach 2002 – 2016.

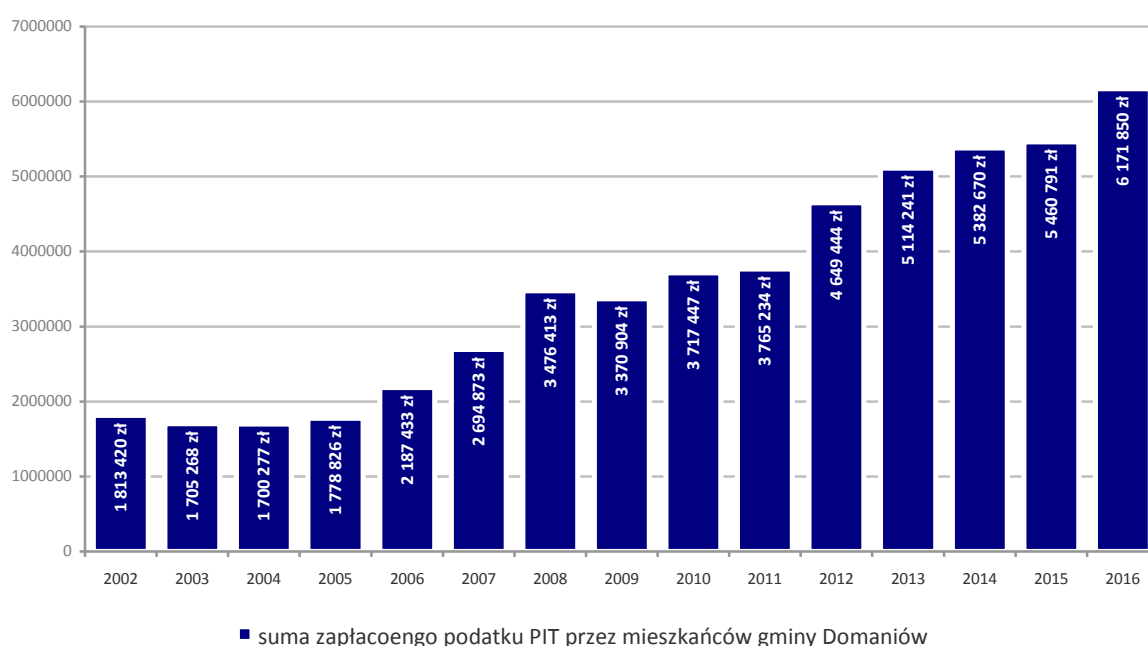

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Dużo lepszą statystykę wykazuje wskaźnik podatku dochodowego od osób fizycznych (płatników PIT) – w porównaniu do dochodów z podatku CIT. W badanym okresie **możemy zaobserwować wyraźną tendencję wzrostową dochodów mieszkańców gminy Domaniów**. W 2016 roku obywatele gminy odprowadzili do budżetu państwa podatek PIT o łącznej wysokości 6 171 850 zł. **W porównaniu z rokiem 2002 nastąpił wzrost w wysokości 70%**, gdyż wówczas wartość zapłaconego przez mieszkańców gminy podatku pit wynosiła 1 813 420 zł.

Kwota podatku PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy Domaniów osiągnęła w 2016 roku wartość równą 1 177 zł, natomiast w przeliczeniu **na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym** średnia kwota odprowadzonego podatku PIT wyniosła **1 838 zł**.

Wykres 49. Dynamika zmian łącznego podatku PIT zapłaconego przez mieszkańców gminy Domaniów w latach 2002-2016.

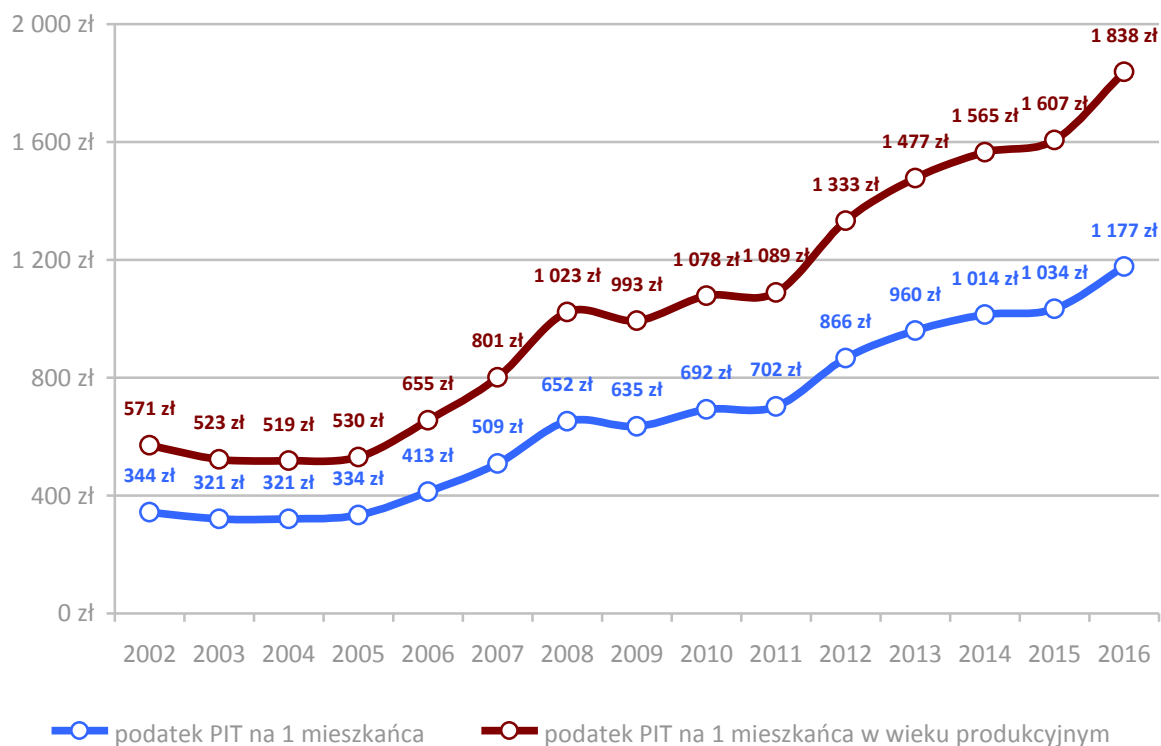

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

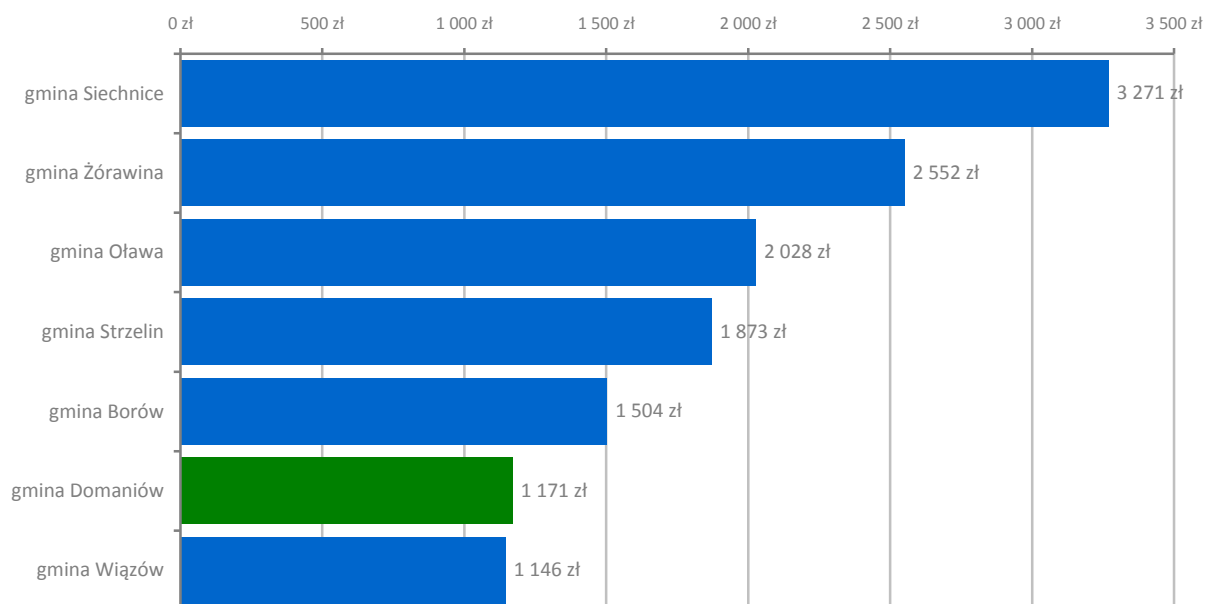
Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost dynamiki wysokości podatków odprowadzanych przez osoby fizyczne, gdyż świadczy to o wzroście zamożności mieszkańców gminy Domaniów. W porównaniu z gminami sąsiadującymi społeczeństwo jest jednak wciąż nieco słabiej sytuowane, a łączne dochody uzyskiwane przez podmioty prawne wyraźnie niższe. Celem umocnienia konkurencyjnej pozycji gminy Domaniów niezbędna jest dywersyfikacja źródeł głównych wpływów z dochodów własnych.

Wykres 50. Dynamika zmiany wysokości podatku PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca i na 1 efektywnego mieszkańca w wieku produkcyjnym w gminie Domaniów w latach 2006–2016.

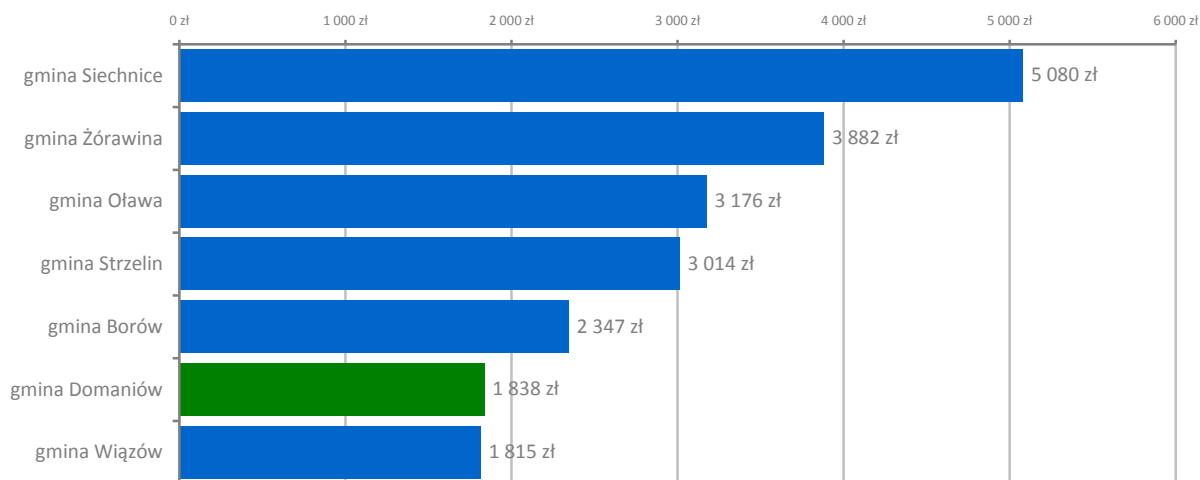
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 51. Porównanie średniej kwoty odprowadzanego podatku PIT w gminie Domaniów i w gminach sąsiednich w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

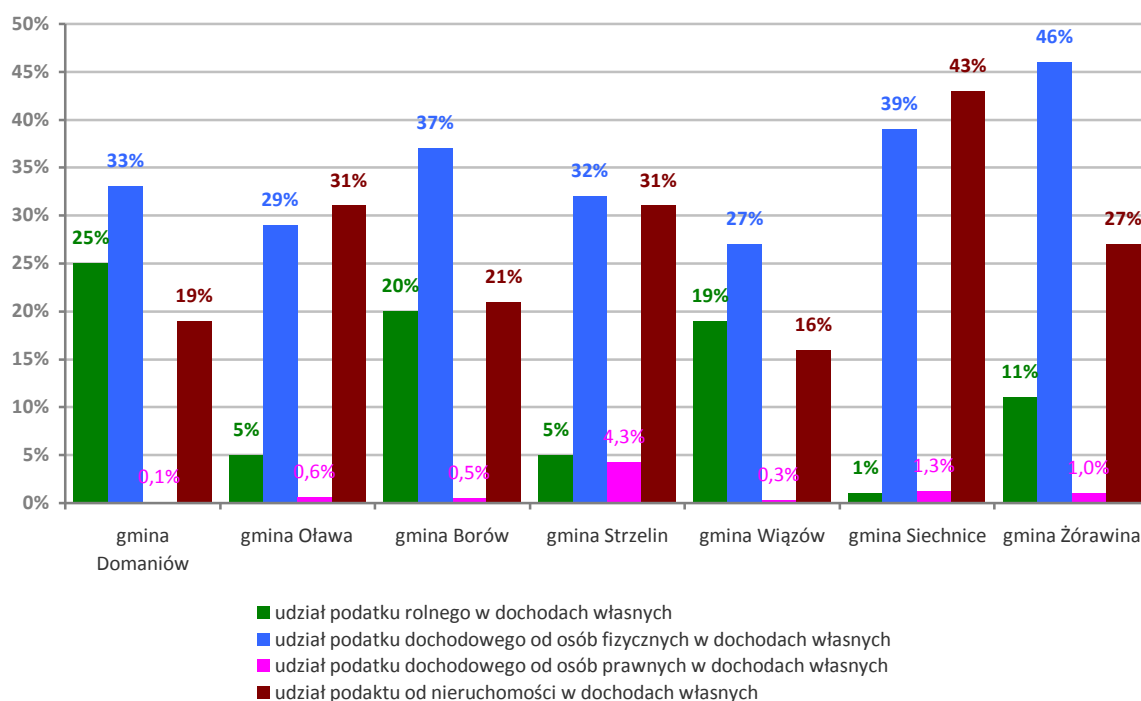
Wykres 52. Porównanie średniej kwoty odprowadzanego podatku PIT w gminie Domaniów i w gminach sąsiednich w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym – w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

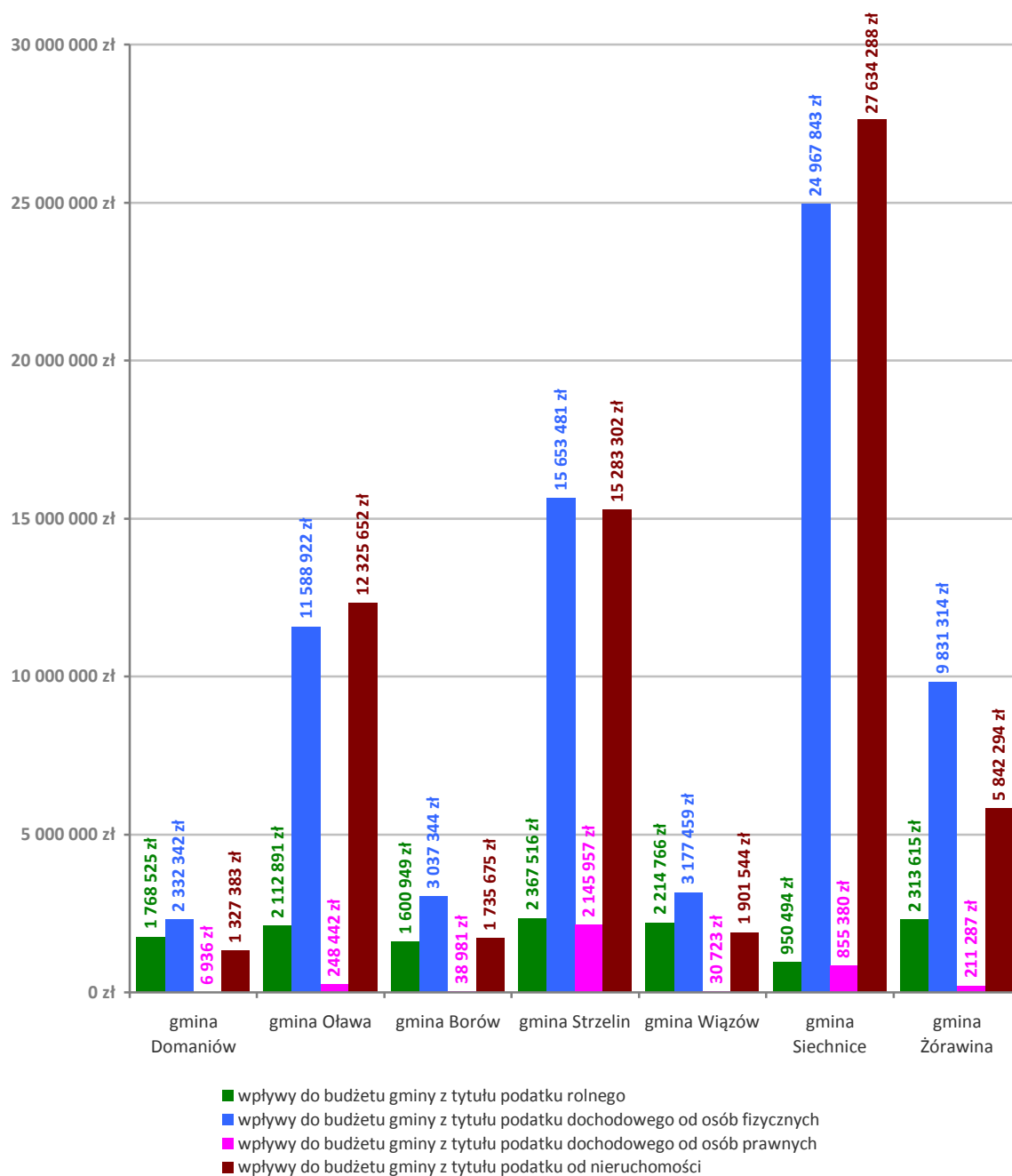
Analizując udział poszczególnych wpływów w dochodach własnych gminy Domaniów zauważalna jest przewaga przychodów z podatku rolnego nad przychodami z podatku od nieruchomości, co potwierdza rolniczy charakter gminy. Zestawienie dochodów własnych sąsiednich gmin wykazuje, że im większy jest w gminach udział w podatku od nieruchomości w dochodach własnych tym mniejsze wpływy z podatku rolnego.

Wykres 53. Udział podatku rolnego, podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od nieruchomości w dochodach własnych gminy Domaniów i gmin sąsiednich – w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wykres 54. Wysokość wpływów z tytułu podatku rolnego, podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od nieruchomości do budżetu gminy Domaniów i gmin sąsiednich – w 2016 roku.

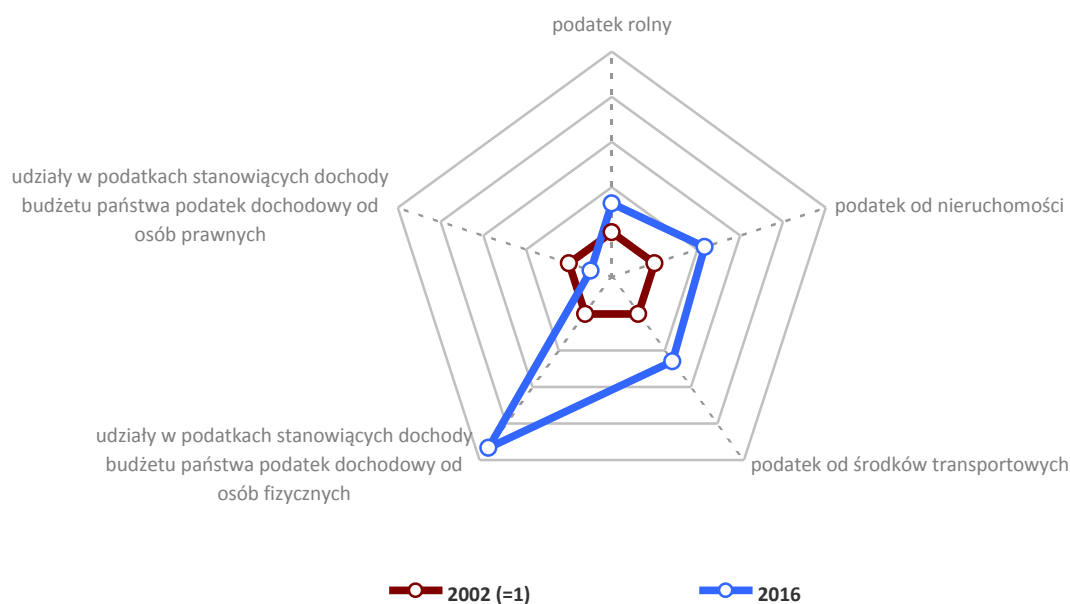

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Badając dynamikę zmian wysokości dochodów poszczególnych przychodów stanowiących dochody własne gminy Domaniów **zauważyć możemy systematyczny wzrost.**

Na ich tle pozytywnie wyróżniają się jedynie dochody z tytułu podatku od osób fizycznych, które od 2002 roku wzrosły niemal czterokrotnie. Niestety zmniejszeniu uległy wpływy z tytułu udziałów w podatkach od osób prawnych.

Wykres 55. Dynamika zmian w wysokości poszczególnych wpływów z podatków stanowiących dochód własny gminy Domaniów – porównanie lat 2002 i 2016.

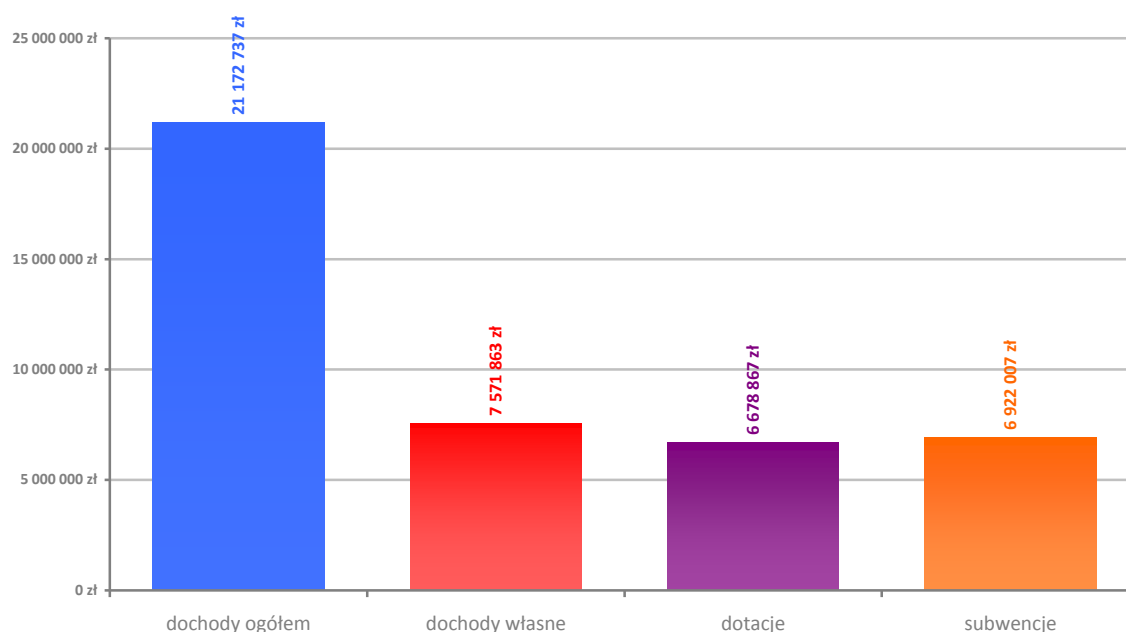

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

W 2016 roku struktura dochodów gminy Domaniów kształtowała się w ten sposób, że główną jej część – mającą **największy udział w budżecie – stanowiły dochody własne (w sumie 36,5% ogółu dochodów)**. Niewiele mniej środków w budżecie pochodziło z **subwencji – około 33%**. Na trzecim miejscu plasowały się **dochody z dotacji**, które równały się **30,3% ogółu dochodów gminy**.

Większą część subwencji ogólnej stanowiła część oświatowa, czyli środki przeznaczone na realizację zadań gminnych z zakresu oświaty i wychowania, ponad 72%.

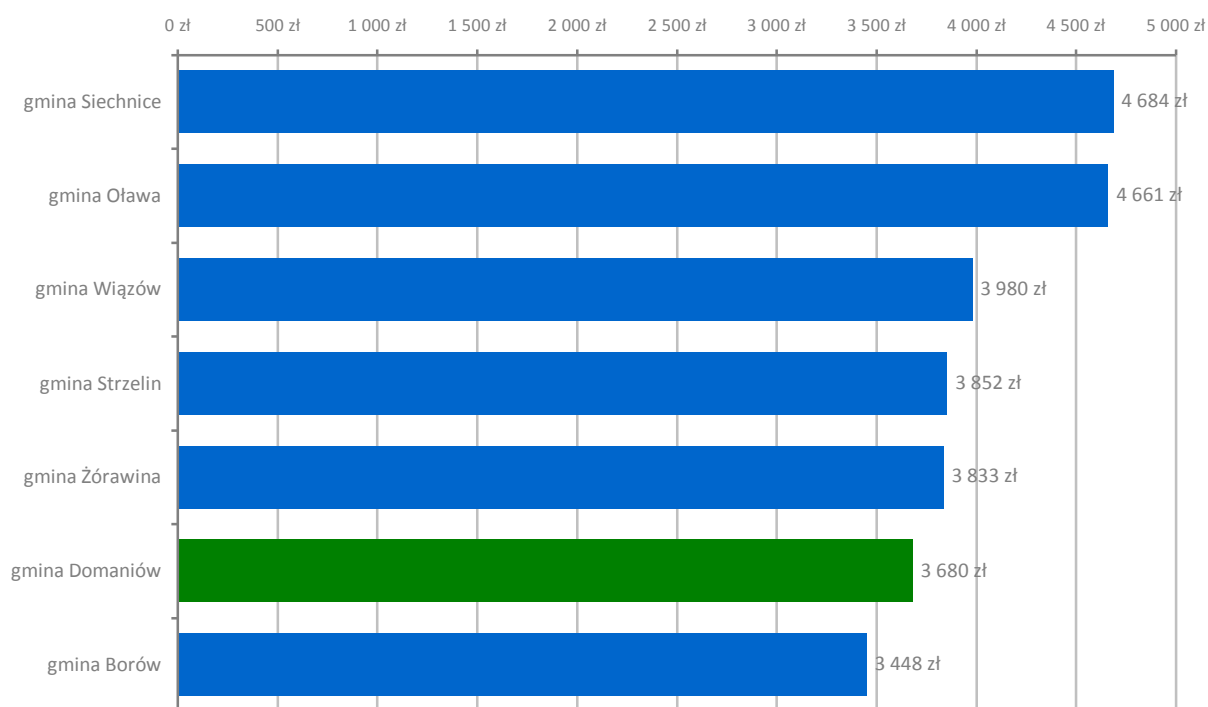
Wykres 56. Struktura dochodów gminy Domaniów w 2017 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

W 2016 roku w przeliczeniu dochodu gminy Domaniów na 1 mieszkańca średnia wartość wynosiła **3680 zł**, co w porównaniu z sąsiednimi gminami nie jest najwyższym wynikiem i plasuje gminę na przedostatnim miejscu. Mniejszą średnią kwotę dochodu na 1 mieszkańca miała tylko gmina Borów. Różnica pomiędzy wartością tego wskaźnika w gminach Żórawina, Strzelin i Wiązów nie jest jednak aż tak duża. Poniższy wykres obrazuje różnice pomiędzy gminą Domaniów a gminami sąsiednimi w tym zakresie.

Wykres 57. Porównanie średniej wysokości dochodu na 1 mieszkańca w gminie Domaniów i w gminach sąsiednich – w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wśród dochodów gminy Domaniów działem przynoszącym największy przychód są „**różne rozliczenia**”, w skład których wchodzi między innymi subwencje z budżetu państwa. W 2016 roku dział ten **stanowił 34,2% przychodów** w ogólnym zestawieniu wszystkich dochodów gminy Domaniów. **łącznie wpływy** zaliczone do tego działu w 2016 roku **stanowiły kwotę 6 630 810 zł**. Ważnym źródłem dochodów gminy są również **przychody pochodzące z udziałów w podatkach dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej**. Dział ten zajmuje drugie miejsce z punktu widzenia wpływów do budżetu – w 2016 roku **stanowił 30,5%** ogółu przychodów, a wartość dochodów z tych tytułów wynosiła ponad 5,9 mln zł. Na trzecim miejscu jest dział pt. „**pomoc społeczna**” – **24,8% w 2016 r.** Istotnym źródłem dochodów jest także **rolnictwo i leśnictwo (3%)**. Podsumowując dochody gminy Domaniów należy stwierdzić, że wpływy do budżetu pochodzą z 20 różnych działów klasyfikacji budżetowej.

Tabela 18. Dochody gminy Domaniów w 2017 roku – wg. działów klasyfikacji budżetowej.

Dział Klasyfikacji Budżetowej	Wysokość dochodów	Udział w dochodach ogółem
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	7 107 151,96 zł	33,57 %
Różne rozliczenia	7 103 063,75 zł	33,55 %
Rodzina	5 293 813,18 zł	25,00 %
Rolnictwo i łowiectwo	590 579,69 zł	2,79 %
Pomoc społeczna	418 328,28	1,98 %
Oświata i wychowanie	417 066,56 zł	1,97 %
Transport i łączność	324 200,00 zł	1,53 %
Gospodarka mieszkaniowa	240 831,50 zł	1,14 %
Administracja publiczna	63 178,77 zł	0,30 %
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	34 350,48 zł	0,16 %
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	27 786,85 zł	0,13 %
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	27 000,00 zł	0,13 %
Przetwórstwo przemysłowe	25 426,08 zł	0,12 %
Działalność usługowa	24 000,00 zł	0,11 %
Edukacyjna opieka wychowawcza	20 520,86 zł	0,10 %
Leśnictwo	7 222, 95 zł	0,03 %
Kultura fizyczna	3 690,00 zł	0,02 %
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1 064,00 zł	0,01 %
Ochrona zdrowia	1 042,00 zł	0,005 %
Obrona narodowa	985,10 zł	0,005 %
Razem	21 172 736,92 zł	100 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Przeglądając **dochody gminy Domaniów z lat 2008-2017** można stwierdzić, że **poszczególne działy klasyfikacji budżetowej oscylowały corocznie na podobnym poziomie**. Zawsze dział różnych rozliczeń i dział dochody pochodzące od osób prawnych i fizycznych przodowały plasowały się na najwyższych miejscach. Trzeci pod względem wysokości wpływów jest dział rodzina. Względą stabilnością cechowały się dochody działu rolnictwo i leśnictwo – oscylujące przeważnie na wysokości około 3%.

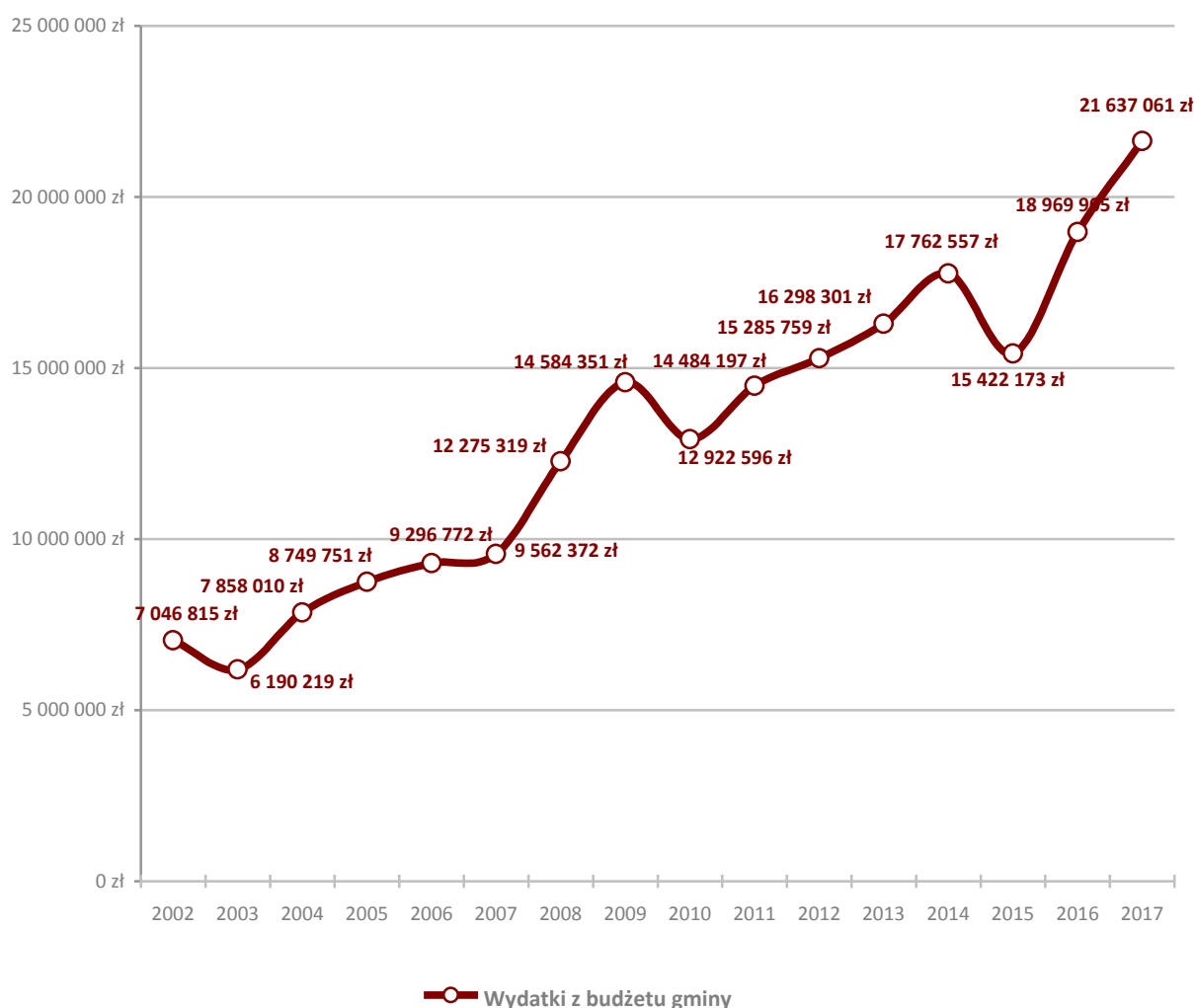
Tabela 19. Zmiany w dochodach gminy Domaniów w latach 2009-2017 – wg. działów klasyfikacji budżetowej.

Dział Klasyfikacji Budżetowej	Udział w dochodach ogółem [%]								
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rolnictwo i łowiectwo	3,07	3,37	3,60	3,25	3,06	3,27	3,45	2,99	2,79
Leśnictwo	0,04	0,01	0,02	0,04	0,03	0,03	0,03	0,003	0,03
Przetwórstwo przemysłowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04	0,06	0,00	0,09	0,12
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,00	0,00	0,00	0,00	2,36	4,11	4,68	1,46	-
Transport i łączność	1,08	1,59	0,24	1,17	0,35	0,22	0,00	0,32	1,53
Gospodarka mieszkaniowa	0,52	4,45	1,06	0,64	1,16	0,98	1,00	2,32	1,14
Działalność usługowa	0,00	0,00	0,16	0,14	0,19	0,06	0,00	0,02	0,11
Administracja publiczna	0,28	0,57	0,51	0,28	0,55	0,25	0,22	0,29	0,30
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,07	0,29	0,09	0,01	0,02	0,40	0,33	0,03	0,01
Obrona narodowa	0,00	0,00	0,002	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,005
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,04	0,13	1,84	0,01	0,01	0,01	0,06	0,12	0,13
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	30,89	29,81	32,16	35,21	33,12	34,08	34,66	30,49	33,57
Różne rozliczenia	43,76	42,35	44,21	43,02	37,65	35,74	37,76	34,20	33,55
Oświata i wychowanie	0,81	2,98	2,47	2,37	3,96	2,67	2,36	1,89	1,97
Ochrona zdrowia	0,13	0,08	0,00	0,000009	0,00	0,00	0,00	0,002	0,005
Pomoc społeczna	13,41	13,59	13,23	10,89	9,56	9,77	11,07	24,80	1,98
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,46	0,29	0,30	0,21	0,24	0,21	0,19	0,12	0,10
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,20	0,48	0,10	0,21	0,78	1,64	2,84	0,83	0,13
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,00	0,00	0,00	2,55	0,54	0,74	0,37	0,02	0,16
Kultura fizyczna	5,24	0,00	0,00	0,00	6,38	5,75	0,97	0,02	0,02
Rodzina	-	-	-	-	-	-	-	-	25,00
Razem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Na przestrzeni lat 2002-2016 wzrosły również wydatki z budżetu gminy Domaniów. W badanym okresie **wydatki i dochody kształtowały się** na podobnym poziomie **zachowując równowagę** pozwalającą na unikanie zbyt dużego zadłużenia gminy, chociaż w roku 2009, 2010 i 2014 różnica przyjmowała dość znaczne wartości ujemne mogące stanowić zagrożenie dla stabilności gminy. Jednak sytuacja usystematyzowała się w latach 2015-2016, gdyż różnica zaczęła osiągać dodatnie wartości. **Najwyższą wartość wydatki budżetowe osiągnęły w 2016 roku**, których wartość wyniosła **powyżej 18 mln złotych**, jednakże **również dochody osiągnęły wówczas rekordową kwotę – ponad 19 mln złotych**.

Wykres 58. Wydatki z budżetu gminy Domaniów w latach 2002 – 2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Analizując wydatki jednostki samorządu terytorialnego należy uwzględnić ich podział na wydatki bieżące oraz wydatki majątkowe. Wydatki bieżące pozwalają na realizację zadań własnych gminy, natomiast wydatki majątkowe determinują rozwój gminy. Brak ostrożności przy wydatkowaniu bieżących środków może spowodować blokadę finansową dla wydatków charakterze majątkowym, czyli możliwości inwestycyjnych gminy.

Porównanie dochodów i wydatków gminy Domaniów z lat 2008-2016 wykazuje deficyty w poszczególnych latach. **Rentowne dla gminy Domaniów były lata 2008, 2013, 2015 oraz 2016.** Największe ujemne saldo pomiędzy dochodami a wydatkami – ponad 1,9 mln złotych – odnotowano w 2011 roku. **Dane dotyczące wydatków z ostatnich dwóch lat (2015-2016) dają pozytywny obraz stanu środków finansowych gminy oraz dysponowania nimi.** Ma to duże znaczenie podczas ubiegania się o środki zewnętrzne na realizację zadań, gdyż zazwyczaj zabezpieczenie odpowiednich środków finansowych na wkład własny stanowi podstawowy warunek uzyskania dofinansowania.

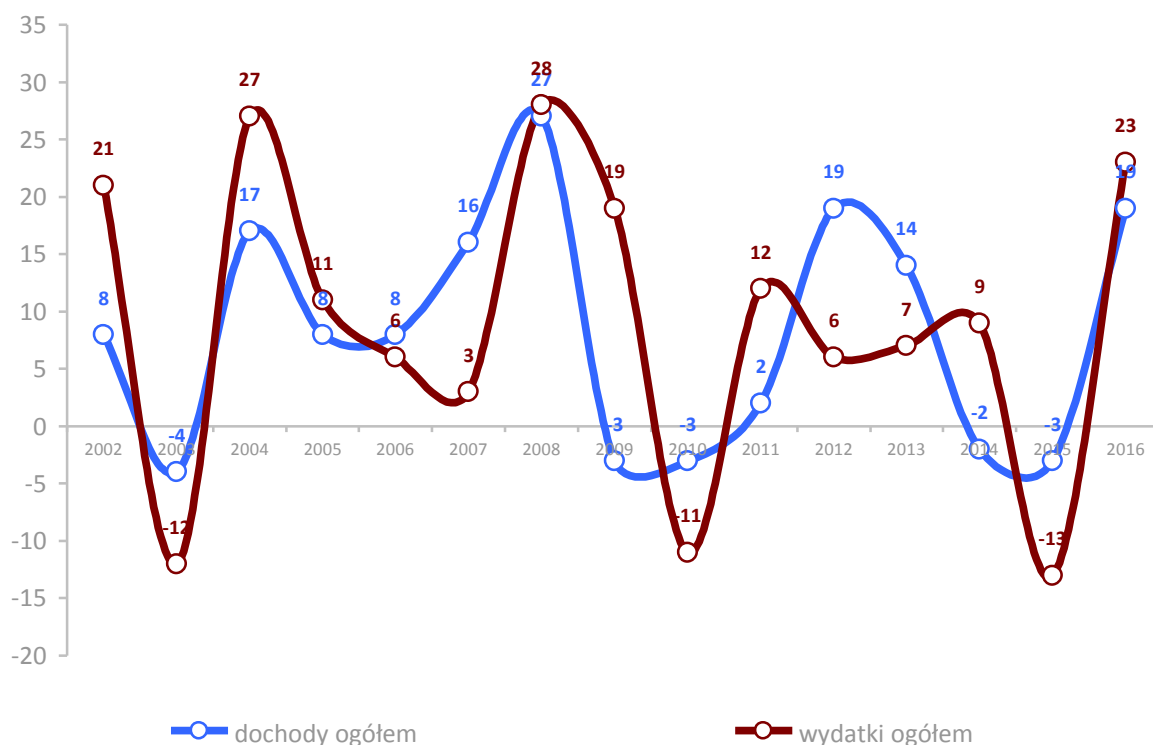
Tabela 20. Zestawienie dochodów i wydatków gminy Domaniów w latach 2008-2016.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dochody gminy	13 078 716	12 709 435	12 276 288	12 560 349	14 916 691	17 025 263	16 675 116	16 240 461	19 390 450
Wydatki gminy	12 275 319	14 584 351	12 922 596	14 484 197	15 285 759	16 298 301	17 762 557	15 422 173	18 969 905
Saldo	803 397	-1 874 916	-646 308	-1 923 848	-369 068	726 962	-1 087 441	818 288	420 545

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Badając zmiany w stosunku rocznym wydatków i dochodów budżetu gminy Domaniów w ujęciu procentowym obserwujemy pewną zależność polegającą na tym, że **w momencie wzrostu dochodów gminy wzrasta również wartość wydatków z budżetu.**

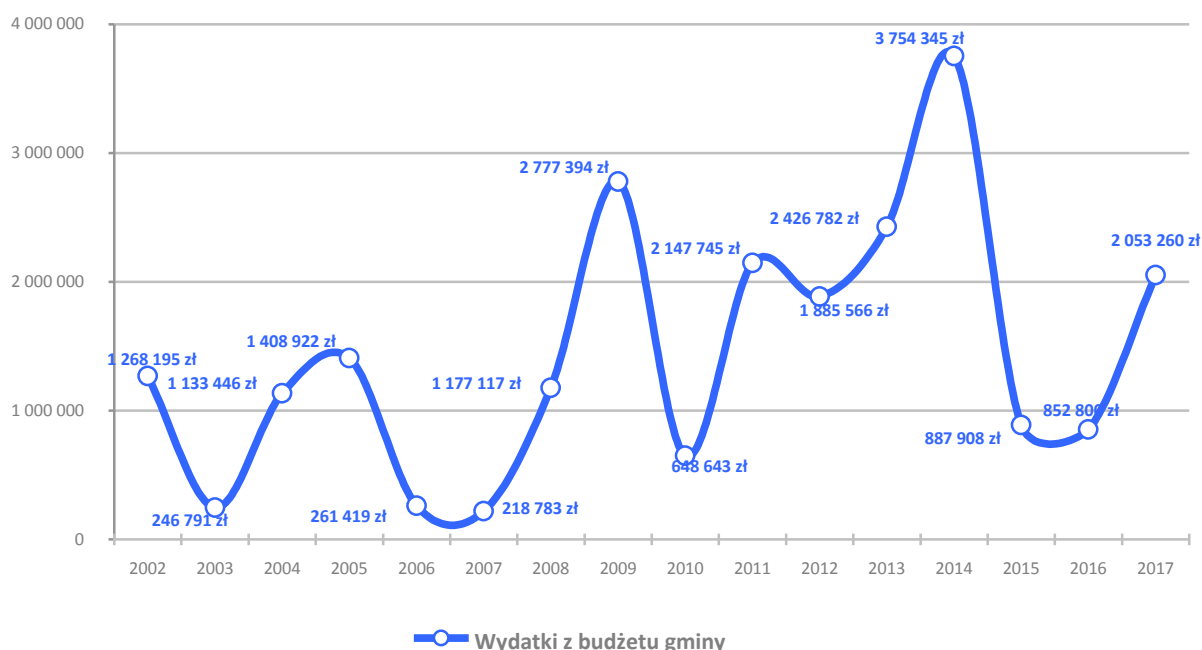
Wykres 59. Zmiany w stosunku do roku poprzedniego w wydatkach i dochodach ogółem w gminie Domaniów w latach 2002-2016 w ujęciu procentowym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

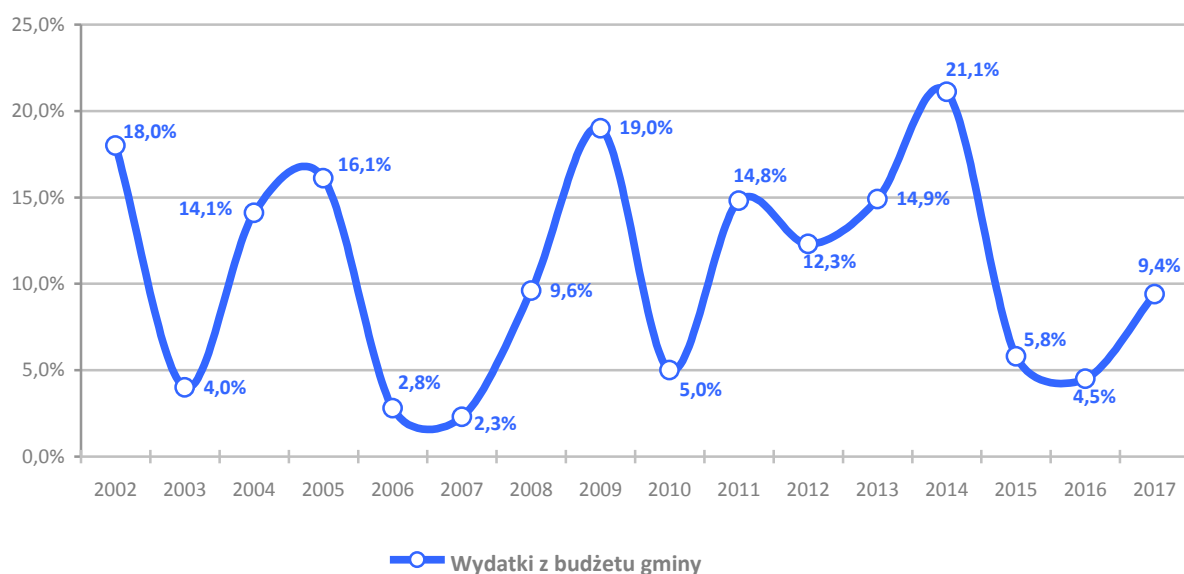
Perspektywy rozwojowe gminy należy oceniać przez pryzmat wydatków. Większe wydatki inwestycyjne powodują wzrost poziom rozwoju gospodarczego gminy. Poziom wydatków inwestycyjnych w stosunku do wydatków ogółem w gminie Domaniów wykazywał dość duże wahania – od 2,3% do 21,1%. Największe wydatki inwestycyjne na przestrzeni ostatnich 15 lat poniesione zostały w 2014 roku – ich wartość wyniosła ponad 3,7 mln złotych. **W latach 2002-2016 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem osiągnął średnią wartość na poziomie około 11%.** W 2016 roku, w stosunku do roku poprzedniego, odnotowano spadek wysokości wydatków inwestycyjnych.

Wykres 60. Wydatki inwestycyjne gminy Domaniów w latach 2002 – 2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wykres 61. Wydatki inwestycyjne gminy Domaniów w latach 2002 – 2017 w ujęciu procentowym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Celem ustalenia, które dziedziny funkcjonowania gminy pochłaniają najwięcej środków finansowych należało przeprowadzić analizę wydatków budżetowych w podziale na działy klasyfikacji budżetowej. W gminie Domaniów jak w większości gmin wiejskich w Polsce większość wydatków pochłaniają zadania z zakresu oświaty i wychowania. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w zmniejszającej się liczbie dzieci przy stałych kosztach utrzymania obiektów oświatowych. Drugim działem pochłaniającym bardzo dużą część środków budżetowych jest opieka społeczna, co jest typowym zjawiskiem w gminach wiejskich. Wydatki z tego tytułu są przeznaczane również na działania związane z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu.

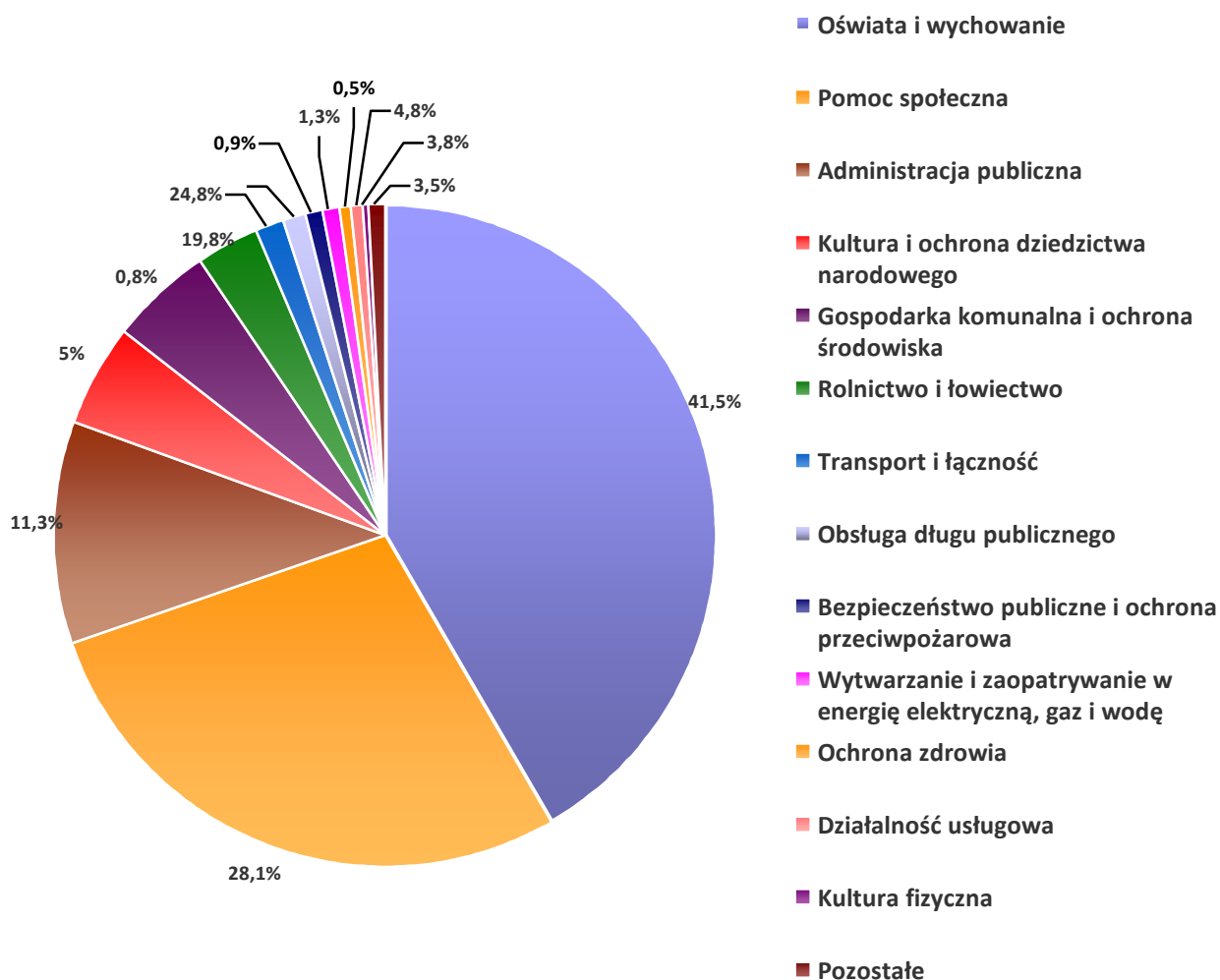
Tabela 21. Wydatki gminy Domaniów w 2016 roku – wg. działów klasyfikacji budżetowej.

Dział Klasyfikacji Budżetowej	Wysokość dochodów	Udział w dochodach ogółem
Oświata i wychowanie	7 875 847,69 zł	41,5 %
Pomoc społeczna	5 321 511,23 zł	28,1 %
Administracja publiczna	2 049 801,59 zł	10,8 %
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	948 323,42 zł	5 %
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	928 710,42 zł	4,9 %
Rolnictwo i łowiectwo	633 703,28 zł	3 %
Transport i łączność	279 894,82 zł	1,5 %
Obsługa długu publicznego	184 017,83 zł	1 %
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	174 939,65 zł	0,9 %
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	162 457,75 zł	0,9 %
Działalność usługowa	97 120,01 zł	0,5 %
Ochrona zdrowia	92 799,68 zł	0,5 %
Kultura fizyczna	70 000 zł	0,4 %
Edukacyjna opieka wychowawcza	65 146,36 zł	0,3 %
Gospodarka mieszkaniowa	59 511,83 zł	0,3 %
Przetwórstwo przemysłowe	19 478,12 zł	0,1 %
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	6 441 zł	0,03 %
Obrona narodowa	200 zł	0,001 %
Razem	18 969 905 zł	100 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Przedstawione powyżej dane potwierdzają, że najczęściej gminnych środków pochłaniają wydatki na oświatę i wychowanie – w 2016 roku wyniosły one 7 875 847,69 zł (41,5% ogółu wydatków). Porównanie sumy poniesionych przez gminę wydatków na oświatę z kwotą subwencji oświatowej wykazuje, że samorząd w 2016 roku musiał dołożyć z własnych środków kwotę ponad 3,2 mln zł. Znaczna suma została przeznaczona również na pomoc społeczną – ponad 5,3 mln złotych (28,1% ogółu wydatków w 2016 r.). Powyżej 10% ogólnej sumy wydatków stanowiły koszty związane z administracją publiczną. Pozostałe działy generowały rozchody z budżetu gminy w 2016 roku na łącznym poziomie 19,6% (każdy odpowiednio od 5% do 0,001%). W 2016 roku 5% wydatków z budżetu przeznaczono na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, natomiast 4,9% na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska. Środki z budżetu gminy Domaniów były wydatkowane w 2016 roku na 18 różnych działów klasyfikacji budżetowej.

Wykres 62. Struktura wydatków gminy Domaniów w 2016 roku – wg. działów klasyfikacji budżetowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Struktura wydatków budżetowych wykazuje, że w 2016 roku pięć działów klasyfikacji budżetowej o najwyższej wysokości wydatków stanowiło łącznie 90% wszystkich rozchodów gminy.

Analiza danych z lat 2008-2016 dotyczących wysokości udziału wydatków poszczególnych działów w ogólnej kwocie wydatków gminy wykazuje stałą tendencję przeznaczania największych środków na wyżej wspomniane trzy działy klasyfikacji budżetowej.

Niepokojącym faktem jest wydatkowanie dużych środków (ponad 40% ogółu wydatków) na oświatę i wychowanie, chociaż w 2016 udział tych wydatków był znacznie mniejszy niż 2013 roku kiedy to osiągnął poziom ponad 52% w ogóle wydatków. Alarmującym zjawiskiem jest natomiast utrzymujący się stała wartość wydatków na pomoc społeczną, a nawet ich wzrost w ostatnich latach. Pozytywną tendencję obserwujemy natomiast w udziale wydatków na administrację publiczną, które maleją. Pozostałe wskaźniki stanowią nieznaczny odsetek i utrzymują w miarę stałą tendencję.

Tabela 22. Wydatki gminy Domaniów w 2016 roku – wg. działów klasyfikacji budżetowej.

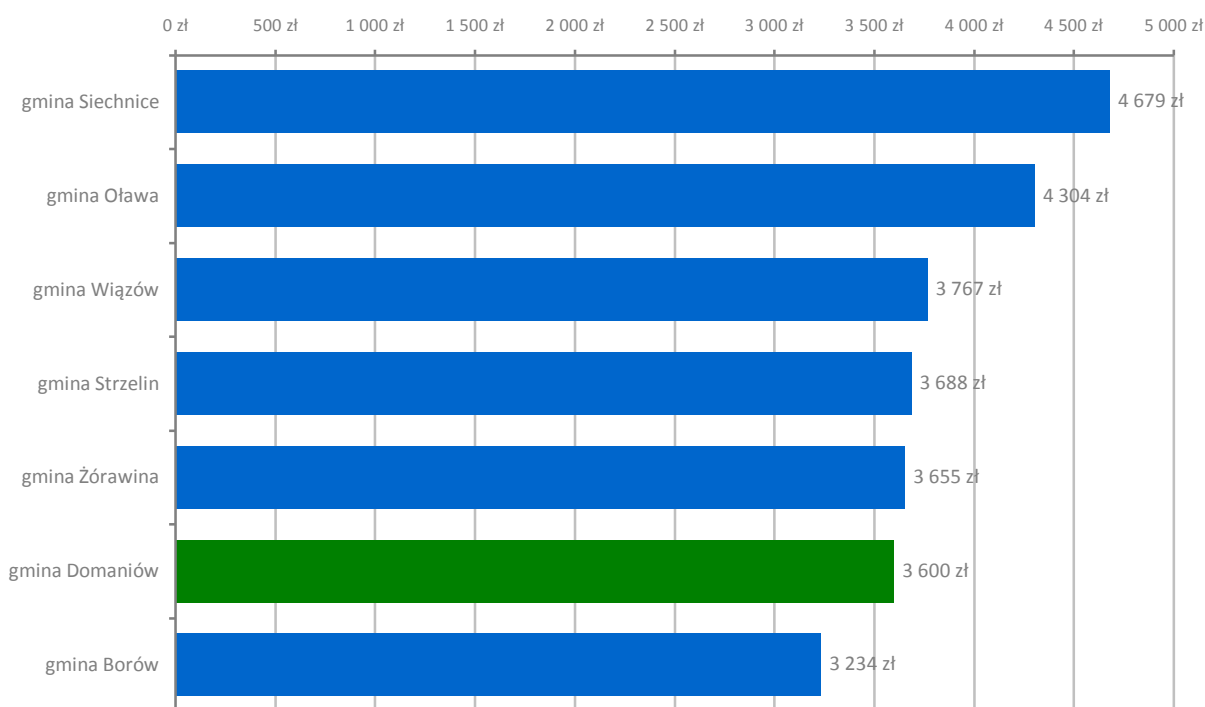
Dział Klasyfikacji Budżetowej	Udział w dochodach ogółem [%]								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rolnictwo i łowiectwo	3,1	3,0	3,5	3,34	3,5	3,5	3,6	4	3
Przetwórstwo przemysłowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05	0,1	0,00	0,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,0	0,3	0,0	0,0	0,00	0,37	1,3	2	0,9
Transport i łączność	2,37	3,23	2,64	1,6	3,94	1,9	1,2	0,2	1,5
Gospodarka mieszkaniowa	0,62	5,0	0,7	0,00	0,54	0,4	0,4	0,5	0,3
Działalność usługowa	0,2	0,0	0,0	0,4	0,34	0,4	0,1	0,2	0,5
Administracja publiczna	15,7	14,00	18,18	13,5	12,26	12,1	13,6	12,4	11
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,1	0,06	0,3	0,1	0,01	0,0	0,4	0,3	0,0
Obrona narodowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,89	0,77	0,73	2,74	1,12	0,89	0,8	1	0,92
Wydatki związane z ich poborem dochodów od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	0,56	0,52	0,53	0,52	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00
Obsługa długu publicznego	1,4	1,1	1,7	2,6	2,9	2,2	1,5	1,3	1,0
Oświata i wychowanie	47,6	42,1	44,40	43,4	49,3	52,8	41,8	47,6	41,5
Ochrona zdrowia	1,05	0,68	0,79	0,64	0,77	1,33	0,73	0,65	0,49
Pomoc społeczna	15,3	14,1	16,3	14,5	13,1	12,3	11,3	14,7	28,1

Edukacyjna opieka wychowawcza	0,60	0,47	0,43	0,40	0,33	0,37	0,30	0,30	0,34
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,6	2,6	4,3	8,7	8,2	6,4	5,2	7,1	4,9
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	6,0	4,7	5,5	7,6	3,7	4,9	3,8	3,6	5,0
Kultura fizyczna i sport	0,00	7,2	0,00	0,00	0,0	0,1	13,9	3,7	0,4
Razem	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Przeliczając wydatku z budżetu gminy Domaniów na 1 mieszkańca otrzymujemy kwotę 3 600 zł, co w porównaniu z gminami bezpośrednia sąsiadującymi daje przedostatnią pozycję (na 7 gmin). W czołówce plasują się głównie gminy miejsko-wiejskie (Siechnice, Wiązów i Strzelin) oraz znacznie większa obszarowo gmina wiejska – Oława. Gmina Domaniów na tle gmin posiadających głównie wiejski charakter (Oława, Żórawina i Borów) nie wypada najgorzej. Wydatki na 1 mieszkańca są tu większe niż w gminie Borów – aż o ponad 300 złotych – oraz nieznacznie mniejsze niż w gminie Żórawina – jedynie o 55 złotych.

Wykres 63. Porównanie wysokości wydatków na 1 mieszkańca w gminie Domaniów i w gminach sąsiednich – w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

6.2. Polityka przestrzenna gminy.

Kształtowanie polityki przestrzennej przez jednostkę samorządu terytorialnego jest jednym z ważniejszych aspektów mających wpływ na rozwój danego obszaru.

Właściwe określenie polityki przestrzennej gminy ma również kluczowe znaczenie dla potencjalnych inwestorów, w tym przyszłych mieszkańców oraz pracodawców chcących ulokować swoje obiekty na danym terenie.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne ma równie istotne znaczenie dla obecnych mieszkańców, którzy posiadają tereny w gminie i zainteresowani są dalszym inwestowaniem.

Ustalenie odpowiednich kierunków zagospodarowania obszaru gminy poprzez objęcie go miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego pozwoli na zachowanie ładu przestrzennego, poprzez wskazanie przeznaczeń poszczególnych terenów i określenie zasad kształtowania zabudowy, a jednocześnie umożliwi szybką realizację inwestycji, w tym inwestycji celu publicznego.

Według stanu na koniec 2016 r. powierzchnia gminy Domaniów objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosiła 2 838 ha, czyli 30% obszaru gminy. Gmina posiada łącznie 13 obowiązujących planów miejscowych. Łączna powierzchnia gruntów rolnych, dla których zmieniono w planach przeznaczenie na cele nierolnicze to 195 ha (stan na 31.12.2016 r.), co stanowi około 2% ogólnej powierzchni gminy Domaniów.

Spośród 25 miejscowości znajdujących się na terenie gminy Domaniów, jedynie 6 większych wiosek objęta jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (Domaniów, Wierzbno, Piskorzów, Piskorzówek, Polwica i Skrzypnik). Są to plany obejmujące już zainwestowane obszary oraz tereny przeznaczone pod nową zabudowę – zlokalizowane w sąsiedztwie terenów zabudowanych.

Łączna ilość terenów wskazanych pod zabudowę mieszkaniową (istniejąca i nowo planowaną) wynosi ok. 96 ha, w tym również grunty pod zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Większymi planami miejscowymi, obejmującymi duże obszary, są dwa dokumenty: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Farma Wiatrowa – Domaniów 2 i miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Farma Wiatrowa – Domaniów 3. Pierwotnie miały one służyć realizacji inwestycji polegającej na budowie farmy wiatrowej na terenie gminy Domaniów, jednak w związku ze sprzeciwem mieszkańców zostały one w 2016 roku zmienione przez obecne władze gminy i nie przewidują one lokalizacji ani jednej elektrowni wiatrowej. Wobec czego wskazane główne przeznaczenie w tych planach to tereny rolnicze i tereny dróg.

Pozostałe plany miejscowe obejmują niewielkie powierzchnie i głównie przewidują przeznaczenie terenów pod zabudowę przemysłowo – usługową. Jednymi z większych obszarów, objętych planami miejscowymi, są tereny zlokalizowane w sąsiedztwie autostrady A4 (węzła autostradowego Brzezimierz) i drogi wojewódzkiej nr 396. Opisane zostały one w rozdziale 3.5 Tereny inwestycyjne. Powierzchnia przeznaczona pod zabudowę produkcyjną i usługową obejmuje łącznie ok. 118 ha, z tego ponad połowę (aż 85 ha) w wyżej opisanej lokalizacji.

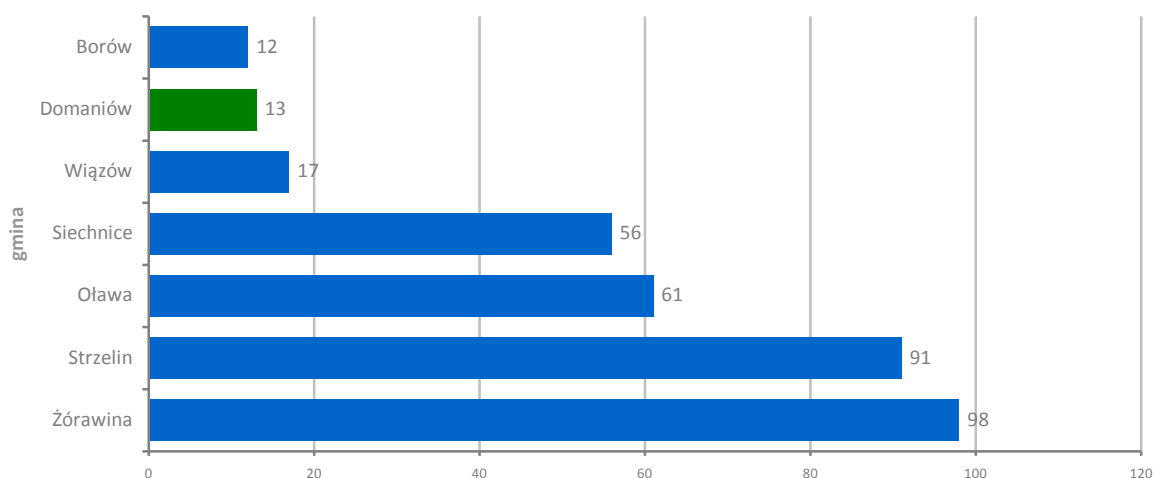
Władze gminy podejmują dalsze działania w celu umożliwienia rozwoju gminy prowadząc prace nad sporządzeniem nowych planów miejscowych, dla terenów dotychczas nimi nie objętych. Pod koniec 2016 roku prowadzonych było 11 procedur planistycznych, z czego 8 dotyczyło obszarów nie objętych obecnie żadnym obowiązującym planem.

Pewnym utrudnieniem dla władz gminy Domaniów przy sporządzaniu nowych planów miejscowych, w których zamierzone jest przeznaczenie gruntów pod zabudowę inną niż rolniczą, jest bardzo dobra klasyfikacja gruntów rolnych na tym obszarze (przeważają klasy I-III, z niewielką ilością klas IV, natomiast klasa V występuje sporadycznie).

Właściwym działaniem jest jednak sporządzanie większych planów obejmujących duże powierzchnie, zwłaszcza dla całych miejscowości, gdyż spełniają one lepiej rolę kształtowania przestrzeni aniżeli pojedyncze niewielkie plany.

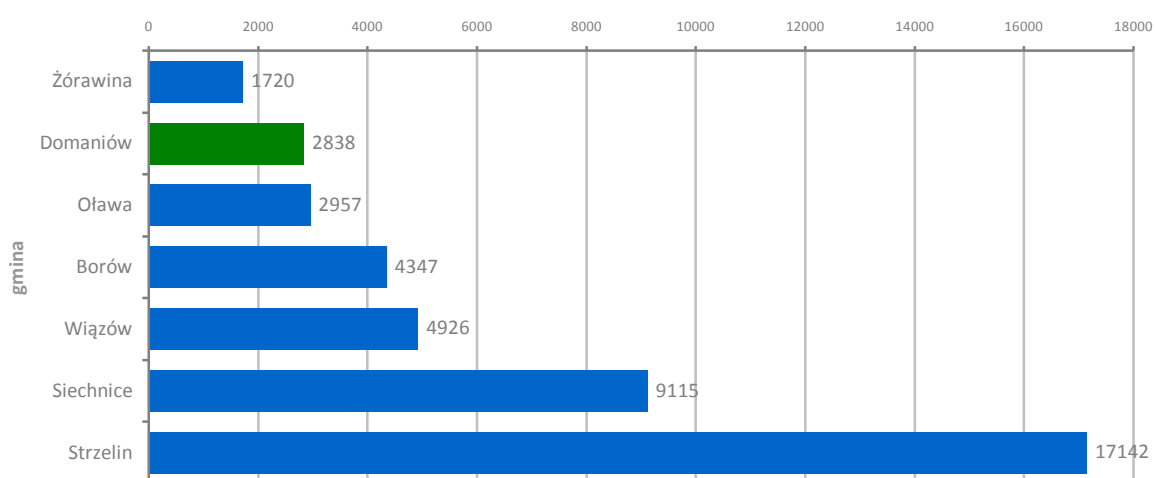
Obecnie Gmina Domaniów posiadania jedynie 13 obowiązujących planów miejscowych, jednakże powierzchnia nimi objęta jest całkiem spora – wynosi 2838 ha. Dla przykładu porównując z gminą Oława posiadającą 61 miejscowych planów, których łączna powierzchnia to 2957 ha, gmina Domaniów wypada bardzo korzystnie. Sytuację prezentują poniższe wykresy.

Wykres 64. Ilość obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie Domaniów i w gminach sąsiednich – w 2016 roku.

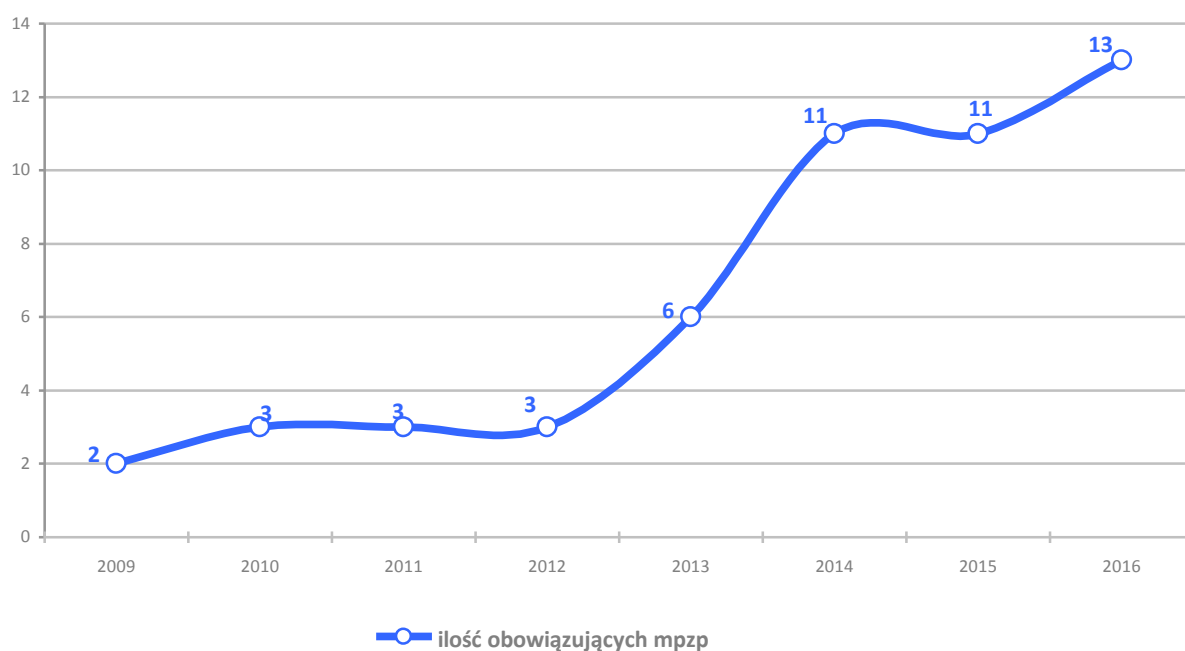
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS i Urzędu Gminy w Domaniowie.

Wykres 65. Powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w gminie Domaniów i w gminach sąsiednich – w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS i Urzędu Gminy w Domaniowie.

Wykres 66. Ilość miejscowych planów w gminie Domaniów w latach 2009 – 2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wyżej przedstawione dane wskazują rozwój polityki przestrzennej w gminie Domaniów, co może przyczynić się do rozkwitu gospodarczego innych gałęzi przemysłu niż przetwórstwo i rolnictwo.

Tabela 23. Ranking gmin pod względem wielkości obszaru objętego miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – w gminie Domaniów i w gminach sąsiednich – wg. stanu na 31.12.2016 r.

Miejsce	Nazwa gminy	Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego (ha)	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania
1	Strzelin	17142	100
2	Siechnice	9115	92,3
3	Borów	4347	44,1
4	Wiązów	4926	34,7
5	Domaniów	2838	30
6	Żórawina	1720	14,3
7	Oława	2957	12,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Domaniowie.

Podsumowując należy stwierdzić, że władze gminy powinny utrzymać poziom działań w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.

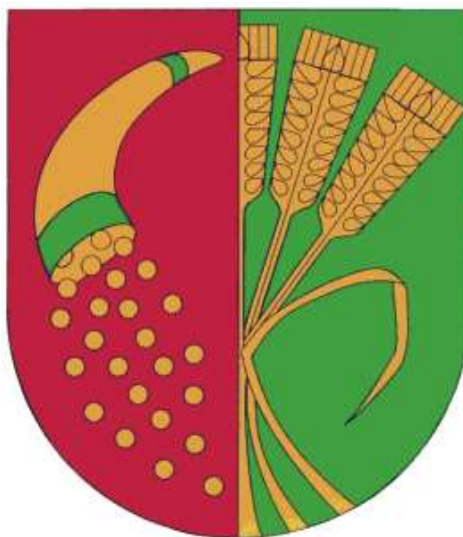
6.3. Wizerunek gminy.

W gminie Dominów brak jest działań mających na celu stworzenie spójnej polityki wizerunkowej. W chwili obecnej gmina posiada jedynie herb, natomiast do tej pory nie stworzono wzoru flagi – chociaż jej posiadanie nie jest wymogiem to może ona być pomocna w działaniach na rzecz promowania gminy. Brak jest również innych form pomagających w identyfikacji z gminą, takich jak emblematy oraz insygnia i inne symbole.

Gmina nie posiada również własnego charakterystycznego utworu muzycznego, z którym byłaby kojarzona i który mógłby stanowić jej hejnał. Nie ustanowiono także oficjalnie patrona gminy.

Władze gminy nie opracowały do tej pory dokumentu strategicznego poświęconego tematyce promocji gminy. Nie stworzono również żadnego systemu identyfikacji wizualnej, czyli narzędzi mających za zadanie kreowanie wizerunku gminy, w celu stworzenia jednolitej i spójnej koncepcji prezentacji wizualnej gminy Domaniów, nawiązując do jej misji i strategii funkcjonowania. Gmina powinna posiadać system identyfikacji wizualnej, który jest zestawem reguł i konsekwentnie zaplanowanych wzorców mających za zadanie budowanie pozytywnego wyobrażenia o danej jednostce. Stanowi on zbiór zasad tworzenia dokumentów, stosowania logo i nazwy oraz środków, które są podstawą do tworzenia przekazów wizualnych, tak aby tworzyły one spójną całość.

Obraz 4. Herb gminy Domaniów.

Źródło: Urząd Gminy w Domaniowie.

Herb gminy Domaniów podzielony jest na dwie części (pola) – jedno pole przedstawia na burgundowym tle róg obfitości z wysypującymi się ziarnami, a na drugiej części widnieją trzy złote kłosa zbóż na zielonym polu.

Gmina prowadzi stronę internetową, której kolorystyka nawiązuje do burgundowego koloru z herbu. Na stronie umieszczane są wszelkie aktualne informacje o wydarzeniach mających miejsce na terenie gminy oraz działaniach podejmowanych przez władze.

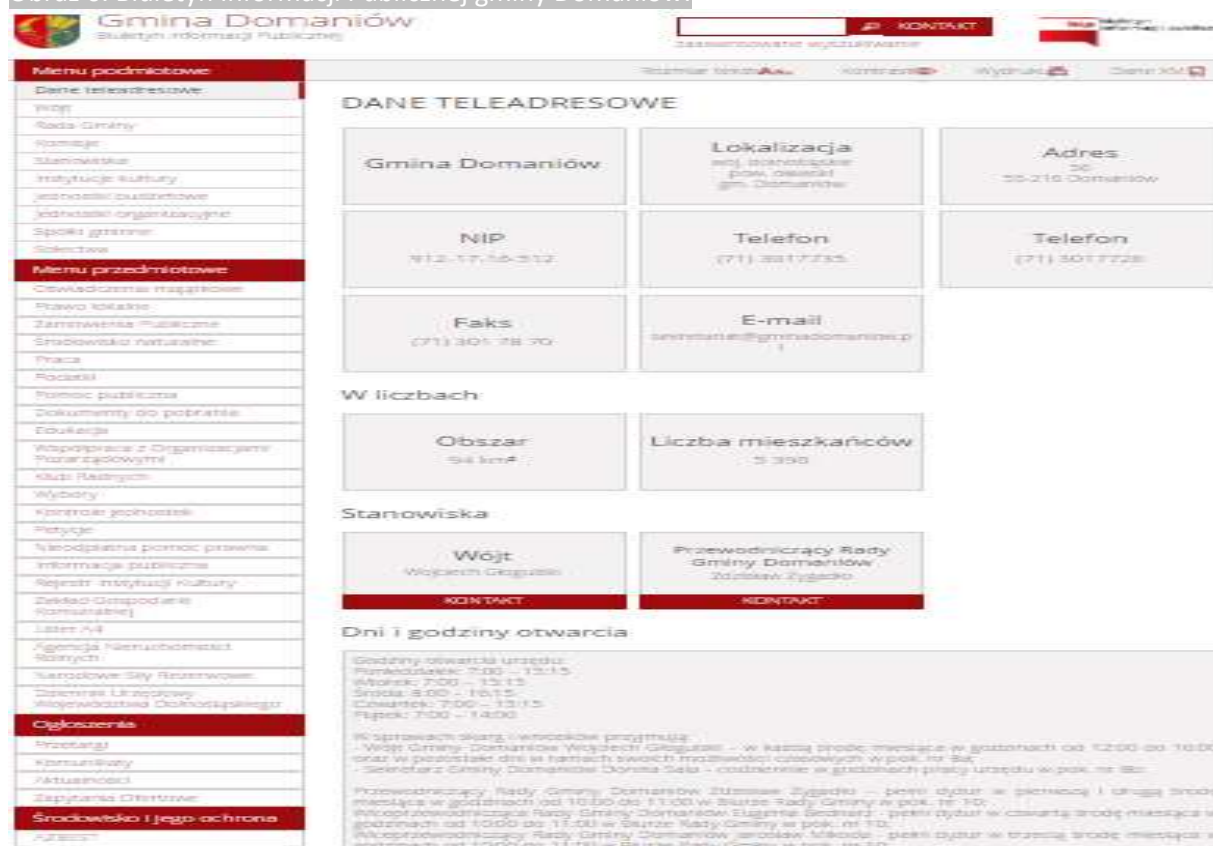
Obok strony www podstawowe narzędzie informacyjne władz gminy stanowi Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Domaniów.

Obraz 5. Strona główna internetowego serwisu gminy Domaniów.

Źródło: <http://gminadomaniow.pl>

Obraz 6. Biuletyn Informacji Publicznej gminy Domaniów.

Źródło: <http://bip.gminadomaniow.pl/>

6.4. Aktywizacja mieszkańców.

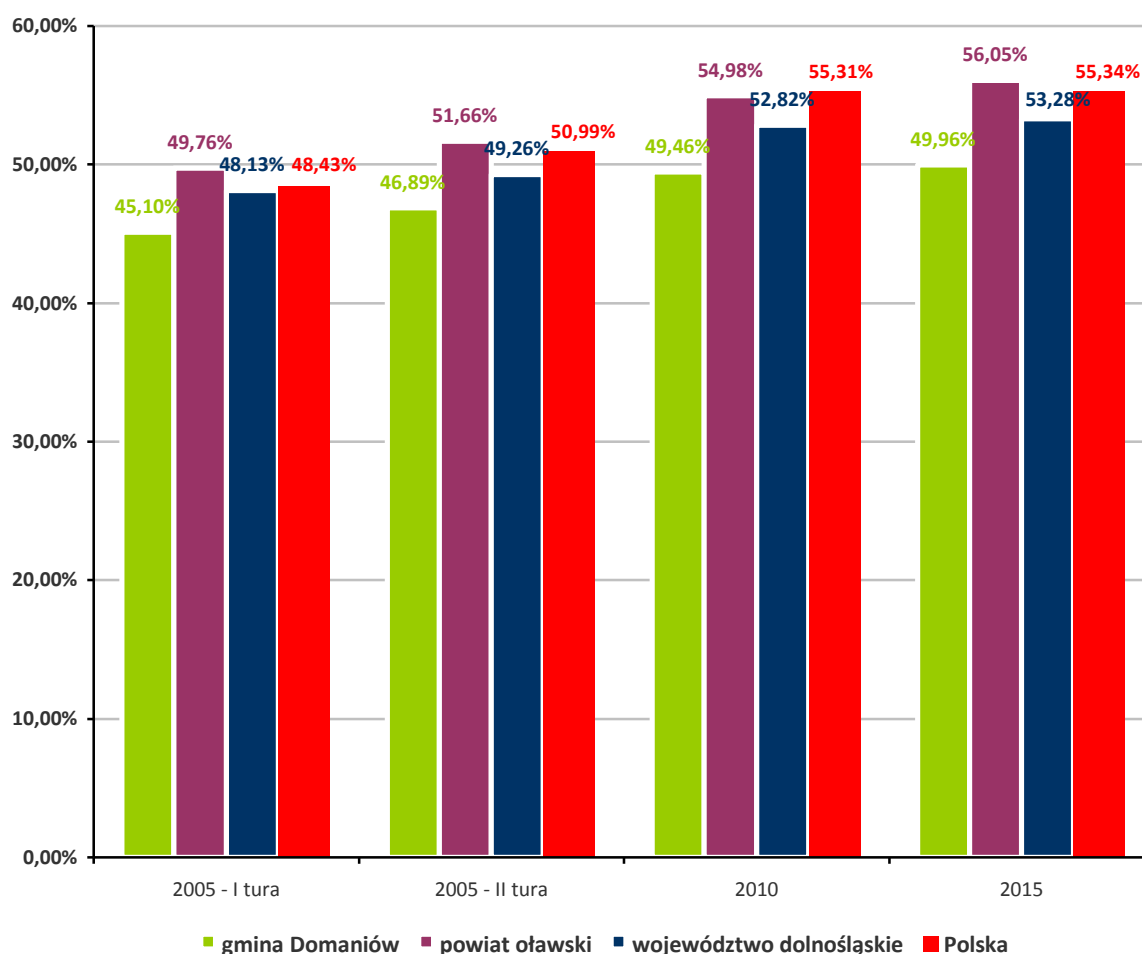
Poziom aktywności mieszkańców możliwy jest do określenia na podstawie frekwencji wyborczej. Powszechnie obowiązującym przeświadczeniem o wysokości świadomości społecznej i chęci uczestnictwa w życiu publicznym jest udział mieszkańców w wyborach krajowych i samorządowych.

Zadaniem władz samorządowych powinno być zatem zachęcanie mieszkańców do uczestniczenia w tych wydarzeniach oraz zapewnienie odpowiedniej obsługi i pomocy dla lokalnej społeczności.

W wyborach krajowych frekwencja mieszkańców gminy Domaniów była zawsze nieco niższa niż w powiecie, województwie i kraju, natomiast w wyborach samorządowych zawsze znacznie przewyższała średnią krajową, wojewódzką i powiatową. W prawie wszystkich analizowanych wyborach obywatele gminy Domaniów bardzo aktywnie uczestniczyli (przeważnie frekwencja wynosiła powyżej 40%), jedynym wyjątkiem były wybory do Sejmu RP w 2005 i 2015 roku. Jednak w latach tych również ogólna frekwencja w powiecie i województwie nie wykazywała znacznych wyników.

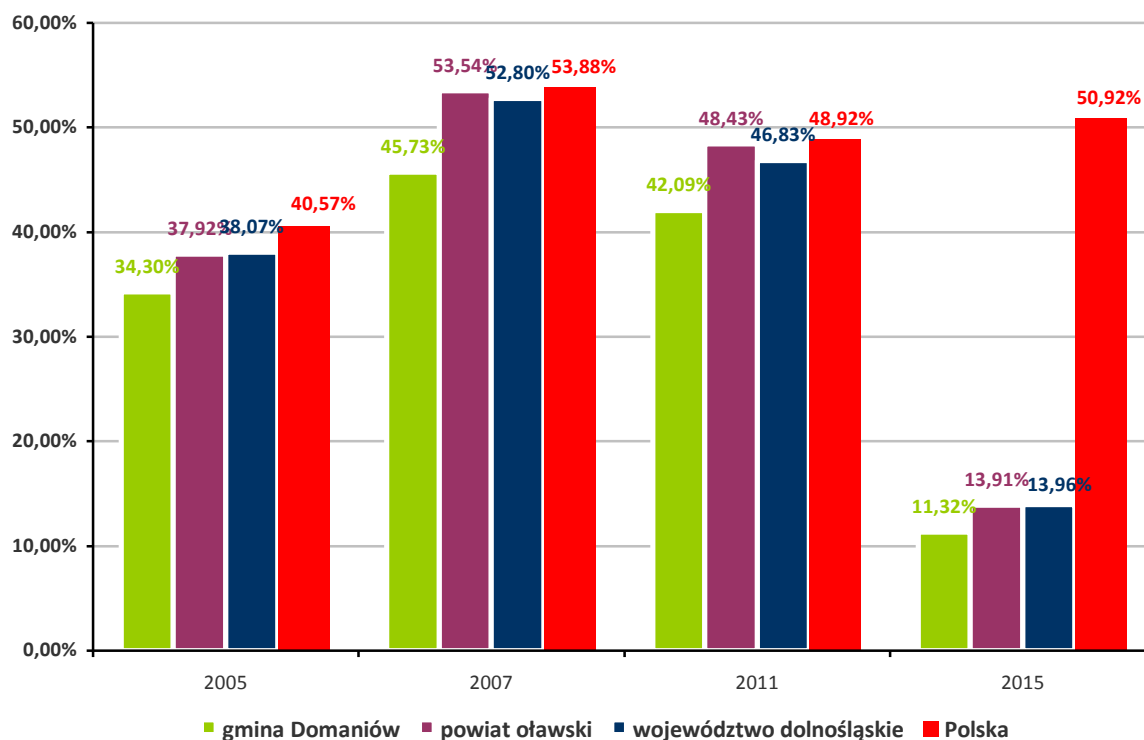
Wysoka frekwencja wyborcza w gminie Domaniów wskazuje na wysoką aktywność mieszkańców i chęć uczestniczenia w życiu społecznym.

Wykres 67. Porównanie frekwencji wyborczej w gminie Domaniów, powiecie oławskim, województwie dolnośląskim i Polsce w wyborach na prezydenta RP w latach 2005, 2010 i 2015.

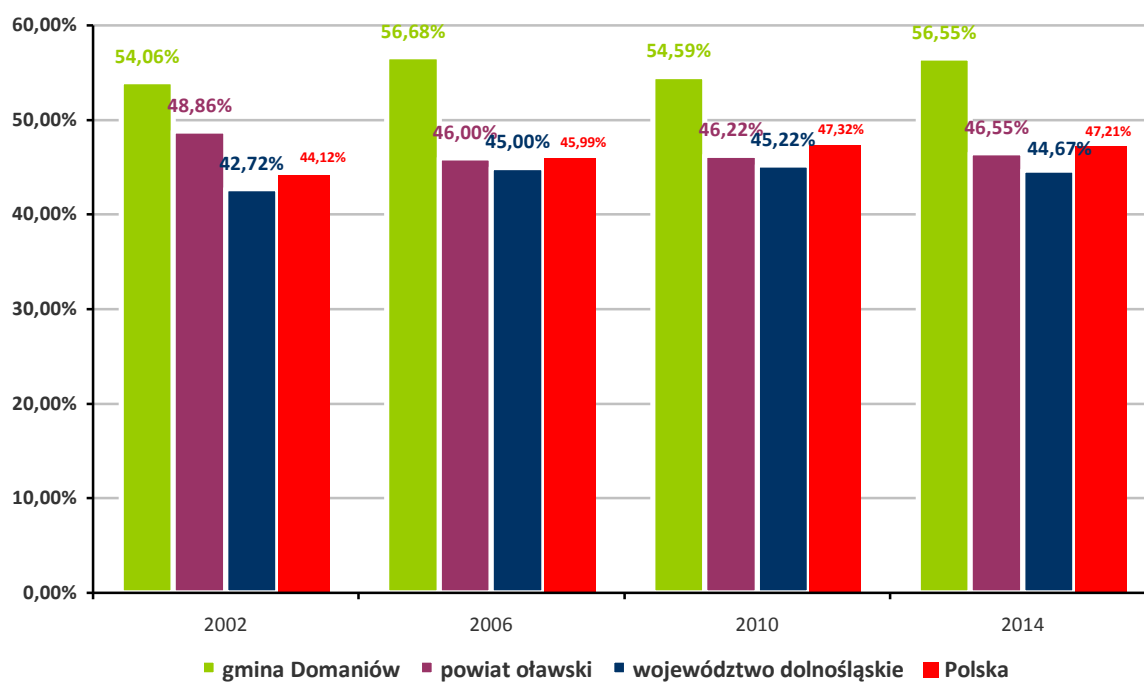
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wykres 68. Porównanie frekwencji wyborczej w gminie Domaniów, powiecie oławskim, województwie dolnośląskim i Polsce w wyborach do sejmiku RP w latach 2005, 2007, 2011 i 2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Wykres 69. Porównanie frekwencji wyborczej w gminie Domaniów, powiecie oławskim, województwie dolnośląskim i Polsce w wyborach samorządowych w latach 2002, 2006, 2010 i 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych DBL GUS.

Podsumowanie diagnozy.

7. Analiza SWOT.

7.1. Metodologia analizy SWOT/TOWS.

W zarządzaniu analiza SWOT jest stosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia organizacji, a także analizy projektu czy rozwiązania biznesowego. Jest stosowana jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy jednoczesnym eliminowaniu bądź ograniczaniu słabych stron i zagrożeń.

Analiza SWOT polega na podzieleniu zebranych informacji na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (Strengths) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę,

W (Weaknesses) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę,

O (Opportunities) – szanse: wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany,

T (Threats) – zagrożenia: wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.¹²

Obraz 7. Diagram analizy SWOT.

Źródło: <http://blog.sky-shop.pl/1-strategia-i-przygotowanie-do-otwarcia-sklepu-internetowego/>

Przeprowadzenie analizy SWOT w odniesieniu do gminy polega na odniesieniu do wszystkich czynników mających wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję gminy. Należy je podzielić na czynniki zewnętrzne – czyli szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia gminy, oraz na czynniki wewnętrzne – czyli mocne i słabe strony posiadane przez daną jednostkę samorządową.

¹² https://pl.wikipedia.org/wiki/Analiza_SWOT

Analiza TOWS natomiast jest przeprowadzana w celu wskazania szans możliwych do wykorzystania i zagrożeń do przezwyciężenia przy odpowiednim wzmocnieniu lub eliminacji wewnętrznych czynników danej organizacji.

O ile w analizie SWOT wychodzi się od oceny wewnętrznych sił i słabości, dla których szuka się sposobu najlepszego wykorzystania biorąc pod uwagę otoczenie organizacji, o tyle w analizie TOWS zaczyna się od rozpatrzenia szans i zagrożeń w otoczeniu przed którymi stoi organizacja, które następnie konfrontuje się z własnymi predyspozycjami do wykorzystania tych szans i niwelowania zagrożeń.

Zastosowanie dwóch podejść – SWOT i TOWS – stanowi połączenie analizy „z zewnątrz do wewnątrz” i „od wewnątrz na zewnątrz” oraz wykazuje zależności zachodzące pomiędzy czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi, a także w konsekwencji pozwala na skuteczne ustalenie właściwy kierunek postępowania w celu rozwoju organizacji.

Zastosowanie takiego podejścia w stosunku do gminy umożliwia w bardzo efektywny sposób ustalić najkorzystniejszą strategię ukierunkowania działań władz samorządowych, aby dana jednostka samorządu terytorialnego miała szanse na rozwój gospodarczy.

Wyróżnia się 4 rodzaje strategii:

- Strategia agresywna (maxi-maxi)
- Strategia konserwatywna (maxi-mini)
- Strategia konkurencyjna (mini-maxi)
- Strategia defensywna (mini-mini)

Strategia agresywna (maxi-maxi)

Dotyczy organizacji wewnątrz której przeważają mocne strony, natomiast szanse w otoczeniu. Polega na silnej ekspansji i rozwoju, przy maksymalnym wykorzystaniu mocnych stron i szans.

Strategia agresywna (maxi-maxi) polega na maksymalnym wykorzystaniu efekty synergii występującego między silnymi stronami organizacji i szansami generowanymi przez otoczenie. Jest to strategia silnej ekspansji i zdywersyfikowanego rozwoju (...).¹³

Strategia agresywna obejmuje takie działania jak: wychwytywanie sposobności, wzmacnianie pozycji na rynku, przejmowanie organizacji o tym samym profilu, koncentrowanie zasobów na konkurencyjnych produktach. Jest to strategia wykorzystująca efekt synergii mocnych stron organizacji i szans pojawiających się w otoczeniu.¹⁴

Strategia konserwatywna (maxi-mini)

Występuje w organizacji w sytuacji gdy przy dużym potencjale wewnętrznym, jest ona poddana niekorzystnemu układowi warunków zewnętrznych. Należy przy użyciu mocnych stron przezwyciężać zagrożenia, np. wykupić konkurenta i przejąć jego udziały.¹⁵

Strategia konserwatywna obejmuje takie działania jak: selekcja produktów, segmentacja rynku, redukcja kosztów, ulepszanie produktów konkurencyjnych, rozwijanie nowych produktów, poszukiwanie nowych rynków. Jest to strategia, w której powodzenia organizacji upatruje się głównie w jej mocnych stronach i zmniejszaniu zagrożeń.¹⁶

¹³ K. Obłój, Strategia organizacji. Warszawa, 2007: PWE, s. 337-338.

¹⁴ A. Klasik, Studia prospektywne i analiza strategiczna. W: Planowanie strategiczne. Warszawa 1993 PWE, s. 112.

¹⁵ G. Gierszewska, M. Romanowska, Analiza strategiczna przedsiębiorstwa. Warszawa 2009: PWE, s. 194.

¹⁶ A. Klasik, Studia prospektywne i analiza strategiczna. W: Planowanie strategiczne. Warszawa 1993 PWE, s. 112.

Strategia konkurencyjna (mini-maxi)

Występuje w organizacji, w której przeważają słabe strony nad mocnymi, natomiast w otoczeniu szanse. Polega na wykorzystaniu pojawiających się szans, przy jednoczesnej redukcji słabych stron.

Strategia konkurencyjna polega na „(...) eliminowaniu słabych stron funkcjonowania organizacji oraz budowaniu jej konkurencyjnej siły przez maksymalne wykorzystanie istniejących szans sprzyjających rozwojowi”.¹⁷

Strategia konkurencyjna obejmuje takie działania jak: powiększanie zasobów finansowych, powiększanie zasobów handlowych, ulepszanie linii produktów, zwiększanie produktywności, redukcja kosztów, utrzymanie przewagi konkurencyjnej. Jest to strategia polegająca na budowaniu siły konkurencyjnej organizacji.¹⁸

Strategia defensywna (mini-mini)

Strategia ta umożliwia przetrwanie w sytuacji gdy organizacja działa w nieprzychylnym otoczeniu, pozbawiona jest istotnych mocnych stron. Może prowadzić do wyciągnięcia maksymalnych korzyści z firmy przed jej likwidacją, albo do połączenia z inną firmą.

Strategia defensywna obejmuje takie działania jak: stopniowe wycofywanie się, redukcję kosztów, zmniejszenie zdolności produkcyjnej, zatrzymanie procesu inwestowania. Jest to strategia mająca zapewnić przetrwanie, poprzez przeciwdziałanie słabym stronom i zagrożeniom.¹⁹

Przeprowadzenie analizy SWOT/TOWS w przypadku gminy polega na wykonaniu następujących czynności:

- Określenie listy czynników: szans, zagrożeń, silnych i słabych stron gminy.
- Przypisanie poszczególnym czynnikom ocen i wag określających ich znaczenie w sensie ich wpływu na możliwości rozwoju gminy.
- Porównanie relacji zachodzących między silnymi i słabymi stronami a szansami i zagrożeniami, przy czym: w analizie TOWS („z zewnątrz do wewnątrz”) stosuje się następujące pytania: czy dane zagrożenia osłabiają kolejne siły? Czy dane szansę spotęgują zidentyfikowane siły? Czy dane zagrożenia spotęgują występujące słabości? Czy dane szansę pozwolą przezwyciężyć istniejące słabości?, a w analizie SWOT („od wewnątrz na zewnątrz”) stosuje się następujące pytania: czy zidentyfikowane siły pozwolą wykorzystać szansę, które mogą wystąpić? Czy zidentyfikowane słabości nie pozwolą na wykorzystanie mogących się pojawić szans? Czy zidentyfikowane siły pozwolą na przezwyciężenie mogących wystąpić zagrożeń? Czy zidentyfikowane słabości wzmocnią siłę oddziaływania mogących wystąpić zagrożeń?
- Badanie relacji zachodzących między poszczególnymi czynnikami, tj. siłami i szansami, słabościami i szansami, siłami i zagrożeniami, słabościami i zagrożeniami - w analizie SWOT, oraz zagrożeniami i siłami, szansami i siłami, zagrożeniami i słabościami, szansami i słabościami – w analizie TOWS.

Wykonanie zestawienia wyników i określenie rodzaju strategii, na której przyjęcie powinna się zdecydować gmina.

¹⁷ K. Obłój, Strategia organizacji. Warszawa, 2007: PWE, s. 338.

¹⁸ A. Klasik, Studia prospektywne i analiza strategiczna. W: Planowanie strategiczne. Warszawa 1993 PWE, s. 111-112.

¹⁹ Op. cit

7.2. Analiza SWOT/TOWS gminy Domaniów.

Tabela 24. Analiza SWOT gminy Domaniów.

Mocne strony - atuty (a) (uwarunkowania wewnętrzne)	Słabe strony – słabości (s) (uwarunkowania wewnętrzne)
↑ (a1) Dobre położenie komunikacyjne i wysoka dostępność komunikacyjna – przebiegające przez gminę drogi wojewódzkie (DW396 i DW346), bliskość autostrady (węzeł Brzezimierz) ↑ (a2) Potencjalne tereny do zainwestowania gospodarczego w pobliżu węzła autostradowego Brzezimierz ↑ (a3) Wysoko rozwinięte rolnictwo o towarowym charakterze ↑ (a4) Wysoka przydatność gleb do produkcji rolniczej ↑ (a5) Bliskość aglomeracji wrocławskiej zapewniającej miejsca pracy, nauki oraz dostęp do usług publicznych wyższego rzędu ↑ (a6) Wzrost dochodów budżetu Gminy na przestrzeni ostatnich	↓ (s1) Niezadawalający stan techniczny wielu fragmentów dróg gminnych i powiatowych (zły stan nawierzchni, braki chodników oraz oświetlenia ulicznego) wpływający negatywnie na poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym ↓ (s2) Niedostateczna ilość miejsc pracy na terenie gminy (w szczególności dla absolwentów, brak przemysłu i dużych form generujących miejsca zatrudnienia) ↓ (s3) Niedostateczna oferta form spędzania czasu wolnego – dla dzieci, młodzieży oraz osób starszych – w tym braki w zakresie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej na terenie gminy (niewystarczająca liczba rekreacyjno-wypoczynkowych przestrzeni publicznych oraz wyposażenia istniejących w obiekty małej architektury (wiaty, ławki, kosze, itd.) ↓ (s4) Słabo rozwinięta sieć placówek kulturalnych, nowocześnie wyposażonych – potrzeby w zakresie budowy nowych obiektów oraz modernizacji i wyposażenia istniejących ↓ (s5) Brak placówki świadczącej opiekę nad dziećmi do lat 3 ↓ (s6) Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna: kanalizacyjna (mały odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz problem wywozu nieczystości ciekłych) i gazowa (brak sieci na terenie gminy) ↓ (s7) Brak przetwórstwa rolno-spożywczego (mimo dużej produkcji rolnej na terenie gminy) – słaba organizacja rolników ↓ (s8) Brak dobrze zorganizowanego publicznego transportu zbiorowego obejmującego gminę Domaniów. ↓ (s9) Dyspersja zabudowy na terenie gminy

	↓ (s10) Brak promocji gminy pod kątem możliwości lokalizacji inwestycji ↓ (s11) Niewystarczająca świadomość i wrażliwość społeczna w zakresie ekologii, powodująca szkodliwe zachowania dla środowiska naturalnego (nieekologiczne źródła ciepła, spalanie śmieci w piecach, wypalanie traw, wycinanie drzew, ingerencja w krajobraz, itp.)
Szanse (sz) (uwarunkowania zewnętrzne)	Zagrożenia (z) (uwarunkowania zewnętrzne)
↑ (sz1) Dostępność środków zewnętrznych, w tym z funduszy Unii Europejskiej, na realizację inwestycji i projektów rozwojowych. ↑ (sz2) Rozwój współpracy terytorialnej i międzysektorowej ↑ (sz3) Doskonalenie wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy ↑ (sz4) Rozwój terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą ↑ (sz5) Moda i popyt na produkty rolne pochodzące z gospodarstw prowadzonych metodami ekstensywnymi, naturalnymi lub ekologicznymi	↓ (z1) Niski poziom zaangażowania społecznego wśród dzieci i młodzieży oraz niski poziom patriotyzmu lokalnego ↓ (z2) System edukacji nieprzygotowujący do podejmowania własnych inicjatyw ↓ (z3) Emigracja osób młodych (utrata kapitału intelektualnego, mniejsze podatki oraz subwencja oświatowa) ↓ (z4) Przerzucanie na gminy przez ustawodawcę większej liczby zadań przy braku wymaganej pomocy finansowej ↓ (z5) Nieopłacalność produkcji rolnej w małych gospodarstwach

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 25. SWOT: Czy dana mocna strona pozwoli nam wykorzystać daną szansę?

Mocne strony - atuty/Szanse	a1	a2	a3	a4	a5	a6	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
sz1	0	0	1	1	0	1	0,3	3	0,9	1
sz2	1	1	1	0	0	1	0,2	4	0,8	2
sz3	1	1	0	0	0	1	0,2	3	0,6	3
sz4	1	1	0	0	0	1	0,2	3	0,6	3
sz5	0	0	1	1	0	0	0,1	2	0,2	4
Waga	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1				
Liczba interakcji	3	3	3	2	0	4				
Iloczyn wag i interakcji	0,6	0,6	0,6	0,4	0	0,4				
Ranga	1	1	1	2	3	2				
Suma interakcji								30/2		
Suma iloczynów									5,7	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Obłój, Strategia organizacji, PWE, Warszawa 1998, s. 193.

Tabela 26. SWOT: Czy dana mocna strona pozwoli nam zniwelować dane zagrożenie?

Mocne strony - atuty/Zagrożenia	a1	a2	a3	a4	a5	a6	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
z1	0	0	0	0	0	1	0,3	1	0,3	2
z2	0	0	1	1	1	1	0,2	3	0,6	1
z3	1	1	0	0	0	0	0,3	2	0,6	1
z4	0	1	0	0	0	1	0,1	2	0,2	3
z5	0	1	1	1	0	0	0,1	3	0,3	2
Waga	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1				
Liczba interakcji	1	3	2	2	1	3				
Iloczyn wag i interakcji	0,1	0,6	0,4	0,4	0,1	0,3				
Ranga	4	1	2	2	4	3				
Suma interakcji								23/2		
Suma iloczynów									3,9	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Obłój, Strategia organizacji, PWE, Warszawa 1998, s. 193.

Tabela 27. SWOT: Czy dana słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania danej szansy?

Słabe strony - słabości/ Szanse	s1	s2	s3	s4	s5	s6	s7	s8	s9	s10	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
sz1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0,3	1	0,3	3
sz2	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0,2	2	0,4	2
sz3	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0,2	2	0,4	2
sz4	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0,2	4	0,8	1
sz5	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,1	2	0,2	4
Waga	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,05	0,05	0,05	0,05				
Liczba interakcji	2	0	0	1	0	2	2	1	3	1				
Iloczyn wag i interakcji	0,2	0	0	0,2	0	0,2	0,1	0,05	0,15	0,05				
Ranga	1	5	5	1	5	1	2	4	3	4				
Suma interakcji														
Suma iloczynów														3,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Obłój, Strategia organizacji, PWE, Warszawa 1998, s. 193.

Tabela 28. SWOT: Czy dana słaba strona potęguje ryzyko związane z danym zagrożeniem?

Słabe strony - słabości/ Zagrożenia	s1	s2	s3	s4	s5	s6	s7	s8	s9	s10	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
z1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0,3	4	1,2	2
z2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0,2	2	0,4	4
z3	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0,3	5	1,5	1
z4	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0,1	6	0,6	3
z5	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0,1	1	0,1	5
Waga	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,05	0,05	0,05	0,05				
Liczba interakcji	0	2	1	4	3	1	1	3	1	1				
Iloczyn wag i interakcji	0	0,2	0,2	0,8	0,3	0,1	0,05	0,15	0,05	0,05				
Ranga	7	3	3	1	2	4	6	5	6	6				
Suma interakcji												35/ 2		
Suma iloczynów														5,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Obłój, Strategia organizacji, PWE, Warszawa 1998, s. 193.

Tabela 29. TOWS: Czy dana szansa wzmacnia daną silną stronę?

Mocne strony – atuty/Szanse	sz1	sz2	sz3	sz4	sz5	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
a1	0	1	1	1	0	0,2	3	0,6	2
a2	1	1	1	1	0	0,2	4	0,8	1
a3	1	1	1	0	1	0,2	4	0,8	1
a4	1	0	0	1	1	0,2	2	0,4	4
a5	1	1	1	1	1	0,1	5	0,5	3
a6	1	1	0	1	1	0,1	4	0,4	4
Waga	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1				
Liczba interakcji	5	4	4	5	4				
Iloczyn wag i interakcji	1,5	0,8	0,8	1	0,4				
Ranga	1	3	3	2	4				
Suma interakcji								22/2	
Suma iloczynów									8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Oblój, Strategia organizacji, PWE, Warszawa 1998, s. 193.

Tabela 30. TOWS: Czy dana szansa pozwala zniwelować daną słabość?

Słabe strony – słabości /Szanse	sz1	sz2	sz3	sz4	sz5	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
s1	1	1	1	1	0	0,1	4	0,4	2
s2	1	1	1	1	0	0,1	4	0,4	2
s3	1	1	1	0	0	0,2	3	0,6	1
s4	1	1	0	0	0	0,2	2	0,4	2
s5	1	1	1	1	0	0,1	4	0,4	2
s6	1	1	0	1	0	0,1	3	0,3	3
s7	1	1	1	1	1	0,05	5	0,25	4
s8	1	1	1	0	0	0,05	3	0,15	5
s9	1	1	1	0	0	0,05	3	0,15	5
s10	1	1	0	0	1	0,05	3	0,15	5
Waga	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1				
Liczba interakcji	10	10	7	5	2				
Iloczyn wag i interakcji	3	2	1,4	1	0,2				
Ranga	1	2	3	4	5				
Suma interakcji							34/2		
Suma iloczynów								11	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Obłój, Strategia organizacji, PWE, Warszawa 1998, s. 193.

Tabela 31. TOWS: Czy dane zagrożenie niweluje daną mocną stronę?

Mocne strony - atuty/ Zagrożenia	z1	z2	z3	z4	z5	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
a1	0	0	0	0	0	0,2	0	0	2
a2	0	0	1	0	0	0,2	1	0,2	1
a3	0	0	0	0	1	0,2	1	0,2	1
a4	0	0	0	0	1	0,2	1	0,2	1
a5	0	0	0	0	0	0,1	0	0	2
a6	0	0	1	1	0	0,1	2	0,2	1
Waga	0,3	0,2	0,3	0,1	0,1				
Liczba interakcji	0	0	2	1	2				
Iloczyn wag i interakcji	0	0	0,6	0,1	0,2				
Ranga	4	4	1	3	2				
Suma interakcji								10/2	
Suma iloczynów									1,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Oblój, Strategia organizacji, PWE, Warszawa 1998, s. 193.

Tabela 32. TOWS: Czy dane zagrożenie uwypukla daną słabość?

Słabe strony - słabości/ Zagrożenia	z1	z2	z3	z4	z5	Waga	Liczba interakcji	Iloczyn wag i interakcji	Ranga
s1	0	0	0	0	0	0,1	0	0	
s2	0	1	1	0	0	0,1	2	0,2	
s3	1	0	1	0	0	0,2	2	0,4	
s4	1	1	0	1	0	0,2	3	0,6	
s5	0	0	0	0	0	0,1	0	0	
s6	0	0	0	1	0	0,1	1	0,1	
s7	0	1	1	0	0	0,05	2	0,1	
s8	0	0	0	1	1	0,05	2	0,1	
s9	0	0	0	1	0	0,05	1	0,05	
s10	0	1	0	0	0	0,05	1	0,05	
Waga	0,3	0,2	0,3	0,1	0,1				
Liczba interakcji	2	4	3	4	1				
Iloczyn wag i interakcji	0,6	0,8	0,9	0,4	0,1				
Ranga									
Suma interakcji							14/2		
Suma iloczynów								4,4	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Obłój, Strategia organizacji, PWE, Warszawa 1998, s. 193.

Tabela 33. Zestawienie wyników analizy SWOT/TOWS gminy Domaniów.

	Wyniki analizy SWOT		Wyniki analizy TOWS		Zestawienie zbiorcze SWOT/TOWS	
Kombinacja	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/Szanse	30/2	5,7	22/2	8	52/2	13,7
Mocne strony/Zagrożenia	23/2	3,9	10/2	1,7	33/2	5,6
Słabe strony/Szanse	24/2	3,15	34/2	11	58/2	14,15
Słabe strony/Zagrożenia	35/2	5,7	14/2	4,4	49/2	10,1

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 34. Macierz rodzajów strategii.

	Szanse	Zagrożenia
Mocne strony	Strategia agresywna (dynamiczna)	Strategia konserwatywna
Słabe strony	Strategia konkurencyjna	Strategia defensywna

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 35. Macierz strategii gminy Domaniów.

	Szanse	Zagrożenia
Mocne strony	Strategia agresywna (dynamiczna) Liczba interakcji – 52/2 Ważona liczba interakcji – 13,7	Strategia konserwatywna Liczba interakcji – 33/2 Ważona liczba interakcji – 5,6
Słabe strony	Strategia konkurencyjna Liczba interakcji – 58/2 Ważona liczba interakcji – 14,15	Strategia defensywna Liczba interakcji – 49/2 Ważona liczba interakcji – 10,1

Źródło: Opracowanie własne

Przeprowadzona analiza SWOT/TOWS wykazała, że najwłaściwszą strategią działania dla gminy Domaniów jest strategia konkurencyjna.

Wskazanie rodzaju strategii, według której powinna postępować gmina Domaniów, stanowi wynik wykonanych analiz i obliczeń. Określenie zachodzących relacji pomiędzy poszczególnymi czynnikami (mocnymi stronami, słabymi stronami, szansami i zagrożeniami) i zsumowanie ilości interakcji oraz iloczynów pozwoliło na uzyskanie wyników dających możliwość wskazania właściwej strategii.

Kombinacja czynników, dla których uzyskano największą w zestawieniu zbiorczym sumę iloczynów, wskazała, że dla gminy Domaniów najwłaściwszą strategią działania będzie podejście mini-maxi (strategia konkurencyjna).

Władze gminy Domaniów powinny się zatem skupić na maksymalnym wykorzystaniu szans generowanych przez otoczenie, aby zniwelować słabe strony.

Strategia konkurencyjna obejmuje takie działania jak: powiększanie zasobów finansowych, powiększanie zasobów handlowych, ulepszanie linii produktów, zwiększanie produktywności, redukcja kosztów, utrzymanie przewagi konkurencyjnej. Jest to strategia polegająca na budowaniu siły konkurencyjnej organizacji.²⁰

Strategia gminy Domaniów powinna polegać na wykorzystaniu szans generowanych przez otoczenie, w celu zniwelowania jej słabości

Należy dążyć do wzmocnienia pozycji gminy Domaniów i skoncentrować działania na umocnieniu konkurencyjności gminy.

²⁰ A. Klasik, Studia prospektywne i analiza strategiczna. W: Planowanie strategiczne. Warszawa 1993 PWE, s. 111-112.

ROZDZIAŁ II.

KIERUNKI ROZWOJU

1. Wizja i misja rozwoju.

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości gminy Domaniów w perspektywie do 2025 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą wszyscy zaangażowani partnerzy, tj. władze samorządowe gminy, partnerzy społeczni i gospodarczy oraz mieszkańcy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów (zasoby endogeniczne) i szans rozwojowych pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza cała wspólnota samorządowa. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

WIZJA ROZWOJU "GMINA DOMANIÓW 2025"

Gmina Domaniów jest atrakcyjnym miejscem pracy, zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności rolniczej oraz pozarolniczej, z zachowaniem walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych jej obszaru dla przyszłych pokoleń.

Gmina Domaniów wyróżnia się nowoczesnym rolnictwem i rozwijającą się przedsiębiorczością poza rolnictwem. Jej mieszkańcy mają szeroki dostęp do edukacji, zatrudnienia, służby zdrowia, dóbr kultury i nauki, narzędzi społeczeństwa informacyjnego i niezbędnej infrastruktury technicznej w odpowiednim standardzie. Rozwijany jest kapitał ludzki, społeczny i instytucjonalny.

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Określa ona rolę władz samorządowych w procesie rozwoju wspólnoty lokalnej. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego – liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców, itd. Ponadto, władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju Gminy Domaniów.

MISJA GMINY DOMANIÓW

Twórcze, sprawne i skuteczne współdziałanie lokalnych i ponadlokalnych partnerów społecznych, gospodarczych i instytucjonalnych w celu zapewnienia satysfakcjonujących miejsc pracy oraz atrakcyjnych warunków życia zgodnie z potrzebami i aspiracjami mieszkańców.

2. Plan operacyjny strategii.

W nawiązaniu do przyjętej wizji i misji rozwoju Gminy Domaniów, przyjmuje się 3 obszary priorytetowe dla gminnej polityki rozwoju w perspektywie do 2025 roku.

Obraz 8. Diagram obszarów priorytetowych dla gminnej polityki rozwoju.

Źródło: opracowanie własne.

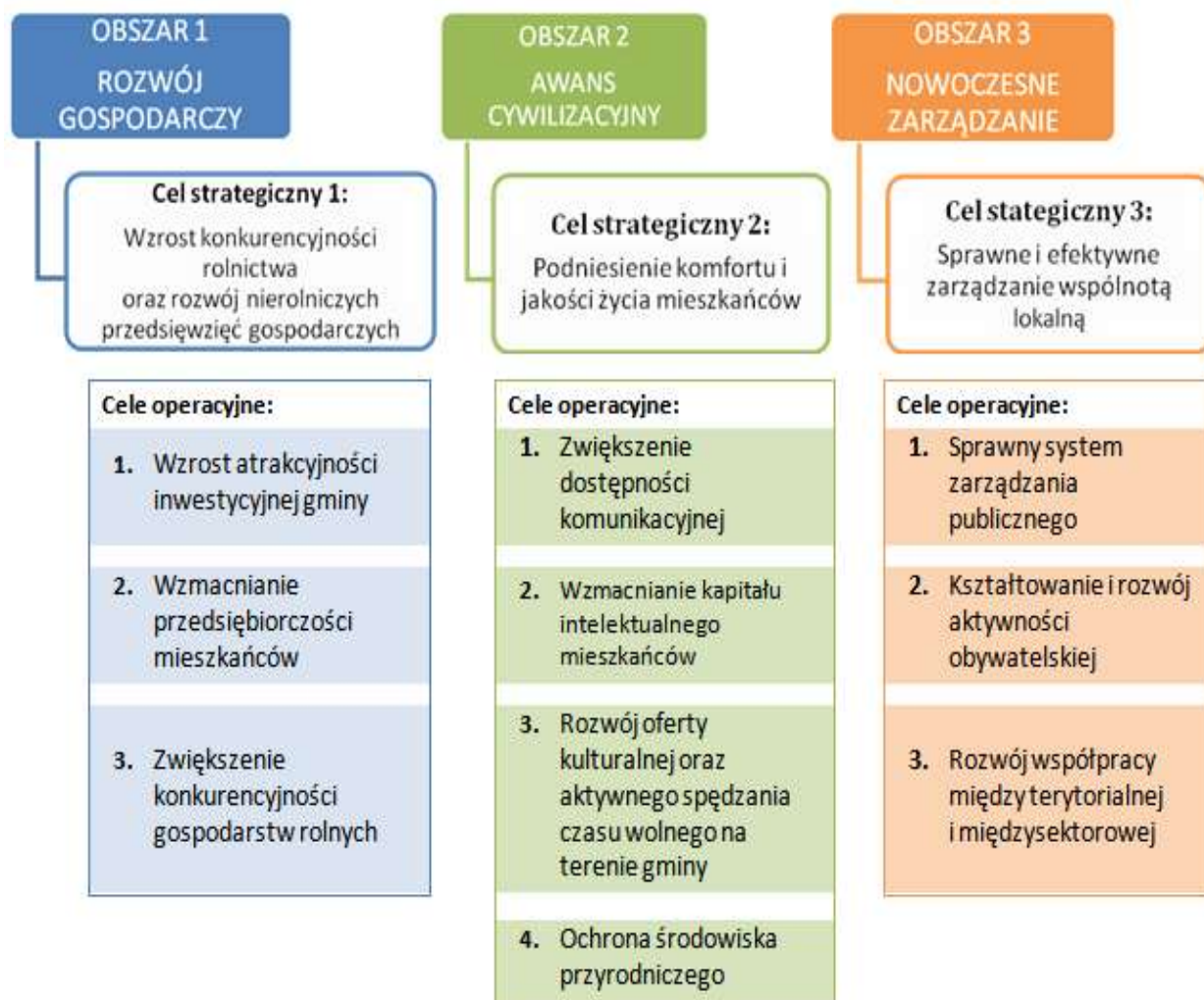
Są one względem siebie uzupełniające się, tylko umownie oddzielone. Nie jest możliwa sprawna i efektywna realizacja zapisów Strategii przy braku integracji poszczególnych działań, np. bez intensywnych działań z zakresu wzmacniania atrakcyjności gospodarczej nie ma mowy o poprawie warunków życia na terenie gminy.

Dla każdego z obszarów zdefiniowano cel strategiczny, będący celem o charakterze długofalowym (do 2025 roku), wskazujący na generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju w danym zakresie tematycznym, z którego wynikają następnie cele operacyjne. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono kierunki interwencji. Zestaw kierunków opisanych w Strategii należy traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej wszystkich podmiotów systemu zarządzania strategicznego i rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Domaniów.

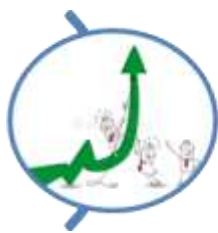
Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii stworzono listę rekomendowanych mierników. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji, ewaluacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających.

Poniższy schemat prezentuje w sposób syntetyczny obszary priorytetowe i cele rozwojowe.

Schemat 1. Obszary priorytetowe i cele rozwojowe Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025.

Źródło: opracowanie własne.

OBSZAR 1: ROZWÓJ GOSPODARCZY

Cel strategiczny: Wzrost konkurencyjności rolnictwa oraz rozwój nierolniczych przedsięwzięć gospodarczych

CEL OPERACYJNY		Mierniki realizacji celu:	
1.1 Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy		- Wpływy do budżetu gminy z CIT na 1 mieszkańca – dane Gminy Domaniów - Powierzchnia w ha utworzonych terenów inwestycyjnych na terenie gminy – dane Gminy Domaniów	
Strategia postępowania:			
Położenie geograficzne Gminy Domaniów w bliskim sąsiedztwie rozwiniętego przemysłowo Wrocławia, a także wysoka dostępność komunikacyjna, wynikająca z położenia przy autostradzie A4, stanowiącej główny ciąg komunikacyjny w kierunku konurbacji górnośląskiej, stanowią istotną przesłankę do rozwoju gospodarczego gminy. Bliskość wielu ośrodków akademickich stwarza możliwość wykorzystania zasobów kapitału intelektualnego mieszkańców Dolnego Śląska. Dostępność terenów o potencjale inwestycyjnym daje z kolei szansę przyciągnięcia zewnętrznych inwestorów. Do podstawowych działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności gospodarczej gminy należeć powinna właściwa polityka przestrzenna obejmująca tworzenie nowych i weryfikację istniejących dokumentów planistycznych, uwzględniająca scalanie gruntów, włączanie gruntów będących w posiadaniu przedsiębiorców, zmiany przeznaczenia gruntów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego a także tworzenie większych, zwartych i dobrze skomunikowanych obszarów funkcjonalnych na terenie gminy. Istotne są również działania z zakresu uzbrajania gruntów przeznaczonych pod zainwestowanie gospodarcze oraz wykup gruntów przez samorząd, przejmowanie gruntów Skarbu Państwa, jako uzasadnione elementy projektów tworzenia stref aktywności gospodarczej. Ograniczony zasób terenów komunalnych czy rozdrobnienie to bariery niesprzyjające organizowaniu zwartych stref gospodarczych. Dla rozwoju i atrakcyjności inwestycyjnej gminy ważne jest również opracowanie oraz promocja kompleksowej oferty dla inwestorów, która dokonywać się powinna we współpracy z organizacjami odpowiedzialnymi za wspieranie rozwoju subregionu.			
Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
1.1.1	Aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem potencjalnych stref przemysłowo-gospodarczych	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej, Dolnośląska Izba Gospodarcza, właściciele gruntów

1.1.2	Opracowanie i promocja kompleksowej oferty działek oraz obiektów inwestycyjnych we współpracy z właścicielami nieruchomości	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej, Dolnośląska Izba Gospodarcza, właściciele gruntów
1.1.3	Rozwój infrastruktury technicznej w wyznaczonych strefach aktywności gospodarczej	Urząd Gminy Domaniów	Właściciele gruntów, dostawcy mediów
1.1.4	Pozyskiwanie gruntów pod zagospodarowanie inwestycyjne	Urząd Gminy Domaniów	Właściciele gruntów
1.1.5	Inicjowanie i wspieranie działań w zakresie scalania gruntów	Urząd Gminy Domaniów, Starostwo Powiatowe w Oławie	Mieszkańcy, właściciele gruntów,

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji celu:
1.2 Wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców	- Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. – dane BDL GUS - Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym – dane BDL GUS
Strategia postępowania: <i>Gmina Domaniów posiada bardzo niskie wskaźniki przedsiębiorczości, dokumentowane liczbą zarejestrowanych w systemie REGON działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W gospodarce lokalnej zdecydowanie przeważają podmioty gospodarcze o charakterze mikro i małym oraz jednoosobowe działalności gospodarcze. Dla podniesienia wskaźników przedsiębiorczych wśród społeczności lokalnej należy wdrażać działania ułatwiające powstawanie i prowadzenie małych firm. Ze strony samorządu gminnego powinny być to działania dwójakiego rodzaju – stymulujące zakładanie nowych podmiotów gospodarczych oraz wspierające działalność istniejących firm.</i> <i>Ważnymi kierunkami interwencji w tej materii uznano nawiązywanie współpracy samorządu gminnego z różnymi instytucjami otoczenia biznesu, które oferują firmom szeroki wachlarz usług, często współfinansowanych w ramach projektów UE – m.in. doradztwo biznesowe, zwrotne formy finansowe, szkolenia, itp.</i> <i>Uzupełnieniem oferty szkoleniowej i doradczej z zakresu przedsiębiorczości powinna pomoc w aplikowaniu o środki zewnętrzne na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej.</i> <i>Ponadto zwrócono uwagę na wzbogacanie programów szkolnych o autorskie, praktyczne programy kształcenia przedsiębiorczości – predyspozycje do bycia przedsiębiorcą, pomysły biznesowe, organizacja firmy, konkursy, firmy symulacyjne, itp. Zwiększy to w przyszłości skłonność do podejmowania przez młodych ludzi działalności gospodarczej.</i>	

Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
1.2.1	Kształtowanie cech przedsiębiorczych, szczególnie wśród młodzieży szkolnej (programy autorskie, spotkania z przedsiębiorcami, itp.)	Placówki edukacyjne, Gminny Zespół Oświaty	Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy
1.2.2	Organizacja usług doradczych i szkoleniowych dla osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą – współpraca z instytucjami otoczenia biznesu	Urząd Gminy Domaniów	Instytucje otoczenia biznesu
1.2.3	Pomoc w poszukiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania oraz aplikowaniu o środki finansowe na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej	Urząd Gminy Domaniów	LGD Lider A4, instytucje otoczenia biznesu

CEL OPERACYJNY		Mierniki realizacji celu:	
1.3 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych		• Liczba gospodarstw rolnych prowadzących aktywną działalność rolniczą – dane Gminy Domaniów i/lub dane BDL GUS • Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego – dane Gminy Domaniów i/lub dane BDL GUS	
Strategia postępowania:			
<i>Pomimo rosnącego potencjału inwestycyjnego Gminy Domaniów oraz większego rozwoju funkcji mieszkaniowej, rolnictwo wciąż stanowić będzie ważny element gospodarki lokalnej. Rolą wspólnoty samorządowej w tym obszarze powinno być podjęcie działań zmierzających do zwiększenia efektywności ekonomicznej istniejących gospodarstw rolnych. Wśród działań mających na celu wzrost opłacalności i wydajności produkcji rolnej wymienić należy szkolenia, doradztwo oraz wszelką pomoc merytoryczną dla rolników, szczególnie w zakresie pozyskiwania środków płynących z funduszy unijnych w latach 2014-2020. Zadaniem władz będzie zatem przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach, organizowanie spotkań, stymulowanie współpracy pomiędzy rolnikami i pomoc w organizowaniu się rolników w większe grupy producenckie.</i> <i>Alternatywą dla tradycyjnego rolnictwa powinno stać się rolnictwo ekologiczne i niszowe. Produkcja tzw. zdrowej żywności zyskuje coraz szersze grono odbiorców, którzy skłonni są za dostarczane produkty płacić cenę przewyższającą tradycyjne stawki rynkowe. Dotychczasowe inicjatywy w obszarze produkcji deserowych owoców jagodowych, szczególnie truskawki, maliny, borówki amerykańskiej i porzeczek wskazują na wysoki potencjał tzw. rolnictwa niszowego. Tym samym rolnictwo ekologiczne i niszowe może szczególnie stanowić szansę rozwoju dla małych gospodarstw, niemogących korzystać z efektów dużej skali produkcji.</i>			
Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
1.3.1	Wsparcie merytoryczne i doradztwo dla rolników, zamierzających unowocześniać i rozwijać lub przekształcać własne gospodarstwa	Urząd Gminy Domaniów, Ośrodek Doradztwa Rolniczego	LGD Lider A4, Dolnośląska Izba Rolnicza, Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, producenci rolni

1.3.2	Pomoc doradcza w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	Urząd Gminy Domaniów	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, LGD Lider A4, Dolnośląska Izba Rolnicza, Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, producenci rolni
1.3.3	Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, niszowego oraz marketingu produktów lokalnych	Urząd Gminy Domaniów	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, LGD Lider A4, Dolnośląska Izba Rolnicza, Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, producenci rolni
1.3.4	Utworzenie miejsca sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych na terenie gminy (targowisko)	Urząd Gminy Domaniów	Producenci rolni
1.3.5	Wspieranie powstawania organizacji rolniczych i grup producenckich	Urząd Gminy Domaniów	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, LGD Lider A4, Dolnośląska Izba Rolnicza, Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, producenci rolni

OBSZAR 2: AWANS CYWILIZACYJNY

Cel strategiczny: **Podniesienie komfortu i jakości życia mieszkańców**

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji celu:
2.1 Zwiększenie dostępności komunikacyjnej	- Długość zmodernizowanych i nowych dróg różnych kategorii na terenie gminy [km] – dane zarządców dróg - Liczba zdarzeń drogowych na terenie gminy – dane Policji
Strategia postępowania: <i>Pomimo korzystnego położenia względem autostrady A4 i dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy niezbędne są działania zmierzające do poprawy jakości przemieszczania się mieszkańców, zarówno w układzie zewnętrznym jak i wewnętrznym. Stale zwiększające się natężenie ruchu na lokalnych drogach oraz zły stan wielu z nich sprawia, że niezbędna jest modernizacja lokalnego układu drogowego w oparciu o obowiązujące normy.</i> <i>W ramach działań ukierunkowanych na zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej, zakłada się szeroką współpracę Gminy Domaniów z innymi zarządcami dróg na rzecz budowy, modernizacji i przebudowy dróg wojewódzkich oraz powiatowych.</i> <i>Przedsięwzięcia dedykowane wzmocnieniu dostępności wewnętrznej obejmują doskonalenie jakości komunikacji, budowę dróg gminnych wg parametrów normatywnych, modernizację i przebudowę zasobu drogowego zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami, kontynuację przejrzystego znakowania ulic wraz z numeracją posesji a także poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez budowę ciągów pieszych przy drogach i rozwój systemu oświetlenia ulicznego.</i> <i>Planuje się również współpracę z innymi samorządami na rzecz zorganizowania publicznego transportu zbiorowego, obejmującego Gminę Domaniów.</i>	

Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
2.1.1	Współpraca w zakresie zwiększenia zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy - budowa, modernizacja i przebudowa dróg wojewódzkich i powiatowych	Urząd Gminy Domaniów	Zarządcy dróg, sąsiednie gminy
2.1.2	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych do parametrów normatywnych – zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami	Urząd Gminy Domaniów	Właściciele gruntów, mieszkańcy, podmioty prywatne, przedsiębiorcy
2.1.3	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez budowę ciągów pieszych przy drogach i rozwój systemu oświetlenia ulicznego.	Urząd Gminy Domaniów	Właściciele gruntów, mieszkańcy, podmioty prywatne, przedsiębiorcy
2.1.4	Działania na rzecz zorganizowania publicznego transportu zbiorowego, obejmującego gminę Domaniów	Urząd Gminy Domaniów, inne JST	Przewoźnicy, mieszkańcy
2.1.5	Rozwój sieci tras rowerowych o funkcjach komunikacyjnych, zintegrowanych z innymi systemami komunikacyjnymi	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Powiatowy Zarząd Drogowy, sąsiednie gminy, organizacje pozarządowe

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji celu:
2.2 Wzmacnianie kapitału intelektualnego mieszkańców	• Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym – dane Gminy Domaniów i/lub dane BDL GUS; • Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach podstawowych i/lub gimnazjach – dane Gminy Domaniów i/lub dane BDL GUS; • Średni wynik z egzaminu po szkole podstawowej i/lub egzaminu gimnazjalnego – dane OKE we Wrocławiu
Strategia postępowania: <i>Niniejszy cel skoncentrowany jest na zapewnieniu wysokiej jakości, nowoczesnej, odpowiadającej na potrzeby i oczekiwania społeczne oraz zmiany demograficzne i inne zachodzące w otoczeniu, oferty edukacyjnej. Działania wzmacniające jakość kapitału intelektualnego (dla rozwoju gminy) rozumiane są w sposób kompleksowy, obejmując wszystkie etapy edukacji, począwszy od opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej, stymulujących rozwój intelektualny i społeczny dziecka, z uwzględnieniem kształcenia na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, kończąc na kształtowaniu i promocji postaw związanych z uczeniem się przez całe życie. Interwencje będą miały zarówno charakter miękkiej, jak i inwestycyjnej.</i> <i>Zaplanowano działania ukierunkowane na strategiczny rozwój szkół i placówek oświatowych oraz doskonalenie oferty, powodujące w swoim założeniu wzrost dostępności i jakości edukacji, w tym modernizację i rozwój bazy oświatowej, doskonalenie kadry, doposażenie w sprzęt ICT oraz pomoce</i>	

dydaktyczne, wdrażanie nowoczesnych rozwiązań i technologii, a także wykorzystanie multimedialnych i systemów elektronicznych. Dodatkowo, aby zapewnić uczniom, korzystającym z usług edukacyjnych świadczonych na terenie gminy, optymalne i komfortowe warunki do nauki, w ramach strategii postępowania uwzględniono działania związane z uruchomieniem stołówek czy zapewnieniem pomocy psychologicznej. Planuje się również rozszerzenie i różnicowanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Do istotnych elementów oferty należeć będzie m.in. kształcenie kompetencji kluczowych, niezbędnych do samorealizacji, rozwoju osobistego, aktywności obywatelskiej, integracji społecznej i zatrudnienia, wśród których wymienić należy kompetencje językowe, matematyczne, techniczne, informatyczne, społeczne i obywatelskie czy przedsiębiorczości. Implementacja treści i działań niezbędnych do rozwoju kompetencji kluczowych winno odbywać się od samego początku procesu kształcenia.

Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
2.2.1	Zapewnienie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz przedszkolnych - zgodnie z potrzebami społeczności gminnej, w tym również w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego	Urząd Gminy Domaniów, partnerzy prywatni	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Gminny Zespół Oświaty, szkoły i placówki oświatowe, LGD Lider A4, organizacje pozarządowe
2.2.2	Rozwój szkół i placówek oświatowych, w tym m.in. poprzez modernizację i rozwój bazy oświatowej, w tym również pod kątem konieczności zabezpieczenia miejsc dla młodszych dzieci, doskonalenie kadry, wyposażenie w sprzęt ICT oraz pomoce dydaktyczne, wdrażanie nowoczesnych rozwiązań i technologii, wykorzystanie multimedialnych i systemów elektronicznych	Szkoły i placówki oświatowe	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Urząd Gminy Domaniów, Gminny Zespół Oświaty, LGD Lider A4, organizacje pozarządowe, partnerzy prywatni
2.2.3	Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych (m.in. językowych, matematyczno-przyrodniczo-technicznych, informatycznych, kulturowych i artystycznych) oraz podnoszenia sprawności fizycznej	Szkoły i placówki oświatowe, Centrum Kultury i Czytelnictwa	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Urząd Gminy Domaniów, Gminny Zespół Oświaty, Rady Sołeckie, LGD Lider A\$, kluby sportowe, podmioty prywatne
2.2.4	Pomoc osobom ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym również dostosowanie szkół i placówek do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.	Szkoły i placówki oświatowe	PFRON, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Urząd Gminy Domaniów, Gminny Zespół Oświaty, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, zakłady opieki zdrowotnej, LGD Lider A4, organizacje pozarządowe, partnerzy prywatni

2.2.5	Organizacja pomocy psychologicznej w szkołach i placówkach oświatowych na terenie gminy.	Szkoły i placówki oświatowe	Urząd Gminy Domaniów, Gminny Zespół Oświaty, organizacje pozarządowe, zakłady opieki zdrowotnej, poradnie psychologiczne, partnerzy prywatni
2.2.6	Uruchomienie stołówek przy szkołach i placówkach oświatowych, zgodnie z zapotrzebowaniem ze strony rodziców i uczniów.	Szkoły i placówki oświatowe	Urząd Gminy Domaniów, Gminny Zespół Oświaty, organizacje pozarządowe, partnerzy prywatni
2.2.7	Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz korzystaniem z kształcenia ustawicznego	Szkoły i placówki oświatowe	Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Gminy Domaniów, Gminny Zespół Oświaty, organizacje pozarządowe, partnerzy prywatni

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji celu:
2.3 Rozwój oferty kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego na terenie gminy	- Liczba nowopowstałych i/lub zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych – dane Gminy Domaniów - Liczba nowopowstałych i/lub zmodernizowanych obiektów kulturalnych – dane Gminy Domaniów - Liczba organizowanych imprez kulturalnych – dane Gminy Domaniów - Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych na terenie gminy – dane Gminy Domaniów - Liczba organizowanych imprez sportowych – dane Gminy Domaniów - Liczba uczestników wydarzeń sportowych na terenie gminy – dane Gminy Domaniów
Strategia postępowania: <i>Strategia postępowania w obszarze rozwoju i integracji oferty spędzania czasu wolnego na terenie Gminy Domaniów obejmuje zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i działania tzw. „miękkie”, związane rozwijaniem i tworzeniem nowych atrakcji w ramach oferty.</i> <i>Dobra infrastruktura sportowa (wyczynowa i amatorska), rekreacyjna oraz kulturalna i rozrywkowa, spełniająca wielorakie potrzeby i oczekiwania odbiorców, logicznie rozmieszczona i dobrze skomunikowana, przyczyni się do zniwelowania negatywnych różnic w dostępie i jakości oferty w mieście i na obszarach wiejskich. W ramach działań infrastrukturalnym planuje się m.in. budowę, modernizację lub wyposażenie budynków pełniących funkcje kulturalne, rozwój istniejących kompleksów sportowo-rekreacyjnych oraz budowa nowych a także rozwój małej architektury oraz miejsc wypoczynku i rekreacji.</i> <i>Przedsięwzięciom inwestycyjnym będzie towarzyszyć wypracowanie kompleksowej oferty spędzania czasu wolnego, skierowanej do mieszkańców z każdej grupy wiekowej. Zakłada się bardziej efektywne wykorzystanie dostępnej infrastruktury społecznej na potrzeby mieszkańców (świetlice wiejskie, remizy</i>	

OSP, sale gimnastyczne, inne obiekty) oraz tworzenie warunków rozwoju dla organizacji, podmiotów i osób prowadzących działalność w zakresie kultury i sportu w wymiarze amatorskim i profesjonalnym.

Głównym założeniem działań podejmowanych w ramach realizacji niniejszego celu jest stworzenie oferty, która będzie stwarzała nową jakość i zmieniała wizerunek Gminy Domaniów jako atrakcyjnego miejsca do życia i spędzania czasu wolnego.

Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
2.3.1	Budowa, modernizacja lub wyposażenie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic, domów kultury i bibliotek	Urząd Gminy Domaniów, Centrum Kultury i Czytelnictwa	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, LGD Lider A4
2.3.2	Rozwijanie istniejących kompleksów sportowo-rekreacyjnych oraz budowa nowych obiektów poszerzających ofertę dla mieszkańców	Urząd Gminy Domaniów	Ministerstwo Sportu i Turystyki, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, LGD Lider A4
2.3.3	Doskonalenie oferty kulturalnej i sportowej oraz efektywne wykorzystanie dostępnej infrastruktury społecznej na potrzeby mieszkańców (świetlice wiejskie, remizy OSP, sale gimnastyczne, inne obiekty)	Urząd Gminy Domaniów, Centrum Kultury i Czytelnictwa, organizacje pozarządowe, podmioty prywatne	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, LGD Lider A4
2.3.4	Tworzenie warunków rozwoju dla organizacji, podmiotów i osób prowadzących działalność w zakresie kultury i sportu w wymiarze amatorskim i profesjonalnym	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, LGD Lider A4,
2.3.5	Rozwój małej architektury oraz miejsc wypoczynku i rekreacji (ławki, kosze, miejsca grillowe, wypoczynku, siłownie zewnętrzne, place zabaw, stojaki rowerowe itp.).	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, organizacje pozarządowe, LGD Lider A4, podmioty prywatne
2.3.6	Rozwój oferty tras aktywności fizycznej, tras turystyczno-krajoznawczych oraz ścieżek dydaktycznych - wytyczenie, odpowiednie oznakowanie, bieżące utrzymywanie, sieciowanie wewnątrzgminne i skojarzenie ze szlakami na obszarach sąsiadujących, upowszechnianie/promocja	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Centrum Kultury i Czytelnictwa, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, LGD Lider A4

CEL OPERACYJNY		Mierniki realizacji celu:	
2.4 Ochrona środowiska przyrodniczego		- Liczba godzin zajęć szkolnych w ramach edukacji ekologicznej – dane szkół i placówek oświatowych - Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej/wodociągowej – dane Gminy Domaniów i/lub BDL GUS; - Liczba gospodarstw domowych korzystających z odnawialnych źródeł energii i/lub uczestniczących w programie likwidacji i wymiany nieekologicznych źródeł ciepła – dane Gminy Domaniów - Liczba gospodarstw domowych uczestniczących w programie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb – dane Gminy Domaniów	
Strategia postępowania:			
Rozwijające się osadnictwo zmusza do modernizacji i rozbudowy infrastruktury wodociągowej wraz ze stacją uzdatniania wody w celu zabezpieczenia aktualnych oraz przyszłych potrzeb mieszkańców. Jedynie częściowe skanalizowanie gminy powoduje konieczność dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Spore rozproszenie w strukturze osadnictwa na terenie gminy oraz wysokie koszty budowy urządzeń kanalizacyjnych w najdalej oddalonych skupiskach wymagają wsparcia organizacyjnego i finansowego w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych na tych terenach. Nie mniej ważne są interwencje w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców, kształtowania proekologicznych postaw i świadomości w zakresie zasad zrównoważonego rozwoju, doskonalenie gospodarki odpadami, jak również sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza – m.in. likwidację i wymianę nieekologicznych źródeł ciepła, zwiększanie efektywności energetycznej budynków oraz wsparcie i promocję rozwiązań bazujących na odnawialnych źródłach energii. Ochrona środowiska przyrodniczego poprzez zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi oraz kształtowanie świadomości i postaw ekologicznych mieszkańców pozwoli na zachowanie walorów środowiskowych gminy poprawiając komfort życia mieszkańców.			
Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
2.4.1	Rozbudowa i modernizacja sieciowego (gminnego) systemu zaopatrzenia w wodę, budowa nowych ujęć i optymalizacja zużycia wody	Zakład Gospodarki Komunalnej	Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, instytucje publiczne, podmioty prywatne, mieszkańcy
2.4.2	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy oraz pomoc organizacyjna i finansowa w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz bezodpływowych zbiorników na terenach o zabudowie rozproszonej	Zakład Gospodarki Komunalnej, Urząd Gminy Domaniów	Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, instytucje publiczne, podmioty prywatne, mieszkańcy

2.4.3	Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, m.in. poprzez tworzenie warunków do likwidacji i wymiany nieekologicznych źródeł ciepła	Urząd Gminy Domaniów, mieszkańcy	Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego i
2.4.4	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej na terenie gminy	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, podmioty prywatne
2.4.5	Doskonalenie gospodarki odpadami, w tym kontynuowanie zadań z zakresu utylizacji azbestu	Urząd Gminy Domaniów, Związek Międzygminny Ślęza-Oława	Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, instytucje publiczne, podmioty prywatne, mieszkańcy
2.4.6	Działania związane z promocją i wsparciem wykorzystywania na terenie gminy odnawialnych źródeł energii	Urząd Gminy Domaniów, organizacje pozarządowe	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, podmioty prywatne, mieszkańcy, LGD Lider A4
2.4.7	Kształtowanie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie ekologii (m.in. kampanie informacyjne i mikroprojekty dotyczące postaw i zachowań proekologicznych, prowadzone przez różne podmioty, w tym pozarządowe)	Urząd Gminy Domaniów, szkoły i placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Centrum Kultury i Czytelnictwa, parafie, mieszkańcy, media, LGD Lider A4

OBSZAR 3: NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE

Cel strategiczny: Sprawne i efektywne zarządzanie wspólnotą lokalną

CEL OPERACYJNY	Mierniki realizacji celu:
3.1 Sprawny system zarządzania publicznego	- Liczba pracowników samorządowych uczestniczących w działaniach podnoszących kwalifikacje zawodowe – dane Gminy Domaniów - Liczba elektronicznych usług publicznych świadczonych przez gminę – dane Gminy Domaniów - Wyniki cyklicznego monitoringu usług publicznych świadczonych przez Urząd Gminy Domaniów oraz jednostki gminne - dane Gminy Domaniów - Odsetek budynków samorządowych przystosowanych do obsługi osób niepełnosprawnych i starszych – dane Gminy Domaniów
Strategia postępowania: <i>Sprawność systemu zarządzania warunkuje w znacznym stopniu rozwój społeczno-gospodarczy całej gminy. To od jakości pracy administracji (profesjonalnego zarządzania) w dużej mierze zależy tempo rozwoju wspólnoty lokalnej – od stosowanych rozwiązań zarządczych, w tym nowoczesnych, związanych z elektroniczną administracją, kompetencjami pracowników, przejrzystymi kryteriami dystrybucji środków finansowych, budowanym klimatem dla rozwoju społeczno-gospodarczego, od prowadzenia mądrej polityki rozwoju na poziomie strategicznym, od otwartości i umiejętności współpracy, a także wykorzystywania szans, pojawiających się w otoczeniu jednostki, w tym związanych z możliwościami zewnętrznego finansowania działań rozwojowych.</i> <i>W ramach niniejszego celu operacyjnego zaprojektowano działania służące podniesieniu sprawności i efektywności administrowania, co nie będzie możliwe bez stałego monitorowania poziomu satysfakcji klientów i pracowników, wzmacniania potencjału kadrowego i bazy (budowa, przebudowa, modernizacja i/lub adaptacja obiektów użyteczności publicznej), szerokiego stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (w relacjach między komórkami organizacyjnymi urzędu, w kontaktach z podmiotami zewnętrznymi, a także między urzędem a mieszkańcami i innymi klientami), implementacji skutecznych instrumentów zarządzania publicznego, jak również korzystania z doświadczeń i najlepszych praktyk innych jednostek samorządu terytorialnego. Wśród kluczowych przedsięwzięć należy wskazać rozwój e-administracji, m.in. poprzez budowę zintegrowanej platformy elektronicznej – informatyzację oraz integrację systemów informatycznych Urzędu Gminy Domaniów, jednostek organizacyjnych oraz innych instytucji publicznych. Konieczność permanentnego podwyższania jakości i dostępności świadczonych usług wynika z postępu cywilizacyjnego oraz stanowi odpowiedź na rosnące wymagania względem administracji publicznej.</i> <i>Nowoczesne zarządzanie publiczne w Gminie Domaniów będzie obejmować racjonalizację procesu zarządzania przestrzenią w gminie, uwzględniającą uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich miejscowości gminy w celu uniknięcia procesu rozpraszania zabudowy. Wynika to z dążenia do optymalizacji kosztów budowy i utrzymania infrastruktury komunalnej, zwiększenia estetyki gminy, troski o jakość krajobrazu, ale też świadomości znaczenia krajobrazu jako elementu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.</i>	

Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
3.1.1	Doskonalenie kadr samorządowych (szkolenia, kursy, studia podyplomowe, itd.)	Urząd Gminy Domaniów	Klienci i partnerzy Urzędu Gminy Domaniów, jednostki gminne
3.1.2	Podnoszenie sprawności administracyjnej oraz jakości obsługi klienta poprzez monitorowanie poziomu satysfakcji klientów i pracowników	Urząd Gminy Domaniów	Klienci i partnerzy Urzędu Gminy Domaniów, jednostki gminne
3.1.3	Promowanie systemu wartości etycznych wśród pracowników samorządowych, przejrzystość pracy urzędu (w załatwianiu spraw i w dostępie do informacji publicznej)	Urząd Gminy Domaniów	Klienci i partnerzy Urzędu Gminy Domaniów, jednostki gminne
3.1.4	Program informatyzacji Urzędu Gminy i jednostek gminnych, upowszechnianie usług elektronicznych w administracji (e-administracja)	Urząd Gminy Domaniów	Klienci i partnerzy Urzędu Gminy Domaniów, jednostki gminne, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, Ministerstwo Cyfryzacji
3.1.5	Racjonalizacja procesu zarządzania przestrzenią - przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy poprzez uchwalenie planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich miejscowości gminy	Urząd Gminy Domaniów	Mieszkańcy, podmioty prywatne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe
3.1.6	Modernizacja obiektów użyteczności publicznej, w tym przystosowanie do obsługi osób starszych i niepełnosprawnych	Urząd Gminy Domaniów	PFRON, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, partnerzy prywatni

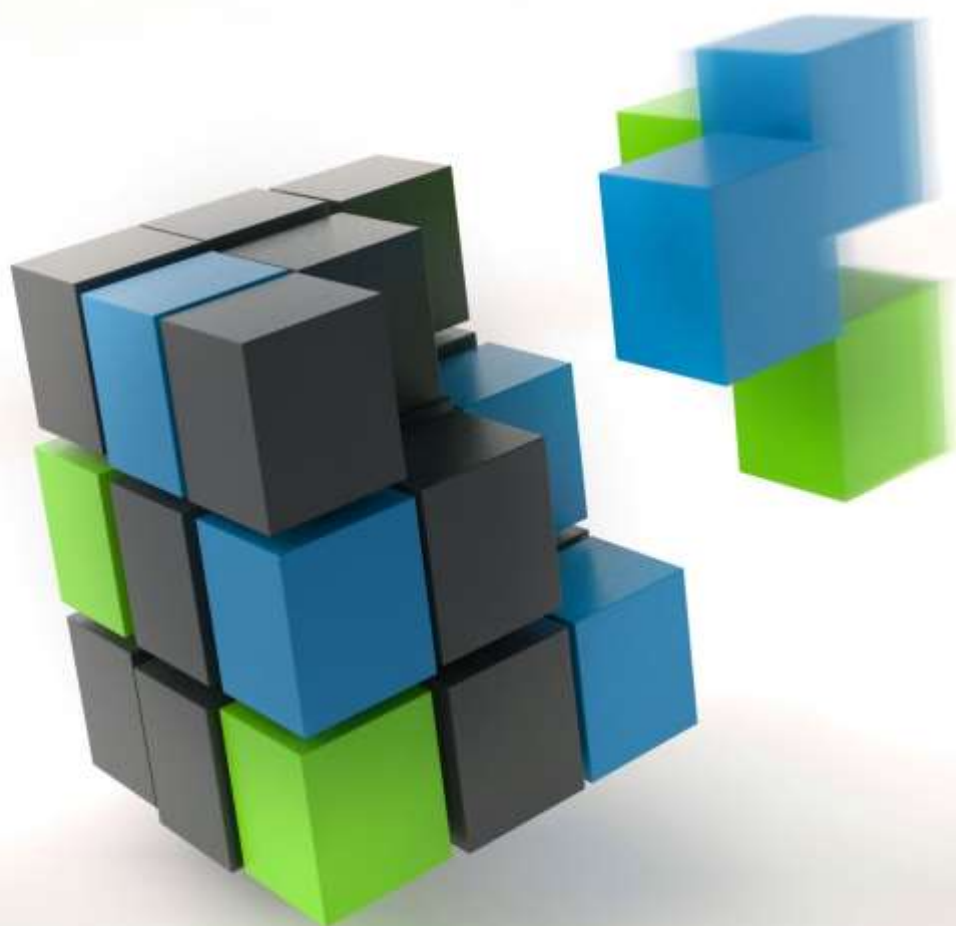
CEL OPERACYJNY	Mienniki realizacji celu:		
3.2 Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej	• Liczba nowych organizacji pozarządowych, działających na terenie gminy – dane Gminy Domaniów • Liczba wolontariuszy z terenu gminy – dane organizacji pozarządowych z terenu gminy Domaniów		
Strategia postępowania: Jednym z kluczowych warunków realizacji wielu kierunków interwencji zapisanych w ramach niniejszej strategii jest permanentne podnoszenie poziomu zaangażowania mieszkańców. Aktywność mieszkańców, wyrażona nie tylko aktywnością wyborczą, lecz także codziennym współuczestnictwem w działaniach inicjowanych przez samorząd lokalny, powinna stanowić nieodzowny element wdrażania polityki rozwoju. Aby tak się stało, niezbędne jest wzmacnianie kapitału społecznego mieszkańców, promowanie postaw obywatelskich, budowanie więzi współpracy w różnych wymiarach. Pobudzanie aktywności mieszkańców i ich zdolności do współdziałania będzie się odbywać nade wszystko poprzez podnoszenie wiedzy, kompetencji i umiejętności obywatelskich, wspieranie organizacji pozarządowych i innych inicjatyw społecznych. Istotnym wyzwaniem, stojącym przed gminą Domaniów, pozostaje wzmacnianie spójności i integralności społecznej (w szczególności integracja międzypokoleniowa oraz dotycząca „nowych” i „starych” mieszkańców), budowanie silnej tożsamości lokalnej, poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania, jego specyfiki i historii, m.in. dbałość o dziedzictwo kulturowe, w szczególności o charakterze niematerialnym. Silne, pozytywne relacje w ramach wspólnoty samorządowej dają szansę sprawnej i efektywnej współpracy na rzecz wykorzystywania specyficznych potencjałów gminy, realizacji potrzeb społecznych i rozwiązywania najważniejszych problemów gminy, celem zwiększenia skuteczności prowadzonej polityki rozwoju.			
Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
3.2.1	Edukacja obywatelska oraz promocja aktywności i partycypacji społecznej, w tym rozwijanie indywidualnej i korporacyjnej filantropii oraz wolontariatu	Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby sportowe	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego,, rady sołeckie, koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe, jednostki OSP, LGD Lider A4
3.2.2	Doskonalenie budżetu partycypacyjnego jako instrumentu współzarządzania finansami lokalnymi	Urząd Gminy w Domaniowie	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, rady sołeckie, LGD Lider A4
3.2.3	Budowanie silnej tożsamości lokalnej, poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania, jego specyfiki i historii	Centrum Kultury i Czytelnictwa, organizacje pozarządowe	Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, powiat oławski, rady sołeckie, koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe, jednostki OSP, LGD Lider A4

CEL OPERACYJNY		Mierniki realizacji celu:	
3.3 Rozwój współpracy terytorialnej i międzysektorowej		- Liczba zrealizowanych wspólnych projektów rozwojowych w ramach subregionu wrocławskiego – dane Gminy Domaniów - Liczba zadań zleconych organizacjom pozarządowym – dane Gminy Domaniów	
Strategia postępowania:			
Respektując obowiązujące zasady rozwoju regionalnego w Polsce (tzw. nowy paradygmat rozwoju regionalnego) oraz wyzwania, przed jakimi stoi gmina Domaniów, niniejsza strategia uwzględnia partnerstwo i podejście zintegrowane. Powodzenie jej realizacji w znacznej mierze będzie zależać od zaangażowania i determinacji władz samorządowych, partnerów gospodarczych i społecznych. Strategia nie obejmuje bowiem wyłącznie zadań, będących w kompetencjach samorządu gminnego, ale wskazuje na rozwiązania niezbędne dla stałego i efektywnego rozwoju całej wspólnoty lokalnej, zgodnie z założeniem wieloszczeblowego, partnerskiego zarządzania sprawami publicznymi. Stąd też proponowane instrumenty jej realizacji warunkują konieczność implementacji efektywnego systemu współpracy terytorialnej oraz współpracy z sektorem pozarządowym i prywatnym – dla wzrostu spójności społeczno-gospodarczej oraz wystąpienia efektu synergii.			
Zadania i projekty		Realizacja/ koordynacja	Podmioty zaangażowane
3.3.1	Rozwój współpracy terytorialnej, w szczególności w ramach powiatu oławskiego (rozumianego jako obszar funkcjonalny) i Lokalnej Grupy Działania Lider A4	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, samorządy z terenu subregionu wrocławskiego, powiat oławski, gminy powiatu oławskiego, LGD Lider A4
3.3.2	Rozwój współpracy z sektorem pozarządowym – finansowe i pozafinansowe formy współpracy	Urząd Gminy Domaniów	Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego, powiat oławski, LGD Lider A4, organizacje pozarządowe, inicjatywy nieformalne
3.3.3	Realizacja zadań w systemie partnerstwa publiczno-prywatnego	Urząd Gminy Domaniów	Przedsiębiorcy, gminy sąsiednie

ROZDZIAŁ III.

IMPLEMENTACJA

STRATEGII

1. Kluczowe instytucje i podmioty zaangażowane w proces wdrażania strategii.

Strategia Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 nie ogranicza się w swych założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych Gminy Domaniów, ale angażuje i inicjuje działania realizowane w szerokich partnerstwach lokalnych oraz subregionalnych. Znajduje to wyraz w kierunkach interwencji zawartych w Strategii, dla których jednostkami koordynującymi/ realizującymi są zarówno Urząd Gminy Domaniów i jednostki gminne, jak również jednostki samorządu terytorialnego pozostałych szczebli, administracja rządowa oraz inne instytucje publiczne, a także podmioty prywatne i pozarządowe. Takie podejście do rozwoju wspólnoty lokalnej jest spójne z nowym paradygmatem polityki regionalnej.

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025, można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- 1) sektor publiczny - władze samorządowe Gminy Domaniów, Urząd Gminy Domaniów i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, administracja rządowa, itd.,
- 2) sektor biznesowy - prywatni przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze,
- 3) sektor społeczny - mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, itd.

Instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, jak również monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 tworzą:

- 1) Wójt Gminy Domaniów,
- 2) Rada Gminy Domaniów,
- 3) komórka zarządzająca wdrażaniem strategii,
- 4) komórki w ramach Urzędu Gminy Domaniów oraz jednostki gminne,
- 5) wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w ramach poszczególnych kierunków interwencji.

W konsekwencji powyższych założeń, system realizacji strategii obejmował będzie trzy główne sfery aktywności oraz kategorie kierunków interwencji:

- sfera podległości, obejmująca kierunki interwencji należące do zakresu bezpośrednich, formalnych kompetencji samorządu gminnego oraz podległych mu jednostek – w tym przypadku jednostką koordynującą / realizującą dany kierunek interwencji, jak i jednostką monitorującą jest Gmina Domaniów lub gminna jednostka organizacyjna; kierunki interwencji mogą (lecz nie muszą) posiadać partnerów realizacyjnych,
- sfera współzależności, obejmująca kierunki interwencji, w stosunku do których samorząd gminny posiada wpływ pośredni (inicjujący działania, koordynujący działania wielu podmiotów) lub nie posiada żadnego formalnego wpływu, ale są one realizowane przez partnerów lokalnych i jednocześnie są istotne dla rozwoju całej Gminy Domaniów – jednostką koordynującą / realizującą dany kierunek interwencji jest podmiot niezależny od samorządu gminnego (JST wyższego szczebla, podmioty prywatne i pozarządowe); Gmina może pełnić funkcje koordynujące, inicjujące i partnerskie, natomiast jednostką monitorującą jest gmina Domaniów lub gminna jednostka organizacyjna,
- sfera oddziaływania, obejmująca kierunki interwencji pozostające poza sferą bezpośrednich kompetencji lub pośredniego wpływu samorządu gminnego, realizowane przez podmioty niezależne od samorządu gminnego – jednostką realizującą dany kierunek interwencji mogą być:

organy administracji rządowej, samorząd regionalny, samorząd powiatowy, partnerzy prywatni i pozarządowi, a sam kierunek ma charakter ponadlokalny - subregionalny, regionalny lub ponadregionalny, w ramach którego gmina może pełnić funkcje wyłącznie lobbingowe, partnerskie lub nie uczestniczyć w nim czynnie; jednostką monitorującą jest gmina Domaniów lub gminna jednostka organizacyjna.

Każdy kierunek interwencji w Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 zawiera wskazania dotyczące jednostki realizującej /koordynującej oraz zaangażowanych podmiotów/ partnerów realizacyjnych.

2. Ramy współpracy w zakresie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025.

Realizacja zapisów Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 powinna się odbywać poprzez budowę i rozwijanie sieci aktywnej współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, czyli zgodnie z kluczowymi zasadami polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Ze względu na wielopoziomowy charakter zarządzania strategią, podstawową zasadą, określającą sposób postępowania w trakcie jej wdrażania, winna być zasada partnerstwa. Jest ona rozumiana, jako otwarta i aktywna współpraca równoprawnie traktowanych podmiotów, reprezentujących różnorodne środowiska oraz instytucje i podmioty realizujące i/lub wspierające realizację działań na rzecz rozwoju Gminy Domaniów. Współpraca i partnerstwo na rzecz realizacji strategii są warunkami skuteczności podejmowanej interwencji strategicznej. Wynika to z założenia, że na zakres interwencji strategii składają się również zadania wykraczające poza sferę formalnych kompetencji samorządu gminnego.

Współpraca partnerska na rzecz rozwoju gminy wymaga od osób i organizacji pełnego zaangażowania i wiąże się z podejmowaniem ryzyka. Być „partnerem” oznacza w pełni odpowiadać za działania własne i tych, z którymi wspólnie podejmujemy decyzje i interwencje. Jednocześnie można określić zestaw przykładowych zasad, ram postępowania, którymi powinno się kierować partnerstwo, jeśli jego działania mają być skuteczne:

- podzielenie wspólnej wizji oraz misji rozwoju gminy, gotowość do pełnego zaangażowania się w realizację działań ukierunkowanych na podnoszenie jakości życia, pracy i wypoczynku na terenie gminy,
- suwerenność i równość stron – współdziałanie oparte na zasadach wzajemnego poszanowania oraz równości praw i obowiązków, poszanowanie wzajemnej autonomii,
- realizm – cele i terminy ich realizacji ustalone przez partnerów muszą być realne, możliwe do osiągnięcia,
- stosowność, adekwatność – kierunki interwencji muszą wynikać ze zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz oczekiwań społecznych (konieczność stałego monitorowania, a następnie dostosowywania interwencji); metody pracy i zasoby muszą być dostosowane do wymogów konkretnych działań; zrozumienie i dostosowanie się do potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych, a jednocześnie uwzględnianie możliwości gminy oraz partnerów (świadomość partnerów),
- efektywność - dokonywanie wyboru sposobu wykorzystania środków publicznych, który zapewni celowość i oszczędność realizacji działania, przy uzyskaniu najlepszych efektów z poniesionych nakładów (dążenie do jak najefektywniejszego wykorzystania środków publicznych),

- otwartość i elastyczność, pozwalające uczestniczyć jak największej liczbie osób i organizacji w partnerstwie, gwarantujące jego zróżnicowany skład (jeden z kluczowych warunków kreatywności i innowacyjności),
- wysłuchiwanie, szacunek i zaufanie, dzięki którym można przełamać potencjalne konflikty, uwzględnić różne punkty widzenia i osiągnąć prawdziwe porozumienie w miejsce pozornego konsensusu,
- wzajemne zrozumienie, umożliwiające poznanie umiejętności i możliwości różnych partnerów i szybkie osiągnięcie najlepszej formy współdziałania i podziału obowiązków w konkretnych sytuacjach,
- przejrzyste zasady współpracy – transparentne działania, informowanie i konsultowanie, tak by możliwie wszyscy mogli uczestniczyć w podejmowaniu decyzji i w działaniu,
- dyskusja nad rolą, funkcją i działaniami każdego z partnerów w celu wzmocnienia jego poparcia i zaangażowania,
- determinacja - gwarantująca spójność Strategii jako całości i uniemożliwiająca rozpraszanie działań.

3. System wdrażania strategii.

W procesie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025, kluczową rolę odgrywać będzie przywództwo polityczne i organizacyjne Wójta Gminy Domaniów, rozumiane jako strategiczna rola organu wykonawczego samorządu gminnego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji. Przywództwo pełnione w przestrzeni realizacji Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 będzie obejmować w szczególności następujące formy aktywności:

- inspirowanie oraz mobilizowanie podmiotów prywatnych i pozarządowych, działających na terenie Gminy Domaniów do włączania się do realizacji kierunków interwencji Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025, które leżą w ich sferze kompetencyjnej,
- aktywne współdziałanie z władzami samorządu powiatowego oraz samorządów sąsiednich na rzecz realizacji przedsięwzięć o znaczeniu strategicznym (ponadlokalnym), w zakresie uzgodnionych spraw stanowiących obszar wspólnego zainteresowania,
- aktywna współpraca z samorządem regionalnym, administracją rządową i kluczowymi instytucjami publicznymi, umożliwiającą prezentację stanowisk, wymianę opinii oraz uzgadnianie stanowisk w sprawach kluczowych dla rozwoju gminy Domaniów oraz mających znaczenie strategiczne dla rozwoju subregionu wrocławskiego oraz całego województwa dolnośląskiego.

Poziom organizacyjny

Strategia Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 proponuje zadania i projekty, które stanowią wyzwania dla całej wspólnoty samorządowej gminy – władz samorządowych, jednostek gminnych, partnerów prywatnych i pozarządowych, mieszkańców, a także partnerów zewnętrznych. Wdrażanie strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu podmiotów, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji celów wyodrębnionych w strategii w dużej mierze będzie zależała od komórki zarządzającej jej wdrażaniem.

Do zadań komórki zarządzającej wdrażaniem strategii należeć będzie w szczególności:

- koordynacja realizacji kierunków interwencji (kluczowych zadań), w tym:
 - koordynacja współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami, pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w strategii, kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych zadań od partnerów realizacyjnych i odbiorców przedsięwzięć strategicznych,
 - poszukiwanie nowych źródeł finansowania realizacji kierunków interwencji,
 - harmonizacja realizacji działań zapisanych w strategii i innych dokumentach branżowych,
 - przygotowywanie sprawozdań z realizacji strategii,
- przygotowywanie okresowych raportów o sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Domaniów oraz innych zestawień i wniosków, przydatnych w procesie planowania i zarządzania strategicznego,
- monitoring i ewaluacja oraz przygotowywanie zmian w ramach strategii,
- zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji strategii.

Wszyscy partnerzy realizujący zadania zdefiniowane w strategii będą proszeni o aktywną współpracę z komórką odpowiedzialną za zarządzanie wdrażaniem strategii. Przyczyni się to do lepszej organizacji oraz realnego monitorowania wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025.

Poziom merytoryczny

Na poziomie merytorycznym ważną rolę przypisuje się Radzie Gminy Domaniów, która będzie wsparciem merytorycznym dla stanowiska odpowiedzialnego za zarządzanie wdrażaniem strategii. Do jej zadań należą w szczególności:

- dbałość o osiąganie założonych w strategii celów strategicznych i operacyjnych,
- ewaluacja Strategii,
- podejmowanie decyzji strategicznych dla realizacji zapisów strategii (aktualizacja strategii).

Poziom społeczny

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania i promocji zapisów Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 wśród mieszkańców oraz innych zainteresowanych stron, a także pozyskiwania partnerów dla realizacji zdefiniowanych w niej kierunków interwencji.

Potencjalni partnerzy, zaangażowani we wdrażanie zapisów strategii, obejmują przedstawicieli wszystkich 3 sektorów gospodarki: sektor publiczny, biznesowy i społeczny (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”).

Proponowane działania obejmują m.in. opracowanie krótkiego materiału informacyjno-promocyjnego, przybliżającego treść strategii, oraz jego szeroką dystrybucję - razem z finalną, pełną wersją dokumentu strategii lub wyłącznie, w tym zamieszczenie do pobrania w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP), przekazanie reprezentantom mediów lokalnych, do instytucji publicznych, przedsiębiorstw lokalnych i organizacji pozarządowych na terenie gminy, jak również do obecnych i potencjalnych zewnętrznych partnerów Gminy Domaniów (np. do urzędów sąsiadujących gmin, Starostwa Powiatowego w Oławie, Zarządu Województwa Dolnośląskiego, Wojewody Dolnośląskiego, organizacji samorządu gospodarczego i organizacji pozarządowych o ponadlokalnym zasięgu). Rekomendowanym działaniem jest również organizowanie stosownych spotkań popularyzujących ideę strategii.

4. Instrumenty wdrażania strategii

Strategia Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 będzie wdrażana przy zaangażowaniu zróżnicowanych instrumentów, obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu gminnego. Kategorię tę tworzą w szczególności:

- gminne strategie sektorowe/branżowe, uszczegóławiające priorytety oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych,
- uchwały budżetowe oraz wieloletnia prognoza finansowa, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych,
- budżet partycypacyjny, w ramach którego mieszkańcy będą mogli uczestniczyć w projektowaniu lokalnych wydatków (wyznaczona część budżetu do dyspozycji mieszkańcom, którzy sami decydują, na co przeznaczyć pieniądze),
- przedsięwzięcia i projekty realizowane w ramach zadań bieżących oraz projektów wdrażanych na podstawie odrębnych porozumień lub umów (w tym przy wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania),
- projekty międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym (powierzanie wykonywania zadań z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji lub wspieranie wykonywania zadań z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji).

Strategia Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 wskazuje kierunki interwencji (zadania i projekty) zarówno o charakterze inwestycyjnym, wymagające nakładów finansowych, jak i działania tzw. „miękkie”, w ramach których zaangażowanie środków finansowych jest drugorzędne. Wśród zasadniczych możliwości finansowania celów określonych w strategii wymienić należy:

- Środki Komisji Europejskiej,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020,
- Programy i konkursy poszczególnych ministerstw,
- Programy i konkursy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości,
- Programy i konkursy Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,
- Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019,
- Rządowy Program na rzecz Rozwoju oraz Konkurencyjności Regionów poprzez Wsparcie Lokalnej Infrastruktury Drogowej,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020,
- Programy i konkursy Urzędu Marszałkowskiego Woj. Dolnośląskiego i jednostek wojewódzkich,
- Programy i konkursy Starostwa Powiatowego w Oławie i jednostek powiatowych,
- Kapitał prywatny (m.in. sponsorzy, środki fundacji bankowych i podobnych),
- Budżet gminy.

5. Monitoring i ewaluacja

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii Rozwoju Gminy Domaniów na lata 2018-2025 jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań.

Zgodnie z tym, określone zostały metody ewaluacji i pomiaru efektywności, w tym zidentyfikowane mierniki realizacyjnych dla celów strategii. Przy doborze mierników uwzględniane były takie kryteria, jak: adekwatność do celów, mierzalność, łatwość w pozyskiwaniu i komplementarność z miernikami przyjętymi w dokumentach ogólnokrajowych i regionalnych.

Monitoring oznacza systematyczne i ciągłe zbieranie, analizę i wykorzystywanie informacji o przebiegu wdrażania strategii na potrzeby zarządzania oraz bieżącego podejmowania decyzji. Monitoring jest działaniem towarzyszącym procesowi wdrażania strategii – pozwala na sprawdzanie poziomu realizacji kierunków interwencji oraz wskazuje na ewentualną potrzebę podjęcia działań korygujących.

Sprawozdawczość realizowana będzie w okresach rocznych, w szczególności w oparciu o analizę wskaźnikową, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego strategii, opracowywaną przez komórkę odpowiedzialną za zarządzanie wdrażaniem strategii – na podstawie statystyki publicznej, generowanej przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych (z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych) oraz Gminę Domaniów i jej jednostki, oraz statystyk realizatorów i partnerów realizacyjnych, które będą proszone o przekazywanie stosownych informacji i danych do komórki odpowiedzialnej za zarządzanie wdrażaniem strategii (rekomenduje się podpisanie stosownych porozumień w tym zakresie pomiędzy Gminą oraz jej partnerami).

Pomocnicza tabela do przekazywania danych statystycznych do stanowiska mającego w kompetencjach nadzór nad strategią gminy wygląda następująco:

Cel operacyjny nr			
Nazwa miernika	Źródło danych i jednostka miary	Wartość dla roku bazowego (..... r.)	Wartość dla roku badanego (..... r.)
1.			
2.			
3.			

Opracowana przez komórkę odpowiedzialną za zarządzanie wdrażaniem strategii analiza wskaźnikowa będzie podstawą do podejmowania oceny realizacji strategii, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian (reagowanie na zmieniające się uwarunkowania w otoczeniu wewnętrznym i społeczno-gospodarcze).

Przewodniczący Rady Gminy Domaniów, na wniosek Wójta Gminy Domaniów, zwołuje na koniec roku kalendarzowego specjalne posiedzenie. Rada Gminy Domaniów - na podstawie materiałów przygotowanych przez komórkę odpowiedzialną za zarządzanie wdrażaniem strategii – dokonuje przeglądu i podsumowania rocznego realizacji strategii. Propozycje niezbędnych zmian w zakresie realizowanych celów i kierunków interwencji Rada Gminy Domaniów przedstawia Wójtowi, który podejmuje decyzję o ich ewentualnym uwzględnieniu w strategii. Komórka odpowiedzialna za zarządzanie wdrażaniem strategii, na wniosek Wójta, wprowadza zmiany w dokumencie strategii, który następnie poddawany jest pod głosowanie Rady Gminy Domaniów.

Ponadto, co najmniej 2 razy - w połowie okresu obowiązywania i wdrażania Strategii Rozwoju Gmina Domaniów, tj. w 2022 roku, oraz po zakończeniu jej realizacji, tj. po 2025 roku – będzie dokonywana ewaluacja, rozumiana jako ocena interwencji według jej rezultatów, oddziaływania oraz potrzeb, które ma/miała spełnić. Ocena w trakcie realizacji strategii (ewaluacja śródkresowa) ma dostarczyć informacji niezbędnych do korygowania działań w zależności od potrzeb zmieniającej się sytuacji wewnętrznej i zewnętrznej (otoczenia), natomiast ocena po zakończeniu wdrażania (ewaluacja ex-post) służy ustaleniu, czy realizacja założeń strategii przyniosła oczekiwane efekty, a jednocześnie pozwala na identyfikację „dobrych” i „złych” praktyk w kontekście zarządzania i planowania strategicznego w samorządzie (wykorzystanie doświadczeń płynących z dotychczasowych działań wdrożeniowych do poprawy przyszłych przedsięwzięć). Ewaluacja śródkresowa i ex-post realizowana będzie w formie spotkania strategicznego z udziałem władz samorządowych oraz najważniejszych interesariuszy strategii. Efektem winien być protokół, zawierający ocenę realizacji celów i kierunków interwencji określonych w ramach strategii, a także (ewentualnie) propozycje niezbędnych zmian w zakresie założeń prowadzenia lokalnej polityki rozwoju. Ostateczną decyzję odnośnie uwzględnienia proponowanych uzupełnień i modyfikacji podejmuje Wójt Gminy Domaniów. Komórka odpowiedzialna za zarządzanie wdrażaniem strategii na wniosek Wójta Gminy Domaniów odpowiedzialna jest za przygotowanie zmian w dokumencie strategii, który następnie poddawany jest pod głosowanie Radzie Gminy Domaniów.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY DOMANIÓW**

Zdzisław Żygadło
Zdzisław Żygadło